

PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA GOSPIĆA

Zagreb, studeni 2005.

1947 2005

UHurbanistički
institut
hrvatske d.d.

dioničko društvo za prostorno planiranje i uređenje prostora

Frane Petrića 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

tel 01 480 4 300

fax 01 481 2 708

e-mail uih@zg.t-com.hr

Broj elaborata: **1169**
Broj radnog naloga: **9613/1**

Direktor Instituta

mr.sc. Ninoslav Dusper, dipl.ing.arh.

Naručitelj:	GRAD GOSPIĆ Gradonačelnik Milan Kolić
Izvršitelj:	URBANISTIČKI INSTITUT HRVATSKE d.d. ZAGREB Direktor Instituta Mr.sc. NINOSLAV DUSPER, dipl.ing.arh.
Koordinatori izrade:	Ispred naručitelja: KATICA PRPIĆ, dipl.ing. Ispred Instituta: BOŽICA MUNJIĆ, ing.arh. ovlašteni arhitekt
Stručni tim:	
PROSTORNO PLANIRANJE PROMET I INFRASTRUKTURA	VLADIMIR TUTEK, dipl.ing.arh. BOŽICA MUNJIĆ, ing.arh. VESNA MARIJETIĆ, arh.tehn. TAMARA VUKMIROVIĆ, dipl.ing.arh. DUBRAVKA BROZIČEVIĆ, ing.građ. MANUELA GORTAN, dipl.ing.arh. VEDRAN OBERAN, dipl.ing.arh. LUSIANA IVEKOVIĆ, dipl.ing.arh. DOMAGOJ VRANJEŠ, dipl.ing. SANJA RUNJIĆ, dipl.ing.arh. DAVOR LABAŠ, diz.arh. GORDAN MAČEK, dipl.ing.prom. MLADEN KARDUM, ing.građ.
KONZERVATORSKA PODLOGA:	MINISTARSTVO KULTURE - UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE KONZERVATORSKI ODJEL U KARLOVCU TATJANA HORVATIĆ, dipl.povj. umjetnosti MARINKA MUŽAR, prof.pov.umj. i pov. KREŠIMIR RAGUŽ, dipl.arheolog MILAN PEZELJ, dipl.ing.arh. MUZEJ LIKE -GOSPIĆ TATJANA KOLAK, mr.sci.arheolog. FILOZOFSKI FAKULTET U ZAGREBU DR. BORIS OLUJIĆ, dr.sci povijesti i arheologije
Stručna suradnja i konzultacije:	ZAVOD ZA PROSTORNO PLANIRANJE, RAZVOJ I ZAŠTITU OKOLIŠA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE-GOSPIĆ Ravnatelj: STIPE MUDROVČIĆ, dipl.ing.građ.
Prijepis i obrada teksta:	MIRJANA STANČIĆ-BELANOVIĆ, ek.tehn.

SADRŽAJ

Str.

I OBRAZLOŽENJE

0.	UVOD	9
0.1.	Uvodna razmatranja	9
0.2.	Razlozi i pravna osnova za pristup izradi Plana.....	10
0.3.	Granica prostornog obuhvata i vremenska dimenzija planiranja	11
0.4.	Tijek izrade Plana	12
1.	POLAZIŠTA	14
1.1.	Položaj, značaj i posebnosti područja Grada u odnosu na prostor i sustave Županije i Države	14
1.2.	Osnovni podaci o stanju u prostoru.....	20
1.2.1.	Geoprometna i prirodno-geografska obilježja	20
1.2.2.	Prostorno-funkcionalne cjeline.....	28
1.2.3.	Gospodarsko-razvojne karakteristike.....	29
1.2.4.	Demografski pokazatelji.....	34
1.2.5.	Urbani sustavi naselja	46
1.2.6.	Zatečena namjena površina.....	47
1.3.	Prostorno razvojne i resursne značajke	51
1.4.	Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova	53
1.5.	Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke i prostorne pokazatelje	57
1.5.1.	Ocjena dosadašnjeg prostornog razvoja i korištenja prostora	57
1.5.2.	Mogućnosti i ograničenja razvoja	58
1.6.	Zaštita kulturnih dobara.....	60
1.6.1.	Povijesni pregled razvoja prostora	60
1.6.2.	Značaj, osjetljivost i posebnosti područja	65
1.6.3.	Stanje evidencije nepokretnih kulturnih dobara	66
2.0.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA.....	72
2.1.	Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja	72
2.1.1.	Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava	72
2.1.2.	Racionalno korištenje prirodnih izvora.....	74
2.1.3.	Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša.....	75
2.2.	Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja.....	76
2.2.1.	Demografski razvoj.....	76
2.2.2.	Odabir prostorno-razvojne strukture	80
2.2.3.	Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture	81
2.2.4.	Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina	85
2.3.	Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Grada	88
2.3.1.	Racionalno korištenje i zaštita prostora	88
2.3.2.	Utvrđivanje građevinskih područja naselja.....	91
2.3.3.	Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture	98

3.	PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	100
3.1.	Prikaz prostornog razvoja na području Grada u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije	100
3.2.	Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje prostora	101
3.2.1.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina.....	106
3.3.	Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti	110
3.3.1.	Gospodarske djelatnosti	111
3.3.2.	Društvene djelatnosti	114
3.4.	Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora	119
3.4.1.	Prirodne vrijednosti i resursi	119
3.4.2.	Kulturna dobra	123
3.4.2.1.	Valorizacija kulturnih dobara.....	124
3.4.2.2.	Sustav mjera zaštite	135
3.5.	Razvoj infrastrukturnih sustava	154
3.5.1	Prometni infrastrukturni sustav	154
3.5.1.1.	Cestovni promet	154
3.5.1.2.	Željeznički promet	156
3.5.1.3.	Javni promet	157
3.5.2.	Javne telekomunikacije	158
3.5.3.	Energetski sustav	163
3.5.3.1.	Elektroopskrba	163
3.5.3.2.	Vjetroelektrane	164
3.5.3.3.	Plinoopskrba.....	164
3.5.4.	Vodnogospodarski sustav	165
3.5.4.1.	Vodoopskrba.....	165
3.5.4.2.	Odvodnja otpadnih voda	169
3.6.	Postupanje s otpadom	171
3.7.	Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš.....	173
II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE		182
1.	Uvjeti za određivanje namjena površina na području Grada	183
2.	Uvjeti za uređenje prostora	188
2.1.	Građevine od važnosti za Državu i Županiju	188
2.2.	Građevinska područja naselja.....	190
2.2.1.	Općenito	190
2.2.2.	Namjena građevinskog područja.....	191
2.2.3.	Planske podloge za uređenje građevinskog područja	192
2.2.4.	Komunalna opremljenost građevinskih područja.....	192
2.2.5.	Uvjeti za gradnju obiteljskih građevina stambene (S) i mješovite (M1 i M2) namjene	194
2.2.5.1.	Veličina građevne čestice.....	194
2.2.5.2.	Izgrađenost građevne čestice	197
2.2.5.3.	Uvjeti građenja u izgrađenim dijelovima naselja.....	197
2.2.5.4.	Položaj građevine na građevnoj čestici.....	198
2.2.5.5.	Visina građevina	199
2.2.5.6.	Prometni pristup i parkirališni prostor.....	201

2.2.6.	Uvjeti za gradnju pratećih sadržaja - građevina uz stanovanje (manje poslovne, ugostiteljsko-turističke, pomoćne i gospodarske građevine)	201
2.2.6.1.	Opći uvjeti	201
2.2.6.2.	Prostorna lokacija i kapacitet pratećih sadržaja.....	202
2.2.6.3.	Uvjeti za izgradnju manjih poslovnih sadržaja uz stanovanje (u sklopu stambene građevine)	203
2.2.6.4.	Uvjeti za izgradnju zasebnih pomoćnih, gospodarskih i malih poslovnih građevina na stambenoj građevnoj čestici	205
2.2.6.5.	Uvjeti za zbrinjavanje otpadnih voda i tvari	209
2.2.6.6.	Uvjeti za udaljenost građevina od cestovnih prometnih koridora.....	209
2.2.6.7.	Ograda na građevnoj čestici.....	210
2.2.6.8.	Oblikovanje građevina.....	211
2.2.6.9.	Uređenje građevne čestice	212
2.3.	Izgrađene strukture van naselja	212
2.3.1.	Razvoj i uređenje površina izvan naselja - građevinska područja izdvojene namjene.....	212
2.3.1.1.	Općenito	212
2.3.1.2.	Gospodarska namjena: -proizvodna (industrijska=I1 i zanatska =I2) - poslovna (uslužna = K1, trgovačka=K2, komunalno-servisna =K3)	213
2.3.1.3.	Iskorištavanje mineralnih sirovina	214
2.3.1.4.	Ugostiteljsko-turistička namjena	214
2.3.1.5.	Športsko-rekreacijska namjena	215
2.3.1.6.	Površine infrastrukturnih sustava.....	215
2.3.1.7.	Groblja.....	215
2.3.1.8.	Posebna namjena (N)	216
2.3.2.	Gradnja izvan građevinskog područja (naselja i izvan naselja).....	217
2.3.2.1.	Općenito	217
2.3.2.2.	Spremište voća - povrća i kljjet.....	218
2.3.2.3.	Gospodarske građevine (farme, tovilišta, staje, peradarnici, pčelinjaci)	219
2.3.2.4.	Staklenici, plastenici i ribogojilišta	221
2.3.2.5.	Rekreacijske, zdravstveno-rekreacijske, zdravstveno-turističke, šumske, lovačke, izletničke i slične građevine	222
2.3.2.6.	Stambene i gospodarske građevine za vlastite potrebe i potrebe seoskog turizma u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti.....	223
2.3.2.7.	Građevine za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, vojne građevine i građevine za smještaj i čuvanje eksploziva	224
2.3.2.8.	Benzinske postaje s pratećim sadržajima	225
3.	Uvjeti smještaja gospodarskih djelatnosti	225
3.1.	Gospodarske djelatnosti unutar područja naselja	225
3.2.	Gospodarske djelatnosti izdvojene namjene izvan naselja	226
3.2.1.	Općenito	226
3.2.2.	Gospodarske djelatnosti I1, I2, K1, K2, K3.....	226
3.2.3.	Gospodarske djelatnosti: ugostiteljsko-turistička namjena	227
3.2.4.	Prostori eksploatacije mineralnih sirovina (E3).....	229
3.2.5.	Prostori za sportsko-rekreativne aktivnosti	229

4.	Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti	229
4.1.	Općenito	229
4.2.	Uvjeti za izgradnju građevina društvenih djelatnosti	230
5.	Uvjeti utvrđivanja koridora ili trasa i površina prometa i drugih infrastrukturnih sustava.....	231
5.1.	Prometni koridori i površine.....	231
5.2.	Infrastrukturni sustavi	235
5.2.1.	Općenito	235
5.2.2.	Vodoopskrba	235
5.2.3.	Odvodnja	236
5.2.4.	Elektroopskrba.....	238
5.2.5.	Cijevni transport plina	239
5.2.6.	Pošta i telekomunikacije.....	239
5.3.	Komunalne građevine i montažno-demontažne građevine (kiosci)	240
5.3.1.	Komunalne građevine - kamionski terminal.....	240
5.3.2.	Komunalne građevine - stočno sajmište	241
5.3.3.	Postavljanje montažno-demontažnih građevina	241
6.	Mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti kulturno-povijesnih cjelina	242
6.1.	Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti.....	242
6.2.	Zaštita kulturno-povijesnih cjelina (kulturne baštine).....	245
7.	Postupanje s otpadom	260
8.	Mjere sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš.....	261
9.	Mjere provedbe Plana	263
9.1.	Obveza izrade prostornih planova	263
9.2.	Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera.....	264
9.3.	Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni.....	266

III. PRILOZI

268

1. Dokazi o poslovnoj sposobnosti Instituta
 - Izvod iz sudskog registra
 - Suglasnost za upis u sudski registar nadležnog Ministarstva
 - Rješenje o upisu u Imenik ovlaštenih arhitekata za odgovornu osobu i voditelja izrade Plana

KARTOGRAFSKI PRIKAZI PLANA
mjerilo 1:25000

0. GRANICE I SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA I RAZVOJNIH SREDIŠTA	1:25000
1. KORIŠTENJE I NAMJENA PROSTORA	1:25000
1a. PROMET, POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE.....	1:25000
2. ENERGETSKI SUSTAV	1:25000
2a. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI MREŽE - VODNOGOSPODARSKI SUSTAV.....	1:25000
3. UVJETI KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA	1:25000
4. GRAĐEVINSKA PODRUČJA.....	1:5 000
4.1. ALEKSINICA	
4.2. BARLETE	
4.3. BILAJ	
4.4. BREZNIK	
4.5. BRUŠANE	
4.6. BUDAK	
4.7. BUŽIM	
4.8. DEBELO BRDO I	
4.9. DEBELO BRDO II	
4.10. DIVOSELO	
4.11. DONJE PAZARIŠTE	
4.12. DRENOVAC RADUČKI	
4.13. GOSPIĆ	
4.14. KALINOVAČA	
4.15. KANIŽA GOSPIČKA	
4.16. KLANAC	
4.17. KRUŠČICA	
4.18. KRUŠKOVAC	
4.19. KUKLJIĆ	
4.20. LIČKI ČITLUK	
4.21. LIČKI RIBNIK	
4.22. LIČKI OSIK	
4.23. LIČKI NOVI	
4.24. MALA PLANA	
4.25. MEDAK	
4.26. MOGORIĆ	
4.27. MUŠALUK	
4.28. NOVOSELO TRNOVAČKO	
4.29. NOVOSELO BILAJSKO	
4.30. ORNICE	
4.31. OSTRVICA	
4.32. OTEŠ	
4.33. PAVLOVAC VREBAČKI	
4.34. POČITELJ	
4.35. PODASTRANA	
4.36. PODOŠTRA	
4.37. POPOVAČA PAZARIŠKA	
4.38. RASTOKA	
4.39. RIZVANUŠA	
4.40. SMILJAN	
4.41. SMILJANSKO POLJE	
4.42. ŠIROKA KULA	
4.43. TRNOVAC	
4.44. VAGANAC	
4.45. VELIKA PLANA	
4.46. VELIKI ŽITNIK	
4.47. VRANOVINE	
4.48. VREBAC	
4.48.a.VREBAC	
4.49. ZAVOĐE	
4.50. ŽABICA	

0. UVOD

0.1. UVODNA RAZMATRANJA

Stanje u pogledu postojeće prostorno-planske dokumentacije rezultiralo je realnom potrebom za novim Planom, kojim će se osigurati prostor za kvalitetan i efikasan razvitak temeljen na poštivanju svih vrijednosti i resursa na razmatranom području Grada Gospića. Unutar takvog novog prostorno-planskog dokumenta najviše razine za područje Grada, treba kroz utvrđene realne ciljeve i smjernice, budući razvitak i uređivanje prostora ostvarivati na postojećim resursima, samo uz uvjet njihovog korištenja na principima održivog razvitka, te ih na taj način sačuvati od svih mogućih posljedica neadekvatne, pretjerane ili eventualno nekontrolirane izgradnje.

Uvažavajući potrebu i nužnost izrade novog prostorno-planskog dokumenta, kao važne podloge za budući demografski i gospodarski razvitak, Grad Gospić proveo je potrebne pripremne i organizacijske radnje za početak njegove izrade.

Postojeća prostorno-planska dokumentacija kojom je provođeno reguliranje uređivanja prostora i izgradnje na području Grada Gospića sastoji se od Prostornog plana (bivše) općine Gospić, izrađenog 1979. godine. Izrada tog Plana temeljila se na ranijim zakonskim propisima, načinu i metodologiji planiranja, pa sadržajni opseg Plana nije u skladu sa novim propisima i ne može poslužiti za kvalitetno utvrđivanje lokacijskih dozvola.

Njegovi nedostaci prisutni su i kroz vremensku distancu (protekli 25-godišnji vremenski period od donošenja) pri čemu mnoge postavke (demografski i gospodarski razvitak, prostorni razvitak naselja, infrastruktura i dr.) nisu do danas ostvarene i realizirane.

Čitav niz promjena nastalih na području Republike Hrvatske, vezanih uz društveno-političke odnose, teritorijalnu podjelu na nove jedinice lokalne samouprave i uprave, izmijenjene odnose u okviru gospodarstva (pretvorba poduzeća, privatizacija vlasništva i dr.), ratna razaranja i migracije stanovništva utjecale su na odluku da se priđe izradi novog prostorno-planskog dokumenta.

0.2. RAZLOZI I PRAVNA OSNOVA ZA PRISTUP IZRADI PLANA

Prostorno-planskim dokumentima izrađenim u prethodnom periodu (Osnova korištenja i zaštite prostora bivše općine Gospić, 1993. god., te Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru, 2003.g.) utvrđene su znatne poteškoće u daljnjoj realizaciji i primjeni postojećeg - zakonski važećeg Prostornog plana bivše općine Gospić, kao dokumenta koji treba predstavljati podlogu svim zahvatima u prostoru nove jedinice lokalne samouprave Grada Gospića. Naime, velika vremenska distanca od trenutka izrade tog plana (donesen 1979. godine) i promjene koje su se reflektirale na razmatrani prostor Grada Gospića, ukazuju da su ranija razvojna usmjerenja, planski ciljevi i problemi koje je trebalo riješiti gotovo u potpunosti izgubili na svojoj aktualnosti. Iz iznesenog proizlazi potreba vrlo hitnog pristupa izradi novog Prostornog plana uređenja Grada Gospića, kako bi se, kroz posve novi prostorno-planski dokument, usuglašen sa stanjem u prostoru i potrebama jedinice lokalne samouprave, dobile nužne prostorno-planske podloge za osiguranje potrebnih prostora za budući razvitak u segmentu gospodarstva, urbanih funkcija, stanovanja, sa ciljem realizacije optimalnih urbanih prostora za život postojećeg i privlačenje novog stanovništva.

Upravo temeljem spoznanih potreba za izradu novog Prostornog plana uređenja Grada Gospića, utvrđena je i u okviru Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru na području Grada Gospića nužnost izrade novog Prostornog plana uređenja jedinice lokalne samouprave - Grada Gospića.

Osim Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru nužnost izrade ovog Plana proizlazi i iz drugih zakonskih odnosno planskih uvjeta. Naime, prostornim planom Ličko-senjske županije utvrđena je člankom 161. Odredbi za provođenje (Odluka o donošenju PP Ličko-senjske županije, Županijski glasnik br. 16, 17, 19, 24/02 i 03/05) obveza izrade PPUG Gospić.

Temeljem usvojenog PP Ličko-senjske županije i Programa mjera o stanju u prostoru kao pravne i zakonske osnove za pristup izradi Prostornog plana uređenja Grada Gospića, započela je izrada novog prostorno-planskog dokumenta za područje Grada Gospića na nivou Prostornog plana uređenja čitavog prostora jedinice lokalne samouprave.

0.3. GRANICA PROSTORNOG OBUHVATA PLANA I VREMENSKA DIMENZIJA PLANIRANJA

Prostorni obuhvat plana postavljen je po rubnim granicama nove jedinice lokalne samouprave - Grada Gospića. Predmetno područje određeno je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" br. 10/97.) kojim su u članku 14. u okvirima Ličko-senjske županije određeni gradovi i Grada odnosno naselja koja ulaze u njihov sastav. Tako je područje Grada Gospića utvrđeno kao prostor jedinice lokalne samouprave na nivou Grada sa ukupno 51 naselja: Aleksinica, Barlete, Bilaj, Brezik, Brušane, Budak, Bužim, Debelo Brdo I, Debelo Brdo II, Divoselo, Donje Pazarište, Drenovac Radučki, Gospić, Kalinovača, Kaniža Gospićka, Klanac, Kruščica, Kruškovac, Kukljić, Lički Čitluk, Lički Ribnik, Lički Osik, Lički Novi, Mala Plana, Medak, Mogorić, Mušaluk, Novoselije¹, Novoselo Trnovačko, Novoselo Bilajsko, Ornice, Ostrvica, Oteš, Pavlovac Vrebački, Počitelj, Podastrana, Podoštra, Popovača Pazariška, Rastoka, Rizvanuša, Smiljan, Smiljansko polje, Široka Kula, Trnovac, Vaganac, Velika Plana, Veliki Žitnik, Vranovine, Vrebac, Zavode, Žabica.

Taj Planom razmatrani prostor obuhvaća područje orijentacionih dimenzija - prosječne širine u smjeru istok - zapad od 30-39 km, te prosječne dužine u smjeru sjever - jug od 27-39 km. Ukupna obuhvaćena površina Grada Gospića iznosi 969,20 km² (96.920,0 ha), (prema podacima Državne geodetske uprave, područni ured za katastar - Ispostava Gospić), a nalazi se u okvirima katastarskih općina - (K.O) Barlete, Bilaj, Brezik, Brušane, Bužim, Debelo Brdo, Divoselo, Donje Pazarište, Drenovac Radučki, Gornje Pazarište, Gospić, Klanac, Kruščica, Kruškovac, Kukljić, Lički Čitluk, Lički Novi, Lički Osik, Lički Ribnik, Lipe, Medak, Mogorić, Mušaluk, Ostrvica, Pavlovac Vrebački, Počitelj, Smiljan, Široka Kula, Trnovac i Vrebac.

Prostorni plan uređenja područja Grada Gospića ima svoju vremensku dimenziju u okviru koje se analiziraju prostorne potrebe i programira predvidivi razvitak. Obzirom da prostorno-planski dokument nivoa Prostornog plana uređenja ima dugoročni karakter, to je vremenski period sagledavanja, predviđanja i dimenzioniranja prostorno-razvojnih procesa određen sa 10-15 godina. To znači da će se u okviru Plana svi procesi sagledavati u vremenu od 2002. (uključivo statistički podaci iz 1991. i 2001. godine) do 2015. godine. U tim odnosima 2015. godina predstavlja ciljnu godinu na koju će se provesti određene projekcije (demografska, gospodarska i dr.) i osigurati potrebni prostori (građevinsko područje i dr.) za realizaciju programiranih procesa.

¹ Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005. god.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

0.4. TIJEK IZRADE PLANA

Izrada Plana započela je krajem 2001. godine. Prva faza izrade obuhvatila je radove na prikupljanju i izradi potrebnih kartografskih podloga i dokumentacije, kao i svih podataka o prostoru i planiranim zahvatima na području Grada Gospića.

U skladu sa uvjetima iz važećih zakonskih akata (Zakona, Pravilnika, Uredbe) provedena je adekvatna obrada raspoložive dokumentacije, te je korištenjem svih prikupljenih podataka kao i iskazanih potreba Grada Gospića u pogledu novih prostora za gospodarski razvitak, stanovanje i izgradnju nove magistralne infrastrukture, definiran osnovni koncept Prostornog plana. Pri tome su razmatrani i drugi prostorno planski dokumenti koji preko svojih smjernica i uvjeta utječu na izradu Prostornog plana uređenja Grada Gospića, kao što su Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske, te važeći - usvojeni Prostorni plan Ličko-senjske županije

U okviru osnovnog koncepta Plana predložena je organizacija prostora Grada Gospića, temeljem pogodnosti i ograničenja prirodne osnove, raspoloživih resursa te izgrađene urbane, gospodarske i prometno-komunalne infrastrukture. Također i analizom postojeće mreže naselja - utvrđivanjem značaja pojedinog naselja u okviru čitavog područja, uključivo naprijed opisane prirodne i prostorne resurse za njihov razvitak, dobivena je podloga za određivanje njihove buduće veličine. Paralelno je provedeno sagledavanje potrebnog građevinskog područja koje može osigurati planirani razvitak naselja, vezano uz potrebe prostora za sadržajima javne namjene, gospodarstvo i prometno-komunalnu infrastrukturu, neophodnih za njihovu funkciju.

U ovoj fazi radova posebno su sagledani prostorni parametri vezano uz izgradnju prometno-infrastrukturnih građevina od interesa za državu, kao i potrebe za prostorom u okviru budućeg gospodarskog razvitka (nove radne zone, kamenolomi, zaštita poljoprivrednog i šumskog zemljišta). Takve potrebe obuhvaćene su Planom utvrđenim građevinskim područjima naselja, ili definirane kao zasebne lokacije gospodarskog razvitka izvan građevinskog područja pojedinog naselja. Dokument Nacrta prijedloga Prostornog plana uređenja Grada Gospića razmotren je u okviru prethodne rasprave te je nakon dopune i korekcije, temeljem dobivenih primjedbi i zahtjeva zajedno sa Izvješćem usvojen od Poglavarstva Grada Gospića, koje ga je u formi Prijedloga plana uputilo u proceduru javne rasprave.

Nakon provedene procedure javne rasprave izrađeno je Izvješće sa javne rasprave, te Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Grada Gospića zajedno sa Izvješćem usvojen od Poglavarstva Grada Gospića, koje ga je u formi Konačnog prijedloga Plana uputilo u proceduru prikupljanja zakonom utvrđenih suglasnosti.

Pojedine faze Prostornog plana uređenja Grada Gospića razmatrane su u okviru Zakonom utvrđene procedure, pa su u njegovoj dosadašnjoj izradi provedene slijedeće rasprave:

- Razmatranje Nacrta prijedloga Prostornog plana uređenja Grada Gospića od strane Povjerenstva za praćenje izrade održanog 14. veljače 2002. godine;
- Održavanje prethodne rasprave o Nacrtu prijedloga Prostornog plana uređenja Grada Gospića, 19. ožujka 2003. godine i 11. svibnja 2004. godine;
- Zaključak Gradskog poglavarstva od 15. lipnja 2004. godine o usvajanju Izvješća o prethodnoj raspravi sa Nacrtom prijedloga plana, koji se kao prijedlog Prostornog plana uređenja Grada Gospića upućuje u proceduru javne rasprave sa trajanjem mjesec dana - od 16. kolovoza do 16. rujna 2004. godine;
- Objava javne rasprave u dnevnom tisku "Večernji list" 11. kolovoza 2004. godine;
- Održano javno izlaganje Prijedloga PPU Grada Gospića 10. rujna 2004. godine;
- Zaključak Gradskog poglavarstva od 12. travnja 2005. godine o usvajanju Izvješća s javne rasprave, te utvrđivanje Konačnog prijedloga Prostornog plana uređenja Grada Gospića.

Ishođene suglasnosti i mišljenja:

- Suglasnost Ureda državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove,
 - Klasa: 350-02/05-01/02 ; Ur.broj: 2125-05-05-05
- Mišljenje Zavoda za prostorno planiranje, razvoj i zaštitu okoliša,
 - Klasa: 350-02/05-01/11; Ur.broj: 2125/1-08-05-02
- Suglasnost Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu prirode,
 - Klasa: 612-07/05-49/343; Ur.broj: 532-08-1/2-05-2
- Suglasnost Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Karlovcu
 - Klasa: 612-08/05-10/323; Ur.broj: 532-04-09/1-05-02
- Suglasnost Ministarstva obrane, Uprava za materijalne resurse, Služba za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša
 - Klasa: 350-02-/05-01/26; Ur.broj: 512M3-020202-05-8
- Suglasnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva,
 - Klasa: 350-02/05-01/87 Ur.broj: 525-09-A.B.P./05-02

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA GRADA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE ŽUPANIJE I DRŽAVE

Novim teritorijalnim ustrojtstvom Republike Hrvatske formirano je na dijelu prostora bivše općine Gospić (unutar Ličko-senjske županije) novo područje Grada Gospića, kao jedna od dvanaest novonastalih jedinica lokalne samouprave unutar tog područja. Po svom prostornom položaju u granicama Ličko-senjske županije Grad Gospić zauzima dio njezinog središnjeg prostora, pri čemu svojim zapadnim rubom graniči s Gradom Senjom, sjevernim rubom sa općinom Perušić, istočnim rubom sa Općinom Udbina, Općinom Lovinac i Općinom Plitvička jezera, te južnim rubom s općinom Karlobag.

Obzirom na dobru povezanost preko državne ceste - autoceste i državne ceste D-50 ostvarena je kvalitetna prometna komunikacija kako prema ostalim većim središtima - Senju (Rijeci), Zagrebu i Karlovcu. Položaj uz državnu cestu D-50 i D-25, te magistralnu pomoćnu prugu I. reda koje predstavljaju prometnu vezu u pravcu sjever-jug omogućeno je dobro povezivanje i sa drugim udaljenijim gradskim središtima i jedinicama lokalne samouprave.

Takav položaj Grada Gospića na trasama važnih cestovnih i željezničkih prometnih pravaca unutar Ličko-senjske županije pruža Gradu Gospiću povoljne uvjete za buduću gospodarski razvitak u okvirima Ličko-senjske županije.

U odnosu na prostor Županije sa veličinom od 5350,5 km², područje Grada Gospića sa površinom 969,20 km² čini 18,1% površine Županije. Ličko-senjska županija sastoji se od 12 jedinica lokalne samouprave (4 grada i 8 općina) pri čemu je Grad Gospić po svojoj površini na prvom mjestu, po veličini unutar Ličko-senjske županije.

Demografski potencijali Grada iskazani su sa 12.980 stanovnika popis 2001. godine, odnosno prema popisu iz 1991. godine 21.773 stanovnika.

Ličko-senjsku županiju nastanjuje 53.677 stanovnika prema popisu 2001. godine, odnosno prema popisu 1991. godine 85.135 stanovnika. Analizom odnosa broja stanovnika može se konstatirati da područje Grada Gospića u ukupnom stanovništvu Županije učestvuje sa 24,08% prema popisu 2001. godine, odnosno 25,60% prema popisu 1991. godine.

Naime, na području Grada i Županije došlo je do smanjenja stanovništva u periodu 1991-2001. god., koje na dijelu Grada Gospića iznosi oko 8.813 stanovnika.

Vežano uz utvrđeni broj stanovnika prosječna gustoća naseljenosti na području Grada 1991.god. može se iskazati sa 22,5 st./km², odnosno 13,4 st./km² u 2001. godini, što je više od pokazatelja za područje Županije (15,91 st./km²=1991.god.) i 10,09 st./km² u 2001. godini, ali znatno ispod prosjeka za Republiku Hrvatsku koji iznosi oko 85 st./km². Navedena gustoća naseljenosti ovog područja svrstava Grad Gospić među najrjeđe naseljene prostore Republike Hrvatske.

Prema županijskom prosjeku, vezano uz broj naselja po jedinici lokalne samouprave (Županija - 246 naselja sa prosjekom 20,5 naselja po jedinici lokalne samouprave), Grad Gospić sa ukupno 50 naselja spada u jedinicu lokalne samouprave sa najvećim brojem naselja znatno iznad prosjeka. Kao rezultat takvog broja naselja, javlja se njihova prosječno manja naseljenost, pa Grad Gospić u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave ima više manjih naselja (procentualno), pri čemu se prosječna veličina naselja kreće oko 260 stanovnika (osim centralnog naselja Gospić i Ličkog Osika, Smiljana, Kaniže Gospićke i Ličkog Novog), dok taj prosjek za Županiju iznosi 346 stanovnika.

Osnovni pokazatelji odnosa između županijskog i gradskog područja dati su u tablici 1:

Tablica 1.

PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA GOSPIĆA: KVANTIFICIRANI POKAZATELJI ŽUPANIJE I GRADA: POVRŠINE, STANOVNICI

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA PODRUČJE GRADA GOSPIĆA		POVRŠINA		STANOVNICI						
		km ²	%	1981.		1991.		2001.		Index 2001/ 1991
				Broj	%	Broj	%	Broj	%	
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA		5350,50	100	90846	100	85135	100	53677	10-	0,63
GRAD GOSPIĆ		969,20	100	23022	100	21793	100	12980	10-	0,59
1.	ALEKSINICA	13,23	1,36	272	1,18	258	1,18	220	1,70	0,85
2.	BARLETE	14,85	1,53	202	0,88	133	0,61	36	0,28	0,27
3.	BILAJ	10,50	1,08	319	1,39	330	1,51	255	1,96	0,77
4.	BREZIK	5,90	0,61	124	0,54	112	0,51	27	0,21	0,24
5.	BRUŠANE	35,40	3,65	220	0,96	177	0,81	162	1,25	0,92
6.	BUDAK	5,13	0,53	-	-	-	-	175	1,35	-
7.	BUŽIM	39,26	4,05	177	0,77	164	0,75	94	0,72	0,57
8.	DEBELO BRDO I	2,94	0,30	88	0,38	100	0,45	66	0,51	0,66
9.	DEBELO BRDO II	1,46	0,15	22	0,10	15	0,06	5	0,04	0,33
10.	DIVOSELO	48,07	4,96	407	1,77	344	1,57	12	0,09	0,03
11.	DONJE PAZARIŠTE	3,49	0,36	174	0,76	307	1,40	170	1,31	0,55
12.	DRENOVAC RADUČKI	12,74	1,31	179	0,78	126	0,57	1	0,01	0,01
13.	GOSPIĆ	20,68	2,13	8.725	37,90	9.025	41,41	6088	46,90	0,67
14.	KALINOVAČA	16,43	1,70	313	1,36	243	1,11	164	1,26	0,67
15.	KANIŽA GOSPIĆKA	2,53	0,26	547	2,38	581	2,66	438	3,37	0,75
16.	KLANAC	11,71	1,21	268	1,16	228	1,04	156	1,20	0,68
17.	KRUŠČICA	10,43	1,08	2	9	4	0,01	-	-	-
18.	KRUŠKOVAC	8,39	0,87	120	0,52	85	0,39	11	0,08	0,13
19.	KUKLIJĆ	35,75	3,69	156	0,68	133	0,61	4	0,03	0,03
20.	LIČKI ČITLUK	29,26	3,02	149	0,65	129	0,59	5	0,04	0,04
21.	LIČKI RIBNIK	15,50	1,60	286	1,24	300	1,37	119	0,92	0,40
22.	LIČKI OSIK	15,40	1,59	3.045	13,23	2.885	13,23	1772	13,65	0,61
23.	LIČKI NOVI	12,04	1,24	495	2,15	437	2,00	343	2,64	0,78
24.	MALA PLANA	9,13	0,94	123	0,53	113	0,51	14	0,11	0,12

nastavak tablice 1.

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA PODRUČJE GRADA GOSPIĆA		POVRŠINA		STANOVNICI						
		km ²	%	1981.		1991.		2001.		Index 2001/ 1991
				Broj	%	Broj	%	Broj	%	
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA		5350,50	100	90846	100	85135	100	53677	10-	0,63
GRAD GOSPIĆ		969,20	100	23022	100	21793	100	12980	10-	0,59
25.	MEDAK	33,89	3,50	663	2,88	563	2,58	78	0,60	0,14
26.	MOGORIĆ	54,17	5,59	562	2,44	383	1,75	93	0,72	0,24
27.	MUŠALUK	17,75	1,83	482	2,09	501	2,29	264	2,03	0,53
28.	NOVOSELO TRNOVAČKO	2,13	0,22	-	-	-	-	78	0,60	-
29.	NOVOSELO BILAJSKO	8,17	0,84	63	0,27	112	0,51	121	0,93	1,08
30.	ORNICE	2,99	0,31	54	0,23	55	0,25	-	-	-
31.	OSTRICA	25,78	2,66	254	1,10	214	0,98	19	0,15	0,09
32.	OTEŠ	16,97	1,75	248	1,08	192	0,88	128	0,99	0,67
33.	PAVLOVAC VREBAČKI	13,16	1,36	201	0,87	164	0,75	33	0,25	0,20
34.	POČITELJ	85,91	8,86	426	1,85	307	1,40	14	0,11	0,05
35.	PODASTRANA	13,58	1,40	142	0,62	96	0,39	76	0,58	0,79
36.	PODOŠTRA	3,74	0,39	-	-	-	-	2121	1,63	-
37.	POPOVAČA PAZARIŠKA	9,70	1,00	209	0,91	175	0,80	102	0,78	0,58
38.	RASTOKA	3,32	0,34	111	0,48	82	0,37	48	0,37	0,58
39.	RIZVANUŠA	8,96	0,92	60	0,26	43	0,19	36	0,28	0,84
40.	SMILJAN	19,59	2,02	605	2,63	555	2,54	446	3,44	0,80
41.	SMILJANSKO POLJE	16,97	1,75	290	1,26	262	1,20	178	1,37	0,68
42.	ŠIROKA KULA	88,18	9,10	658	2,86	553	2,53	130	1,00	0,23
43.	TRNOVAC	28,37	2,93	270	1,17	233	1,06	127	0,98	0,54
44.	VAGANAC	8,34	0,86	103	0,45	76	0,34	52	0,40	0,68
45.	VELIKA PLANA	60,76	6,27	207	0,90	134	0,61	59	0,45	0,44
46.	VELIKI ŽITNIK	9,03	0,93	146	0,63	115	0,52	74	0,57	0,64
47.	VRANOVINE	2,79	0,29	89	0,39	72	0,33	59	0,45	0,82
48.	VREBAC	50,35	5,20	326	1,42	223	1,02	19	0,15	0,08
49.	ZAVOĐE	1,27	0,13	60	0,26	57	0,26	8	0,06	0,14
50.	ŽABICA	3,11	0,32	249	1,08	250	1,14	189	1,46	0,76
UKUPNO:		969,20	100%	23022	100%	21793	100%	12980	100%	0,59

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselje ukinuto sa popisa naselja.

Tablica 2.
**PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA GOSPIĆA:
KVANTIFICIRANI POKAZATELJI ŽUPANIJE I GRADA: STANOVI, DOMAĆINSTVA I GUSTOĆE NASELJENOSTI**

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA PODRUČJE GRADA GOSPIĆA		STANOVI				DOMAĆINSTVA			GUSTOĆA NASELJENOSTI BROJ STANOV./KM ²	
		1991.		2001.		1981.	1991.	2001.	1981.	1991.
		Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	Broj		
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA		28095	100	29431	100	27557	28559	19900	16,98	15,91
GRAD GOSPIĆ		8087	100	6239	100	7425	7706	4752	23,75	22,49
1.	ALEKSINICA	71	0,88	144	2,31	92	96	86	20,56	19,50
2.	BARLETE	82	1,01	26	0,42	65	51	17	13,60	8,96
3.	BILAJ	100	1,24	111	1,78	93	111	91	30,38	31,43
4.	BREZIK	49	0,61	24	0,38	45	40	14	21,02	18,98
5.	BRUŠANE	101	1,25	94	1,51	63	61	60	6,21	5,0
6.	BUDAK	-	-	79	1,27	-	-	62	-	-
7.	BUŽIM	45	0,56	64	1,03	56	55	37	4,51	4,17
8.	DEBELO BRDO I	47	0,58	57	0,91	28	38	24	29,93	34,01
9.	DEBELO BRDO II	11	0,14	13	0,21	8	5	3	15,07	10,27
10.	DIVOSELO	227	2,81	-	-	146	128	6	8,47	7,16
11.	DONJE PAZARIŠTE	51	0,63	70	1,12	59	104	59	49,86	87,97
12.	DRENOVAC RADUČKI	52	0,64	-	-	55	49	1	14,05	9,89
13.	GOSPIĆ	3.268	40,41	2.503	40,12	2.936	3.226	2153	421,91	436,41
14.	KALINOVAČA	60	0,74	57	0,91	76	68	45	19,05	14,79
15.	KANIŽA GOSPIĆKA	220	2,72	206	3,30	181	198	152	216,21	229,64
16.	KLANAC	87	1,08	118	1,89	97	93	64	22,87	19,47
17.	KRUŠČICA	-	-	2	0,03	1	1	-	0,19	0,38
18.	KRUŠKOVAC	39	0,48	26	0,42	37	35	7	14,30	10,13
19.	KUKLIĆ	79	0,98	14	0,22	42	53	3	4,36	3,72
20.	LIČKI ČITLUK	78	0,97	1	0,02	56	52	4	5,09	4,41
21.	LIČKI RIBNIK	94	1,16	94	1,51	88	87	57	18,45	19,35
22.	LIČKI OSIK	958	11,85	821	13,16	956	1.032	657	197,72	187,34

nastavak tablice 2.

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA PODRUČJE GRADA GOSPIĆA		STANOVI				DOMAĆINSTVA			GUSTOĆA NASELJENOSTI BROJ STANOV./KM ²	
		1991.		2001.		1981.	1991.	2001.	1981.	1991.
		Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	Broj		
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA		28095	100	29431	100	27557	28559	19900	16,98	15,91
GRAD GOSPIĆ		8087	100	6239	100	7425	7706	4752	23,75	22,49
23.	LIČKI NOVI	185	2,29	202	3,24	167	155	128	41,11	36,30
24.	MALA PLANA	29	0,36	13	0,21	39	36	8	13,47	12,38
25.	MEDAK	256	3,17	73	1,17	217	202	53	19,56	16,61
26.	MOGORIĆ	164	2,03	86	1,38	186	148	48	10,37	7,07
27.	MUŠALUK	119	1,47	113	1,81	136	146	102	27,15	28,23
28.	NOVOSELO TRNOVAČKO	37	0,46	34	0,55	18	35	21	-	-
29.	NOVOSELO BILAJSKO	52	0,64	45	0,72	36	44	31	7,71	13,71
30.	ORNICE	26	0,32	-	-	19	16	-	18,06	18,39
31.	OSTRICA	103	1,27	9	0,14	72	75	7	9,85	8,30
32.	OTEŠ	70	0,87	102	1,63	78	74	62	14,61	11,31
33.	PAVLOVAC VREBAČKI	65	0,80	20	0,32	57	52	15	15,27	12,46
34.	POČITELJ	190	2,35	-	-	148	133	10	4,96	3,57
35.	PODASTRANA	38	0,47	41	0,66	45	35	28	10,46	7,07
36.	PODOŠTRA	-	-	102	1,63	-	-	72	-	-
37.	POPOVAČA PAZARIŠKA	56	0,69	48	0,77	61	56	38	21,55	18,04
38.	RASTOKA	32	0,40	44	0,71	34	27	20	33,43	24,70
39.	RIZVANUŠA	26	0,32	24	0,38	20	16	10	6,70	4,80
40.	SMILJAN	197	2,44	233	3,73	172	176	144	30,88	28,33
41.	SMILJANSKO POLJE	80	0,99	86	1,38	77	82	68	17,09	15,44
42.	ŠIROKA KULA	199	2,46	56	0,90	204	197	48	7,46	6,27
43.	TRNOVAC	85	1,05	100	1,60	87	83	49	9,52	8,21
44.	VAGANAC	26	0,32	35	0,56	26	28	22	12,35	9,11
45.	VELIKA PLANA	48	0,59	40	0,64	56	52	24	3,41	2,21
46.	VELIKI ŽITNIK	40	0,49	53	0,85	48	42	33	16,17	12,74
47.	VRANOVINE	27	0,33	37	0,59	30	30	27	31,90	25,81
48.	VREBAC	111	1,37	23	0,37	116	83	13	6,47	4,43
49.	ZAVOĐE	26	0,32	9	0,14	23	22	5	47,24	44,88
50.	ŽABICA	81	1,00	87	1,39	57	78	4	80,06	80,39
UKUPNO:		8087	100%	6239	100%	7425	7706	4752	23,75	22,49

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Značaj prostornog položaja Grada Gospića unutar granica Ličko-senjske županije proizlazi i iz lokacije na važnim prometnim i infrastrukturnim pravcima države i županije. Njezinim središnjim područjem (potez sjever-jug) prolazi državna cesta D-25, D-50 i novoizgrađena autocesta A1 sjeveroistočnim dijelom grada. Sjeveroistočnim dijelom prolazi i važan željeznički pravac - magistralna pomoćna pruga I. reda. Preostala prometna infrastruktura ima prvenstveno županijski značaj, a sastoji se od županijskih cesta (Ž-5126, Ž-5154, Ž-5162, Ž-5163, Ž-5164, Ž-5165, Ž-5171), koje u poprečnom smislu predstavljaju glavne lokalne pravce za vezu Grada Gospića sa drugim središtima okolnih jedinica lokalne samouprave.

Dio pristupnih prometnica imaju samo najužu lokalnu funkciju, a sastoje se od većeg broja lokalnih cesta (L-59050, L-59051, L-59053, L-59058, L-59078, L-59079, L-59080, L-59081, L-59082, L-59083, L-59084, L-59085, L-59086, L-59087, L-59088, L-59089, L-59090, L-59091, L-59092, L-59093, L-59094, L-59095, L-59096, L-59097, L-59107, L-59108, L-59109, L-59110, L-59126, L-59127, L-59128, L-59129, L-59130, L-59131).

Izneseni podaci o postojećoj prometnoj infrastrukturi ukazuju na zadovoljavajuću prometnu povezanost unutar Grada, ali i prema drugim dijelovima županijskog i državnog prostora.

Prateći pružanje glavnog prometnog longitudinalnog pravca od sjevera prema jugu (državna cesta D-50) izgrađen je najveći dio trasa glavne telekomunikacijske i energetske infrastrukture, što ukazuje na činjenicu da središnje područje Grada ima poseban značaj za Županiju i državu upravo radi prolaza tih magistralnih prometnih i infrastrukturnih pravaca, kao dijelova državnih - županijskih sustava. Također, i lokacija jezera Kruščica daje dodatni značaj području Grada Gospića u okviru energetskih izvora na području Županije.

Na području Grada Gospića postoje kvalitetni prirodni resursi zastupljeni kroz postojeće poljoprivredno i šumsko zemljište. Može se konstatirati da u pogledu izvornih resursa područje Grada učestvuje kroz šumsko zemljište i u ukupnim resursima poljoprivrednog proizvodnog područja Županije zastupljeno sa relativno velikom površinom, pa ima i gospodarski značaj za državu i/ ili Županiju.

Radi svoje veličine (poljoprivredno zemljište - obradive površine 22.618 ha i šumsko zemljište 41.883 ha prema podacima Hrvatskih šuma - Uprava Gospić) i učešća u prostoru Županije (poljoprivredno zemljište 23,34% i šumsko zemljište 43,2%) ima u segmentu šumskog i poljoprivrednih zemljišta određen gospodarski značaj.

U okvirima gradskog prostora poljoprivredno i šumsko područje predstavlja dio važnih - osnovnih (temeljnih) lokalnih izvora i gospodarskih potencijala, na kojima se temelji značajan dio gospodarskih aktivnosti stanovništva.

Postojeća izgrađena urbana i gospodarska struktura sadrži takve funkcije i djelatnosti koje imaju županijski značaj. Urbana-društvena infrastruktura značajnije je razvijena i zadovoljava potrebe županijskog središta.

Ranija razvijenost gospodarske strukture, kao i veličina pojedinih gospodarskih subjekata imala je lokalni ali i širi značaj u okvirima bivše općine Gospić. Međutim, obzirom na današnje stanje, postojeći gospodarski subjekti predstavljaju samo potencijal koji bi u budućnosti mogao Grad Gospić svrstati u značajnija gospodarsko-razvojna područja u Županiji.

Karakteristike Grada Gospića, vezano uz naselja, izgrađenost prostora i stanovništvo nema poseban značaj, budući se radi o pretežito manjim naseljima, osim grada Gospića sa 9.025 stanovnika 1991. godine, odnosno 6.088 stanovnika 2001. godine i naselja Lički Osik i Smiljan (naselje Lički Osik sa 2885 stanovnika 1991. godine, odnosno 1772 stanovnika 2001. godine, dok je naselje Smiljan imalo 555 stanovnika 1991. godine, odnosno 446 stanovnika 2001. godine) U tim odnosima samo grad Gospić, obzirom na svoju razvijenost i veći gravitacijsko-utjecajni prostor, kao županijsko središte, ima širi značaj.

Zaključno se može konstatirati da Grad Gospić predstavlja područje najveće jedinice lokalne samouprave unutar Županije i niske naseljenosti, sa manjom izgrađenosti prostora, te određenim razvojnim potencijalima izraženim prvenstveno kroz postojeće prirodne karakteristike u okviru poljoprivrednog - šumskog zemljišta (uz prisutnu visoku očuvanost okoliša), energetske i vodnih resursa (rijeka Lika), te zatečene proizvodno-gospodarske strukture, pa se može govoriti prvenstveno o ekološki vrijednom prostoru u okviru Ličko-senjske Županije.

1.2. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

1.2.1. Geoprometna i prirodno-geografska obilježja

1.2.1.1. Geografski, prometni i geopolitički položaj

PROSTORNO-GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE

Prostorne karakteristike razmatranog područja Grada Gospića mogu se iskazati putem njegove površine od 969,20 km², te orijentacionim dimenzijama prostora sa prosječnom dužinom u smjeru istok-zapad od 30-39 km, te prosječnom širinom (dubinom) u smjeru sjever-jug 27-39 km. U odnosu na ukupnu površinu Ličko-senjske županije od 5.350,50 km², prostor Grada Gospića čini 18,1%. Okvirne relacije udaljenosti ovog područja u odnosu na ostala gradska - općinska središta, te druge značajnije subregionalne i regionalne centre iznose: prema Rijeci i Karlovcu oko 150 km, Zagrebu 210 km, Zadru 115 km, te okolnim središtima od 15-75 km (Senj - 90 km, Perušić - 15 km, Karlobag - 40 km).

Unatoč određenoj dosadašnjoj prometnoj izolaciji, u odnosu na glavne prometne pravce, koji su se kretali u koridorima Zagreb- Rijeka i Zagreb-Karlovac-Gračac-Zadar (Zagreb-Karlovac-Slunj- Split) ovo područje je prometno izuzetno interesantno, radi povezivanja kontinentalnog i obalnog prostora Hrvatske, gdje je izgradnjom autoceste Zagreb-Split A-1 to povezivanje i postignuto. To znači da će prostorno-geografska komponenta položaja Grada Gospića unutar cjelokupne

Republike Hrvatske imati pozitivan odraz i na budući prostorni razvoj Grada Gospića.

Prostorno-geografske karakteristike Ličke regije i Grada Gospića kao zapadnog dijela tog velikog prostora Republike Hrvatske, ukazuju na sve specifičnosti ovog brdsko-planinskog područja. Prostor Grada Gospića predstavlja specifično područje sa većim brojem polja - gorskih visoravni smještenih između planinskih masiva Velebita. Takve prostorno-geografske karakteristike rezultirale su značajnim dugogodišnjim ograničenjima u pogledu kvalitetnog prometnog uključivanja prostora Grada Gospića kao i prolaz glavnih prometnih pravaca izvan područja Grada. Svojim rubnim smještajem unutar cjelokupnog ličkog prostora rezultira gravitacijom ovog područja prema razvijenim regijama i velikim urbanim središtima (Rijeka, Karlovac, Zagreb) sa kojima je povezuju relativno dobre prometne veze.

Gospićkim prostorom prolazi prometna infrastruktura državnog i županijskog značaja: željeznička pruga M-11, državne ceste D-50, D-25 i autocesta Zagreb-Split, koje predstavljaju dio prometne okosnice od posebnog državnog značaja radi povezivanja središnjeg i južnog dijela Hrvatske.

Položaj područja Grada na važnom prometnom koridoru Republike Hrvatske, ukazuje na izuzetno značajnu tranzitno-prometnu funkciju gospićkog prostora. Takav položaj u širem prostoru Republike Hrvatske otvara nove mogućnosti za razvitak Grada Gospića. Poseban značaj imaju i županijske ceste koje longitudinalno povezuju područje Grada u pravcu istoka prema području Lovinca, Svetog Roka i Nacionalnog parka Paklenica, te na zapad prema parku prirode Velebit (i nacionalnom parku).

Ovakvim položajem, uz vrlo kvalitetne i "brze" prometne pravce (državna cesta - autocesta, državna cesta D-50, D-25 i magistralna pomoćna željeznička pruga br. 11) gospićki prostor ulazi u sferu utjecaja regionalnih centara, što se obzirom na prihvatljivu vremensku udaljenost od jednog i drugog centra nesumnjivo odražava na usmjeravanje njegovog razvoja i povezivanja prema tim središtima sa značajnom koncentracijom funkcija i područja rada. Način formiranja ovog i neposrednih okolnih urbanih područja ukazuje na mogućnost realizacije budućeg razvojnog i utjecajnog koridora Senj - Perušić - Gospić.

Unutar prostora Ličko-senjske županije, kao prostorno-političke i gospodarske makrocjeline, Grad Gospić kao jedinica lokalne samouprave i županijsko središte zauzima središnji dio prostora sa vrlo dobrom povezanosti prema ostalim dijelovima Županije.

Prirodne kvalitete, osobitosti i ograničenja

Relativna prometna izoliranost ovog područja kao i niski stupanj izgrađenosti omogućili su da prirodne kvalitete područja Grada Gospića ostanu još uvijek gotovo netaknute. Budući da šumska i poljoprivredna područja čine 93% jasno govori o izrazitoj prisutnosti prirodnog okoliša u cjelokupnoj slici krajolika. U okviru ljepote krajolika planinskog prostora i slikovitih područja kraških polja unutar brdskog i planinskog masiva jasno govori o prirodnim osobitostima i kvalitetama ovog područja. Najznačajnije mjesto unutar prirodnih kvaliteta predstavlja

područje Velebita, kao jedinstvene biosfere i zaštićenog prirodnog prostora sa izuzetnim ljepotama vršnog područja.

Značajnu kvalitetu ovog područja predstavljaju relativno velike količine voda, podzemnih i nadzemnih tokova kao vrlo važan resurs za vodoopskrbu šireg područja i kao energetska izvor u okviru akumulacije za potrebe HE Senj. Također, i energetska akumulacija djelomično preuzima ulogu vodoopskrbnog resursa preko regionalnog vodovoda Hrvatskog primorja i opskrbe tog dijela priobalnog područja (uključivo i otok Pag), značajnim količinama vode za vodoopskrbu.

Sveukupna ograničenja u prostoru Grada rezultat su dijelom ograničavajućih faktora vezanih uz prirodnu osnovu dok su jednim dijelom vezani uz djelovanje čovjeka u tom prostoru. Kao najznačajnije ograničenje javlja se prometna izolacija koja bitno djeluje na gospodarski razvoj Grada, a s time i na demografsku situaciju na ovom području. Drugo značajno ograničenje koje već duži period prisutno na ovom prostoru je negativan demografski trend u smislu stalnog smanjivanja broja stanovnika. Ovo ograničenje ne iskazuje se samo kroz smanjivanje broja stanovnika nego i kroz izrazito nepovoljnu demografsku strukturu u kojoj prevladava starije stanovništvo. Takva demografska struktura bit će (a već je i danas) značajno ograničenje u okviru akcije za iniciranjem i uspostavljanjem novog gospodarskog razvoja. Dosadašnji gospodarski razvoj je u razvojnim programima ali i u okviru realizacije određenih privrednih subjekata davao prednost odnosno forsirao "veliku" industriju kao bazu gospodarskog razvitka na štetu drugih gospodarskih djelatnosti.

Time je bio značajno otežan razvitak poljoprivrede, stočarstva, šumarstva i turizma, dok se u industriji nisu postigli takvi efekti koji bi nadoknadili slabije rezultate u okviru drugih gospodarskih djelatnosti. Ograničenja u okvirima korištenja prostora pojavit će se i kroz nedostatak potrebne infrastrukturne opremljenosti postojećih struktura i to posebno u segmentu odvodnje otpadnih voda. Glavni problemi će nastati na područjima većih naselja i industrijskih zona (Gospić, Lički Osik) na kojem području se već danas mogu konstatirati negativni utjecaji na okoliš, vodotoke i vode. Naprijed navedeni značaj voda ovog područja za potrebe vodoopskrbe nameće da se u pogledu otpadnih voda i njihovog tretmana postave relativno jaka ograničenja. Specifičnosti geološkog sastava rezultiraju velikim brojem izvora na sjeveroistočnim padinama Velebita. Može se konstatirati da je čitavo kontaktno područje Velebita i Ličkog Polja značajno kao resurs u pogledu čitavog vodoprivrednog sustava Grada, te je tretiran kao vodozaštitno područje. Ograničenja vezana uz vodoprivredni sustav javljaju se djelom i kao plavljenje prostora uz vodotoke, što je djelom rezultat neuređenih bujica i nedostatnih retencija koje bi prihvatile vodeni val.

Prolaz značajnih infrastrukturnih koridora bilo izvedenih ili planiranih stvara određena ograničenja u pogledu korištenja prostora pa se radi toga preporuča grupiranje i zgrušnjavanje istovrsnih koridora, odnosno vođenje što je moguće većeg broja infrastrukturnih koridora zajedno, čime se širina ograničenja svodi na ipak značajno manje područje. Naime, ovim područjem već danas prolazi veliki broj trasa magistralnih dalekovoda, koji sa postojećom autocestom i željezničkom prugom zauzimaju jedan dio prostora.

1.2.1.2.Klima

Prema Köpenovoj klasifikaciji klima najveći dio Srednje Like sa središnjom zaravni Ličkog polja ima obilježje Cfsbx klima. To su umjereno vlažne klime kod kojih je prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca niža od -3°C , dok su ljeta relativno svježja s mjesečnom temperaturom najtoplijeg mjeseca ispod 22°C . Najsušni dio godine pada u toplo godišnje doba, a ima dva maksimuma oborina: primarni u kasnu jesen i sekundarni početkom toplog dijela godine.

Viši dijelovi Velebitskog okvira iznad 1200 m imaju obilježja D klime, odnosno borealnih ili subartičkih klima. Osnovne su karakteristike tog tipa klime da je prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca niža od -3°C , a temperatura najtoplijeg mjeseca iznad 10°C , te postoji i toplo ljeti i oštra zima. Temperatura najtoplijeg mjeseca je ispod 22°C , ali su ipak 4 mjeseca s temperaturom iznad 10°C . Tlo je pokriveno dugotrajnim snježnim pokrivačem. Oborine su prilično jednako razdijeljene na cijelu godinu, ali najsušni dio godine pada u toplo godišnje doba. Glavni maksimum pojavljuje se u jesen (studeni), a sporedni u proljeće (travanj).

No, postojanje čak tri varijeteta klime, dva tipa i jedan podtip, na relativno malom prostoru upućuje da su pojedini klimatski elementi znatno modificirani oblikom i smještajem reljefne zavale u kontinentalnom zaleđu Velebita, blizinom mora (8-17 km udaljenosti zračnom linijom) i visinskim položajem dna zavale (od prosječno 480 m.n.v. u Lipovom polju, do 570 m na središnjoj zaravni Ličkog polja).

Viši dijelovi srednjeg i južnog Velebita prosječno godišnje prime iznad 2500 mm, a opadanjem nadmorske visine prema unutrašnjosti količina oborina se smanjuje. Tako npr. Brušani (589 m) i Brezik (560 m) u neposrednom zaleđu masiva u 20-godišnjem prosjeku prime 2.441, odnosno 2138 mm, na središnjoj zaravni Ličkog polja, u Gospiću (564 m) prosječno se izluči 1419 mm, dok je u udaljenijim stanicama - Ličkom Osiku (579 m) zabilježeno svega 1186 mm.

Za Liku su karakteristične velike snježne oborine, pa je snijeg važan klimatski element. Ima pozitivan agroklimatski učinak (štiti ozime usjeve od hladnoće), međutim, stvara i velike teškoće u prometnom, prvenstveno cestovnom povezivanju preko ovog prostora. Pouzdaniju sliku o snježnim oborinama daju pokazatelji meteorološke stanice Gospić: broj dana s padanjem snijega (prosječno iznosi 30 dana), vremenski raspon od srednjeg prvog do srednjeg posljednjeg dana s padanjem snijega (iznosi čak 163 dana) i, osobito važan, srednji broj dana sa snježnim pokrivačem na tlu (prosječno godišnje 55 dana).

Visina snijega i niske temperature u Srednjoj Lici dosežu visoke ekstremne vrijednosti. Zimi se ovdje akumuliraju hladne zračne mase (polarne, a rjeđe i arktičke) koje iz sjeveroistočne Evrope struje prema Mediteranu. Tada su temperature veoma niske (u veljači 1956. g. u Gospiću je zabilježen apsolutni minimum od $-33,5^{\circ}\text{C}$).

Na osnovi izloženog lako je zaključiti da klima ima velik utjecaj na pedološki pokrov, prirodni vegetacijski pokrov te razvoj kulturnog bilja (ona je glavni limitirajući faktor intenzivnije ratarske i voćarske proizvodnje u ovom prostoru).

1.2.1.3. Reljef

Jedno od specifičnosti prostora Grada Gospića predstavlja reljef koji se kao ograničavajući faktor iskazuje ne samo direktno u odnosu na mogućnosti korištenja prostora već i indirektno kroz djelovanje na klimatske i hidrografske i druge faktore. Glavnu karakteristiku reljefa Grada Gospića čine brdsko planinsko područje Velebita i ravničarsko područje Ličkog polja kao jedne od najvećih zavala Ličke regije, smještene između padina Velebita i Ličkog sredogorja. Ta je zavala raščlanjena nizom polja i krških uzvišenja, a najveće od njenih polja je Ličko polje, najveće polje u kršu na području Hrvatske. Ova zavala nije jedinstvena (kontinuirana) poljska zaravan, već se sastoji od većeg broja manjih polja (Pazariško, Smiljansko, Bilajsko, Ribničko, Medačko, Ostrvičko i Osičko - Široko Kulsko polje) okupljenih pod zajedničkim nazivom Ličko polje.

Karakteristike reljefa imale su znatnog utjecaja na korištenje prostora, kako u pogledu namjene površina (poljoprivreda, šumarstvo, područja naselja), tako i u lociranju postojećih i budućih prometnih pravaca na području Grada Gospića.

1.2.1.4. Geološki, hidrogeološki i seizmotektonski faktori

Kao rezultat reljefa odnosno njegovog formiranja i nabiranja, kao i razvijanja vertikalnim tektonskim pokretima, nastala je današnja geološka struktura terena na području Grada Gospića. Tako je jugozapadni blok Velebita građen sa dolomitima i vapnencima, središnji ravničarski prostor oko rijeke Like čine jelar naslage (vapnenački klastiti), dok je sjeveroistočni pojas (područje sredogorja) formiran u kombinaciji vapnenaca i vapnenaca s dolomitima. Na ranije napomenutom području Velebita zastupljene su naslage srednjeg i gornjeg trijasa. Naslage srednjeg trijasa imaju relativno veliku rasprostranjenost duž čitavog trupa Velebita, a sastavljene su od vapnenaca i dolomita. Posebno valja istaknuti klastite, koji se pojavljuju u području Donjeg Pazarišta. Debljina naslaga srednjeg trijasa iznosi od 400-800 m. Debljina naslaga gornjeg trijasa iznosi oko 300 m. Sedimenti jure su u karbonatnom razvoju, samo s pojavom laporovitih vapnenaca u najvišem dijelu lijasa i ponegdje u malmu. Na ovom području se sedimenti jure javljaju u lijasu, dogeru i malmu,, a prate pružanje masiva Velebita i kontinuirano se nastavljaju na trijasko dolomite. Područje krede obuhvaća čitav sjeveroistočni dio Grada od doline rijeke Like do granica Grada. Kredne naslage su također karbonatne s prevladajućim vapnenačkim brečama u donjoj kredi i veoma okršenim vapnencima u donjoj kredi. Područje paleogena obuhvaća pojas koji prati vodotok rijeke Like sa pružanjem u pravcu zapada preko Kosinjskog Bakovca. U sastav paleogenskih naslaga ulaze jelar naslage koje se sastoje od mjestimično i preko 300 m debelog sloja vapnenačkih klastita s djelomičnim laporovito - glinovitim interkalacijama, a čine manje vodopropusnu sredinu od ostalih vapnenačkih naslaga. Sedimenti kvartara javljaju se u poljima i depresijama a sastoje se od pijeska, šljunka, ilovača, crvenice, sedre, treseta i aluvijalnog nanosa, a na području Grada Gospića locirani su na mjestima velikih polja na području Pazarišta, Smiljanskog i Divoselskog polja kao i čitavog ravničarskog prostora od Gospića do Metka.

Promatrajući ovo područje sa stajališta tektonskih karakteristika, mogu se uočiti tektonske cjeline za koje se pretpostavlja da uvjetuju i određene hidrogeološke i seizmičke odnose. Prvo se područje pruža od Bakovca do Gračačkog polja, prateći na neki način centralni prostor polja, a nalazi se između dvaju regionalnih dislokacija, obilježenih jelar naslagama, te je uzdužno podijeljena u dva dijela na masiv Velebita koji predstavlja jugozapadni dio velike Bore, i izduženi dio terena izgrađenog od karbonatnih sedimenata jure i krede koje čini sjeveroistočno područje.

Hidrogeološke karakteristike prostora ovise o propusnosti geoloških slojeva gdje dolomiti i vapnenci čine djelomično propusne naslage dok dobro propusne stijene sadrže vapnence, vapnenačke breče, te vapnence i dolomite u izmjeni. Kao djelomično nepropusne naslage, javljaju se one sa učešćem glinovite komponente te se propusnost u ovim naslagama smanjuje većim učešćem glinovite komponente ili prevladavanjem dolomita u sastavu. Među djelomično nepropusne naslage spadaju i jelar naslage, iako ovisno o prisutnosti breča i rasporedu laporovitih sedimenata može doći i do posve suprotnog hidrogeološkog efekta. Ove naslage izgrađuju najveći dio terena uz tok rijeke Like, uzduž Lipovog polja preko Bakovca do mora. Posve nepropusne naslage čine šejlovi pješčenjaci, dolomiti, kvarcni konglomerati i amfibolitski porfirit, kao slojevi iz paleozoika i donjeg trijasa koji su locirani uz masiv Velebita čime na njegovim pojedinim dijelovima stvaraju barijeru kretanju podzemnih voda.

Glavni sliv na području Grada Gospića čini sliv rijeke Like, te su sve vode, kako površinske tako podzemne, usmjerene prema rijeci Lici. To je stalan tok koji ponire u više manjih i većih ponora na području Lipovog Polja i podzemno odlazi prema izvorima i vruljama u morsku obalu što je dokazano bojenjem. Velebitska barijera je uvjetovala postojanje visokog nivoa podzemnih voda i formiranje stalnih vodotoka na platou Ličkog polja, od izvora Like do Pazarišta. Osnovna karakteristika lijevih pritoka Like je da im je izvorište u slabo propusnim i nepropusnim naslagama u Velebitskoj barijeri. To su pritoke: Počiteljica, Novčica, s pritokama Brušankom i Bogdanicom, Otešica s pritokama Klekovačom i Pazarišnicom. Sa desne strane rijeka Lika prima povremene vodotoke Glamočnicu i Jadovu kao glavne, te niz manjih kao što su Vučjak, Balatin, Zvizduk i Poljakovac. Rijeka Lika je dugačka 64,5 km, a površina sliva iznosi 1227 km². Apsolutna visina izvora nalazi se na 650 mnm. a ponire na 489 mnm. Pad riječnog korita iznosi 161 m sa kanjonskim izgledom jer je usječena u vapnence. Visoki vodostaji javljaju se zimi, dok ljeti gotovo presuši, pa su prema tome velika kolebanja količine vode.

1.2.1.5. Vegetacijske karakteristike

Kao rezultat uvjetovanosti proizašlih iz reljefa, pedoloških i klimatskih karakteristika javlja se vegetacijska podloga Grada Gospića. Zato se može konstatirati da generalnu prostornu podjelu Grada Gospića na tri glavna područja (Velebit, centralni dio Ličkog polja - zavale i sjeveroistočni dio sa padinama Ličkog sredogorja) prate i adekvatne vegetacijske karakteristike. Generalno se može konstatirati da je Velebitsko područje prostor kvalitetne visoke vegetacije, pa je to područje radi svoje ljepote i proglašeno parkom prirode.

U pogledu šumskog pokrova, ovo područje spada u Europsko - sjevernoameričku šumsku regiju (Europsku subregiju) sa pretežnom zastupljenošću dinarske i amfipanonske gorske neutrofilne, mješovite šume bukve i jele, te manjim područjima (vršnim) sa subilirskom pretplaninskom čistom šume bukve.

Nizinsko područje koje zauzima centralni dio Ličke zavale čine više ili manje kvalitetna polja koja se koriste kao područja poljoprivredne proizvodnje ili pašnjaci. Danas na tom području postoje još relativno velike rezerve u smislu njegovog privođenja kvalitetnijoj i intenzivnijom poljoprivrednoj proizvodnji.

Područje centralnog polja - Ličkog polja okruženo je sa sjeveroistočne strane padinama Ličkog sredogorja, a sa jugozapadne strane, nižim dijelovima - padinama Velebita na kojima se prisutna visoka - šumska vegetacija sastoji od medioevropskih i ilirskih brdskih mezofilnih, acidofilnih ili neutrofilnih čistih šuma bukve.

Unutar tih šumovitih predjela, a posebno na predjelu Velebita javljaju se planinski pašnjaci i livade koji imaju izuzetne pejzažne kvalitete, koji čine sastavni dio cjelokupne vrijednosti Parka prirode Velebit.

Osim ranije navedenih pejzažnih kvaliteta unutar područja Velebita posebnu ljepotu predstavljaju krajolici kraških polja unutar Ličke zavale, gdje se vegetacijska struktura prostora susreće sa potezima vodenih tokova, pa bi takve vegetacijske i pejzažne karakteristike trebalo čuvati jer predstavljaju podlogu i budućem gospodarskom razvoju.

1.2.1.6. Struktura šumskog i poljoprivrednog zemljišta

Unutar cjelokupnog područja Grada Gospića veličine 96.920 ha, poljoprivredno i šumsko zemljište učestvuje sa površinom 90.330 ha i čini 93% prostora Grada. Obzirom na takvo učešće tog prostora proizlazi da šumsko i poljoprivredno zemljište predstavlja vrlo značajan resurs za razvoj Grada. Naime već i u dosadašnjem periodu poljoprivrede, šumarstvo i prerađivačka industrija vezana uz te grane činili su glavne razvojne pravce Grada Gospića.

Unutar cjelokupne strukture poljoprivrednog zemljišta isključivo osnovne namjene, obradive površine, kao njihov kvalitetniji dio čine 24% sa površinom 22.618 ha, dok oranice kao proizvodno najkvalitetniji dio učestvuju samo sa 22% ili 21.006 ha. Posve je jasno da se zemljište s ekonomskog stanovništva, može poistovjetiti sa prirodnim bogatstvima, koja obuhvaćaju adekvatne prirodne uvjete za poljoprivrednu djelatnost. Dominacija pašnjaka u poljoprivrednim površinama Grada Gospića vrlo je uočljiva, no veličina pašnjačkih površina nije jasno određena jer je često teško razlikovati pašnjake od šumskog zemljišta. Također i prekomjernim prorjeđivanjem šuma one postupno prelaze u druge kategorije, dok se pak livade radi nedostatka obrade pretvaraju u pašnjake. Determiniranost kategorija obradivog zemljišta uvjetovana je i čitavim nizom geografsko - fizičkih elemenata. Sprečavanje uzmicanja ili stagnacije kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta pred ostalim nižim kategorijama zahtijeva visoka ulaganja, pa se u nedostatku sredstava

i nepovoljnih uvjeta u okviru radne snage javljaju promjene u strukturi gdje se smanjuje površina oranica, a povećavaju prostori livada. Također i nepovoljan pedološki pokrivač utječe na ukupni bonitet zemljišta, gdje treba provesti i dodatne radove na odvodnjavanju odnosno navodnjavanju pojedinih područja. Bonitetno pedološki pokazatelji kvalitete tla za poljoprivrednu proizvodnju ukazuju na velike površine zemljišta koje se radi svoje kiselosti (vrištinska zemljišta, kisela smeđa tla u kombinaciji s lesiviranim i pseudoglejnim zemljištima) te ekstremno vlažnih uvjeta podvelebitske zone predstavljaju značajno ograničenje (uz klimatske uvjete) za razvoj poljoprivredne proizvodnje ograničene samo na jedan uski izbor kultura.

Šumsko zemljište zauzima 50.403 ha (41.883 ha prema podacima Hrvatskih šuma - Uprava šuma Gospić) ili 52% područja Grada. Na tom području nalaze se prirodne (samonikle) i zasađene šume (plantaže). Površine pod prirodnim šumama su daleko veće, te plantaže učestvuju sa minimalnim površinama.

Postojeći statistički podaci ukazuju na određen raskorak i nesklad u evidentiranim površinama šumskog zemljišta i poljoprivrednog zemljišta do čega dolazi najvjerojatnije napuštanjem poljoprivrednog zemljišta i njegovim pretvaranjem u šumsko. Također je moguće da su sječom šumskih površina nastali visinski pašnjaci za koju veličinu nisu reducirane površine ukupnog šumskog zemljišta. Naime, prema podacima Uprave šuma - Gospić ukupno šumsko zemljište iznosi 41.883 ha od čega na obraslo zemljište otpada 34.498 ha, neobraslo 7.345 ha i neplodno 40,79 ha. Iz navedenih podataka proizlazi potreba revizije statističkih pokazatelja i točnijeg razgraničenja površina poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

1.2.2. Prostorno-funkcionalne cjeline

Zatečene prirodne i prometne pogodnosti rezultiraju određenim zoniranjem prostora te formiranjem zasebnih prostorno-funkcionalnih cjelina.

Obzirom na ograničenja proizašla iz specifičnosti prirodne osnove (brdsko-planinsko okružje, kraška polja, vodotoci), te lokacije glavnih prometnih veza i središnjih naselja, formiraju se tri osnovne prostorno-funkcionalne cjeline sa različitim obilježjima u korištenju prostora.

Osnovni čimbenici koji su utjecali na stvaranje takvih cjelina i način izgradnje naselja u njihovim okvirima bili su topografija terena, prometne veze, te raspoloživi resursi kao podloga za gospodarsku aktivnost stanovništva.

Tako se unutar područja Grada Gospića mogu utvrditi tri osnovne prostorno-funkcionalne cjeline koje obuhvaćaju slijedeća područja:

- Jugozapadni dio Grada površine 33.496 ha (34,56% prostora Grada), kao gorsko-planinsko područje (Velebit) , sa izgradnjom koncentriranom u naseljima Velika Plana, Mala Plana, Podastrana, Donje Pazarište, Popovača Pazariška, Kruščica, Vaganac, Aleksinica, Kalinovača, Bužim, Trnovac, Brušane, Rizvanuša, Divoselo, Lički Čitluk, Počitelj, Kukljić;

- Sjeveroistočni dio Grada veličine 24.650 ha (25,43% površine Grada) rubno područje sa Ličko-Krbavskim međugorjem sa naseljima: Široka Kula, Ostrvica, Barlete, Vrebac, Zavode, Pavlovac Vrebački, Mogorić smještenim uz rubove kraškog polja;
- Središnje područje veličine 38.774 ha (40,01%), smješteno uz glavne prometne pravce - državne ceste, autoceste, odvojke županijskih i lokalnih cesta, koristeći kvalitete Ličkog polja za osnovne gospodarske potrebe (poljoprivreda i stočarstvo), ali i druge pogodnosti razvijene urbane strukture središnjeg naselja grada, kako u pogledu aktivnosti unutar radno-poslovnih sadržaja, te mogućnosti korištenja većeg broja centralnih funkcija lociranim na tom dijelu Grada.

Osnovni kvantifikacijski pokazatelji za navedene tri prostorno-funkcionalne cjeline dati su u narednoj tablici:

Tablica 3.

Područje	Stanovništvo 2001.	%	Površina naselja ha	%	Izgrađeno građevinsko područje (GP) ha	%	Gustoća naseljenosti unutar GP st./ha
Jugozapadno	1.311	10,10	33.496	34,56	469,97	21,44	2,79
Središnje	11.331	87,30	38.774	40,01	1340,27	61,16	8,45
Sjeverno	338	2,60	24,65	25,43	381,29	17,40	0,89
Ukupno Grad	12.980	100%	96.920	100	2191,53	100	5,92

1.2.3. Gospodarsko-razvojne karakteristike

Gospodarska aktivnost unutar područja jedinice lokalne samouprave koncentrirana je na području naselja Gospić, Lički Osik, Donje Pazarište, Široka Kula, Kukljić, Kaniža Gospićka, Podoštra. Takva koncentracija gospodarskih (industrijskih, radnih i radno-proizvodnih djelatnosti) aktivnosti također je jedan od faktora koji naglašavaju značaj Gospića kao radno-gospodarskog središta. Gospodarske aktivnosti u segmentu industrije locirane su uglavnom uz prometnu infrastrukturu. Unutar tog prostora locirani su veći industrijski subjekti: Pivovara-Starčević Donje Pazarište, Mesnica-Sladovača Podoštra, Pilana Dić Kaniža Gospićka, Asfaltna baza Ratrako Podoštra, Betonara Kukljić, Široka Kula - prerada plastike, proizvodnja i promet gospodarskog eksploziva, Asfaltna baza Betonara, Proizvodnja stolarije Lički Osik, prerada stočne hrane Gospić, proizvodnja stolarije Gospić, INA skladišta - pogon Gospić, te niz poduzeća i trgovačkih društava u segmentu trgovine, ugostiteljstva, turizma, građevinarstva, prometa, obrtništva, servisa i drugih osobnih usluga.

Vrlo značajan dio gospodarske aktivnosti vezan je uz tercijarne aktivnosti koje obuhvaćaju određene usluge privrednog i vanprivrednog tipa vezano uz centralnu funkciju pojedinog naselja. Taj će dio aktivnosti biti u budućnosti najzaglašeniji, budući da taj segment djelatnosti upravo proizlazi iz značaja naselja Gospić kao gradskog središta.

Analizom statističkih pokazatelja vezanih uz raspodjelu stanovništva prema područjima djelatnosti (pokazatelji 1991. godine) može se konstatirati da od ukupnog broja stanovništva (21.793 stanovnika) 7847 ili 36% otpada na aktivno stanovništvo, čemu treba dodati aktivno poljodjelstvo sa 2.046 stanovnika ili 9,4% ukupnog stanovništva. Unutar aktivnog stanovništva najzastupljenije su djelatnosti u segmentu primarnih sektora, industrije i rudarstva, poljoprivrede i šumarstva, sa ukupnim učešćem od 52% ili 4102 zaposlenih.

Sektor sekundarnih djelatnosti učestvuje sa 1117 zaposlenih, dok tercijarni sektor obuhvaća 2628 zaposlenih sa najvećim učešćem u djelatnostima tijela lokalne samouprave (762 zaposlena), te prometa i veza (516 zaposlenih).

U pogledu poljoprivredne aktivnosti stanovništva najveći broj poljoprivrednog stanovništva nalazi se na središnjem dijelu Grada (939 stanovnika ili 46%) dok je jugozapadno područje slabije zastupljeno sa 684 poljoprivrednika (16%) te najmanji broj na sjeveroistočnom dijelu (423 poljoprivrednika ili 21%).

Generalna slika strukture zaposlenih može se definirati sa učešćem primarnih aktivnosti od oko 52%, sekundarnih sa 14% i tercijarnih sa oko 34%. U okviru budućeg razvojnog perioda sigurno će doći do značajnih kvalitetnih promjena u strukturi zaposlenosti vezano uz područja djelatnosti, te će sve naglašeniji utjecaj imati "malo" obiteljsko gospodarstvo (proizvodno i uslužno) uključivo i dio obilježja urbanog i gradskog središta sa većim gravitacijskim prostorom.

U daljnjem prilogu - tablici 4. ilustriraju se pokazatelji vezano uz učešće stanovništva u pojedinim područjima djelatnosti (1991.godina).

Tablica 4. Stanovništvo prema područjima djelatnosti

NASELJE		Ukupno	Područje djelatnosti													
			01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	ALEKSINICA	100	-	75	3	-	8	1	5	-	1	3	1	2	-	-
2	BARLETE	45	9	23	2	-	3	-	3	-	2	-	-	3	-	-
3	BILAJ	89	15	25	2	-	14	9	6	2	1	1	1	1	2	7
4	BREZIK	30	-	13	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
5	BRUŠANE	50	10	10	9	-	6	1	4	6	-	1	-	1	2	-
6	BUDAK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	BUŽIM	74	3	66	-	-	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-
8	DEBELO BRDO I	26	6	10	-	-	2	1	3	-	-	2	-	2	-	-
9	DEBELO BRDO II	6	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
10	DIVOSELO	86	25	16	-	-	2	2	8	2	1	1	-	9	3	15
11	DONJE PAZARIŠTE	52	-	41	2	-	-	-	-	1	1	-	-	5	-	2
12	DRENOVAC RADUČKI	54	4	26	2	-	5	11	1	-	-	3	-	-	-	1
13	GOSPIĆ	3.369	694	198	80	-	215	211	323	176	82	44	95	227	287	590
14	KALINOVAČA	106	8	71	2	1	5	2	-	1	1	7	-	2	2	4
15	KANIŽA GOSPIĆKA	195	35	26	10	-	16	18	14	4	9	6	8	4	21	15
16	KLANAC	77	4	48	2	-	2	5	1	2	-	-	-	6	-	7
17	KRUŠČICA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	KRUŠKOVAC	19	2	7	-	-	-	4	1	-	1	-	-	1	-	-
19	KUKLIJĆ	47	4	27	2	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	1
20	LIČKI ČITLUK	47	6	32	2	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	3
21	LIČKI RIBNIK	82	18	40	3	-	1	7	4	-	-	-	-	4	1	4
22	LIČKI OSIK	1.189	875	57	3	-	14	12	52	21	6	6	13	39	33	42
23	LIČKI NOVI	113	31	14	3	-	10	6	11	5	2	8	1	4	8	9
24	MALA PLANA	45	-	25	9	3	2	-	-	-	1	2	-	-	-	-
25	MEDAK	156	16	34	3	-	16	19	6	4	3	-	1	8	2	5
26	MOGORIĆ	177	4	95	-	-	-	-	4	2	22	-	-	2	1	-
27	MUŠALUK	190	63	104	-	-	3	4	4	1	3	-	-	2	-	5
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	31	5	13	-	-	1	-	-	2	4	1	-	-	-	-
29	NOVOSELO BILAJSKO	54	8	29	2	-	3	4	-	-	2	2	-	-	1	2
30	ORNICE	19	3	9	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	4
31	OSTRVICE	75	43	23	-	-	1	-	3	1	2	1	-	-	-	1
32	OTEŠ	49	6	20	5	-	8	-	-	2	-	-	-	-	-	1

01-Industrija i rudarstvo
02-Poljoprivreda i ribarstvo
03-Šumarstvo
04-Vodoprivreda
05-Građevinarstvo
06-Promet i veze
07-Trgovina

08-Ugostiteljstvo i turizam
09-Obrtništvo i osobne usluge
10-Stambeno-komunalne djelatnosti i uređenje naselja
11-Financijske, tehničke i poslovne usluge
12-Obrazovanje, znanost, kultura i informacije

13-Zdravstvena zaštita i socijalna skrb
14-Tijela državne vlasti, tijela lokalne samouprave, fondovi,

nastavak tablice 4.

NASELJE		Ukup- no	Područje djelatnosti													
			01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
33	PAVLOVAC VREBAČKI	94	9	78	-	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-
34	POČITELJ	81	16	42	-	-	1	6	2	-	5	2	1	2	2	1
35	PODASTRANA	48	3	35	3	-	2	-	3	-	-	2	-	-	-	-
36	PODOŠTRA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	89	-	74	4	2	2	-	1	1	1	1	-	1	-	2
38	RASTOKA	36	5	25	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	1
39	RIZVANUŠA	6	-	1	1	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-
40	SMILJAN	202	33	84	3	-	13	9	17	6	1	5	1	4	8	15
41	SMILJANSKO POLJE	143	13	97	5	-	3	9	7	1	-	1	-	1	2	3
42	ŠIROKA KULA	177	101	49	1	-	-	3	6	2	1	2	-	5	1	5
43	TRNOVAC	63	4	33	5	-	4	-	7	-	1	1	-	1	-	4
44	VAGANAC	16	-11	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
45	VELIKA PLANA	38	-	22	7	-	1	-	-	1	3	1	-	-	-	3
46	VELIKI ŽITNIK	36	4	20	-	-	-	3	3	2	-	1	-	1	-	-
47	VRANOVINE	15	1	8	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	1
48	VREBAC	72	8	32	-	-	-	1	2	2	5	-	1	2	1	1
49	ZAVOĐE	17	6	9	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
50	ŽABICA	62	23	2	-	-	7	2	8	-	2	1	1	4	4	8
Ukupno		7.847	2.125	1.802	175	7	381	356	516	251	171	113	124	397	380	762
Učešće %		100%	27,08	22,96	2,23	0,08	4,85	4,53	6,57	3,19	2,17	1,44	1,58	5,05	4,84	9,71

 01-Industrija i rudarstvo
 02-Poljoprivreda i ribarstvo
 03-Šumarstvo
 04-Vodoprivreda
 05-Građevinarstvo
 06-Promet i veze
 07-Trgovina

 08-Ugostiteljstvo i turizam
 09-Obrtništvo i osobne usluge
 10-Stambeno-komunalne
 djelatnosti i uređenje naselja
 11-Financijske, tehničke i
 poslovne usluge
 12-Obrazovanje, znanost, kultura i
 informacije

 13-Zdravstvena zaštita i socijalna
 skrb
 14-Tijela državne vlasti, tijela
 lokalne samouprave, fondovi,

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Prema popisu stanovništva 2001. godine (Državni zavod za statistiku) nisu pojedinačno iskazani podaci po naseljima (stanovništvo prema područjima djelatnosti), zbog toga su u tablici br. 4 korišteni podaci popisa stanovništva 1991. godine.

Tablica 5. Poljoprivredno stanovništvo

GRAD GOSPIĆ		POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO		
		Ukupno poljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo	Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo
		1	2	3
1.	ALEKSINICA	97	76	21
2.	BARLETE	23	21	2
3.	BILAJ	29	20	9
4.	BREZIK	21	14	7
5.	BRUŠANE	12	7	5
6.	BUDAK	*		
7.	BUŽIM	68	63	5
8.	DEBELO BRDO I	11	8	3
9.	DEBELO BRDO II	4	2	2
10.	DIVOSELO	9	6	3
11.	DONJE PAZARIŠTE	52	37	15
12.	DRENOVAC RADUČKI	26	25	1
13.	GOSPIĆ	84	45	39
14.	KALINOVAČA	85	70	15
15.	KANIŽA GOSPIĆKA	25	13	12
16.	KLANAC	54	48	6
17.	KRUŠČICA	*		
18.	KRUŠKOVAC	6	2	4
19.	KUKLIJĆ	33	27	6
20.	LIČKI ČITLUK	35	29	6
21.	LIČKI RIBNIK	44	38	6
22.	LIČKI OSIK	63	52	11
23.	LIČKI NOVI	21	13	8
24.	MALA PLANA	25	25	-
25.	MEDAK	37	19	18

* prema popisu iz 1991. godine naselje Podoštra, Budak, Kruščica, nalaze se u drugim naseljima

nastavak tablice 5.

GRAD GOSPIĆ		POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO		
		Ukupno poljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo	Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo
		1	2	3
26.	MOGORIĆ	139	108	31
27.	MUŠALUK	106	103	3
28.	NOVOSELO TRNOVAČKO	16	10	6
29.	NOVOSELO BILAJSKO	75	28	47
30.	ORNICE	9	8	1
31.	OSTRVICA	35	21	14
32.	OTEŠ	39	21	18
33.	PAVLOVAC VREBAČKI	97	81	16
34.	POČITELJ	58	38	20
35.	PODASTRANA	36	35	1
36.	PODOŠTRA	*		
37.	POPOVAČA PAZARIŠKA	83	76	7
38.	RASTOKA	28	24	4
39.	RIZVANUŠA	-	-	-
40.	SMILJAN	102	77	25
41.	SMILJANSKO POLJE	105	95	10
42.	ŠIROKA KULA	66	49	17
43.	TRNOVAC	34	26	8
44.	VAGANAC	19	11	8
45.	VELIKA PLANA	38	23	15
46.	VELIKI ŽITNIK	23	20	3
47.	VRANOVINE	11	8	3
48.	VREBAC	50	34	16
49.	ZAVOĐE	13	9	4
50.	ŽABICA	-	-	-
UKUPNO		2046	1565	481

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima Županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Prema popisu stanovništva 2001. godine (Državni zavod za statistiku) nisu pojedinačno iskazani podaci po naseljima (poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu), već ukupno za Grad Gospić.

Tablica 5a. Poljoprivredno stanovništvo (prema popisu 2001. godine)

GRAD GOSPIĆ	POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO		
	Ukupno poljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo	Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo
	1	2	3
GOSPIĆ svega	609	414	195
muško	286	220	66
žensko	323	194	129

1.2.4. Demografski pokazatelji

Analizirani pokazatelji o stanovništvu po naseljima i ukupno za čitavo područje Grada ukazuju na stalni trend smanjenja stanovništva, osim na području naselja Gospić, koje u dužem periodu ima pozitivni trend rasta broja stanovnika.

Generalni pregled ukazuje na činjenicu da je stanovništvo Grada u odnosu na 1900. god. (max. broj stanovnika =37.645) smanjeno za trećinu (2001.g.=12.980 stanovnika ili 35% 1900. god.), odnosno da je prema pokazateljima iz 1948. god. (Grad 1948. = 26.420 stanovnika) stanovništvo gotovo prepolovljeno.

Najveći gubitak stanovništva evidentiran je u ranije većim naseljima koja su 1900. godine imala preko 1000 stanovnika (Barlete 1900. god.=1.001 stanovnika; 2001. godine = 36 stanovnika), Bužim 1900. god.=1088 stanovnika; 2001. g. 94 stanovnika); Divoselo 1900.=2222 stanovnika; 2001.god.=12 stanovnika, Lički Novi 1990.g.=1042 stanovnika, 2001.g.=343 stanovnika, Medak 1900.g.=1485 stanovnika, 2001. g.=78 stanovnika, Mogorić 1900.g.=1724 stanovnika, 2001. godine=93 stanovnika, Počitelj 1900.g.=1674 stanovnika, 2001.g.=14 stanovnika, Smiljan 1900.g.=1283 stanovnika, 2001.g.=446 stanovnika, Široka Kula 1900.g.=3225 stanovnika, 2001.g.=130 stanovnika, Vrebac 1900.g.=1290 stanovnika, 2001.g.=19 stanovnika).

TABLICA 6.

 PREGLED KRETANJA BROJA STANOVNIKA PO NASELJIMA GRADA GOSPIĆA
 U DUGOGODIŠNJEM STATISTIČKOM NIZU 1857-2001.GOD.

NASELJA		BROJ STANOVNIKA PO GODINAMA														
		1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
1	ALEKSINICA	681	-	-	569	735	393	295	500	669	586	481	457	272	258	220
2	BARLETE	806	927	877	948	1.001	788	783	789	405	397	353	290	202	133	36
3	BILAJ	550	710	626	625	712	609	486	658	521	513	502	432	319	330	255
4	BREZIK	334	245	233	299	331	307	276	293	260	244	211	173	124	112	27
5	BRUŠANE	589	703	638	712	736	700	618	603	399	383	310	269	220	177	162
6	BUDAK (1)	(402)	(430)	(391)	(202)	(409)	(367)	(328)	(303)	(274)	(251)	(256)	(257)	-	-	175
7	BUŽIM	1.161	1.193	1.018	1.065	1.088	1.011	940	834	653	523	448	339	177	164	94
8	DEBELO BRDO I	289	368	226	233	269	284	255	238	119	93	65	70	88	100	66
9	DEBELO BRDO II	-	-	-	-	-	-	-	-	64	59	47	42	22	15	5
10	DIVOSELO	1.844	1.988	2.005	2.148	2.222	2.001	2.128	2.164	679	697	628	505	407	344	12
11	DONJE PAZARIŠTE	433	2.009	1.957	384	446	446	627	425	467	347	283	251	174	307	170
12	DRENOVAC RADUČKI	338	337	277	344	428	435	446	437	381	355	283	263	179	126	1
13	GOSPIĆ	1.658	1.852	2.429	2.626	3.295	3.275	3.653	3.826	4.204	5.127	6.767	8.046	8.725	9.025	6.088
14	KALINOVAČA	507	-	-	563	655	610	618	553	673	527	416	386	313	243	164
15	KANIŽA GOSPIĆKA	509	695	745	838	1.010	827	1.062	957	607	597	586	638	547	581	438
16	KLANAC	762	1.821	1.515	801	887	816	829	735	623	514	441	360	268	228	156
17	KRUŠČICA	335	302	314	344	341	360	381	325	308	285	219	19	2	4	-
18	KRUŠKOVAC	195	205	209	231	252	239	225	235	211	213	182	140	120	85	11
19	KUKLUJČ	365	327	336	416	399	372	411	364	327	318	270	204	156	133	4
20	LIČKI ČITLUK	434	505	486	478	673	627	603	570	344	322	279	236	149	129	5
21	LIČKI RIBNIK	659	796	730	763	872	838	760	801	561	506	439	372	286	300	119
22	LIČKI OSIK (3) (2)	831 (429)	920 (490)	819 (428)	934 (669)	1.083 (595)	1.041 (592)	980 (585)	992 (614)	806 (491)	977 (680)	2.554 (2244)	3.292 (2983)	3.045	2.885	1.772
23	LIČKI NOVI	1.088	858	828	949	1.042	948	963	985	899	851	739	635	495	437	343
24	MALA PLANA	170	-	-	237	295	339	193	230	241	244	207	138	123	113	14
25	MEDAK	1.166	1.242	1.215	1.390	1.485	1.424	1.364	1.466	1.052	1.042	1.003	848	663	563	78
26	MOGORIĆ	1.437	1.509	1.489	1.709	1.724	1.677	1.769	1.740	1.230	1.096	940	764	562	383	93
27	MUŠALUK	947	844	739	760	877	807	805	739	653	642	653	616	482	501	264
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	20	-	-	49	59	57	51	31	42	48	71	56	63	112	78
29	NOVOSELO BILAJSKO	154	172	154	151	152	107	135	177	177	114	137	161	131	157	121
30	ORNICE	-	-	-	159	167	146	155	164	96	100	85	71	54	55	-
31	OSRTVICA	768	779	720	787	939	794	873	809	371	374	392	291	254	214	19
32	OTEŠ	472	-	-	583	546	553	581	401	580	548	427	400	248	192	128
33	PAVLOVAC VREBAČKI	362	350	400	473	528	527	562	508	385	312	283	204	201	164	33

Tablica 6. - nastavak

NASELJA		BROJ STANOVNIKA PO GODINAMA														
		1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
34	POČITELJ	1.340	1.505	1.432	1.550	1.674	1.548	1.594	1.626	1.143	1.008	800	640	426	307	14
35	PODASTRANA	362	-	-	3998	220	306	243	328	271	289	267	243	142	86	76
36	PODOŠTRA	15	-	-	46	9	17	16	16	5	-	-	-	-	-	212
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	331	-	-	521	546	372	436	442	360	349	321	294	209	175	102
38	RASTOKA	404	-	-	323	346	357	325	320	336	306	212	144	111	82	48
39	RIZVANUŠA	214	250	205	222	282	258	248	250	177	156	107	84	60	43	36
40	SMILJAN	2.090	2.365	1.973	1.222	1.283	1.162	1.127	1.068	747	818	835	761	605	555	446
41	SMILJANSKO POLJE	194	-	-	596	724	666	653	713	434	352	300	334	290	262	178
42	ŠIROKA KULA	2.312	2.757	2.654	2.769	3.225	3.050	3.054	2.691	957	932	1.035	896	658	553	130
43	TRNOVAC	980	1.051	819	721	744	717	711	690	612	583	482	403	270	233	127
44	VAGANAC	1.006	1.387	1.276	366	417	469	365	577	265	197	175	162	103	76	52
45	VELIKA PLANA	982	-	-	434	480	530	424	458	541	503	449	350	207	134	59
46	VELIKI ŽITNIK	245	-	-	325	323	234	273	307	333	315	286	236	146	115	74
47	VRANOVINE	265	310	213	242	240	204	171	195	177	151	115	109	89	72	59
48	VREBAC	911	1.013	1.007	1.187	1.290	1.145	1.084	1.086	666	598	533	448	326	223	19
49	ZAVOĐE	264	274	276	327	375	336	365	304	156	100	120	93	60	57	8
50	ŽABICA	187	212	172	186	218	226	224	248	233	241	260	275	249	250	189
UKUPNO:		31966	32781	31012	34003	37645	34955	35140	34868	26420	25852	26998	26340	23022	21793	12980

- (1)* - naselje u okviru Ličkog Osika
 (2)* - naselje Lički Osik bez Budaka i Novoselija
 (3)* - naselje Lički Osik zajedno sa Budakom i Novoselijama

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Značajna karakteristika unutar zatečene mreže naselja jeste njihova veličina. Tako je za područje Grada Gospića karakterističan broj malih naselja koja su disperzno locirana ili međusobno povezana unutar gradskog područja. Analiza veličine naselja ukazuje da naselja veličine preko 500 stanovnika čine 4% ukupnog broja naselja, a veličina do 500 stanovnika učestvuje sa 96%. Slijedeća tabela daje pregled veličine naselja i raspodjele učešća stanovništva po naseljima određene veličine.

Tablica 7. VELIČINA NASELJA I RASPODJELA STANOVNIŠTVA (2001. godina)

VELIČINA NASELJA	BROJ NASELJA	%	STANOVNIKA	%
0 - 100 stanovnika	28	56	1021	7,87
100 - 250 stanovnika	15	30	2353	18,13
250 - 500 stanovnika	5	10	1746	13,45
500 - 1.000 stanovnika	-	-	-	-
1.000 - 1.500 stanovnika	-	-	-	-
veća od 1.500 stanovnika	2	4	7860	60,55
UKUPNO:	50	100%	12.980	100%

Na osnovu demografske valorizacije svakog pojedinog naselja koja je izvršena na temelju primjene posebnog metodskog pristupa u demografskom istraživanju, dobila se slika demografskih prilika naselja:

Izabrani demografski pokazatelji su:

- veličina Grada prema broju stalnih stanovnika,
- relativna gustoća naseljenosti (stalnih stanovnika na km²),
- kretanje broja stanovnika između dva posljednja popisa (indeks),
- prirodno kretanje stanovništva između dva posljednja popisa (stopa kretanja),
- dobna struktura stanovništva (koeficijent starenja),
- stanovništvo prema izvorima prihoda (udio poljodjelskog stanovništva),
- gospodarska obilježja stanovništva (udio radnika).

Pored promjena u kretanju stanovništva, značajne su promjene i u strukturama. U Gradu u cjelini prevladava stanovništvo starije dobi i to prema popisu 1991. godine - 23% stanovnika od 0-19 godina, 54% stanovnika od 20-59 godina. Unutar ukupne dobne strukture starosne grupe preko 60 godina učestvuju sa 23%, što je iznad kritične granice udjela starog stanovništva od 12%.

Prema popisu 2001. godine oko 23% stanovnika je dobne skupine 0-19 godina, 48% dobne skupine od 20-59 godina, te 29% dobne skupine preko 60 godina.

Posljedice starenja stanovništva ogledaju se i na dobnoj strukturi, koja je izrazito nepovoljna i nepravilna, kako u cjelini tako i po pojedinim naseljima.

Opisane trendove i procese u okviru demografske strukture Grada ilustriraju priložene tabele.

Tablica 8. Stanovništvo (broj i dobna struktura)

NASELJE	Broj stanovnika			Broj stanovnika				Dobna struktura (91)			
	2001.			1991.		1981.	Index	Starost u godinama			
	Ukupno	%	Index 2001/1991	Ukupno	%	Ukupno	91/81	0-19	20-59	60 i više	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	ALEKSINICA	220	1,70	0,85	258	1,18	272	0,94	44	123	81
2	BARLETE	36	0,28	0,27	133	0,61	202	0,65	23	79	31
3	BILAJ	255	1,96	0,77	330	1,51	319	1,03	61	171	89
4	BREZIK	27	0,21	0,24	112	0,51	124	0,90	13	50	39
5	BRUŠANE	162	1,25	0,92	177	0,81	220	0,80	33	88	56
6	BUDAK	175	1,35	-	-	-	-	-	-	-	-
7	BUŽIM	94	0,72	0,57	164	0,75	177	0,92	31	79	53
8	DEBELO BRDO I	66	0,51	0,66	100	0,45	88	1,13	28	51	20
9	DEBELO BRDO II	5	0,04	0,33	15	0,06	22	0,68	1	10	3
10	DIVOSELO	12	0,09	0,03	344	1,57	407	0,84	55	145	136
11	DONJE PAZARIŠTE	170	1,31	0,55	307	1,40	174	1,76	64	184	57
12	DRENOVAC RADUČKI	1	0,01	0,01	126	0,57	179	0,70	15	62	46
13	GOSPIĆ	6088	46,90	0,67	9.025	41,41	8.725	1,03	2.269	5.002	1.614
14	KALINOVAČA	164	1,26	0,67	243	1,11	313	0,77	64	127	50
15	KANIŽA GOSPIĆKA	438	3,37	0,75	581	2,66	547	1,06	127	328	117
16	KLANAC	156	1,20	0,68	228	1,04	268	0,85	39	110	76
17	KRUŠČICA	-	-	-	4	0,01	2	2,00	2	2	-
18	KRUŠKOVAC	11	0,08	0,13	85	0,39	120	0,70	10	42	31
19	KUKLIJĆ	4	0,03	0,03	133	0,61	156	0,85	23	55	55
20	LIČKI ČITLUK	5	0,04	0,04	129	0,59	149	0,86	22	53	54
21	LIČKI RIBNIK	119	0,92	0,40	300	1,37	286	1,04	47	147	93
22	LIČKI OSIK	1772	13,65	0,61	2.885	13,23	3.045	0,94	641	1.826	382
23	LIČKI NOVI	343	2,64	0,78	437	2,00	495	0,88	91	197	145
24	MALA PLANA	14	0,11	0,12	113	0,51	123	0,91	27	51	30
25	MEDAK	78	0,60	0,14	563	2,58	663	0,84	90	265	183
26	MOGORIĆ	93	0,72	0,24	383	1,75	562	0,68	42	179	129
27	MUŠALUK	264	2,03	0,53	501	2,29	482	1,03	126	252	119
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	78	0,60	-	112	0,51	63	1,77	40	57	15
29	NOVOSELO BILAJSKO	121	0,93	1,08	157	0,72	131	1,19	59	71	27
30	ORNICE	-	-	-	55	0,25	54	1,01	9	21	25
31	OSTRIVICA	19	0,15	0,09	214	0,98	254	0,84	50	113	51
32	OTEŠ	128	0,99	0,67	192	0,88	248	0,77	23	105	64

nastavak tablice 8.

NASELJE	Broj stanovnika			Broj stanovnika				Dobna struktura (91)			
	2001.			1991.		1981.	Index	Starost u godinama			
	Ukupno	%	Index 2001/91.	Ukupno	%	Ukupno	91/81	0-19	20-59	60 i više	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
33	PAVLOVAC VREBAČKI	33	0,25	0,20	164	0,75	201	0,81	32	85	47
34	POČITELJ	14	0,11	0,05	307	1,40	426	0,72	40	131	134
35	PODASTRANA	76	0,58	0,79	96	0,39	142	0,60	9	45	28
36	PODOŠTRA	212	1,63	-	-	-	-	-	-	-	-
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	102	0,78	0,58	175	0,80	209	0,83	41	87	47
38	RASTOKA	48	0,37	0,58	82	0,37	111	0,73	14	39	27
39	RIZVANUŠA	36	0,28	0,84	43	0,19	60	0,71	7	19	17
40	SMILJAN	446	3,44	0,80	555	2,54	605	0,91	117	299	127
41	SMILJANSKO POLJE	178	1,37	0,68	262	1,20	290	0,90	59	136	66
42	ŠIROKA KULA	130	1,00	0,23	553	2,53	658	0,84	108	290	142
43	TRNOVAC	127	0,98	0,54	233	1,06	270	0,86	36	111	73
44	VAGANAC	52	0,40	0,68	76	0,34	103	0,73	12	30	34
45	VELIKA PLANA	59	0,45	0,44	134	0,61	207	0,64	21	78	33
46	VELIKI ŽITNIK	74	0,57	0,64	115	0,52	146	0,78	22	56	37
47	VRANOVINE	59	0,45	0,82	72	0,33	89	0,80	8	36	28
48	VREBAC	19	0,15	0,08	223	1,02	326	0,68	32	102	79
49	ZAVOĐE	8	0,06	0,14	57	0,26	60	0,95	7	27	23
50	ŽABICA	189	1,46	0,76	250	1,14	249	1,00	44	141	50
UKUPNO:		12980	100	0,59	21793	100	23022	0,94	4778	11757	4863

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Tablica 8a. Stanovništvo (broj i dobna struktura) prema podacima Popis stanovništva 2001. godine

NASELJE	Broj stanovnika			Dobne skupine						
	2001.			Mladi (0-19)		Zreli (20-59)		Stari (60+)		
	Ukupno	%	Index 2001/1991	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	ALEKSINICA	220	1,70	0,85	33	15,07	83	37,90	103	47,03
2	BARLETE	36	0,28	0,27	5	13,89	14	38,89	17	47,22
3	BILAJ	255	1,96	0,77	58	22,75	108	42,35	89	34,90
4	BREŽIK	27	0,21	0,24	0	0,00	5	18,52	22	81,48
5	BRUŠANE	162	1,25	0,92	31	19,14	75	46,30	56	34,57
6	BUDAK	175	1,35	-	32	18,29	88	50,29	55	31,43
7	BUŽIM	94	0,72	0,57	15	15,96	40	42,55	39	41,49
8	DEBELO BRDO I	66	0,51	0,66	14	21,21	31	46,97	21	31,82
9	DEBELO BRDO II	5	0,04	0,33	0	0,00	0	0,00	5	100,0
10	DIVOSELO	12	0,09	0,03	3	25,00	4	33,33	5	41,67
11	DONJE PAZARIŠTE	170	1,31	0,55	46	27,22	66	39,05	57	33,73
12	DRENOVAC RADUČKI	1	0,01	0,01	0	0,00	0	0,00	1	100,00
13	GOSPIĆ	6088	46,90	0,67	1528	25,18	3161	52,08	1380	22,74
14	KALINOVAČA	164	1,26	0,67	34	21,12	67	41,61	60	37,27
15	KANIŽA GOSPIČKA	438	3,37	0,75	110	25,11	218	49,77	119	25,11
16	KLANAC	156	1,20	0,68	20	12,82	63	40,38	73	46,79
17	KRUŠČICA	-	-	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00
18	KRUŠKOVAC	11	0,08	0,13	0	0,00	1	9,09	10	90,91
19	KUKLIĆ	4	0,03	0,03	0	0,00	1	25,00	3	75,00
20	LIČKI ČITLUK	5	0,04	0,04	0	0,00	1	20,00	4	80,00
21	LIČKI RIBNIK	119	0,92	0,40	3	2,54	40	33,90	75	63,56
22	LIČKI OSIK	1772	13,65	0,61	520	29,43	940	53,20	307	17,37
23	LIČKI NOVI	343	2,64	0,78	60	17,60	171	50,15	110	32,26
24	MALA PLANA	14	0,11	0,12	0	0,00	5	35,71	9	64,29
25	MEDAK	78	0,60	0,14	0	0,00	12	15,38	66	84,62
26	MOGORIĆ	93	0,72	0,24	1	1,09	26	28,26	65	70,65
27	MUŠALUK	264	2,03	0,53	51	19,32	100	37,88	113	42,80
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	78	0,60	-	33	33,88	51	42,15	29	23,97
29	NOVOSELO BILAJSKO	121	0,93	1,08	41	42,31	37	47,44	8	10,26
30	ORNICE	-	-	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00
31	OSTRVICA	19	0,15	0,09	7	36,84	7	36,84	5	26,32
32	OTEŠ	128	0,99	0,67	6	4,76	41	32,54	79	62,70

nastavak tablice 8a.

NASELJE	Broj stanovnika			Dobne skupine						
	2001.			Mladi (0-19)		Zreli (20-59)		Stari (60+)		
	Ukupno	%	Index 2001/91.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
33	PAVLOVAC VREBAČKI	33	0,25	0,20	3	9,09	5	15,15	25	75,76
34	POČITELJ	14	0,11	0,05	0	0,00	1	7,14	13	92,86
35	PODASTRANA	76	0,58	0,79	18	24,32	27	36,49	29	39,19
36	PODOŠTRA	212	1,63	-	37	17,45	103	48,58	72	33,96
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	102	0,78	0,58	20	19,61	44	43,14	38	37,25
38	RASTOKA	48	0,37	0,58	5	10,42	23	47,92	20	41,67
39	RIZVANUŠA	36	0,28	0,84	10	27,78	18	50,00	8	22,22
40	SMILJAN	446	3,44	0,80	108	24,22	213	47,76	125	28,03
41	SMILJANSKO POLJE	178	1,37	0,68	32	17,98	78	43,82	68	38,20
42	ŠIROKA KULA	130	1,00	0,23	33	25,98	42	33,07	52	40,94
43	TRNOVAC	127	0,98	0,54	22	17,46	48	38,10	56	44,44
44	VAGANAC	52	0,40	0,68	6	11,54	18	34,62	28	53,85
45	VELIKA PLANA	59	0,45	0,44	4	7,55	22	41,51	27	50,94
46	VELIKI ŽITNIK	74	0,57	0,64	8	10,81	27	36,49	39	52,70
47	VRANOVINE	59	0,45	0,82	5	8,47	18	30,51	36	61,02
48	VREBAC	19	0,15	0,08	0	0,00	4	21,05	15	78,95
49	ZAVOĐE	8	0,06	0,14	0	0,00	0	0,00	8	100,00
50	ŽABICA	189	1,46	0,76	39	20,63	94	49,74	56	29,63
UKUPNO		12980	100	0,59	3001	23,12	6241	48,08	3700	28,50

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselje ukinuto sa popisa naselja.

Tablica 9. Domaćinstva (broj, veličina i gospodarska struktura - 1991.)

NASELJE		Broj domaćinstava		Broj domaćinstava		Prosječna veličina		Prema gospodarstvu 1991.	
		2001.	Prosj. veličina	1991.	1981.	1991.	1981.	Sa zemljom	Bez zemlje
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	ALEKSINICA	86	2,55	96	92	2,68	2,95	70	26
2	BARLETE	17	2,12	51	65	2,60	3,10	46	5
3	BILAJ	91	2,80	111	93	2,97	3,43	72	39
4	BREZIK	14	1,93	40	45	2,80	2,75	37	3
5	BRUŠANE	60	2,70	61	63	2,90	3,49	43	18
6	BUDAK	62	2,82	-	-	-	-	-	-
7	BUŽIM	37	2,54	55	56	2,98	3,16	41	14
8	DEBELO BRDO I	24	2,75	38	28	2,63	3,14	23	15
9	DEBELO BRDO II	3	1,67	5	8	3,00	2,75	5	-
10	DIVOSELO	6	2,00	128	146	2,68	2,78	99	29
11	DONJE PAZARIŠTE	59	2,88	104	59	2,95	2,94	41	63
12	DRENOVAC RADUČKI	1	1,00	49	55	2,57	3,25	42	7
13	GOSPIĆ	2153	2,83	3.226	2.936	2,79	2,97	682	2.544
14	KALINOVAČA	45	3,64	68	76	3,57	4,11	60	8
15	KANIŽA GOSPIČKA	152	2,88	198	181	2,93	3,02	102	96
16	KLANAC	64	2,44	93	97	2,45	2,76	77	16
17	KRUŠČICA	-	-	1	1	4,00	2,00	-	1
18	KRUŠKOVAC	7	1,57	35	37	2,42	3,24	32	3
19	KUKLJIĆ	3	1,33	53	42	2,50	3,71	38	15
20	LIČKI ČITLUK	4	1,25	52	56	2,48	2,66	38	14
21	LIČKI RIBNIK	57	2,09	87	88	3,44	3,25	72	15
22	LIČKI OSIK	657	2,70	1.032	956	2,79	3,18	223	809
23	LIČKI NOVI	128	2,68	155	167	2,81	2,96	126	29
24	MALA PLANA	8	1,75	36	39	3,13	3,15	29	7
25	MEDAK	53	1,47	202	217	2,78	3,05	153	49
26	MOGORIĆ	48	1,94	148	186	2,58	3,02	113	35
27	MUŠALUK	102	2,59	146	136	3,43	3,54	105	41
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	21	3,71	35	18	3,20	3,50	13	22

nastavak tablice 9.

NASELJE		Broj domaćinstava		Broj domaćinstava		Prosječna veličina		Prema gospodarstvu 1991.	
		2001.	Prosj. veličina	1991.	1981.	1991.	1981.	Sa zemljom	Bez zemlje
		1	2	3	4	5	6	7	8
29	NOVOSELO BILAJSKO	31	3,90	44	36	3,56	3,63	34	10
30	ORNICE	-	-	16	19	3,43	2,84	15	1
31	OSTRVICA	7	2,71	75	72	2,85	3,52	58	17
32	OTEŠ	62	2,06	74	78	2,59	3,17	62	12
33	PAVLOVAC VREBAČKI	15	2,20	52	57	3,15	3,52	49	3
34	POČITELJ	10	1,4	133	148	2,30	2,87	105	28
35	PODASTRANA	28	2,71	35	45	2,45	3,15	34	1
36	PODOŠTRA	72	2,94	-	-	-	-	-	-
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	38	2,68	56	61	3,12	3,42	56	-
38	RASTOKA	20	2,40	27	34	3,03	3,26	25	2
39	RIZVANUŠA	10	3,60	16	20	2,68	3,00	14	2
40	SMILJAN	144	3,10	176	172	3,15	3,51	126	50
41	SMILJANSKO POLJE	68	2,62	82	77	3,19	3,76	69	13
42	ŠIROKA KULA	48	2,71	197	204	2,80	3,22	138	59
43	TRNOVAC	49	2,59	83	87	2,80	3,10	60	23
44	VAGANAC	22	2,36	28	26	2,71	3,96	25	3
45	VELIKA PLANA	24	2,46	52	56	2,57	3,69	35	17
46	VELIKI ŽITNIK	33	2,24	42	48	2,73	3,04	39	3
47	VRANOVINE	27	2,18	30	30	2,40	2,96	26	4
48	VREBAC	13	1,46	83	116	2,68	2,81	74	9
49	ZAVOĐE	5	1,60	22	23	2,59	2,60	22	-
50	ŽABICA	64	2,95	78	73	3,20	3,41	60	18
Ukupno		4752	2,73	7706	7425	2,82	3,10	3508	4198

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Tablica 10. Stanovništvo (školska sprema)

NASELJE		Školska sprema		
		Bez škole, osnovna	Srednja škola	Viša i visoka
		1	2	3
1	ALEKSINICA	176	39	9
2	BARLETE	81	30	5
3	BILAJ	185	83	13
4	BREZIK	75	21	-
5	BRUŠANE	118	31	3
6	BUDAK	-	-	-
7	BUŽIM	111	20	12
8	DEBELO BRDO I	58	18	3
9	DEBELO BRDO II	9	5	-
10	DIVOSELO	187	90	18
11	DONJE PAZARIŠTE	182	51	31
12	DRENOVAC RADUČKI	86	24	4
13	GOSPIĆ	2.783	3.386	1.073
14	KALINOVAČA	163	37	2
15	KANIŽA GOSPIČKA	246	197	35
16	KLANAC	156	39	8
17	KRUŠČICA	3	-	-
18	KRUŠKOVAC	56	13	7
19	KUKLIJĆ	80	32	5
20	LIČKI ČITLUK	78	31	4
21	LIČKI RIBNIK	163	85	10
22	LIČKI OSIK	1.048	1.153	215
23	LIČKI NOVI	259	107	11
24	MALA PLANA	83	9	-
25	MEDAK	309	132	38
26	MOGORIĆ	286	45	7
27	MUŠALUK	269	127	11
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	46	28	6
29	NOVOSELO BILAJSKO	88	22	-
30	ORNICE	34	12	1
31	OSTRICA	122	49	-
32	OTEŠ	152	27	-

nastavak tablice 10.

NASELJE		Školska sprema		
		Bez škole, osnovna	Srednja škola	Viša i visoka
		1	2	3
33	PAVLOVAC VREBAČKI	122	17	-
34	POČITELJ	213	57	4
35	PODASTRANA	60	16	-
36	PODOŠTRA	-	-	-
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	136	15	2
38	RASTOKA	57	13	-
39	RIZVANUŠA	33	6	-
40	SMILJAN	313	130	7
41	SMILJANSKO POLJE	169	47	4
42	ŠIROKA KULA	332	119	17
43	TRNOVAC	150	42	6
44	VAGANAC	65	3	1
45	VELIKA PLANA	102	21	2
46	VELIKI ŽITNIK	85	14	2
47	VRANOVINE	55	7	4
48	VREBAC	145	31	7
49	ZAVOĐE	43	9	1
50	ŽABICA	116	84	12
Ukupno		9.888	6.556	1.600

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

Tablica 10.a.

Prema popisu stanovništva 2001. godine Državni zavod za statistiku nema pojedinačno iskazanih podataka po naseljima za stanovništvo - školska sprema, već ukupno za Grad Gospić.

NASELJE		Školska sprema		
		Bez škole, osnovna	Srednja škola	Viša i visoka
		1	2	3
GRAD GOSPIĆ	Svega	374	4830	539
	Muško	86	2862	217
	Žensko	288	1968	322

1.2.5. Urbani sustav naselja

Naprijed opisana prirodno-geografska obilježja i karakteristike prostora imale su svog odraza i na formiranje izgrađenih dijelova prostora pojedinih naselja unutar jedinice lokalne samouprave - Grada Gospića.

Navedene karakteristike prostora imale su svoj utjecaj na prostornu i funkcionalnu organizaciju područja jedinice lokalne samouprave.

Središnje područje - središnji razvojni i prometni koridor obuhvaća većinu zatečene izgradnje, kako urbanih dijelova naselja (središte Grada - grad Gospić), tako i gospodarskih funkcija, prometne infrastrukture i drugih važnih, prvenstveno državnih - županijskih (magistralnih) infrastrukturnih koridora. To je područje znatnije izgrađeno te je nužno ostvariti nove prostore za daljnju izgradnju.

Jugozapadni dio kao gorsko planinsko područje (Velebita) predstavlja danas prirodno i krajobrazno atraktivno područje naselja Brušane, korišteno prvenstveno u formi male poljoprivrede i sa relativno disperznom izgradnjom naselja i zaselaka na čitavom području. Taj prostor po svojim ukupnim kvalitetama interesantan je kao područje u Parku prirode i razvoj malih seoskih gospodarstava i agro-turizma.

Unutar ukupnog područja jedinice lokalne samouprave - Grada Gospića površine 96.920 ha smješteni su prostori 50 naselja i to: Aleksinica, Barlete, Bilaj, Brezik, Brušane, Budak, Bužim, Debelo Brdo I, Debelo Brdo II, Divoselo, Donje Pazarište, Drenovac Radučki, Gospić, Kalinovača, Kaniža Gospićka, Klanac, Kruščica, Kruškovac, Kukljić, Lički Čitluk, Lički Ribnik, Lički Osik, Lički Novi, Mala Plana, Medak, Mogorić, Mušaluk, Novoselo Trnovačko, Novoselo Bilajsko, Ornice, Ostrvica, Oteš, Pavlovac Vrebački, Počitelj, Podastrana, Podoštra, Popovača Pazariška, Rastoka, Rizvanuša, Smiljan, Smiljansko polje, Široka Kula, Trnovac, Vaganac, Velika Plana, Veliki Žitnik, Vranovine, Vrebac, Zavođe, Žabica.

Prostorna lokacija nekih naselja realizirana je unutar kontinuiranog urbanog područja koje je rezultiralo povezivanjem urbanog područja pojedinih naselja Kaniža Gospićka - Gospić, Žabica-Gospić tvoreći manje konurbacije.

Sjeveroistočno područje sa naseljima Široka Kula, Barlete, Ostrvica disperzno je izgrađen dio Grada. Navedeno povezivanje pojedinih naselja i njihovih dijelova rezultat je lokacije uz značajne prometne komunikacije ili položaja uz poljoprivredne resurse - polja.

Osim područja Grada Gospića koje je razvijeno kao prostorno organizirana urbana struktura (ulična mreža, centralna zona, način izgradnje i opremljenosti urbanog prostora) preostala naselja izgrađena su kao linearna naselja koja prate pružanje prometne mreže ili disperzno - točkasto smještena u prostoru.

Glavno središnje naselje - gradski centar Gospić lociran je u okviru prometno-razvojnog koridora, te je neposredno povezan sa okolnim naseljima Smiljansko Polje i Smiljan na potezu uz županijsku cestu Ž-5126.

Drugi pravci urbanog rasta kreću prema jugoistoku u pravcu naselja Medak, Kukljić, Drenovac Radučki. Jugozapadni prostori proširenja usmjeravaju se prema naseljima Donje Pazarište, Aleksinica, Bužim, Trnovac, Brušane uz državnu, županijske i lokalne ceste.

Predmetno područje 1991. god. okuplja 21.793 (12.980=2001.god.) stanovnika (Gospić 9.025=1991. godine, odnosno 6.088 stanovnika=2001 godine).

Naselja u zapadnom dijelu Grada (velebitski kraj) prostorno su smještena uz kraška polja kao egzistencijalne resurse (poljoprivredna i stočarska proizvodnja). Obzirom na svoje pružanje uz rubove polja, prostorno su realizirana linijski u formi manjih odvojenih konurbacija. Najveće naselje i glavni centar tog udaljenijeg dijela zapadnog područja čini lokalni centar Aleksinica (220 stanovnika 2001. godine). Prijelazno područje između središnjeg pojasa i rubnih zapadnih dijelova čine naselja Klanac, Vranovine, Oteš, Rastoka sa niskom naseljenosti, te samo 391 stanovnika.

Rubni sjeveroistočni dio sa Ličko-krbavskim međugorjem područja Grada danas je rijetko naseljen stanovništvom naselja (Mogorić, Pavlovac Vrebački, Zavode, Barlete i Ostrvica). Izgradnja je disperzna sa manjim brojem zaselaka, a unutar izgrađenih dijelova boravi 189 stanovnika prema popisu 2001. godine. Iako je ovo područje danas rijetko naseljeno, ono će u budućnosti izgradnjom nove ličko-jadranske autoceste imati znatno bolje perspektive razvitka.

Sustav središnjih naselja sastoji se od naselja koja svojom veličinom i brojem urbanih funkcija - sadržaja javne namjene predstavljaju mjesto zadovoljavanja određenog opsega i broja dnevnih i posebnih - povremenih potreba lokalnog stanovništva unutar njegovog gravitacijskog područja. Tako naselje Gospić, kao sjedište Grada i Županije, obavlja funkciju gradskog i županijskog središta, a obzirom na svoju veličinu i gravitacijski prostor spada u centralno naselje kategorije važnijeg lokalnog središta sa utjecajem na područje veličine do 7.000 stanovnika. Potrebe rubnih područja pokrivaju manja lokalna središta (sa zadovoljavanjem pretežito dnevnih potreba stanovništva na gravitacijskom području veličine do 500 stanovnika), a to su Aleksinica i Donje Pazarište, pri čemu Aleksinica kao najveće naselje zapadnog područja obavlja funkciju manjeg lokalnog središta za zapadni dio Grada, dok naselje Medak pokriva potrebe naselja u istočnom dijelu Grada. U sjevernom dijelu prostora Grada, naselje Lički Osik obavlja funkciju područnog i većeg lokalnog središta sa 1780 stanovnika.

1.2.6. Zatečena namjena površina

Naprijed iznesene prostorno-geografske, prirodno-reljefne i prometne karakteristike područja Grada imale su direktnog utjecaja na korištenje prostora. Tako u okviru ukupne namjene dominiraju šumske, poljoprivredne i vodene površine, dok je učešće urbaniziranih - izgrađenih površina (naselja, prometna i druga infrastruktura) gotovo zanemarivo.

Zatečena namjena površina na taj način potvrđuje ranije konstatacije da Grad Gospić predstavlja relativno slabo izgrađeno područje sa izrazito prisutnim i gotovo nedirnutim prirodnim obilježjima i kvalitetnim okolišem.

Takva namjena odnosno struktura površina unutar područja Grada ujedno ukazuje na dominantne gospodarske aktivnosti koje su se u dosadašnjem razvojnom periodu oslanjale samo na izvorne (lokalne) resurse. Detaljna ukupna analiza postojeće namjene površina i njezine strukture prikazana je u narednim tablicama.

**Tablica 11.
POSTOJEĆA NAMJENA POVRŠINA**

red broj	GRAD GOSPIĆ	oznaka	ukupno ha	%od površine obuhvata	stan/ha	ha/stan
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA					
	Izgrađeni dio	GP	2007.30	2.07	6.47	0.15
	UKUPNO 1.1.		2007.30	2.07	6.47	0.15
1.2.	STRUKTURE IZVAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA					
1.2.	STRUKTURE IZVAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA	I, K	227.89	0.24	56.96	0.02
		E	23.14	0.02	560.93	0.00
		H				
		T	4.75	0.00	2732.63	0.00
		R	15.09	0.02	860.17	0.00
	UKUPNO 1.2.		270.87	0.28	47.92	0.02
1.3.	SVEUKUPNO		2278.17	2.35	5.70	0.18
1.4.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE					
	obrađive poljoprivredne površine	P	24273.00	25.04	0.53	1.87
	UKUPNO 1.4.		24273.00	25.04	0.53	1.87
1.5.	ŠUMSKE POVRŠINE					
	gospodarske, zaštitne, posebne namjene	Š	41883.00	43.21	0.31	3.23
	UKUPNO 1.5.		41883.00	43.21	0.31	3.23
1.6.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE					
	Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište	PŠ	25915.07	26.74	0.50	2.00
	UKUPNO 1.6.		25915.07	26.74	0.50	2.00
1.7.	VODNE POVRŠINE					
	vodotoci	V	454.60	0.47	28.55	0.04
	akumulacija	A	265.00	0.27	48.98	0.02
	UKUPNO 1.7.		719.60	0.74	18.04	0.06
1.8.	OSTALE POVRŠINE					
	Posebna namjena	N	46.48	0.05	279.26	0.00
	Infrastrukturni sustavi	IS	1771.83	1.83	7.33	0.14
	grobља	G	32.85	0.03	395.13	0.00
	UKUPNO 1.8.		1851.16	1.91	7.01	0.14
2.0.	SVEUKUPNO		96920.00	100.00	0.13	7.47

Broj stanovnika 2001. godine = 12980 st

* podaci za šume Hrvatske šume – UŠP Gospić

* podaci za poljoprivredne površine – Državna geodetska uprava, Katastar - Gospić

Tablica 12.
STRUKTURA NAMJENE I KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA PO NASELJIMA 2003. GODINE

KATASTARSKA OPĆINA	ORANICE /ha	VOĆNJACI /ha	LIVADA /ha	PAŠNJAK/ ha	ŠUMA /ha	NEPLODNO /ha	UKUPNO
1. BARLETE	440,73	5,53	115,85	890,78	25,40	51,58	1529,90
2. BILAJ	497,85	0,37	11,59	446,30	12,40	60,76	1029,30
3. BREZIK	204,01	0,09	47,56	251,12	-	35,26	538,06
4. BRUŠANE	230,69	2,03	211,91	109,52	3755,30	96,86	4406,34
5. BUŽIM	294,11	2,26	107,72	533,38	2627,62	70,71	3635,83
6. DEBELO BRDO	142,83	0,17	62,75	153,09	57,45	16,83	433,13
7. DIVOSELO	1423,82	0,49	535,69	1245,29	2481,52	211,69	5898,53
8. DONJE PAZARIŠTE	643,57	17,26	466,92	1486,65	7251,72	173,25	10039,40
9. DRENOVAC RADUČKI	365,77	0,25	42,64	623,41	194,01	50,69	1276,79
10. GORNJE PAZARIŠTE	409,90	5,36	137,04	1723,38	471,48	47,98	2795,16
11. GOSPIĆ	1032,84	35,10	86,33	185,82	178,33	393,21	1911,65
12. KLANAC	1631,86	2,59	92,63	1577,93	464,60	267,52	4037,15
13. KRUŠČICA	93,23	2,77	11,07	600,29	844,36	230,95	1782,68
14. KRUŠKOVAC	307,34	0,30	79,79	331,66	69,61	30,80	819,52
15. KUKLJIĆ	179,56	0,17	47,08	566,07	2464,62	746,25	4003,77
16. LIČKI ČITLUK	204,13	-	228,69	324,85	2207,85	36,44	3001,99
17. LIČKI NOVI	517,86	-	403,35	188,71	392,60	73,51	1576,06
18. LIČKI OSIK	644,47	13,89	94,72	502,03	45,45	119,16	1419,76

nastavak tablice 12.

KATASTARSKA OPĆINA	ORANICE /ha	VOĆNJACI /ha	LIVADA /ha	PAŠNJAK/ ha	ŠUMA /ha	NEPLODNO /ha	UKUPNO
19. LIČKI RIBNIK	602,41	0,09	49,25	802,94	-	67,59	1522,30
20. LIPE	275,81	0,39	1,18	195,33	14,03	36,09	522,85
21. MEDAK	919,42	6,84	287,56	1604,85	294,85	183,09	3296,65
22. MOGORIĆ	1045,35	11,69	378,17	3606,09	330,04	210,87	5582,24
23. MUŠALUK	460,33	8,43	16,26	902,04	286,52	91,18	1764,79
24. OSTRVICA	450,13	3,48	418,20	1250,71	434,11	71,73	2628,38
25. PAVLOVAC VREBAČKI	542,83	1,13	28,45	527,18	10,50	49,78	1159,89
26. POČITELJ	900,53	0,23	393,02	1897,37	4952,80	303,67	8447,65
27. SMILJAN	1652,10	65,55	433,32	1410,40	216,83	238,38	4016,58
28. ŠIROKA KULA	1017,13	3,04	628,39	5367,33	1741,53	371,05	9128,49
29. TRNOVAC	316,77	1,96	357,15	419,05	2221,26	57,80	3374,02
30. VREBAC	658,45	3,38	198,82	3052,45	1295,74	132,28	5341,14
UKUPNO:	18105,83	194,84	5973,1	32776,02	35342,53	4526,96	96920,00

Napomena: Površine su iskazane u hektarima

 Izvor podataka: Državna geodetska uprava
 Područni ured za katastar - ispostava Gospić

1.3. PROSTORNO RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Područje Grada Gospića predstavlja teritorijalnu jedinicu najveće površine na području Ličko-senjske županije unutar koje se razlikuju tri specifična fizionomska područja i krajolika karakteristična za središnji dio Ličko-senjske županije, i to: planinsko-brdsko područje na zapadnom i južnom rubu prostora Grada sa velikim terenskim i reljefnim ograničenjima, definiran većim dijelom kao šumsko područje, prostorima polja koja prolaze središnjim i južnim dijelom područja, te rubno područje sa Ličko-krbavskim međugorjem.

Takve karakteristike, pretežito šumovitog i prigorsko-brdskog prostora, uglavnom obilježavaju i područje uz istočni rub Grada, iako to područje ima povoljnije terenske karakteristike sa značajnijim kvalitetnijim poljoprivrednim površinama smještenim u prostoru. Uz navedene poljoprivredne prostore locirana su i smještena naselja.

Ova krajobrazno i ekološki značajna područja predstavljaju podlogu za potencijalno unaprjeđenje postojećeg šumarstva i stočarstva, te čine dio prirodne osnove za razvoj određenih sektora gospodarstva (prvenstveno obiteljskih gospodarstava).

Preostali dio prostora Grada Gospića koji obuhvaća središnje područje, predstavlja većim dijelom ravničarski prostor Smiljanskog polja, Pazariškog polja, Bilojskog polja, Ribničkog i Medačkog polja (pod zajedničkim nazivom Ličko polje) pogodnih za poljodjelstvo, stočarstvo i voćarstvo. Glavni potezi razvoja pružaju se uz državnu cestu D-50 i D-25 uključivo županijske i lokalne ceste, te nastavno na prostor gradskog središta - naselja Gospić sa njegove istočne i zapadne strane.

Posve je jasno da zatečeni prirodni uvjeti, blizina okolnih razvojnih središta (Senj, Karlovac, Rijeka) kao i postojeća izgrađenost prostora (u pogledu naselja i infrastrukture), te tradicija gospodarskih aktivnosti, a djelomice i zanatsko-obrtničke proizvodnje, pružaju povoljne mogućnosti za budući gospodarski razvitak. Naime, Grad Gospić u okviru svog teritorija raspolaže sa velikim površinama kvalitetnog šumskog zemljišta, građevinama povijesne baštine te atraktivnim prirodnim prostorom za ostvarenje lovnog, izletničkog i rekreativnog turizma, značajnim resursima vode (akumulacija Kruščica) za proizvodnju električne energije, kao i povoljnih uvjeta za razvitak specifične ekološke poljoprivredno-stočarske proizvodnje u okviru seoskih obiteljskih gospodarstava, te male privrede (servisno-zanatskog i obrtničko-proizvodnog tipa), kao prateće proizvodnje uz postojeću industriju većih okolnih gospodarsko-industrijskih središta.

Razvijenost većih proizvodnih struktura gospodarstva nije prisutna na ovom području, te se može konstatirati da glavni oslonac ukupnom gospodarstvu već danas predstavljaju ranije navedene manje gospodarske jedinice u formi male privrede ili obiteljskih gospodarstava bilo u sektoru zanatsko-servisne proizvodnje, trgovine, usluga i ugostiteljstva ili poljoprivredne odnosno stočarske proizvodnje.

Isto tako, temeljem značajnih prirodnih vrijednosti gorskog područja moguće je na području Grada razvijati i određene segmente turizma (seoski, ekološki, izletnički, lovni) koristeći pri tom i postojeća lovna područja kao jednu od mogućnosti za daljnji razvoj turizma. Kako su danas samo djelomično iskorištene komparativne prednosti i vrijednosti ovog prostora (položaj, resursi), te blizina Nacionalnih parkova Paklenica i Plitvička jezera, te Parka prirode Velebit i blizina morske obale (sa zonama koncentracije turističkih kapaciteta) treba nastojati optimalno iskoristiti sve one prednosti koje pružaju glavni čimbenici i na kojima treba temeljiti budući razvitak ovog Grada (prometne pogodnosti, postojeći veći gospodarski sustavi, razvijenost komunalne infrastrukture).

U skladu s glavnim obilježjima prostora, vrednujući njegov položaj, prirodno-geografske uvjete, demografske prilike i dosadašnji razvitak gospodarstva te ocjenjujući mogućnosti budućeg razvitka, daju se planske smjernice za usmjeravanje društvenog, gospodarskog, demografskog i prostornog razvitka u naseljima i izdvojenim područjima izvan naselja u gradu Gospiću.

- Ne očekuju se veće strukturne promjene u usmjeravanju razvoja gospodarstva. Dakle, i dalje treba očekivati da će osim postojeće industrije, i prometa uglavnom “malo” lokalno gospodarstvo, uz eksploataciju mineralnih sirovina (kamenolomi) i proizvodnje hrane, uključivo poljodjelstvo, stočarstvo i voćarstvo, zajedno sa očekivanim razvojem seoskog turizma i lovstvom predstavljati nositelje gospodarskog razvitka grada Gospića. Razvijanjem drugih djelatnosti (proizvodno-prerađivačkih i uslužnih), kao i čitavog niza kvartarnih djelatnosti vezanih uz funkcije jedinice lokalne samouprave, treba podržavati potrebe ostalih djelatnosti, koristiti komparativne prednosti ovog područja (prometna infrastruktura) sve u funkciji podizanja standarda i kvalitete življenja lokalnog stanovništva i drugih posjetitelja Grada Gospića.
- U naseljima Grada Gospića treba, ovisno o broju stanovnika u njihovom gravitacijskom području, razvijati prvenstveno one društvene djelatnosti i središnje funkcije, koje su potrebne stanovništvu ovog područja u svakodnevnom životu. Sve ostale središnje funkcije i društvene djelatnosti više razine stanovnici ovog Grada koristit će najprije u gradu Gospiću.
- Ako se budu optimalno koristile prostorno-razvojne i resursne značajke, koje obuhvaćaju oko 22.618 ha poljoprivrednog (P2 i P3) zemljišta (23% površine Grada) i površina pod šumama (Š1, Š2, Š3) veličine 50.403 ha (52% površine Grada), uključivo vodno-energetski potencijal područja (vodoopskrbno-energetska akumulacija površine 270 ha ili oko 0,03% površine Grada), može se očekivati manji porast stanovništva do 2015. godine, pa se temeljem toga može prognozirati ukupni broj stanovnika u Gradu Gospiću sa maksimalno 16.000 stanovnika u oko 5.500 domaćinstava, te prosječnom veličinom domaćinstava od 2,9 članova. Prosječna gustoća naseljenosti iznosila bi 16,5 stanovnika na km². Unutarnji razmještaj stanovništva kretati će se sukladno atraktivnosti pojedinih njegovih područja i naselja, prema područjima i naseljima s najoptimalnijim uvjetima za rad i stanovanje lokalnog stanovništva. Pri tomu se i nadalje najveća koncentracija očekuje

na području naselja Gospić kao gradskog središta sa 8.000 stanovnika (2015. god.), odnosno oko 50% ukupnog budućeg stanovništva Grada Gospića.

- Vezano uz koncentraciju stanovništva i gospodarstva treba usmjeravati daljnji razvitak infrastrukturnih sustava (prometa, energije, opskrbe vodom, odvodnje i telekomunikacija), kako bi se što uspješnije ostvarili postavljeni ciljevi i zadovoljile potrebe. Prioritet u razvitku infrastrukturnih sustava imaju mreže vodoopskrbe, odvodnje i energetike uz osiguranje prostora polja od plavljenja čime se mogu postići nužni ekološki standardi i zaštita okoliša (posebice voda), te omogućiti povoljni uvjeti za život i rad stanovništva na ovom dijelu prostora Ličko-senjske županije.

1.4. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

Ukupno područje, ali i pojedini dijelovi Grada Gospića bili su tijekom prethodnog perioda razmatrani u okviru čitavog niza dokumenata prostornog uređenja više i niže razine (PPO Gospić) kao dio teritorija bivše općine Gospić. Naime, za to je područje donesen 1979. godine Prostorni plan općine Gospić sa odlukom objavljenom u službenom glasilu Općine Gospić.

Već sama godina donošenja osnovnog dokumenta 1979. godine ukazuje da je od dana izrade proteklo više od 20 godina, što znači da su određeni gospodarsko-razvojni i demografski planski ciljevi na ukupnom prostoru bivše općine Gospić (uključivo i područje Grada Gospića) do danas značajno promijenjeni. Iz tog razloga su i ranije projekcije date u pogledu broja stanovnika, uključivo mrežu središnjih naselja i veličinu građevinskih područja te njihovo opremanje urbanom i komunalnom infrastrukturom, postavljene na značajno predimenzioniranim prognozama pa ih treba revidirati. Isto tako, radi značajnih razlika u metodologiji izrade i sadržaju planske dokumentacije te drugih čimbenika važnih za izradu takvog planskog dokumenta (društveno-političko i teritorijalno ustrojstvo, gospodarsko-razvojni uvjeti i vlasnički odnosi), primjena tog Plana je danas značajno otežana.

Naime, tom prostorno-planskom dokumentu nedostaju potrebni elementi provedbe i praćenja njegove realizacije, pri čemu razvojno-gospodarski, demografski te prometno-infrastrukturno-komunalni segmenti Plana ne odgovaraju današnjoj situaciji u pogledu teritorijalnog ustrojstva i novih vlasničkih odnosa. Iz tog razloga je moguće koristiti samo dijelove analitičkih razmatranja provedenih u okviru tog Plana. Radi toga se novi prostorno-razvojni ciljevi, trebaju temeljiti na smjernicama Strategije i Programa prostornog razvitka RH te Prostornog plana Ličko-Senjske županije, uključivo današnje i buduće potrebe lokalnog stanovništva u pogledu namjene i kapacitiranja prostora, što se realizira u okvirima posve novog prostorno-planskog dokumenta izrađenog za područje Grada Gospića.

Upravo i iz tih razloga došlo je do izrade novog Prostornog plana uređenja za područje Grada Gospića, kako bi se u ovim izmijenjenim uvjetima sagledale realne mogućnosti budućeg kvalitetnog razvitka Grada, te dala adekvatna i primjenjiva prostorno-planska rješenja.

Osim navedenog prostorno-planskog dokumenata (PPO Gospić), koji je na određen način rezultirao samo generalnim smjernicama za uređivanje prostora Grada Gospića (ranije u okviru općine Gospić) postoji i određen broj prostorno-planskih dokumenata najviše razine koji su također dali opće ciljeve i smjernice vezano uz uređivanje prostora, kao i utvrdili određen značaj područja Grada Gospića u okviru ukupnog državnog teritorija. Tako su 1997. godine i 1999. godine usvojeni i doneseni od Zastupničkog doma hrvatskog državnog Sabora “Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske”, “Program prostornog uređenja Republike Hrvatske” i “Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske”. Obzirom na najvišu razinu tih dokumenata, značajnih za prostorno uređenje pojedinog užeg područja u smislu formiranja općih smjernica, ciljeva i standarda za uređivanje prostora pojedinih manjih prostornih jedinica (prvenstveno županija, gradova i općina), želi se i u okviru analize planskih pokazatelja i obveza iz drugih dokumenata prostornog uređenja istaknuti osnovne smjernice “Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske”, a koji se odnose na:

- Potrebu povećanja kvalitete življenja i uravnoteženja razvoja svih područja države, kroz uspostavu policentričnog modela prostornog razvitka sa snažnijom afirmacijom srednjih i malih gradova;
- Osiguranje racionalnog korištenja i zaštite nacionalnog dobra, prvenstveno kroz svrhovito korištenje i namjenu prostora, pri čemu se takvim korištenjem prostora treba očuvati fizička i funkcionalna kvaliteta poljoprivrednog i šumskog zemljišta, uključivo zaštitu prirodnih vrijednosti i stvorenih resursa, uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti;
- Predviđanje smanjenja koncentracije stanovništva u velikim gradovima te poticanje njegovog naseljavanja prema srednjim i malim gradovima, lokalnim središtima i slabije naseljenim područjima, s usmjeravanjem procesa urbanizacije ne samo prema gradskim naseljima, već treba uključiti i ruralna područja, posebno u depulacijskim prostorima;
- U okvirima planiranja sustava - mreže naselja, što predstavlja jedan od temeljnih elemenata organizacije prostora, treba omogućiti uravnoteženu strukturu i oblik razvoja naselja i prostorni raspored stanovništva, kod čega je posebno važno razvijanje ili osnivanje lokalnih žarišta razvitka kao uporišta za policentrični razvitak mreže gradskih središta;
- U okviru manjih naselja treba osigurati njihovu revitalizaciju, posebno kod onih za koja postoji jasno određeni javni interes zbog njihove uloge u prostornoj organizaciji određenog područja, pri čemu treba poticati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja i zaustaviti njihova daljnja neopravdana širenja.

Pažljiv i kvalitetan odnos treba uspostaviti i prema krajoliku, pa se u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske definira da u okviru prostornog planiranja treba, izborom odgovarajućih namjena, prvenstveno osigurati zaštitu i primjereno uređenje područja s karakterističnim uzorcima naselja (poluurbane i ruralne cjeline), područja s naglašenim kulturno-krajobraznim značenjem, područja

izuzetnih - svojstvenih vizualnih oblika s velikom raznolikošću prirodnih i kulturnih elemenata, odnosno područja većeg značenja za zaštitu prirode (prirodni vodotoci, šume i dr.), uključivo područja prirodnih biotopa. Kod toga prirodne krajolike treba očuvati u što većoj mjeri, a tamo gdje su narušene prirodne i estetske vrijednosti treba ih sanirati odgovarajućim mjerama. Pri tome planiranje lokacija velikih gospodarskih i infrastrukturnih građevina, te planiranje i projektiranje trasa magistralne infrastrukture mora proizlaziti iz krajnje pažljivog i pozitivnog odnosa prema krajobrazu.

“Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske” definirane su i osnovne smjernice za organizaciju i uređenje prostora, uz uvjet da se prostori za izgradnju određuju na način da se ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine uz osiguranje zaštite voda. Korištenje prostora izvan građevinskog područja namijenjeno je prioritetno poljoprivredi i šumarstvu i vodnom gospodarstvu s težnjom očuvanja što većih i kontinuiranih površina i prirodnih režima. Formiranje novih ili proširenje postojećih građevinskih površina treba bazirati na prostornim rezervama već zauzetog prostora, mogućnostima ostvarenja optimalnih gustoća naseljenosti. Ista se ne mogu proširivati uz državne ceste, vrijedna poljoprivredna zemljišta, te druga zaštićena i rezervirana područja za potrebe državne i regionalne infrastrukture. Prilikom dimenzioniranja veličine građevinskih područja daje se orijentacijski standard koji iznosi 300 m² površine naselja po stanovniku. Navedeni ciljevi i smjernice utvrđeni u okviru Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske trebaju poslužiti kao pokazatelj za daljnje dimenzioniranje i organizaciju prostora Grada Gospića, uvažavajući sve postavke zaštite prostora.

Glavni državni prometni koridori koji prelaze kroz područje Grada Gospića obuhvaćeni su u okviru Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske. Tako cestovni pravac Zagreb-Split-Dubrovnik predstavlja I. skupinu prioriteta u cestovnoj mreži Republike Hrvatske, u prioritetnoj izgradnji autoceste. Postojeća magistralna pomoćna željeznička pruga Zagreb-Split već danas zahtijeva određene preinake radi udovoljavanja potrebama brzine do 160 km/h. Ovaj važni longitudinalni državni željeznički pravac treba osigurati kvalitetno povezivanje velikih urbanih i gospodarskih središta (Zagreb i Split) unutar granica državnog teritorija.

Prema Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske prioriteti ulaganja u prugu Zagreb-Split (dionica Oštarije - Split) obuhvatili bi zahvate na toj pruzi (elektrifikacija, viša razina sigurnosti) i veće rekonstrukcije radi povećanja brzine i nosivosti na čitavoj trasi do 160 km/h i postizanja potrebne razine sigurnosti prometa. Razmatranom Strategijom uspostavljen je djelomično i posve novi koridor željezničke pruge (pruga velikih brzina) preko područja Grada Gospića, uz dio zahvata koji se ostvaruju unutar postojećeg koridora.

Paralelno sa izradom Prostornog plana uređenja područja Grada Gospića realiziran je i Prostorni plan Ličko-senjske županije (PPŽ), koji je u međuvremenu donesen, te je time postao mjerodavna planska podloga više razine koju treba primijeniti prilikom izrade ovog Plana. Tijekom izrade Prostornog plana Grada konzultirana je dokumentacija PPŽ, te je u okviru suradnje sa stručnjacima Županijskog zavoda uspostavljena potrebna razina koordinacije i usuglašenosti između Prostornog plana Grada i Prostornog plana Županije.

Analizom usvojenog Prostornog plana Ličko-senjske županije (Zavod za prostorno planiranje, razvoj i zaštitu okoliša Ličko-senjske županije, srpanj 2002. godine) mogu se specificirati slijedeći prostorni, razvojni i prometno-infrastrukturni pokazatelji značajni za izradu Prostornog plana uređenja Grada Gospić:

- U okviru ukupne procjene razmještaja stanovništva na području Županije, područje Grada Gospića participira sa 16.000 stanovnika, prema prognozi za plansku 2015. godinu*
- Racionalno korištenje prostora razmatrano je i kroz analizu građevinskih područja, pa je kao planski cilj uspostavljena njegova maksimalna veličina s površinom:
 - izgrađeni dio građevinskog područja.....100%
 - neizgrađeni dio građevinskog područja (naselja sa porastom većim od indexa 100).....25% izgrađenog dijela
 - neizgrađeni dio građevinskog područja (središnja naselja).....70% izgrađenog dijela

Prilikom analize građevinskih područja date su i generalne smjernice za njihovo oblikovanje i dimenzioniranje, te data određena ograničenja za njihovo proširenje, i to:

- potreba optimalnog korištenja postojećih nedovoljno ili neracionalno izgrađenih građevinskih područja, i sprečavanje njihovog neopravdanog širenja;
 - dimenzioniranje građevinskih područja u skladu sa potrebama naselja (demografski i gospodarski pokazatelji);
 - prioritetno korištenje za izgradnju postojećih građevinskih područja opremljenih komunalnom infrastrukturom.;
 - unutar određenih kategorija osjetljivosti prostora (I-III) ograničava se mogućnost proširenja građevinskog područja unutar I, II i III zaštitne zone izvorišta, osobito vrijednog poljoprivrednog zemljišta (P1 i P2), te unutar zaštićenih dijelova prirode.
- Između drugih središnjih naselja i razvojnih središta, grad Gospić tretiran je kao manje regionalno (manje razvojno) središte sa nužnim osiguranjem određenog opsega sadržaja središnjih funkcija.
- Prostorni plan Županije definirao je i osnovne parametre prometno-infrastrukturnih sustava državne i županijske razine koji se primjenjuju i u okviru Prostornog plana uređenja Grada Gospića.

1.5. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKE PODATKE I PROSTORNE POKAZATELJE

1.5.1. Ocjena dosadašnjeg prostornog razvoja i korištenja prostora

Prostorno-prometne karakteristike

Mogućnosti valoriziranja gospićkog prostora mogu se razmotriti sa dva aspekta: funkcionalnog, s obzirom na dominantne značajke prirodno-geografske osnove promatrane u cjelini i teritorijalnog kod kojeg dolaze do izražaja konkretne mogućnosti manjih prostornih cjelina.

Sa 969,20 km² površine (59,4% površine bivše općine Gospić i 18,01% površine Županije) predstavlja površinski najveću jedinicu lokalne samouprave unutar Ličko-senjske županije (12 jedinica sa prosječnom površinom 446 km²).

Relativnom gustoćom naseljenosti od 14 stanovnika na 1 km² (Županija oko 10 st./km²) Grad Gospić (oko 13 st./km²) predstavlja područje manje gustoće stanovništva u okviru Ličko-senjske županije. Među 12 jedinica lokalne samouprave unutar županije, ovaj Grad se površinom nalazi na 1. mjestu, sa površinom najvećom unutar Županije. Brojem stanovnika od 21.793 (1991.god.) sa padom na 12.980 stanovnika 2001. godine ovaj Grad učestvuje u ukupnom stanovništvu Županije sa oko 24%. Prednosti Gospićkog prostora očito treba tražiti u njegovim kvalitetnim prirodnim obilježjima, dobrom prometno-geografskom položaju, postojećim resursima - agrarnim i sirovinskim izvorima, te zatečenoj razvijenosti urbane i industrijsko-gospodarske infrastrukture na središnjem području uz naselja Gospić, Lički Osik, Medak, Smiljan, Novoselo Bllajsko.

Položaj na značajnoj prometnoj infrastrukturi Države i Županije (državne ceste i željeznica), te na njihovim priključnim pravcima - županijskim cestama, omogućava svim dijelovima gradskog prostora relativno dobro povezivanje i uključivanje u gospodarske tokove šireg područja. Osim toga, daljnje prometno povezivanje teritorija Republike Hrvatske utjecat će i na porast prometne važnosti ovog koridora, pa i tu činjenicu valja imati u vidu. Budući gospodarski razvoj treba zato maksimalno uskladiti sa konkretnim prometnim uvjetima podržavajući u znatno većoj mjeri koncept prostorne ekonomije vezane na okolna državna, županijska i druga regionalna središta i područja razvitka.

1.5.2. Mogućnosti i ograničenja razvoja

Provedene analize zatečenih karakteristika i osobina prostora kao i dostignutog nivoa prostorno-urbanog, gospodarskog i prometno-infrastrukturnog razvitka predstavljaju osnovu za donošenje opće ocjene daljnjih mogućnosti prostornog razvitka uz utvrđivanje poticajnih i ograničavajućih faktora koji mogu utjecati na budući razvitak.

Mogućnosti budućeg prostornog razvitka nalaze se pod značajnim utjecajem prirodnih, geopolitičkih i prometnih čimbenika. Pri tome određen značaj ima veličina i funkcija postojećih naselja te naslijeđena društvena, gospodarska i prometno-komunalna infrastruktura.

Specifičnosti prirodnih karakteristika, vezano uz posebnosti pojedinih dijelova područja jedinice lokalne samouprave rezultiraju različitim mogućnostima razvitka u pojedinim njezinim dijelovima. Tako se očekuje da će koncentracija buduće izgradnje biti locirana na najpovoljnijem području tj. u okviru središnjeg prometno-razvojnog koridora, gdje je već danas smješteno najrazvijenije i najveće urbano područje Grada Gospić (gradskog središte).

Obzirom na konfiguraciju terena, reljef i prirodne uvjete, te vrstu i bonitet zemljišta na gorsko-planinskom području, koje obuhvaća poljoprivredna područja Smiljanskog Polja, Klanačkog, Oteškog, Brezovog polja, te polja uz Medak i Počitelj, uključivo šumske predjele na rubnim zapadnim, južnim i istočnim dijelovima Grada, može se konstatirati da će isto biti usmjereno prema poljoprivredi, stočarstvu i šumarstvu i agroturizmu.

Izgradnjom autoceste A-1 Zagreb-Split osigurana je dobra razvijenost prometne infrastrukture, te lagana i direktna pristupačnost područja jedinice lokalne samouprave sa glavnih cestovnih i željezničkih pravca osigurava uključivanje područja Grada Gospića u državne i regionalne prometne tokove, te također predstavlja poticajnu osnovu budućeg razvitka, sa usmjeravanjem i privlačenjem urbanih funkcija, stanovništva i gospodarstva na ovo područje.

Prostorni položaj Grada Gospića u neposrednom zaleđu turističkog područja uz obalu (Općina Karlobag) također će rezultirati određenim tranzitom prometa ljudi (posjetitelja, turista) i roba, iz čega može proizaći niz pozitivnih gospodarsko-razvojnih utjecaja.

Važan poticajni faktor budućeg razvitka predstavlja i prirodno okruženje pri čemu dio područja Grada ulazi u Nacionalni park Paklenica i u Park prirode Velebit. Osmišljavanjem novog gospodarsko-razvojnog vrednovanja prostora Velebita, uključivo visoku kvalitetu prirodnog okoliša kao podlogu za razvitak turizma (Brušane) i specifične "ekološke" poljoprivrede, dobivaju se široke mogućnosti budućeg gospodarskog razvitka baziranog na aktivnostima "malog mjerila". Naime, treba znati da u ovom području neće biti moguće ostvariti velike gospodarske subjekte već će se čitav razvitak uglavnom bazirati na malim poduzećima tipa male privrede i obiteljskih gospodarskih jedinica.

Naprijed izneseni poticajni čimbenici budućeg razvitka poduprti su raspoloživim pogodnim prostorom za proširenje postojećih naselja (stanovanja i gospodarstva) uz vrlo povoljne prostorne i lokacijsko-funkcionalne uvjete za daljnju izgradnju i razvitak različitih gospodarskih aktivnosti i sadržaja na zapadnom, središnjem i istočnom dijelu Grada.

Temeljem iznesenog, može se zaključiti da postoje realne osnove za daljnji razvitak ovog područja, kako u segmentu privlačenja novog stanovništva sa okolnog slabije razvijenog područja, tako i u okviru koncentracije malih obiteljskih gospodarskih subjekata. Pri tome se očekuje da će još naglašenija centralna uloga grada Gospić kao gradskog i županijskog središta i njegovo intenzivnije djelovanje na okolno gravitacijsko područje rezultirati većim učešćem tercijarnih gospodarskih aktivnosti u okvirima novog restrukturiranog gospodarstva.

Osim iznesenih pogodnosti razmatranog područja, vezano uz potencijalne mogućnosti budućeg prostornog razvitka, postoje i određena ograničenja koja proizlaze iz pojedinih specifičnih pozitivnih ili negativnih prostornih karakteristika.

Posebnu vrijednost područja, ali i određeno ograničenje za buduće korištenje prostora čine prirodne i krajobrazne karakteristike gorskog pojasa Velebita, te ih treba očuvati kroz daljnje unapređenje prirodnih vrijednosti, ograničeno iskorištavanje šumskog fonda, te prostorno usmjerenu i reduciranu izgradnju.

Gorsko područje karakterizira stanje vrlo očuvanog i kvalitetnog prirodnog okoliša, koji treba ograničeno koristiti samo u izvornom prirodnom izgledu kao osnovni resurs daljnjeg razvitka specifičnih tipova turizma (seoski turizam-agroturizam). Takve osobine prostora predstavljaju ograničenje u pogledu moguće lokacije i načina izgradnje pojedinih građevina visokogradnje i niskogradnje.

Unutar užeg područja pojedinih naselja postoje prirodno i povijesno vrijedni prostori, koji postavljaju posebne uvjete za daljnju namjenu i korištenje prostora, te novu izgradnju interpoliranu u takva područja. To se prvenstveno odnosi na područja naselja Smiljan i Veliki Žitnik.

Poseban značaj u pogledu zaštite postavlja se na očuvanju osnovnih resursa sa naglaskom na vrijednijem poljoprivrednom i šumskom zemljištu (oranice i gospodarske šume). Izuzetnu važnost, kao rezervati prostora neophodnog za budući razvitak, imaju koridori prometne (željeznica) i energetske infrastrukture te ih treba u potpunosti zaštititi i sačuvati.

Pojedini danas nezadovoljavajući dijelovi infrastrukturnih sustava, koji bilo kapacitetom ili nedovoljnim stupnjem izgrađenosti otežavaju korištenje prostora, predstavljaju također limitirajući faktor budućeg razvitka. Navedena ograničenja odnose se na nedovoljnu izgrađenost sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda uključivo potrebne građevine i uređaje.

Specifičnu vrstu ograničenja predstavljaju teško rješivi imovinsko-pravni odnosi. Radi toga određene tipove društveno značajne izgradnje treba usmjeravati na područja gdje je uz odgovarajuće zahtjeve izgradnje moguće riješiti i vlasničke odnose na zemljištu. Također treba nastojati, gdje je to god moguće, provoditi urbanu komasaciju.

Također i zastarjelost postojeće ili nedostatak nove detaljne prostorno-planske dokumentacije za dalju provedbu ovog Plana može također predstavljati određeno ograničenje za budući prostorni razvitak.

1.6. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA

1.6.1. Povijesni pregled razvoja prostora

POVIJESNA I KULTUROLOŠKA OBILJEŽJA PROSTORA

Prostor Grada Gospića bio je intenzivno naseljen od najstarijih vremena. Tome je osim povoljnih geomorfoloških, klimatskih i vegetacijskih uvjeta pridonio i izuzetan geoprometni položaj. Od pretpovijesti do danas ovdje prolaze prometnice koje povezuju jadransko priobalje s kontinentalnom unutrašnjošću. Tome pridonosi i položnost Ličkog polja od sjeverozapada prema jugoistoku.

Stoga su od posebne važnosti oduvijek bile prometnice koje su se pratile upravo ovaj smjer i povezivale alpski prostor i Apeninski poluotok preko unutrašnjosti Dalmacije s prostorom Albanije, Grčke i Male Azije. Ništa manje važne nisu niti prometnice od juga prema sjeveru koje su ujedno činile sastavni dio “jantarnog puta”, kojim je ova vrijedna sirovina od baltičkih obala putovala prema bogatim kulturnim središtima Sredozemlja. Jedno od važnih križanja ovih putova nalazi se upravo na prostoru grada, nedaleko Metka. Područje Široke Kule također je imalo ulogu križanja putova smjera sjeverozapad-jugoistok i komunikacija u smjeru jug - sjever (prijevoj Ljubovo).

Intenzitet naseljavanja, ali i žarišta života, u različitim su se razdobljima i uvjetima, mijenjali. Tijekom željeznog doba, koje traje čitavo 1. tisućljeće prije Krista, ovaj je kraj bio vrlo gusto naseljen. Krajem brončanog i početkom željeznog doba traje proces nastajanja japodskog naroda koji će na prostoru Like, Ogulinsko-plašćanske udoline, Pounja i Hrvatskog Primorja, samostalno živjeti do konačnog dolaska pod rimsku vlast, 35. godine prije Krista. Tako su plemenske zajednice japodskog naroda živjele i na prostoru današnjeg Grada Gospića. Prostor Ličkog polja i obronci Velebita pružali su velike pogodnosti za život, pašnjake, izvore pitke vode, šumsko bogatstvo, relativna blizina ili barem mogućnost kontakta s priobalnim prostorom.

Tijekom brončanog i željeznog doba najčešća su naselja bila gradinskog tipa, smještena na pogodnim uzvišenjima, vrlo često dobro utvrđena. Stočari i poljoprivrednici, Japodi su prostore krških polja koristili za ispašu stoke, a pojedine dijelove polja i za poljoprivrednu proizvodnju. Utvrđena su naselja bila stalna, a

dio je pojedine zajednice odlazio sa stokom i na udaljenije pašnjake. Tako su pojedina uzvišenja služila kao povremeni stanovi i zakloni za stoku. Ova intenzivna unutrašnja mobilnost, poglavito promet preko velebitskih prijevoja prema jadranskom priobalju, a naravno i razgranate veze i komunikacija s udaljenijim područjima, osobita su karakteristika ovog prostora, ne samo tijekom pretpovijesti nego i u kasnijim razdobljima.

Osobito intenzivno naseljena zona od najstarijih vremena bilo je područje Široke Kule, Ličkog Osika, Ostrovice, Vrepca, Ribnika i Metka, o čemu svjedoče brojni arheološki tragovi.

Ostali su dijelovi današnjeg Grada Gospića u pretpovijesti također bili dobro naseljeni, naravno ovisno o postojanju izvora pitke vode, pogodnih polja ili pašnjaka i drugih prirodnih preduvjeta za osnivanje naselja (Smiljan, Brušane, Bužim, Pazarišta, Lički Osik).

Velik broj speleoloških građevina na čitavom prostoru Grada Gospića također doprinosi ovoj slici. Pećine i jame također su mogle biti naseljene od najstarijih vremena, ali i služiti kao mjesto zbjega, rituala, ukopa. Osim istraživanja Jozgine pećine u Trnovcu, do sada nažalost nije bilo sustavnih arheo-speleoloških istraživanja koja bi nam donijela znatno više podataka o važnosti uloge pećina i jama u kontekstu povijesnog razvoja prostora Grada Gospića. Pećine su mogle služiti kao nasebinski prostori tijekom paleolitika i neolitika, a bile su nastanjene ili su imale druge funkcije i tijekom kasnijih razdoblja.

Rimljani konačno osvajaju ovaj prostor 35. godine prije Krista, nakon gotovo dva stoljeća neprekidnih sukoba s Japodima. Nakon toga započinje ubrzani proces romanizacije. Gradnjom prometnica te naselja uz njih, ovaj se prostor integrira u rimski provincijalni sustav. Naselja su najčešće bila u blizini većih pretpovijesnih centara, ali većinom smještena u podnožju uzvišenja, u neposrednoj blizini prometnica. Prostorom Grada Gospića prolazila je važna rimska magistralna cesta iz pravca Akvileje preko Senja, Žute Lokve, Prozora (Arupium), Kvarta (Epidotium), Konjskog Brda prema Širokoj Kuli (Ancus), Metku (Ausancalio) te dalje prema Obrovcu (Clambetae), Saloni i dalje obalom u pravcu Albanije i Male Azije.

Najvažnije i najveće rimsko naselje ovog područja je ono na mjestu današnje Široke Kule, ali za njim ne zaostaje niti ono podignuto na mjestu današnjeg Metka. Ova su naselja svakako centri većeg prostora. Međutim, dobro naseljena i relativno bogata rimska naselja bila su i na drugim lokalitetima (Vrebac, Smiljan). Kulturni su pejzaž ovog prostora u rimsko doba dopunjavala i veća gospodarstva (villae rusticae) te manja sela s domaćim, japodskim stanovništvom, organiziranim u općinske zajednice.

Život se u ovim mjestima nastavlja i u turbulentnim vremenima kasne antike i srednjeg vijeka (4-6. stoljeće poslije Krista). Tada na važnosti dobivaju lokaliteti koji su se mogli lakše braniti te zahvaljujući kojima se lakše mogao kontrolirati određeni teritorij i nadgledati eventualni dolazak neprijatelja. Tome su naročito pogodna bila veća uzvišenja i humovi kao Zir (kota 850), Oteš (kota 744), Krčmar (kota 773), Ostrovica (kota 764), Medak (kota 693), Pazariška Ostrvica (kota 845) i drugi. Naravno, kao stražarnice su ova mjesta služile od najstarijih vremena do

nedavnih ratnih zbivanja. Tijekom srednjeg vijeka na ovim položajima, ali i na mnogim drugim, grade se srednjovjekovne utvrde s podgrađima u podnožju (Bilaj, Barlete, Bogdanić, Ribnik, Mogorić, Počitelj, Budak i drugi). Ovdje su živjele moćne i bogate plemićke obitelji (Kurjakovići, Mogorovići i dr.). One su samo formalno priznavale kraljevsku vlast, a zapravo su samostalno upravljali ovim prostorom. Anžuvinci su nakratko uspjeli uspostaviti kraljevsku vlast, postavivši za ličkog župana Petra Disislavića iz roda Mogorovića. U 14. su stoljeću krbavski knezovi Kurjakovići i velikaši iz roda Mogorovića (Novakovići) dijelili vlast nad Ličkom županijom.

U to je vrijeme najbrojnija plemićka općina (pleme) bili Mogorovići iz čijih se “hiža” (Petričevići, Tugomerići, Kazezi, Ribničani), biraju suci koji čine “kraljev stol meju plemenitimi ljudmi Mogorovići”. Oni su svoju moć crpili iz kontrole trgovačkih puteva iz pravca mora, preko Velebita, prema unutrašnjosti, te također i iz jake poljoprivrede i stočarstva. U ranom se srednjem vijeku spominju tri župe: Lika, Krbava i Gackam pod upravom bana. Kasnije se još spominju i brinjska, buška, nebljuška, odorjanska, hotučka, lapačka i unska. Lička župa uglavnom je obuhvaćala prostor današnjeg Grada Gospića, koji je i predmet ovog povijesnog pregleda (Gospić, Bilaj, Ribnik, Lipe, Novi, Divoselo, Medak, Drenovac Radučki, Mogorić, Raduč, Počitelj, Kukljić, Pavlovac, Vrebac, Ostrovica, Barlete, Ploča, Lovinac, Brušane i Trnovac). Prostor Pazarišta te najvjerojatnije i Smiljan, pripadali su Buškoj župi.

Osnutkom Krbavske biskupije, 1185. godine, čitav je ovaj prostor bio podijeljen između krbavske i ninske biskupije. Brojne su i sakralne građevine, razasute čitavim prostorom današnjeg Grada Gospića. Kvaliteta njihove gradnje također svjedoči o materijalnom blagostanju ličke župe. Samostani i crkve, od kojih su mnogi ostale samo u toponimima kao što su primjerice Crkvina, Crikvina, Kloštar, Greblje, Staro Groblje, Grčko Groblje i mnogi drugi, većinom su potpuno stradali tijekom osmanskih osvajanja.

Rezultat materijalnog blagostanja jest i bogato kulturno srednjovjekovno naslijeđe, sakralne građevine, utvrde te ostali kulturni spomenici. O ovom bogatstvu nam svjedoče glagoljske knjige: Misal kneza Novaka Disislavića iz 1368. (sin Petra Disislavića), Berlinski misal (1402.), Ročki misal, Brevijar iz 1485., Brevijar iz doba Anža Frankapana (1379. i 1387.), kao malen dio cjelokupnog stvaralaštva ovog razdoblja.

Osmanska osvajanja od sredine 15. stoljeća prekidaju izraziti gospodarski prosperitet ovog prostora. Krbavska bitka 1493. godine i poraz hrvatske vojske, označile su prekretnicu u sukobima s Osmanlijama. Nakon toga počinje postepeno osmansko osvajanje hrvatskih zemalja, usprkos grčevitom otporu i žestokim borbama koje ispunjavaju gotovo čitavo 16. stoljeće.

Povijesna i arheološka građa svjedoče o činjenici da je ovaj prostor u svim predturskim razdobljima, izuzev možda razdoblja kasne antike te do seobe Hrvata, bio gospodarski vrlo razvijen te kontinuirano vrlo dobro naseljen. Tada dolazi do sustavnog rušenja srednjovjekovnih gradova, crkava, samostana, sela i drugih tragova trajanja u prostoru. Lika i Krbava su potpuno opustjele, a Osmanlije počinju sustavno naseljavati puste krajeve novim stanovništvom. Oni su 1537. godine osnovali Kliški sandžak u koji ulaze Lika i Krbava, a oko 1580. godine Lički ili

Krčki sandžak sa sjedištem u Kninu. Osim muslimanskog stanovništva, osmanska vlast planski naseljava i kršćansko stanovništvo (katoličko i pravoslavno), većinom Vlahe.

Ovo je područje imalo posebnu stratešku važnost jer su ovdje graničile Mletačka republika, Osmansko carstvo i Habsburški imperij (triplex confinium). Stoga je ono imalo i funkciju vojne granice. Život na granici značio je i stalne sukobe, migracije i nesigurnost, što je znatno utjecalo na gospodarski razvitak. Prema popisu iz 1626. godine, u Ličkom je sandžaku bilo 7000 seoskih kuća. Ovaj su kraj potresala i stalna društvena previranja (buna ribničkih vlahu iz 1609. godine).

Nakon turskog neuspjeha pod Bečom 1683. godine i dugotrajnih borbi, Lika je 1699. mirom u Sremskim Karlovcima priključena zemljama habsburške krune. Lika i Krbava ponovno su potpuno opustošene i opustjele. Započinje novo naseljavanje, koje ovaj puta, organizira austrijska uprava te je ovaj prostor 1712. godine priključen Vojnoj krajini. Stanovništvo novooslobođenog prostora činili su hrvatski doseljenici iz obližnjih mjesta, Brinja, Otočca, Senja, Modruša, zatim Bunjevci (ili "katolički vlasi"), pokršteni muslimani ("neokršćani"), Gorani (ili "Kranjci") te pravoslavni Vlasi ("Vlasi šizmatici").

U početku je samo formalno osnovana županija, međutim ove zemlje nisu pripojene vlasti Hrvatskog sabora, već su bile u posjedu Dvorske komore u Beču koja ih je prodala privatnoj osobi (grofu Adolfu Sinzendorfu), a on opet Komori u Grazu. Godine 1712. napravljen i popis stanovništva i posjeda, čime je ozakonjeno dotadašnje slobodno zaposjedanje opustjele zemlje. O tome u prostoru i danas živo svjedoče suhozidna razgraničenja između pojedinih pašnjaka i polja.

U srednjem vijeku središte je ličke župe bilo u Širokoj Kuli i kasnije Počitelju. Gospić je postepeno, od manjeg sela (Kaseg), upravo u ovom razdoblju, pretvaran u funkcionalno središte čitavog prostora. Iako se Kaseg spominje prvi puta u 15. stoljeću kao sijelo ličkog vikara i arhiđakonata ninske biskupije (u tursko je vrijeme age Senkovići imaju u mjestu svoju kulu, oko koje se naseljava stanovništvo, a poslije odlaska Osmanlija ostaju ovdje Alići, koji se pokrštavaju), samo ime Gospić prvi se puta spominje krajem 17. stoljeća.

Reorganizacijom Karlovačkog generalata 1746. godine, Gospić je postao središtem Ličke pukovnije. Teritorij pukovnije se uglavnom podudara s teritorijem Like i Krbave. Tek su 1765. godine Ličkoj pukovniji oduzete, a Otočkoj pukovniji dodane krajiške satnije Pazarište, Perušić, Čanak, Bunić, Kozjan, Debelo Brdo, Mala Krbavica, Bjelopolje i Korenica. Nakon austrijsko-turskog rata (1788-1791.) Ličkoj pukovniji dodana su 1795. godine i dotad osmanska sela Lapac, Boričevac, Dobro Selo, Doljane, Kupirovo, Osredci, Srb, Suvaja, i Tiškovac.

Središnji položaj u središnjoj ličkoj zavali, velike količine vode zahvaljujući vodenom toku rijeke Like i njenih pritoka, smještaj na ocjeditoj zaravni uz rječicu Novčicu, dovoljno prostora za veću urbanu cjelinu, samo su neki od čimbenika koji su pridonijeli da se na ovom, klimatski pogodnom mjestu, započne razvijati veće naselje. Uloga pukovnijskog središta utjecala je na razvoj grada Gospića kao vojnog, administrativnog, gospodarskog, vjerskog, prometnog središta šire regije. Gospodarski razvitak Gospića bio je ubrzan dopuštanjem obavljanja gospodarskih

aktivnosti, inače ograničenih na prostoru Vojne krajine (slobodni vojni komunitet kao Karlovac, Brinje, Otočac, Ogulin, Bjelovar, Koprivnica i Ivanić). Gradnjom Jozefinske ceste od Karlovca do Senja 1779. godine, te modernizacijom središnje ličke ceste od Žute Lokve, Otočca, Perušića, Gospića, Metka, Raduča, Gračaca, Male Popine, Zrmanje i Knina do Zadra (1787-1789.), Gospić je povezan s Karlovcem i s jadranskim priobaljem. Naravno ova je prometnica odraz prometne i gospodarske logike onih koji su iz Beča i Graza upravljali Vojnom krajinom. Ona se bitno razlikuje od starih pretpovijesnih, antičkih i srednjovjekovnih putova koji su prolazili rubovima ličkog polja. Naravno, naselja se u to vrijeme grupiraju upravo uz ovu prometnicu, dok su starija naselja najčešće bila vrlo raspršena i položena uz stare putove.

Početak je 19. stoljeća, nakon mira u Schoenbrunnu 1809. godine, lička pukovnija u sastavu Napoleonovih Ilirskih provincija. Francuska uprava nije trajala duže vrijeme i nije ostavila dubljih tragova. Nakon Napoleonova poraza ovaj je prostor ponovno u sastavu Vojne Krajine.

Intenzivna transformacija Gospića krajem 18. i početkom 19. stoljeća, uistinu je i bila više proces modernizacije “odozgo”, potican iz centara političke i društvene moći i gotovo isključivo podređen vojnoj ulozi stanovništva ovog prostora, a mnogo manje rezultat unutrašnjeg razvitka.

Konačnim razvojačenjem i ukinućem Vojne Krajine 1881. godine ovo se područje integrira u sustav građanske Hrvatske i Slavonije, a Gospić postaje središtem Ličko-krbavske županije. Ova je županija, osnovana 1882. godine, obuhvaćala čitavu srednju Liku, Krbavu, Gacku, Brinje s okolicom, južnu Liku, ličko Pounje i velebitsko Podgorje sa Senjom. Gospić tako postaje pravim modernim središtem ove regije. Time se ubrzava i intenzivira demografski, gospodarski i politički razvitak, posebno obilježen raspadom obiteljskih zadruga i usitnjavanjem posjeda. Broj stanovnika, između popisa stanovništva 1869. i 1900. godine, bilježi stalni porast, a od početka 20. stoljeća do 2. svjetskog rata, dolazi do manjeg nataliteta i postepenog pada.

Projekt izgradnje ličke pruge kojim bi se Gospić jače gospodarski povezo s unutrašnjošću, dovršen je tek 1925. godine. Sporiji gospodarski razvitak utjecao je na stalno iseljavanje stanovništva, što je također vrlo nepovoljno utjecalo na demografiju ovog prostora. Odabirom ličkog pružnog pravca, Srednja Lika, zbog svojeg geoprometnog položaja, postaje središnjim prostorom čitave regije. I tijekom 20. stoljeća, ipak, usprkos različitim nepovoljnim razvojnim čimbenicima, posebice nakon gradnje ličke željeznice, Gospić se i dalje razvija kao glavno središte užeg i šireg područja. Sredinom 20. stoljeća među nepovoljnim demografskim čimbenicima su nastavak iseljavanja u inozemstvo, stradanja stanovništva tijekom 2. svjetskog rata, organizirano iseljavanje u okviru agrarne kolonizacije (1945-1946) te spontano iseljavanje u druge dijelove zemlje. Ove negativne procese nije mogla zaustaviti niti industrijalizacija ovog područja (Gospić, Lički Osik).

Na ukupni povijesni razvitak ovog prostora najviše je utjecao upravo njegov središnji prometni i geostrateški položaj, posebice u povezivanju unutrašnjosti i jadranskog priobalja, ali i drugih, udaljenijih prostornih cjelina. Ovdje su prolazile

važne pretpovijesne i rimske komunikacije, povezujući tako sjevernu Europu s Balkanom i Sredozemljem. Ključnu poveznu ulogu ovaj je prostor zadržao i tijekom srednjeg vijeka, bez obzira na to u kojoj se povijesno-političkoj cjelini nalazio. Također ne čudi niti činjenica da se upravo ovdje, tijekom osmanskog nadiranja, prelamala sudbina Hrvatskog kraljevstva. Osmanska su osvajanja privremeno narušila poveznu ulogu ove regije, pretvorivši je u pogranični prostor stalnih sukoba (Lika i Krbava pod osmanskom vlašću, a Gacka pod austrijskom upravom). Nakon razvojačenja Vojne Krajine, lički je prostor odigrao presudnu ulogu u teritorijalnom, političkom, gospodarskom i prometnom integriranju hrvatskih zemalja.

Ovo će područje i tijekom najnovije povijesti također imati ključnu ulogu, posebice u povezivanju i integriranju hrvatskog nacionalnog prostora. Tijekom Domovinskom rata, uspješnom je obranom Gospića i ove geopolitički najosjetljivije zone (spriječeno je ugrožavanje i prekidanje jedine teritorijalne spona između južne i sjeverne Hrvatske), obranjena i čitava Hrvatska, te je tako mogao biti dovršen i proces stvaranja moderne hrvatske nacije.

Ratna razaranja su imala i teške posljedice za demografski i gospodarski razvitak ovog prostora. Budući će razvitak i obnova ovog prostora počivati upravo na očuvanju onih vrijednosti koje ga i čine posebnim. Prije svega to su povijesno naslijeđe racionalnog gospodarenja prostorom i njegova prometno-integrativna funkcija.

Zato očuvanje povijesne i prirodne baštine te okoliša moraju biti glavnim motorima razvitka ovog središta jedne regije, koja bi tada mogla, ponovno, kao u svim predturskim razdobljima, biti prostorom prosperiteta i razvoja.

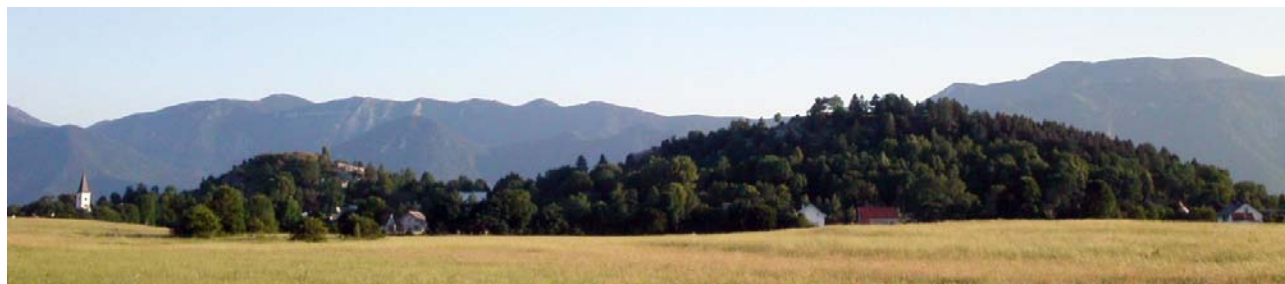
1.6.2. Značaj, osjetljivost i posebnosti područja

Prostor naselja Gospić zauzima veći dio Ličkog polja koje zajedno sa Gackim i Krbavskim tvori širi prostor smješten između Velebita i Senjskog Bila na zapadu, Plješivice, Male i Velike Kapele na istoku. Unutar planinskih okvira nalaze se prostrana polja koja su imena dobila po rijekama ponornicama koje ih presijecaju. Masiv Velebita preko manjih uzvisina prelazi u zaravnjeni plato koji je osamljenim skupinama ili pojedinačnim uzvisinama razdijeljen na manje dijelove. Upravo te osamljene uzvisine zajedno sa pozadinskim okvirom Velebita tvore specifična krajobrazna obilježja prostora Ličkog polja. Nezaobilazan pečat ostavlja i kanjon rijeke Like.

Područje grada Gospića obuhvaća prostor od ukupno 50 naselja. Naselja su pretežno ruralnog tipa sastavljena od niza rodovskih zaselaka vezanih uz manje administrativno, župno ili trgovačko središte. Organizacija naselja uvjetovana je topografskim i geološkim obilježjima užeg područja, a dominantan je razasuti, planinski tip naselja. Manje skupine rodovskih zaselaka smještene su uz rubove dolina i polja birajući podnožja osunčanih strana uzvišenja, čuvajući tako plodnu zemlju i izbjegavajući proljetne poplave nastale topljenjem snijega.

Značajniju koncentraciju urbaniteta te plansku organizaciju prostora kroz povijest nalazimo jedino kod županijskog središta, grada Gospića. Povijesna organizaciju prostora koja nadilazi ruralna obilježja, primjetna je u naseljima Klanac, Donje Pazarište i Mogorić. Zbog konstantnog pada broje stanovništva i stagnacije razvoja infrastrukture navedena naselja nisu uspjeli evoluirati u razvijeniji oblik organizacije.

Cijeli prostor karakterizira slojevit povijesni razvoj, s materijalnim tragovima kulture od prapovijesti do danas. Prevladavaju sakralni i profani spomenici iz vojno-krajiškog razdoblja, uz koje se nalaze i ostaci starijih razdoblja posebice ilirske kulture te antičkog i srednjovjekovnog razdoblja. Značaj prostora Like u vrijeme srednjeg vijeka daleko je veći nego nam to pokazuju materijalni ostaci. Brojna razaranja za vrijeme turskih provala gotovo u potpunosti su uništila kulturnu baštinu toga perioda. Stabilnija vremena dolaze za vrijeme vojne krajine, koja svojim pragmatizmom obilježava tipologiju i način gradnje i na civilnoj arhitekturi. Paralelno povijesnoj izgradnji razvija se brojno tradicijsko i ruralno graditeljstva koje na osebujan način koristi neposrednu okolinu i sve što se u njoj nalazi. Cjelokupan prostor zajedno sa kulturnim nasljeđem trpio je ratna razaranja koja su konstanta ovog prostora kroz duži period.

Stoga osiromašenu kulturnu baštinu ovog prostora treba obogaćivati sustavnim arheološkim istraživanjima te zaštitom kulturne baštine koja je neposredno ugrožena propadanjem te ratnim razaranja.

1.6.3. Stanje evidencije nepokretnih kulturnih dobara

Na postojećim popisima Ministarstva kulture nalaze se kulturna dobra koja se s obzirom na pravni status zaštite prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara mogu svrstati u dvije skupine. U skupinu nad kojom je uspostavljena zaštita prema navedenom zakonu spadaju registrirana i preventivno zaštićena kulturna dobra. Na njih se mogu primjenjivati odredbe Zakona. Nad evidentiranim kulturnim dobrima kao i nad kulturnim dobrima koja nisu evidentirana postojećim popisima već su utvrđena istraživanjima provedenim za potrebe PPU-a, takva zaštita nije uspostavljena. Stoga se odredbe istog zakona na njih ne primjenjuju. Ona će svoju zaštitu ostvariti uspostavljanjem zaštite prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, odnosno usvajanjem prostornog plana.

Stanje evidencije i pravne zaštite na postojećim popisima Ministarstva kulture izgleda kako slijedi:

SZ - STANJE ZAŠTITE	VZ - VALORIZACIJA	BROJ RJEŠENJA
R - Registracija	KZG - Konzervatorski odjel u Zagrebu	N - Nacionalni značaj
P - Preventivna zaštita	KKA - Konzervatorski odjel u Karlovcu	R - Regionalni značaj
E - Evidencija		L - Lokalni značaj
N - Nije evidentirano		B - Bez značaja

ALEKSINICA	ŽUPNA CRKVA SV. IVANA KRSTITELJA		SAKRALNI	E	
BARLETE	STARI GRAD		OBRAMBENI	E	
BARLETE (VOLARICA)	RUŠEVINE KAPELE SV. IVANA KRSTITELJA		SAKRALNI	R	RZG 02-76/282- 1969.
BILAJ	ŽUPNA CRKVA SV. JAKOVA APOSTOLA		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/32
BILAJ	STARI GRAD		OBRAMBENI	R	RZG 02-76/237-1969
BRUŠANE	ŽUPNA CRKVA SV. MARTINA		SAKRALNI	E	
BUŽIM	STARI GRAD		OBRAMBENI	E	
BUŽIM	ŽUPNA CRKVA SV. TEREZIJE		SAKRALNI	E	
BUZIM	SPOMENIČKO MJESTO JADOVNO		MEMORIJALNI	R	02-76/324-1969.
DONJE PAZARIŠTE	ŽUPNA CRKVA SV. JAKOVA		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034- 02/01-01/49
DIVOSELO	RUŠEVINE ZGRADE JANKA VUJNOVIĆA		MEMORIJALNI	R	02-76/207-1969.
DRAGAŠEVO BRDO	SPOMENIČKO MJESTO		MEMORIJALNI	R	02-76/300-1969.
GOSPIĆ	POVIJESNA CJELINA GOSPIĆ		CJELINA	P	KKA UP/I 034-02/92- 01/13
GOSPIĆ	ŽUPNA CRKVA NAVJEŠTENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE		SAKRALNI	P	RZG 03-UP/I-66/1 1983.
GOSPIĆ	KAPELA SV. IVANA NEPOMUKA		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/242
GOSPIĆ	KAPELA SV. MARIJE MAGDALENE		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/241
GOSPIĆ	MOST PREKO RIJEKE BOGDANICE		CIVILNI	P	RZG 03-UP/I-270/1 1983.
GOSPIĆ	MOST PREKO RIJEKE NOVČICE		CIVILNI	E	
GOSPIĆ	KULA AGE SENKOVIĆA /DIO FORTIFIKACIJE	ANTE STARČEVIĆA 02	CIVILNI	P	RZG 02-13/9-1971.
GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 04	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/137
GOSPIĆ	KUĆA JURJEVIĆ/ TOMLJENOVIC	ANTE STARČEVIĆA 06	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/138
GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 08 /SENJSKIH ŽRTAVA	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/139

GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 09 / POPA F. BINIČKOG	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/144
GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 11	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/145
GOSPIĆ	ZGRADA STARE GIMNAZIJA	ANTE STARČEVIĆA 12	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/140
GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 13	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/146
GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 16	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/160
GOSPIĆ	ZGRADA PRIVREDNE BANKE	ANTE STARČEVIĆA 19	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/147
GOSPIĆ	ZGRADA	ANTE STARČEVIĆA 20	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/141
GOSPIĆ	ZGRADA (VARTEKS)	ANTE STARČEVIĆA 21	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/148
GOSPIĆ	ZGRADA STAROG HOTELA LIKA	ANTE STARČEVIĆA 25	CIVILNI	P	RZG 02-13/1 1975. KKA UP/I 034- 02/93-01/154
GOSPIĆ	ZGRADA MUZEJA LIKE	ANTE STARČEVIĆA 27	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/155
GOSPIĆ	ZGRADA ĐAČKOG DOMA	ANTE STARČEVIĆA 28	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/247
GOSPIĆ	ZGRADA	BANA IVANA KARLOVIĆA 14	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/243
GOSPIĆ	ZGRADA	BANA IVANA KARLOVIĆA 16 /KANIŠKA	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/244
GOSPIĆ	ZGRADA ŽUPNOG DVORA	KANIŠKA 01	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/149
GOSPIĆ	ZGRADA	KANIŠKA 02	CIVILNI	P	RZG 13/1-75
GOSPIĆ	ROD. KUĆA MIROSLAVA KRALJEVIĆA	KANIŠKA 03	MEMORIJALNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/150
GOSPIĆ	ZGRADA	KANIŠKA 05	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93- 01/151

GOSPIĆ	ZGRADA	KANIŠKA 07	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/152
GOSPIĆ	ZGRADA	KANIŠKA 09	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/153
GOSPIĆ	ZGRADA	KANIŠKA 17	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/245
GOSPIĆ	ZGRADA	KANIŠKA 23	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/246
GOSPIĆ	VOJARNA EUGEN KVATERNIK	KANIŠKA 110	VOJNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/250
GOSPIĆ	ZGRADA	MLINARSKA 01	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/142
GOSPIĆ	ZGRADA	POPA FRANA BINIČKOG 04	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/161
GOSPIĆ	ZGRADA	POPA FRANA BINIČKOG 18 /A. STARČEVIĆA	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/143
GOSPIĆ	ZGRADA STARE DJEVOJAČKE ŠKOLE	POPA NIKOLE MAŠIĆA 02	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/156
GOSPIĆ	ZGRADA DJEČIJEG VRTIĆA	SENJSKIH ŽRTAVA BB	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/249
GOSPIĆ	ZGRADA	SENJSKIH ŽRTAVA 13	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/157
GOSPIĆ	ZGRADA	SENJSKIH ŽRTAVA 11	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/158
GOSPIĆ	ZGRADA	SENJSKIH ŽRTAVA 09	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/159
GOSPIĆ	ZGRADA RADIO GOSPIĆ	TRG STJEPANA RADIĆA 04	CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/248
GOSPIĆ	ZGRADA PREDRATNE ILEGALNE ŠTAMPARIJE		MEMORIJALNI	R	02-76/202-1969.
GOSPIĆ - LIPE	SPOMENIČKO MJESTO		MEMORIJALNI	R	02-76/302-1969.
KLANAC	ŽUPNA CRKVA UZNESENJA BL. DJ. MARIJE		SAKRALNI	E	
KLANAC	SPOMENIČKO MJESTO	KLANAC 20	MEMORIJALNI	R	02-UP/I127/1
KLANAC	SPOMENIČKO MJESTO ŠEVIĆ JAMA		MEMORIJALNI	R	02-76/294-1969.

LIČKI NOVI	STARI GRAD		OBRAMBENI	E	
LIČKI NOVI	ŽUPNA CRKVA SV. ANTUNA PADOVANSKOG		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/34
LIČKI OSIK	ŽUPNA CRKVA SV. JOSIPA		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/42
LIČKI OSIK	ŽUPNI DVOR		CIVILNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/168
LIČKI RIBNIK	ŽUPNA CRKVA SV. PETRA I PAVLA APOSTOLA		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/30
MEDAK	PRAVOSLAVNA CRKVA ROŽDENIJA SV. JOVANA PRETEČE		SAKRALNI	E	
MOGORIĆ - PLOČE	ŠTULIĆA KULA		OBRAMBENI	R	RZG 02-76/233-1969.
MUŠALUK	STARI GRAD BUDAK (BEŠINA KULA)		OBRAMBENI	R	RZG 02-76/310-1969.
MUŠALUK	KAPELA SV. DUHA		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/01-01/69
PAVLOVAC VREBAČKI	CRKVA SV. MAGDALENE		SAKRALNI	E	
POČITELJ	STARI GRAD		OBRAMBENI	E	
SMILJAN	PRAVOSLAVNA CRKVA SV. PETRA I PAVLA		SAKRALNI	P	RZG 02-13/112-1969
SMILJAN	KAPELA RANJENOG ISUSA		SAKRALNI	E	
SMILJAN	RODNA KUĆA NIKOLE TESLE		MEMORIJALNI	P	RZG 02-13/111-1969.
SMILJAN	SPOMEN PODRUČJE NIKOLE TESLE		MEMORIJALNI	P	RZG 02-13/13-1974
SMILJAN	STARI GRAD KRČMAR		OBRAMBENI	E	
SMILJAN	ŽUPNA CRKVA MAJKE BOŽJE KARMELSKE		SAKRALNI	E	
TRNOVAC	ŽUPNA CRKVA SV. NIKOLE		SAKRALNI	P	KKA UP/I 034-02/93-01/33
TRNOVAC	KAPELA ŽALOSNE GOSPE		SAKRALNI	E	
TRNOVAC - JADOVNO	ŠKOLA, SPOMENIČKO MJESTO		MEMORIJALNI	R	
TRNOVAC - JADOVNO	SPOMENIČKO MJESTO ŠARANOVA JAMA		MEMORIJALNI	R	02-76/327-1969.

OBVEZE IZ PLANOVA ŠIREG PODRUČJA

Istraživanja provedena za potrebe ovog plana znatno su unaprijedila uvid u fond kulturne baštine Grada Gospića. Prostornim planom Ličko-senjske županije naveden je dio kulturnih dobara koja su obrađena i ovom konzervatorskom podlogom.

Strategija prostornog razvitka te Prostorni plan Ličko-senjske županije jedina je prostorno planska dokumentacija koja je superponirana Prostornom planu uređenja Grada Gospića. Prostorni plan Županije Ličko - senjske usvojen je 2002 godine. Odredbe za provođenje navedenog plana objavljene su u Županijskom glasniku broj 16/02. Prostorni plan Županije ne sadrži konzervatorsku podlogu na kojoj je temeljena zaštita kulturnih dobara. Stoga je broj kulturnih dobara koja su elaborirana ovom podlogom znatno opsežniji.

Ukupno je navedeno 39 kulturnih dobara od toga četiri arheološka lokaliteta, dvadeset i tri sakralne građevine, šest civilnih građevina, četiri obrambene građevine, jedna gospodarska građevina te jedna memorijalna građevina.

Navedena su sljedeća kulturna dobra:

NASELJE	KULTURNO DOBRO	STANJE U ODNOSU NA PPU
1. Aleksinica	Zupna crkva Sv. Ivana	Grad Gospić
2. Barlete	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Elaborirano
3. Bilaj	Župna crkva Sv. Jakova Apostola	Elaborirano
4. Bilaj	Bilaj grad	Elaborirano
5. Brušane	Župna crkva Sv. Martina	Elaborirano
6. Budak	Crkva - Budak	Elaborirano kao arheološki lokalitet
7. Bužim	Župna crkva Sv. Terezije	Elaborirano
8. Donje Pazarište	Župna crkva Sv. Jakova Apostola	Elaborirano
9. Donje Pazarište	Ruševine pavlinskog samostana	Elaborirano
10. Gospić	Kapela Sv. Marije Magdalena	Elaborirano
11. Gospić	Kapela Ivana Nepomuka	Elaborirano
12. Gospić	Župna crkva Naviještenja BDM	Elaborirano
13. Gospić	Most na rijeci Bogdanici	Elaborirano
14. Gospić	Zgrada muzeja Like	Elaborirano
15. Gospić	Dio fortifikacije	Nije utvrđeno (vjerojatno Senković kula)
16. Gospić	Senković kula	Elaborirano
17. Gospić - Lipe	Prapovijesna nekropola	Elaborirano
18. Lički Novi	Župna crkva Sv. A. Padovanskog	Elaborirano
19. Lički Novi	Ruševine srednjovjekovnog grada	Elaborirano
20. Lički Osik	Prapovijesna nekropola	Elaborirano
21. Lički Osik	Župna crkva Sv. Josipa	Elaborirano
22. Lički Osik	Župni dvor	Elaborirano
23. Lički Ribnik	Župna crkva Sv. Petra i Pavla	Elaborirano
24. Lički Ribnik	Most na rijeci Lici	Elaborirano
25. Lički Ribnik	Mlin Kašikar	Elaborirano
26. Medak	Parohijska crkva Rođenija Sv. Jovana	Elaborirano
27. Mlakva	Crkva Mlade Nedjeljice	Grad Gospić
28. Mogorić	Ruševine parohijske crkve Sv. Nikole	Elaborirano
29. Mušaluk	Bešina kula	Elaborirano
30. Mušaluk	Crkva Sv. Duha	Elaborirano
31. Pavlovac Vrebački	Prapovijesna nekropola	Elaborirano
32. Smiljan	Župa crkva Gospe Karmelse	Elaborirano
33. Smiljan	Crkva Sv. Petra i Pavla	Elaborirano
34. Smiljan	Rodna kuća N. Tesle	Elaborirano
35. Široka Kula	Čekrk	Elaborirano
36. Široka Kula	Župna crkva Sv. Mateja	Nema svojstva kulturnog dobra
37. Široka Kula	Crkva Sv. Marije	Nije utvrđeno
38. Široka Kula	Crkva Sv. Trojice	Nije utvrđeno
39. Trnovac	Župna crkva Sv. Nikole	Elaborirano

2.0. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

Područje Grada Gospića čini u okviru teritorijalne podjele Republike Hrvatske sastavni dio Ličko-senjske županije. Osim pripadanja toj Županiji, ovo područje predstavlja također dio jednog užeg - prostorno kontinuiranog izgrađenog urbanog pojasa, koji se razvija uz državnu cestu od Ličkog Osika, Budaka, Gospića, Kaniže Gospićke do Podoštre. Unutar tog područja grad Gospić ima, kao gradski centar i županijsko središte i središte šireg područja, posve specifičnu ulogu, čineći dio šireg urbanog, gospodarskog i prometno-infrastrukturnog sustava, te predstavljajući središnju težišnu točku navedene konurbacije. To znači da će se na budući prostorni razvitak Grada značajno odraziti i svi utjecaji s okolnog prostora, odnosno da će se određeni problemi, bilo okolnog bilo gospićkog prostora, morati rješavati zajednički.

U odnosu na druge prostore Ličko-senjske županije područje Grada Gospića posjeduje značajne specifičnosti vezano uz prirodne karakteristike, razvoj posebnih gospodarskih djelatnosti, te širok i kvalitetan fond prirodne, kulturne i spomeničke baštine. Prirodne specifičnosti i kvalitete usmjeravat će razvitak ovog prostora prema takvim gospodarskim djelatnostima koje se baziraju na održivom razvitku, t.j. da uz korištenje svih prirodnih potencijala bude osigurano očuvanje njihove kvalitete i atraktivnosti.

Teritorijalnom podjelom provedenom temeljem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 10/97.), bivša općina Gospić podijeljena je na tri nove jedinice lokalne samouprave (Grad Gospić i općine Karlobag i Perušić). Takvom podjelom utvrđeno je i razgraničenje osim u prostornom i u gospodarskom smislu, pa se je dio prirodnih resursa i gospodarskih kapaciteta, koji su ranije predstavljali dio ukupne osnove postojeće i planirane gospodarske aktivnosti bivše općine, dijelom našao izvan granica nove jedinice lokalne samouprave (područje Općine Karlobag (morski dio) i područje općine Perušić (Donji Kosinj i Bakovac Kosinjski). Iz tog razloga postoji djelomično smanjena gospodarska osnova, ali koja će uz određenu dogradnju gospodarskog sustava, posebno kroz izgradnju nove prometne infrastrukture i uređenje poljoprivrednih površina na području Ličkog polja, predstavljati kvalitetnu podlogu za rad i životni standard lokalnog stanovništva. Posve je jasno da će se razmatrano područje u gospodarskom smislu osloniti i preklapati sa područjem Županije i šire regije, te će u tom preklapanju gospodarskih aktivnosti i Grad Gospić naći svoj ekonomski interes.

Specifičnosti dosadašnjeg razvoja Grada Gospića, čije je područje ranije razvijano u okviru bivše općine Gospić, rezultiralo je nastankom naselja sa posebnim funkcijama vezano uz gospodarsko-radne zone, područja koncentracije društvene infrastrukture i urbanih funkcija, odnosno naselja od određenog posebnog značaja za šire okolno područje. Može se samo konstatirati da je na središnjem razvojno najatraktivnijem području prisutan razvitak naselja pretežito mješovitog -

prelaznog (seosko-gradskog) tipa (Lički Osik, Smiljan, Medak) usmjeren na određenu koncentraciju gospodarsko-proizvodnih, zanatsko - servisnih i drugih uslužnih djelatnosti. Pri tome se dijelovi unutar tih naselja koriste kao radne zone prvenstveno u formi manjih industrijsko-proizvodnih zona, sadržaja male privrede (zanatsko-servisne djelatnosti) ili obiteljskog gospodarstva. To znači da će u budućnosti doći do namjenskog strukturiranja naselja na području Grada Gospića, pri čemu će neka dobiti značajniji naglasak proizvodno-gospodarskih funkcija, dok će udaljenija rubna naselja zapadnog i sjevernog gorsko-prigorskog područja i dalje biti prvenstveno usmjeravana prema poljoprivrednoj i stočarskoj proizvodnji (obiteljska gospodarstva, farme i dr.) sa određenom mogućnosti privlačenja i ograničene turističke aktivnosti kroz seoski, lovni i ekološki turizam baziran na šumovitim i prirodno atraktivnim dijelovima gradskog prostora. Na taj će se način, ovisno o svom položaju unutar područja Grada, formirati i specifično oblikovana naselja sa razlikama u pogledu opremljenosti sadržajima urbane infrastrukture, gospodarsko-proizvodnim zonama, te razlikama u oblikovanju ukupne urbane strukture naselja, ali i pojedinačnih građevina.

Komunalno infrastrukturne građevine - sustavi državnog i županijskog značaja prvenstveno obuhvaćaju magistralnu prometnu i energetske infrastrukture prisutnu na ovom području. Navedeno se odnosi na postojeću državnu cestu-autocestu A-1, državnu cestu D-50 i D-25 koje prolaze središnjim jugoistočnim i jugozapadnim dijelovima Grada i povezuje njezino područje sa drugim važnim središtima (Zagreb i Zadar dr.). Osim toga, postojeće državne, županijske i lokalne ceste omogućavaju povezivanje unutarnjeg područja Grada na središnji prometni pravac - cestu državnog značaja (D-50 i D-25), ali i prema neposrednom okolnom području.

Drugi značajni infrastrukturni sustavi koji prolaze dijelom Grada sastoje se od izgrađene magistralne energetske infrastrukture (dalekovodi 400, 220, 110 i 35 kV), te energetske akumulacije i proizvodnih energetske građevine (jezero Kruščica) koji ulaze u okvire županijskih energetske sustava, a dijelom imaju državni značaj. Njihov daljnji razvitak omogućava se unutar njihovih postojećih i planiranih koridora dogradnjom zatečenog energetske sustava novim dalekovodima (400, 110, 35 kV).

Telekomunikacijska mreža, osim glavnog pravca magistralnog svjetlovodnog voda uz državnu cestu D-50 i D-25 zadržava u preostalim dijelovima lokalnu razinu, te glavna gradska centrala AXe-10 Gospić.

Poseban razvojni, ali i sanitarno-zdravstveni značaj Županije ima i infrastruktura vodoopskrbe realizirana na većem dijelu Grada, te se za vodoopskrbu koriste lokalni resursi.

Izgradnja sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda ima samo lokalni značaj, budući se radi o manjim i parcijalnim sustavima koji trebaju pokriti uglavnom područja najveće koncentracije stanovništva (naselje Gospić).

Temeljem iznesenog može se konstatirati da glavni ciljevi prostornog značaja u segmentu razvoja naselja i infrastrukturnih sustava obuhvaćaju:

- osiguranje dovoljno velikog i pogodnog prostora za razvitak Gospića kao razvojnog žarišta na ovom dijelu Županije,
- poticanje daljnjeg gospodarskog razvitka na području središnjeg naselja Gospić kao tradicionalno gospodarsko-proizvodno-radnog središta.
- uspostavljanje potrebnih planiranih koridora za magistralnu postojeću i planiranu energetska, telekomunikacijsku, vodoopskrbnu infrastrukturu i plinoopskrbu,
- zaštitu voda izvan i unutar akumulacije Kruščica, kao važnog vodoopskrbnog resursa za priobalno i otočno područje Hrvatskog primorja,
- zaštitu od voda na dijelovima prostora Grada Gospića,
- definiranje novog sustava središnjih naselja koji će biti sukladan ustrojstvu Županije, ali i omogućiti policentričan razvoj oslonjen na razvitak manjih urbanih žarišta i razvojnih središta,
- utvrđivanje građevinskog područja u veličini i lokaciji koja odgovara potrebama demografskog i gospodarskog razvitka uz uvažavanje potreba zaštite područja posebnih vrijednosti i njihovog izuzimanja iz zona izgradnje,
- revitalizaciju i unapređenje seoskih naselja kroz oživljavanje - intenziviranje seoske ekonomije i povećanje stambenog, komunalnog i drugog standarda,
- usmjeravanje stambene i gospodarske izgradnje u područja opremljena potrebnom komunalnom infrastrukturom.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

U okvirima ukupnih prirodnih resursa najveći značaj, koji prelazi lokalne okvire, obzirom na svoju vrijednost imaju kvalitetno poljoprivredno i šumsko zemljište kao podloga određenog gospodarskog razvitka te postojeći vodotoci u funkciji energetske proizvodnje. Navedeni resursi čine dio prostorno-prirodnih vrijednosti i predstavljaju glavnu podlogu za razvitak ukupnog gradskog prostora te kao takvi, obzirom na svoju relativno veliku površinu i učešće u čitavom Županijskom prostoru imaju, osim lokalnog -gradskog i djelomice županijski značaj.

U okvirima racionalnog korištenja prirodnih izvora treba posebno obratiti pažnju na:

- sprječavanje ugrožavanja ili umanjivanja vrijednosti prirodnih izvora: vode, zraka, tla i šuma,
- očuvanje prirodnih izvora na razini kakvoće koja nije štetna za čovjeka, biljni i životinjski svijet,
- zaštitu i očuvanje produktivnosti tla uz razumno korištenje, sprječavanje i izbjegavanje nepovoljnih učinaka na tlo,
- omogućavanje svih zahvata u prostoru koji imaju štetan učinak na biološku raznolikost te očuvanje sklada prirodnih zajednica, živih organizama i neživih tvari.

Paralelno sa gospodarskim značajem određenih ravničarskih, poljoprivredno - stočarskih područja i prigorsko-gorski prostor Velebita predstavlja posebno atraktivno prirodno područje, koje može činiti važnu podlogu za razvitak čitavog niza gospodarskih aktivnosti baziranih na stočarstvu, lovstvu, turizmu vezano na obiteljska gospodarstva (farme, proizvodnja voća i dr.), što uvjetuje posebnu zaštitu i pažnju kod namjene i korištenja tog prirodnog područja.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša

Osnovne kvalitete okoliša i postojeće ekološke vrijednosti prostora zastupljene su prvenstveno u očuvanom prirodnom okruženju velebitskog područja, relativno maloj izgrađenosti prostora Grada te postojećim resursima poljoprivrednog i šumskog zemljišta. Kao rezultat tih vrijednosti jeste i njihovo uključivanje u posebno zaštićena područja, kao što su Nacionalni park Paklenica, Park prirode Velebit, zaštićeni krajolik Ribnik-Bilaj-Jadova, meandri rijeke Like u Ribniku i Ličkom polju, te spomenici prirode i posebni rezervati (šumske vegetacije, botanički i ihtiološki).

Očuvanje ekološke stabilnosti postignuto je i kroz smanjenje ranije utvrđenog građevinskog područja i stavljanje u okvire realno potrebne veličine, čime su očuvane važne ekološke komponente prostora kao što su poljoprivredno i šumsko zemljište.

Lociranjem, prostornim smještajem novih građevinskih područja uz naselja bez planiranja izdvojenih prostora građenja izvan naselja, osim očuvanja zemljišta dolazi do jače zaštite akumulacijskih i izvorišnih područja uz koja se uspostavljaju i zone sanitarne zaštite te onemogućava nova izgradnja.

Režimi očuvanja vrijednosti okoliša uspostavljaju se i prema postojećim vodotocima kroz utvrđivanje minimalne razine - kategorije kvalitete voda postojećih vodotoka.

Također i postojeće aktivnosti eksploatacije mineralnih sirovina zadržavaju se u okvirima utvrđenih eksploatacijskih područja uz uvjete eksploatacije na ekološki prihvatljiv i za okoliš održiv način.

Zaključno se može konstatirati da sa županijskog gledišta osnovni cilj razvoja u prostoru ovog područja svakako predstavlja potpunije korištenje prirodnih resursa na održivi način, kako bi se u potpunosti očuvala biološka raznolikost i ekološka ravnoteža, u okviru koje se postiže intenziviranje poljoprivredne i stočarske proizvodnje te daljnje unaprjeđenje malog i srednjeg poduzetništva prvenstveno kroz seoska obiteljska gospodarstava. Na taj će se način i na ovom području očuvati prostorne, krajobrazne karakteristike koje čine dio ukupnog prostornog identiteta Županije.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA

2.2.1. Demografski razvoj

2.2.1.1. Demografska slika područja Grada

Kretanje broja stanovnika na području Grada Gospića analizirano je temeljem popisnih podataka iz 1981. i 1991. godine uz dopunu dostupnim podacima popisa 2001. godine. Navedene analize provedene su, kako u broju i dugogodišnjem trendu kretanja broja stanovnika (1857-1991.), tako i u drugim strukturnim obilježjima stanovništva kao što su dobna struktura, školska sprema, narodnosni sastav, broj i veličina domaćinstava i aktivnost po pojedinim djelatnostima.

Unutar čitavog prostora Grada, koji je u pogledu lociranja pojedinih naselja i njihovog povezivanja “zoniran” u tri karakteristična područja (Donje Pazarište-Brušane - jugozapadno, Gospićko-Ličko središnje i sjeveroistočno sa naseljima Široka Kula, Ostrvica, Barlete, Vrebac, Zavode, Brlovac Vrebački, Mogorić), posebno naglašen značaj imaju veća naselja Gospić, Kaniža Gospićka, Lički Osik, Lički Novi, Novoselo Trnovačko, Smiljan.

Unutar tih naselja smješteno je 71% ukupnog stanovništva Grada, dok na drugih 44 manjih naselja (veličine ispod 500 stanovnika), otpada samo 29% ukupnog stanovništva. Navedenih šest naselja predstavljaju dio jedinstvenog - šireg izgrađenog područja naselja, koja se kontinuirano pružaju uz lokalne prometnice ili prate rubove velikih polja.

Kratkoročni (1991-2001.) i dugoročni pregled kretanja broja stanovnika daje nepovoljnu sliku demografske situacije na području Grada. Naime, tijekom dugogodišnjeg perioda dolazi do stalnog opadanja broja stanovnika na području Grada, uz djelomični rast središnjeg naselja Gospić sve do popisa stanovništva 2001. godine, kada prije svega pod utjecajem rata, u posljednjem međupopisnom razdoblju broj stanovnika grada Gospića se smanjio za 3000 stanovnika, odnosno oko 33%. Ovakva demografska situacija rezultat je negativnog djelovanja dugogodišnje prometne izolacije područja Grada, te nedovoljne razvijenosti vlastite proizvodno-gospodarske osnove. Radi toga dolazi do migracijskih procesa prema drugim središtima rada izvan područja Grada, te postepenog “pražnjenja” ovog područja.

Pored promjena u kretanju stanovništva, značajne su promjene i u strukturama. Nova jedinica lokalne samouprave - Grad Gospić formirana je sa 50 samostalnih naselja. Samo dva naselja imaju (prema popisu iz 2001. godine) statističku veličinu preko 500 stanovnika, što znači da je najveći broj stanovnika živio u manjim naseljima veličine 100 - 200 (300) stanovnika. Pri tome glavno naselje Grada, gradsko središte Gospić, obuhvaća 47% ukupnog stanovništva na Planom obuhvaćenom području.

2.2.1.2. PROGNOZA KRETANJA BROJA STANOVNIKA

Procjena budućeg broja stanovnika Grada Gospića temelji se na ocjenama planersko-prostorne valorizacije, utvrđivanju mogućnosti budućeg društveno-gospodarskog razvoja, te analizi dosadašnjih trendova demografskih procesa uključujući procjene i planerske pretpostavke utjecaja razvoja šire regije.

Kretanje broja stanovnika određenog područja rezultat je vrlo složenih i dugoročnih procesa sa velikim brojem utjecajnih faktora. Tako je kao posljedica veoma složene društveno-gospodarske krize između dva popisa stanovništva i teških ratnih stradanja došlo do korjenitih promjena u kretanju i strukturama stanovništva. Kao posljedica iznesenog, očekuje se da će se negativni demografski trendovi nastaviti još izvjesno vrijeme. Do stabilizacije populacije doći će do kraja planskog perioda oko 2015. godine, a procjena kretanja stanovnika na duži rok vrlo je teška, jer ovisi i o određenim poticajnim faktorima koji se očekuju na ovom području (utjecaj ličko-jadranske autoceste, restrukturiranje gospodarstva, otvaranje novih poduzeća u segmentu malog i srednjeg poduzetništva).

U okviru drugih prostorno-planskih dokumenata, Prostornog plana bivše općine Gospić, bilo je planirano da će se 2000. godine ostvariti ukupno 39000 stanovnika, od čega se procijenuje da bi novi Grad Gospić učestvovao sa oko 28000 stanovnika. Projekcije po Prostornom planu bivše općine Gospić posljednji je popis iz 2001. godine demantirao u potpunosti. Međutim, prema projekcijama Prostornog plana Ličko-senjske županije donesenog 2002. godine, prognozirano je da će se broj stanovnika na području ove regije do 2015. godine i dalje smanjivati, sa stabilizacijom kod broja od oko 16.000 stanovnika (za područje grada Gospića).

Demografske promjene, procesi i trendovi vezani su uz čitav niz pokazatelja i poticajnih faktora. Poseban utjecaj na daljnji demografski razvitak imat će značaj samog gradskog središta - naselje Gospić kao manje regionalno središte sa koncentracijom većeg broja urbanih funkcija i sadržaja javne namjene, a posebno u sferi lokalne uprave i samouprave, prosvjete i školstva, kulture, zdravstva, sporta i dr. Drugi značajan poticajni faktor predstavlja zatečena gospodarska struktura i infrastruktura, te tradicionalna funkcija središta rada. U tom pogledu će se područje Gospića u budućnosti razvijati kao radno, gospodarsko, poslovno i proizvodno središte locirano uz glavnu državnu prometnu infrastrukturu sa vrlo dobrom pristupnošću iz šireg gravitacijskog prostora. Navedeni faktori imat će pozitivan učinak u pogledu daljnjeg trenda porasta broja stanovnika na području jedinice lokalne samouprave.

Na području samog naselja Gospić evidentirana je najbolja demografska situacija u odnosu na čitavo područje Grada, pa će se pozitivni trendovi vjerojatno i nadalje održati. To tim prije ako se nastavi jačanje njegovih urbanih funkcija uz novi razvojni poticaj kroz značajnije učešće manjih i srednjih poduzeća, a posebno tzv. "male privrede" i proizvodnog zanatstva. Temeljem takvih pozitivnih promjena, naselje Gospić kao gradsko i županijsko središte trebalo bi 2015. godine imati oko 8.000 stanovnika.

Perspektivni populacijski razvoj pojedinih naselja bit će rezultat njihovog utjecaja i na područja unutar i izvan jedinice lokalne samouprave, postignutog stupnja

deagrarizacije, te mogućnosti dobre interne i eksterne povezanosti posebno prema većim središtima i turističkom priobalnom području. Pri tome će Gospić, kao relativno jači radni centar, stimulirati razvoj dnevnih migracija i poljodjelske proizvodnje namijenjene za snabdijevanje lokalnog i šireg tržišta, uz eventualnu turističku valorizaciju odgovarajućih prirodnih i kulturno-povijesnih sadržaja i posebnosti.

Projekcija kretanja broja stanovnika za plansku 2015. godinu na čitavom području Grada Gospića (uz pokazatelje iz popisa 1857. godine) ilustrirana je u priloženoj tabeli.

Tablica 14. Pregled kretanja broja stanovnika 1948-2001. s projekcijom 2015. godine

NASELJA		BROJ STANOVNIKA PO GODINAMA							
		1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2015.
1	ALEKSINICA	669	586	481	457	272	258	220	280
2	BARLETE	405	397	353	290	202	133	36	50
3	BILAJ	521	513	502	432	319	330	255	350
4	BREZIK	260	244	211	173	124	112	27	30
5	BRUŠANE	399	383	310	269	220	177	162	200
6	BUDAK	(274)	(251)	(256)	(257)	-	-	175	200
7	BUŽIM	653	523	448	339	177	164	94	100
8	DEBELO BRDO I	119	93	65	70	88	100	66	80
9	DEBELO BRDO II	64	59	47	42	22	15	5	5
10	DIVOSELO	679	697	628	505	407	344	12	15
11	DONJE PAZARIŠTE	467	347	283	251	174	307	170	300
12	DRENOVAC RADUČKI	381	355	283	263	179	126	1	5
13	GOSPIĆ	4.204	5.127	6.767	8.046	8.725	9.025	6.088	8000
14	KALINOVAČA	673	527	416	386	313	243	164	150
15	KANIŽA GOSPIĆKA	607	597	586	638	547	581	438	550
16	KLANAC	623	514	441	360	268	228	156	180
17	KRUŠČICA	308	285	219	19	2	4	-	-
18	KRUŠKOVAC	211	213	182	140	120	85	11	10
19	KUKLIJĆ	327	318	270	204	156	133	4	5
20	LIČKI ČITLUK	344	322	279	236	149	129	5	5
21	LIČKI RIBNIK	561	506	439	372	286	300	119	110
22	LIČKI OSIK	806 (491)	977 (680)	2.554 (2244)	3.292 (2983)	3.045	2.885	1.772	2000

nastavak tablice 14.

NASELJA		BROJ STANOVNIKA PO GODINAMA							
		1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2015.
23	LIČKI NOVI	899	851	739	635	495	437	343	350
24	MALA PLANA	241	244	207	138	123	113	14	10
25	MEDAK	1.052	1.042	1.003	848	663	563	78	150
26	MOGORIĆ	1.230	1.096	940	764	562	383	93	100
27	MUŠALUK	653	642	653	616	482	501	264	280
28	NOVOSELO TRNOVAČKO	42	48	71	56	63	112	78	70
29	NOVOSELO BILAJSKO	177	114	137	161	131	157	121	180
30	ORNICE	96	100	85	71	54	55	-	-
31	OSTRVICE	371	374	392	291	254	214	19	50
32	OTEŠ	580	548	427	400	248	192	128	130
33	PAVLOVAC VREBAČKI	385	312	283	204	201	164	33	30
34	POČITELJ	1.143	1.008	800	640	426	307	14	10
35	PODASTRANA	271	289	267	243	142	86	76	70
36	PODOŠTRA	5	-	-	-	-	-	212	220
37	POPOVAČA PAZARIŠKA	360	349	321	294	209	175	102	100
38	RASTOKA	336	306	212	144	111	82	48	45
39	RIZVANUŠA	177	156	107	84	60	43	36	30
40	SMILJAN	747	818	835	761	605	555	446	550
41	SMILJANSKO POLJE	434	352	300	334	290	262	178	250
42	ŠIROKA KULA	957	932	1.035	896	658	553	130	140
43	TRNOVAC	612	583	482	403	270	233	127	120
44	VAGANAC	265	197	175	162	103	76	52	50
45	VELIKA PLANA	541	503	449	350	207	134	59	50
46	VELIKI ŽITNIK	333	315	286	236	146	115	74	70
47	VRANOVINE	177	151	115	109	89	72	59	50
48	VREBAC	666	598	533	448	326	223	19	15
49	ZAVOĐE	156	100	120	93	60	57	8	5
50	ŽABICA	233	241	260	275	249	250	189	250
UKUPNO		26420	25852	26998	26340	23022	21793	12980	16000

Konačnim prijedlogom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (2005.g.) naselje Novoselije ukinuto sa popisa naselja.

2.2.2. Odabir prostorno-razvojne strukture

Glavna uloga Prostornog plana uređenja Grada Gospića sastoji se u osiguranju temeljnih - generalnih smjernica prostornog razvoja i uređenja gradskog teritorija. To znači da se ovim Planom utvrđuje mreža naselja, namjena površina sa potrebnim razvojnim prostorima naselja i izvan naselja, te sustavi prometne i komunalne infrastrukture, a sve u cilju optimalizacije demografskog i gospodarskog razvitka.

Prirodne karakteristike dijele teritorij Grada Gospića na tri temeljne zone:

Jugozapadno gorsko planinsko područje sjevernih padina Velebita s naseljima Velika Plana, Mala Plana smješteno u prirodnim okvirima Velebita, povezano prema ostalim dijelovima Grada županijskim i lokalnim cestama.

Sjeveroistočno rubno područje sa Ličko-krbavskim međugorjem, koje obuhvaća naselja Široka Kula i Ostrvica. Istočni dio Grada sa izgradnjom naselja i malih zaselaka, izdvojenih građevinskih područja pojedinačnih ili manjih grupa građevina.

Središnje ravničarsko i djelomice rubno prigorsko područje s prostorima naselja smještenih uz Ličko polje i glavne prometne pravce državnog i županijskog značaja, s glavnim središtem - gradom Gospićem.

Glavna orijentacija upotrebe prostora time je već u velikoj mjeri definirana. S jedne strane javlja se mogućnost rekreacije, turizma, šumarstva, voćarstva, brdske poljoprivrede i stočarstva, lokalnih prometnih sistema i ograničene izgradnje, dok s druge strane u ravničarskom dijelu, uključivo kraška polja unutar gorsko-planinskog masiva Velebita, dolazi do većih površina na kojima je moguće ostvariti intenzivnu poljoprivredu sa manjom interpolacijom postojećih naselja i njihovih proširenja. Središnje područje obuhvaća glavni razvojni prostor u kojem se osim koncentracije stanovanja i gospodarskih djelatnosti nalaze i glavni - veliki prometni i infrastrukturni sustavi .

Pri tome posebno obilježje Grada Gospića kao nove jedinice lokalne samouprave čini njezina prostranost, sa disperznom izgradnjom naselja i prostora Grada (velik broj manjih dijelova pojedinih naselja - zaselaka) te slabom naseljenosti uključivo zatečene negativne demografske trendove. Naime, na ovom velikom i prirodno kvalitetnom području smješteno je relativno malo stanovnika, pri čemu je samo središnji pojas sa naseljem Gospić, Lički Osik, Smiljan, Kaniža Gospićka, značajnije izgrađen. Nešto veća koncentracija stanovništva i izgradnje uključivo i gospodarske aktivnosti prisutna je samo na području naselja Gospić što ukazuje na činjenicu da se radi o središnjem području Grada sa većim stupnjem iskorištenja prostora i povoljnijim gustoćama naseljenosti.

Naprijed navedene karakteristike područja predstavljaju osnovnu podlogu za organizaciju prostora pri čemu treba provesti usmjeravanje procesa razvoja u pravcu pozitivnih trendova vezano uz postojeće kvalitetne resurse područja, temeljeno na principima održivog razvitka, uz onemogućavanje negativnih utjecaja tog razvitka na organizaciju i korištenje prostora, a posebno u segmentu zaštite

okoliša (prvenstveno vode i tla). Vezano uz izneseno proizlazi i logična prostorno-razvojna struktura koja se oslanja na glavno središte Gospić sa naseljima Lički Osik, Budak, Smiljansko Polje, Smiljan, Kaniža Gospićka, Podoštra locirano u ravničarskom dijelu uz glavne prometne i infrastrukturne sustave te drugo lokalno žarište Brušane koje koristi blagodati prostora i potencijalnu prometnu vezu između ličkog prostora i turističkog obalnog pojasa, uključivo i određene razvojne pogodnosti Parka prirode Velebit. Preostalo područje u formi malih seoskih naselja gravitira prema tim urbanim i razvojnim žarištima.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.3.1. Razvoj naselja

Razvoj naselja unutar granica Grada Gospića bit će pod znatnim utjecajem prirodnih i prostorno-prometnih karakteristika, te mogućeg gospodarskog usmjerenja pojedinog područja kao i utjecaja okolnih većih središta (rada i urbanih funkcija). Pri tome će osnovne karakteristike pojedinog naselja proizlaziti iz pogodnosti njegove lokacije (bliže ili dalje od glavnih prometnih pravaca, odnosno ovisno o kvaliteti i veličini proizvodnih poljoprivrednih površina) te dominantnog gospodarskog usmjerenja, odnosno njegove funkcije u okviru Grada kao dijela mreže središnjih naselja. Znači, da će neka naselja predstavljati područja sa većim brojem urbanih funkcija, koje trebaju osigurati određenu autonomnost, kako pojedinih dijelova Grada, tako i njezinog ukupnog prostora.

Predviđenu koncentraciju urbanih funkcija prvenstveno treba ostvariti u okviru grada Gospića, koje predstavlja gradsko i županijsko središte. Dio manjih naselja, koja već danas imaju razvijeniju urbanu i funkcionalnu strukturu, u svom će budućem razvoju preuzeti i dio urbanih funkcija radi zadovoljenja osnovnih potreba užeg - lokalnog gravitacijskog prostora. U okvirima cjelovitog sustava središnjih naselja glavnu ulogu imati će područje naselja Gospić (sjedište Grada) kao manje regionalno središte, sa utjecajnim prostorom i van granica Grada, uz druga naselja Lički Osik kao područno i veće lokalno središte, te Donje Pazarište, Smiljan, Klanac, Medak i Brušane u funkciji manjih lokalnih središta. U budućem razvitku na području Gospića doći će do manje promjene u veličini naselja, te će ona povećati (krajem planskog perioda prema prognozi za 2015. godinu) u rangu naselja veličine do 550 stanovnika, uz izuzetak gradskog središta - naselja Gospić 8000 stanovnika) i manjih lokalnih središta - naselja Donje Pazarište, Smiljan, Klanac, Medak i Brušane (250-550 stanovnika).

Određeni razvoj naselja predviđen je prvenstveno u okviru središnjeg prometno-razvojnog koridora oslanjanjem na buduću gospodarski razvitak, vezano uz postojeće i nove industrijsko-zanatske, servisne i druge uslužne djelatnosti. Ostala će naselja unutar gorskog, prigorskog i ravničarskog područja svoj razvoj realizirati kroz korištenje vlastitih - lokalnih (prvenstveno prirodnih) resursa, kao i pod utjecajem razvijenijih središnjih naselja i lokalnih središta. Preostala manja naselja u poljoprivrednom, prigorskom i gorskom području zadržati će svoju tipologiju usitnjenih ruralnih - seoskih naselja. Pojedina naselja na ovim područjima neće značajnije promijeniti svoju veličinu, tek uz manja povećanja današnjeg broja stanovnika.

U cilju postizanja navedenog razvoja svakog pojedinog naselja te cjelovitog uravnoteženog i funkcionalnog sustava naselja na području Grada postavljaju se slijedeće planske smjernice:

- Planom se uspostavlja policentrični sustav naselja s ravnomjernim razvojem mreže naselja koja treba zadovoljiti potrebe korisnika prostora na svim dijelovima Grada,
- uspostavljeni sustav naselja predstavlja dio ukupne mreže naselja - područnih i lokalnih središta unutar Ličko-senjske županije,
- predloženim sustavom naselja realizira se usaglašavanje s očekivanom raspodjelom stanovništva za koje se osigurava ravnomjerniji razmještaj urbanih i drugih uslužnih, radnih i rekreacijskih funkcija, što sve proizlazi iz utvrđenog policentričnog sustava naselja,
- optimalna mreža naselja osigurati će ravnomjerniji razvoj u prostoru i postići smanjenje u razlikama urbaniziranosti između pojedinih područja te rezultirati unaprjeđenjem fizionomskih obilježja i sadržajne strukture naselja uz postizanje efikasnije zaštite vrijednosti graditeljske baštine, prirodnih vrijednosti i okoliša,
- potrebno je ostvariti zadržavanje naselja u okvirima cjelovitih prostornih jedinica kao kompaktnog izgrađenog područja uz izbjegavanje nekontroliranog širenja duž lokalnih prometnica ili velike disperzije, te na prostore vrijednih poljoprivrednih ili šumskih površina. Podržavanje disperznosti izgradnje provodi se u vrlo ograničenom opsegu samo kao dopuna na već disperzno izgrađenim područjima pojedinih zaselaka kao udaljenih dijelova osnovnog naselja,
- novom izgradnjom naselja i izvan naselja ne smiju se umanjiti postojeće kvalitete prirodnih vrijednosti i okoliša niti ugroziti područja od interesa za zaštitu kulturnih dobara.

2.2.3.2. Razvoj društvene infrastrukture

Društvena infrastruktura proizlazi iz sustava naselja koji će se razviti na području Grada. Pri tome će se najviši stupanj razvoja društvene infrastrukture ostvariti u okviru gradskog središta (naselja Gospić), gdje treba realizirati značajan broj novih funkcija, a razvijati će se kao manje regionalno središte. Time će Gospić kao središnja točka Grada i Županije postati i dio ukupne mreže manjih naselja - gradskih središta, urbanih i razvojnih žarišta značajnih za formiranje cjelovite strukture i mreže naselja na području Ličko-senjske županije. Radi toga je nužno, a u cilju postizanja određene autonomnosti funkcije područja Grada, unutar glavnog središnjeg naselja koncentrirati dio značajnijih funkcija iz segmenta uprave, odgoja i obrazovanja, kulture, zdravstva i socijalne skrbi, športa i rekreacije te financijskih usluga. Obzirom na disperznost, tip i veličinu naselja na području Grada, dio tih funkcija, a vezano uz upravu, odgoj, obrazovanje, te šport i rekreaciju nužno treba naći svoje mjesto i u danas već razvijenijim područjima Lički Osik, kao područno i veće lokalno središte, te naselja-manjih lokalnih središta (poticajnih razvojnih središta), kao što su Donje Pazarište, Smiljan, Klanac, Medak i Brušane. Na taj način će distribucijom središnjih funkcija biti pokrivena sva gravitacijska područja, pri čemu manja naselja gravitiraju prema pojedinim lokalnim središtima, odnosno središnjem naselju - Gradu Gospiću ili korištenje

posebnih usluga realiziraju u drugim većim gradskim središtima kao što su Rijeka i Zagreb.

U okviru ukupnog formiranja sadržajne strukture naselja, treba se posebno poticati:

- veću gustoću osnovnih sadržaja društvene infrastrukture (društvene, kulturno-prosvjetne, upravne i znanstvene funkcije)
- intenzivniji razvoj zanatsko-servisnih sadržaja kao dio sadržajne, ali i gospodarske strukture naselja,
- koncentracije društvene infrastrukture usklađeno sa značajem naselja, veličinom gravitacijskog područja i brojem korisnika,
- lokaciju određenih sadržaja društvene infrastrukture koji pokrivaju minimalne dnevne potrebe i u naseljima s manjim brojem stanovnika, kako bi se ostvarilo njihovo zadržavanje u tim naseljima te spriječile migracije prema glavnim središtima.

2.2.3.3. Razvoj prometne i komunalne infrastrukture

Jedan od vrlo značajnih ciljeva prostornog razvoja gradskog značaja predstavlja prometna i komunalna infrastruktura. Ona će pozitivno djelovati na urbani, gospodarski i demografski razvoj područja Grada, a po svom značaju dio te infrastrukture predstavlja županijski i državni interes. Najznačajniji razvoj prometne cestovne infrastrukture realiziran je kroz središnji dio Grada, a sve u formi nove longitudinalne prometnice - autoceste Zagreb - Split koja predstavlja prometnu okosnicu ovog dijela državnog prostora te osigurava bolju integraciju ličke regije u razvojno-gospodarske procese Države i šire. Osim izgradnje nove autoceste sjeveroistočnim prostorom Grada Gospića trasiran je i koridor brze pruge Zagreb - Split. Nova željeznička pruga sa značajno višim prometnim standardom predstavlja drugi važan čimbenik za razvitak županijskog i gradskog prostora.

Razvoj komunalne infrastrukture prvenstveno treba obuhvatiti mrežu odvodnje otpadnih voda na postojećim i novim razvojnim područjima, a posebno uz naselja sa najvećom koncentracijom stanovništva i gospodarskih aktivnosti (Gospić, Lički Osik, Kaniža Gospićka, Žabica, Novoselo Bllajsko). Osim toga, potrebno je ostvariti zaštitu ukupnog prostora, a posebice podzemnih voda u odnosu na ispuštanje otpadnih voda iz građevina stanovanja i gospodarstva. Zaštita vodenih resursa je od posebnog županijskog značaja pa je potrebno uspostaviti kvalitetnije zbrinjavanje otpadnih voda svih naselja, a posebno onih dijelova koji mogu imati značajniji negativni utjecaj na okoliš.

Temeljem iznesenog, odvodnja otpadnih voda realizira se izvedbom mreže - sustava javne kanalizacije razdjelnog, polurazdjelnog i mješovitog tipa koja će obuhvatiti prvenstveno Grad Gospić te druga naselja Lički Osik, Kaniža Gospićka, Novoselo Bilajsko i Žabica. Ostala udaljenija i manja naselja veličine ispod 200 stanovnika će, obzirom na ekonomičnost izgradnje posebnih sustava javne kanalizacije i njihov mogući minorni utjecaj na kvalitetu okoliša, i nadalje koristiti nepropusne sabirne jame, koje se prazne putem specijalnog komunalnog vozila.

Infrastruktura vodoopskrbe realizirana je na većem dijelu Grada, te se za vodoopskrbu koriste lokalni resursi dovoljnog kapaciteta za potrebe žitelja i planiranog gospodarstva.

Postojeći energetska sustav zadovoljava potrebe korisnika prostora sa opskrbom preko 110 kV TS Lički Osik, 35 kV TS Lički Osik - Mol, 35 kV TS Lički Osik i 35 kV TS Gospić, te se u ovom trenutku ne predviđa njihovo proširenje, osim određenih zahvata na 10 kV mreži. Po potrebi predviđa se izgradnja nove 35 kV TS Smiljansko polje.

Realizaciju novih gospodarskih kapaciteta i proširenje građevinskih područja naselja pratiti će i izgradnja odgovarajućih dijelova visokonaponske (10 kV dalekovoda i transformatorskih stanica) i niskonaponske mreže. Međutim, taj distribucijski dio energetske mreže nije predmetom analiza Prostornog plana uređenja Grada.

Posebno značajan dio ukupnog razvoja energetske infrastrukture realizira se unutar prostora Grada Gospića gdje je akumulacijsko jezero Kruščica potencijal koji se koristi za proizvodnju električne energije u postojećoj hidrocentrali. Planom će se osigurati potreban prostor za novu transformatorsku stanicu (35 kV na lokaciji Smiljansko polje) i prijenosne građevine - dalekovode 400.

Prostorom Grada prolaze trase postojećih i planiranih magistralnih dalekovoda kao dijelova državnog, županijskog i energetske sustava u okviru elektroopskrbe. Svi postojeći dalekovodi razine 400, 220, 110 i 35 kV zadržavaju se sa svojim zaštitnim koridorima, dok se za planirane DV 400 kV rezervira potrebni planski koridor.

Osim elektroenergetske infrastrukture, jugoistočnim prostorom Grada uspostavljena je i trasa za prolaz magistralnog plinovoda Vrbovsko - Gospić - Split te je ista tretirana kao koridor u istraživanju. Prolaz ovog energetske - planskog koridora kao infrastrukturne građevine od interesa za Državu i Županiju otvara ujedno i nove mogućnosti opskrbe ovim energentom i područja Grada Gospića.

Mreža telekomunikacija u ovom trenutku zadovoljava potrebe razvijenijih dijelova područja te u svojoj ukupnosti ima županijski i lokalni značaj. Magistralni svjetlovodni kabeli postavljen je uz državnu cestu D-50 i D-25 (prema Otočcu - Gospiću - Gračacu - Karlobagu) te spojen na centralu u Gospiću AXE - 10, koja ima županijski značaj. Pri tome je ukupna telekomunikacijska mreža Grada, preko AXE centrale na području grada Gospića i UPS-ova u naseljima Aleksinica, Bilaj, Brušane, Donje Pazarište, Lički Ribnik, Lički Novi, Oteš, Smiljan, Bužin, Pazarište, Kalinovača, Lički Osik, Mušaluk i Klanac.

Lokalni korisnički svjetlovodni kabeli položeni su na potezima Gospić - Smiljan, Smiljan - Bužin, Klanac - Donje Pazarište - Kalinovača, Klanac - Mušaluk - Lički Osik - Široka Kula, Gospić - Lovinac i Gospić - Sv. Rok.

Budućim razvitkom novih zona gospodarskih djelatnosti i proširenjem građevinskog područja naselja (sa povećanjem broja domaćinstava), a i sukladno potrebama povišenja telekomunikacijskog standarda i boljeg povezivanja unutar područja Grada, dugoročno se predviđa izgradnja novih ATC (tip UPS) na područjima naselja

u funkciji lokalnog središta. Time će se ostvariti visoka razina telekomunikacijske povezanosti unutar Grada, kao i sa drugim područjima, čemu treba dodati i daljnji razvitak mobilnih mreža s većim brojem korisnika.

Zaključno je moguće, obzirom na opće ciljeve županijskog značaja, vezano uz razvoj prometne i komunalne infrastrukture, ovim Planom utvrditi slijedeće smjernice:

- predvidjeti racionalnu, funkcionalnu i ekonomičnu prometnu mrežu koja osigurava dobre preduvjete za gospodarski razvitak te omogućava kvalitetno povezivanje naselja unutar Grada i prema drugim okolnim središtima,
- zaštititi koridore državne i županijske prometne infrastrukture a posebno trase autoceste i planirane brze željeznice,
- omogućiti realizaciju novih energetske potencijala plina i električne energije (akumulacija, proizvodne i prijenosne građevine plinovodi),
- provesti obvezujuću izgradnju javne kanalizacije, za najveća naselja na području Grada Gospić - Lički Osik,
- ostaviti ujednačeni standard u prostoru kvalitetne opskrbe vodom na čitavom prostoru Grada,
- realizirati daljnje unapređenje već postignute relativno kvalitetne razine razvijenosti telekomunikacijske mreže.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

U okvirima ciljeva prostornog razvoja županijskog značaja treba ostvariti i potrebnu zaštitu svih prostornih vrijednosti državne i županijske razine (krajobraz, prirodna i spomenička baština) na razmatranom području Grada Gospića, može se stoga konstatirati da dio ukupnih registriranih krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti uključivo kvalitete kulturno-povijesne baštine predstavljaju i županijski značaj, a ujedno čini i dio razvojnih resursa Grada Gospića.

Naime, određeni segmenti gospodarskog razvitka ovog područja (Županije i Grada) osnivati će se i na visokoj kvaliteti i atraktivnosti prirodnog prostora, koji u ekološkom smislu treba zadržati najvišu razinu. U tom pogledu neki od raspoloživih resursa na području Grada Gospića imaju ne samo lokalni značaj, nego i širi europski, državni i županijski. Postojeća zaštićenost prostora vezano uz njegove krajobrazne, prirodne i druge vrijednosti povećati će se u budućnosti kroz određivanje novih zaštićenih područja i strožih režima zaštite, kako bi se postojeće vrijednosti u potpunosti očuvale i unaprijedile. U tom smislu se kroz ciljeve prostornog razvoja, uz već ostvarene predviđaju i dodatni režimi zaštite za određena područja krajobraznih i prirodnih vrijednosti, odnosno prostora od značaja za graditeljsku baštinu, koji vezano uz njihov županijski značaj obuhvaćaju:

- dio Parka prirode Velebit (u okviru granica Grada) sa najvišom razinom zaštite prirodnih i krajobraznih vrijednosti i već uspostavljenim statusom zaštite (zakonsko proglašenje).
- zaštićeni krajolik Ribnik - Bilaj - Jadova,

- meandri rijeke Like u Ribniku i Ličkom polju.
- dio Nacionalnog parka Paklenica (u okviru grada Gospića) sa najvišom razinom zaštite prirodnih i krajobraznih vrijednosti i već uspostavljenim statusom zaštite

Zaštita kulturno-povijesnih vrijednosti odnosi se na zaštićena kulturna dobra državnog i županijskog značaja koja se sastoje od slijedećih građevina:

Tablica 15

NASELJE		LOKACIJA I GRAĐEVINA		VRSTA, NAMJENA		ZNAČAJ			
BARLETE									
	BARLETE - VOLARICA	RUŠEVINE KRSTITELJA	KAPELE SV. IVANA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 03	R	2	R	
BILAJ									
1	BILAJ	STARI GRAD		OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 01	R	1	R	
2	BILAJ	ŽUPNA APOSTOLA	CRKVA SV. JAKOVA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 04	P	2	R	
BUŽIM									
	BUŽIM	STARI GRAD		OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 02	E	1	R	
GOSPIĆ									
1	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 02 (KULA AGE SENKOVIĆA)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 12	P	2	R	
2	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 04		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 13	P	2	R	
3	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 06		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 14	P	2	R	
4	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 12 (ZGRADA STARE GIMNAZIJE)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 18	P	2	R	
5	GOSPIĆ	DR. FRANJE TUĐMANA 03 (ZGRADA MUZEJA LIKE)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 29	P	2	R	
6	GOSPIĆ	DR. FRANJE TUĐMANA 04 (ZGRADA ŽUPANIJE)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 30	P	2	R	
7	GOSPIĆ	KANIŠKA 01 (ZGRADA ŽUPNOG DVORA)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 31	P	2	R	
8	GOSPIĆ	KANIŠKA 17		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 35	P	2	R	
9	GOSPIĆ	KANIŠKA 21		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 37	P	2	R	
10	GOSPIĆ	KANIŠKA 110 (VOJARNA EUGEN KVATERNIK)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 39	P	2	R	
11	GOSPIĆ	MLINARSKA 01		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 41	P	2	R	
12	GOSPIĆ	MOST PREKO RIJEKE BOGDANICE		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 42	P	2	R	
13	GOSPIĆ	SENJSKIH ŽRTAVA BB (ZGRADA DJEČJEG VRTIĆA)		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 46	P	2	R	
14	GOSPIĆ	POVIJESNA CJELINA GOSPIĆ		GRADSKO NASELJE	UC 01	P	2	R	
15	GOSPIĆ	KAPELA SV. MARIJE MAGDALENE		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 09	P	2	R	
16	GOSPIĆ	ŽUPNA CRKVA NAVJEŠTENJA BL.DJ.MARIJE		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 11	P	2	R	
LIČKI OSIK									
	LIČKI OSIK	ŽUPNA CRKVA SV. JOSIPA		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 17	P	2	R	
LIČKI RIBNIK									
1	LIČKI RIBNIK	ŽUPNA CRKVA SV. PETRA I PAVLA		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 18	P	2	R	
MUŠALUK									
1	MUŠALUK	STARI GRAD BUDAK		OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 04	R	1	R	
2	MUŠALUK	KAPELA SV. DUHA		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 21	P	2	R	
SMILJAN									
1	SMILJAN	RODNA KUĆA NIKOLE TESLE		MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 05	P	1	R	

Stanje zaštite: R- REGISTRACIJA

Obzirom na iznesene ciljeve zaštite sveukupnih prostornih vrijednosti evidentno je da u budućnosti treba još više pozornosti posvetiti sveobuhvatnoj zaštiti velebitskog područja, ali i ostalog prigorskog i nizinskog-ravničarskog dijela radi očuvanja atraktivnosti postojećeg krajolika, te održanja visoke kvalitete zraka, voda i tla. Prirodne i krajobrazne vrijednosti u kombinaciji s bogatom i vrijednom kulturno-povijesnom baštinom trebale bi postati dio ukupnog spektra razvojnih resursa na području Grada Gospića (proizvodnja zdrave hrane, turizam, lovstvo).

Iako je evidentno da će budući intenzivniji razvoj izgradnje (naselja, energetske i prometne infrastrukture) predstavljati faktor određenog ugrožavanja kulturnih dobara te krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti potrebno je planskim mjerama i odredbama za provođenje ovog Plana kao i posebnim uvjetima zaštite u najvećoj mogućoj mjeri uskladiti sve ove aktivnosti u prostoru i temeljiti ih na načelima održivog razvitka, vezano uz nužnost očuvanja svih naprijed navedenih prirodnih potencijala i povijesnih vrijednosti. Radi toga jedan od posebno značajnih zadataka Prostornog plana uređenja Grada Gospića predstavlja osiguranje potrebnih preuvjeta za kvalitetan gospodarski, društveni i kulturni razvitak baziran na održivom korištenju resursa primjenom različitih planskih mjera, čime će se postići zaštita postojećih vrijednosti područja državnog i županijskog značaja ali i ostvariti unapređenje i zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti uključivo spomeničku baštinu, kao dio povijesnog i kulturnog identiteta ovog dijela županijskog područja.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU GRADA

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Naprijed utvrđene ukupne vrijednosti prostora uvjetuju njegovo racionalno korištenje usklađeno sa potrebama sagledivog razvitka Grada u periodu do 2015. Pri tome će se prostori koji predstavljaju razvojni resurs područja koristiti u skladu sa načelima održivog razvitka, na način koji osigurava očuvanje i zaštitu njegovih vrijednosti, uključivo ukupnu obnovljivost pojedinog resursa. Temeljem iznesenog, daljnja se izgradnja veže uz postojeća naselja sa razvojem mreže prostorno i funkcionalno cjelovitih jedinica, unutar kojih je moguće ostvariti kvalitetan urbani standard, potrebne funkcije gospodarskog razvitka te sadržaje i građevine društvene i komunalne infrastrukture.

Drugi tipovi izgradnje vezani uz gospodarski razvitak (industrijsko-proizvodne, zanatsko-servisne i komunalne zone) ili uređivanje prostora za potrebe sadržaja rekreacije, komunalnih građevina i infrastrukture (prometni koridori, vodovodni rezervoari, eksploatacijska područja i groblja) djelomice se razvijaju i izvan građevinskog područja naselja, kao zasebne gospodarske odnosno komunalne zone. Ukupno dimenzioniranje novih prostora za daljnje uređivanje i korištenje provedeno je na načelu zaštite i obnovljivog korištenja osnovnih resursa, što se prvenstveno odnosi na poljoprivredno i šumsko zemljište, uključivo i druge prirodne vrijednosti (krajobraz i sl.). Na taj način se kroz racionalno “trošenje” prostora u skladu s realnim potrebama demografskog i gospodarskog razvitka i njegovo očuvanje za daljnje postplansko korištenje te usmjeravanjem novih zona izgradnje izvan prirodno kvalitetnih i resursnih područja postiže ukupna zaštita prostora Grada Gospića.

Radi toga Prostorni plan uređenja Grada Gospića predstavlja osnovnu prostorno-plansku dokumentaciju za neophodno usmjeravanje prostornog razvitka Grada, što se postiže usaglašavanjem namjenskog korištenja prostora i očuvanja prirodnih resursa kroz provođenje uvjeta održivog razvitka. Planom se također uspostavlja funkcionalni ustroj prostora koji ima za cilj grupiranje sukladnih sadržaja i namjena na način da se osigura racionalno uređenje prostora, usklađeno sa zatečenim prirodnim-prostornim vrijednostima i uvjetima održivog razvitka. Osnovni principi i ciljevi racionalnog korištenja i zaštite prostora temelje se na ostvarenju slijedećih glavnih postavki:

- Građevinska područja naselja treba oblikovati, uskladiti i dimenzionirati prema stvarnim demografskim potencijalima sa potrebnim rezervnim prostorima radi realno očekivane “disperzije” izgradnje, zadržavajući tradicionalnu tipologiju formiranja naselja, uvažavajući mogućnosti njihovog opremanja nužnom prometnom i komunalnom infrastrukturom, uključivo građevine društvenog standarda, kako bi naselja ostvarila odgovarajući urbani standard.
- Lokacija i namjena novih građevinskih područja treba biti prvenstveno usmjerena prema ostvarenju intenzivnijeg gospodarskog razvitka, a manje za potrebe stanovanja, pa realizacija gospodarskih zona ima prioritet pred drugim namjenama i načinima korištenja prostora.

- Poljoprivredno zemljište na ravničarskom dijelu Grada, (izvan zona gospodarskog razvitka), treba sačuvati od bilo kakve izgradnje izuzev gradnje u funkciji daljnje revitalizacije s glavnom namjenom usmjerenom prema unapređenju poljoprivredne, stočarske i druge proizvodnje (farme, obiteljska gospodarstva i sl.) Unutar tog prostora realiziraju se samo manja proširenja postojećih naselja vezano uz budući demografski potencijal.
- Postojeće šumsko zemljište, bez obzira na njegovu namjenu i kvalitetu šumske vegetacije, treba kroz pošumljavanje dalje oplemenjivati, te isključiti iz glavnih prostora uređenja i izgradnje naselja ili drugih namjena na području Grada. Značaj šumskog zemljišta posebno je naglašen u okviru Parka prirode Velebit i Nacionalnog parka Paklenica, te gorskog i prigrorskog pojasa, gdje treba u formi ekološki visokovrijednih prirodnih predjela predstavljati osnovu posve specifičnih gospodarskih aktivnosti i mogućnosti turističkog razvitka, ali i zaštitu zemljišta od prisutnih procesa erozije.

Uzevši u obzir naprijed iznesene kriterije racionalnog korištenja i zaštite prostora mogu se dati okvirni (generalni) parametri daljnjeg razvitka pojedinih naselja, utvrditi potreba njihovog širenja kao i definirati karakter buduće izgradnje po pojedinim prostorno-tipološkim cjelinama:

- Nizinsko-ravničarsko područje, uglavnom obuhvaća područje uz naselja Gospić, Lički Osik, Kaniža Gospićka, Žabica, Lički Novi, Mušaluk, Smiljansko Polje, Smiljan, Novoselo Bilajsko. To je prostor na kojemu se očekuju veći razvojni pomaci, prvenstveno vezano uz poljoprivredu i stočarstvo, uključujući i različite gospodarsko-proizvodne, zanatsko-servisne i komunalne djelatnosti locirane u okviru novih gospodarskih zona unutar naselja. Radi toga na tom području treba predvidjeti određene dodatne prostore za razvoj urbanih funkcija i stanovanja, ali i nove prostore za izgradnju gospodarskih sadržaja.

Naselja locirana uz glavni lokalni prometni pravac - državnu cestu D-50 i D-25 (Gospić, Lički Osik) uglavnom predstavljaju najveća i najurbaniziranija područja sa funkcijom glavnog središnjeg naselja Grada (Gospić), pa u tim okvirima treba osigurati mogućnost više razine urbanog standarda kroz daljnju koncentraciju sadržaja društvene infrastrukture gospodarskih djelatnosti i više razine opremljenosti komunalnom infrastrukturom.

- Prostor ostalih razvojnih područja uz prometne pravce županijskog značaja obuhvaća i lokalitete naselja u funkciji manjih lokalnih središta (Donje Pazarište, Brušane, Bilaj) na kojima se radi dobre prometne povezanosti sa drugim područjima, potiče i očekuje određena izgradnja novih područja unutar naselja namijenjenih prvenstveno razvitku različitih vrsta gospodarskih djelatnosti vezanih uz obiteljska gospodarstva, obrtničko-zanatske usluge, te agroturizam.
- Planinsko/gorsko i prigrorsko područje predstavlja prostor sa slabije izraženim demografskim potencijalom i polaganim preseljenjem stanovništva prema razvijenijem središnjem području Grada. Radi toga su i potrebe za novim razvojnim prostorima naselja i gospodarskih djelatnosti znatno smanjene.

Međutim, radi stvaranja posebnih pogodnosti za zadržavanje stanovništva na predmetnom području, kao i privlačenja nove izgradnje, Planom se predviđa samo manje proširenje prostora građenja unutar ili uz postojeća naselja vezano na njihove razvojno-demografske potrebe, ulogu u mreži središnjih naselja te dosadašnje trendove i zatečenu izgrađenost područja. Razvoj ovog područja osnivati će se prvenstveno na korištenju postojećih prirodnih resursa za razvitak tradicionalnih gospodarskih djelatnosti u okvirima obiteljskog gospodarstva (stočarstvo), uz dopunu kroz proizvodnju zdrave hrane i ekološki (seoski i lovni) turizam bez osnivanja novih radno-proizvodnih područja. Nova izgradnja u funkciji gospodarskog razvitka može obuhvatiti pojedine lokacije za potrebe obiteljskih gospodarstava kao nositelja proizvodnje (farme, mala prerada poljoprivrednih i stočarskih proizvoda) koje se realiziraju izvan građevinskog područja u okviru veće poljoprivredne (proizvodne) površine.

Sumiranjem iznesenog može se konstatirati da će doći do revizije ranijeg građevinskog područja naselja (PPO Gospić), čime se podiže razina racionalnosti u raspolaganju s prostorom te ujedno ostvaruje i njegova zaštita kao prirodnog resursnog prostora.

Zaključno se u okviru naprijed opisanih ciljeva racionalnog korištenja i zaštite prostora unutar granica Grada Gospića mogu postaviti slijedeće osnovne - generalne smjernice:

- Prostore za izgradnju treba realizirati na način da se ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine.
- Planiranim korištenjem prostora treba osigurati uređenje i zaštitu voda (vodotoka) vodeći računa da iste predstavljaju i značajni vodoopskrbni resurs šireg područja).
- Racionalno korištenje prostora posebno obuhvaća segment građevinskog područja, pa se proširenja postojećih izgrađenih dijelova naselja trebaju osnivati na pretpostavkama demografskog i gospodarskog rasta, povećanja stambeno-komunalnog standarda i sa ciljem zaustavljanja njihovog daljnjeg pražnjenja.
- Obzirom na tipologiju prostora i naselja, te specifičnosti mogućeg razvoja, gospodarske djelatnosti se prioritetno lociraju unutar naselja u već formiranim ili planiranim zonama takvih djelatnosti (po potrebi njihovim proširenjem) sa novim zonama organiziranim izvan naselja (Lički Osik, Gospić, Široka Kula, Novoselo Bilajsko).
- Zbrinjavanje otpada kao značajan segment ukupne zaštite prostora osiguran je na prostoru naselja Široka Kula za Grad Gospić i županijsko središte za gospodarenje otpadom na lokaciji Ostrvica - Vujnovac - Škadrice, s odlagalištem komunalnog, inertnog i drugog otpada.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Unutar prostora Grada Gospića locirano je 50 naselja kao prostornih jedinica na čijem se užem području nalaze izgrađeni - urbanizirani prostori pojedinog naselja. Obzirom na prostorne i prometne karakteristike pojedinog područja, naselja su rezultirala sa specifičnim oblikom izgradnje odnosno rasprostiranja izgrađenih dijelova naselja unutar njihovih područja. U odnosu na takve prostorne karakteristike formiranja građevinskih područja naselja možemo razlikovati tri osnovna tipa analizirana u okviru Prostornog plana uređenja - segment građevinskih područja, a sastoji se od:

- tip koncentriranog naselja gradsko-ruralnog tipa, koji je realiziran u okvirima središnjeg naselja Grada - naselja Gospić i naselja Lički Osik u sebi obuhvaća namjenski kompletnu organizaciju prostora (urbane funkcije, stanovanje i gospodarske djelatnosti);
- izduženi, linearni tip seoskog naselja izgrađen uz cestovne komunikacije ili uvjetovan konfiguracijom terena (pružanje udoline, polja ili dr.), sa karakterističnim primjerima takvih naselja kao što su Podoštra, Mušaluk.
- disperzni tip izgradnje seoskih naselja, sa većom ili manjom disperzijom u prostoru, prisutan na sjeveroistočnim, sjeverozapadnim i jugoistočnim dijelovima prostora, obuhvaćaju područja Široka Kula, Barlete, Zavođe, Pavlovac Vrebački, Mogorić, Velika Plana, Mala Plana, Vaganac, Kalinovača, Rastoka, Lički Čitluk, Počitelj, Brezik, Kukljić, Drenovac Radučki.

Naprijed opisana postojeća građevinska područja za 50 naselja u prostoru Grada Gospića obuhvaćaju ukupno danas izgrađeni prostor građevinskog područja naselja u površini od 2007,30 ha. U odnosu na ukupni prostor navedenih naselja odnosno ukupnu površinu Grada Gospića danas izgrađena građevinska područja naselja čine samo oko 2,07%. Postojeća građevinska područja naselja obuhvaćena su u okviru planiranih građevinskih područja te prikazana na grafičkim priložima Plana - Osnovnoj državnoj karti i katastarskim kartama u mj. 1:5000, pri čemu čine dio ukupnog (postojećeg i planiranog) građevinskog područja pojedinog naselja. Detaljni prikaz izgrađenih - postojećih građevinskih područja naselja te postignutih prostornih standarda prikazan je u narednoj tabeli:

Tablica 16.
Kvantificirani pokazatelji – izgrađeno građevinsko područje (GPN) naselja za 2001. god.

NASELJE	broj stanovnika 2001. g.	Područje naselja (ha)	gustoća (st/ha)	Izgrađeni dio GPN (ha)				Gustoća u GPN (st/ha)	Postojeći standard GPN (ha/st)
				unutar naselja	grobља	izvan naselja I,K,T,R,N	ukupno		
ALEKSINICA	220	1323	0,17	52,70	0,54	-	53,24	4,13	0,24
BARLETE	36	1485	0,02	31,90	0,41	-	32,31	1,11	0,90
BILAJ	255	1050	0,24	26,30	0,63	-	26,93	9,47	0,11
BREZIK	27	590	0,05	11,30	-	-	11,30	2,39	0,42
BRUŠANE	162	3540	0,05	37,50	0,22	11,62	49,34	3,28	0,30
BUDAK	175	513	0,34	17,85	-	-	17,85	9,80	0,10
BUŽIM	94	3926	0,02	22,60	0,34	-	22,94	4,10	0,24
DEBELO BRDO 1	66	294	0,22	10,55	0,06	-	10,61	6,22	0,16
DEBELO BRDO 2	5	146	0,03	2,95	-	-	2,95	1,69	0,59
DIVOSELO	12	4807	0,00	62,20	3,00	-	65,20	0,18	5,43
DONJE PAZARIŠTE	170	349	0,49	21,30	0,67	-	21,97	7,74	0,13
DRENOVAC RADUČKI	1	1274	0,00	23,20	-	-	23,20	0,04	23,20
GOSPIĆ	6088	2068	2,94	358,40	6,30	79,72	444,42	13,70	0,07
KALINOVAČA	164	1643	0,10	26,40	-	-	26,40	6,21	0,16
KANIŽA GOSPIĆKA	438	253	1,73	31,45	-	2,20	33,65	13,02	0,08
KLANAC	156	1171	0,13	45,45	0,97	-	46,42	3,36	0,30
KRUŠČICA	0	1043	0,00	0,45	-	-	0,45	0,00	-
KRUŠKOVAC	11	839	0,01	10,30	0,36	-	10,66	1,03	0,97
KUKLIJČ	4	3575	0,00	13,70	-	-	13,70	0,29	3,43
LIČKI ČITLUK	5	2926	0,00	16,05	0,87	-	16,92	0,30	3,38
LIČKI RIBNIK	119	1550	0,08	33,65	0,45	-	34,10	3,49	0,29
LIČKI OSIK	1772	1540	1,15	109,10	3,10	4,35	116,55	15,20	0,07
LIČKI NOVI	343	1204	0,28	44,00	0,48	-	44,48	7,71	0,13
MALA PLANA	14	913	0,02	5,70	-	-	5,70	2,46	0,41
MEDAK	78	3389	0,02	82,65	0,99	-	83,64	0,93	1,07
MOGORIĆ	93	5417	0,02	67,00	0,93	-	67,93	1,37	0,73
MUŠALUK	264	1775	0,15	53,85	-	-	53,85	4,90	0,20
NOVOSELO TRNOVAČKO	78	213	0,37	10,65	-	-	10,65	7,32	0,14
NOVOSELO BILAJSKO	121	817	0,15	14,25	0,91	30,66	45,82	2,64	0,38
ORNICE	0	299	0,00	7,50	0,07	-	7,57	0,00	-
OSTRVIČA	19	2578	0,01	32,00	3,01	42,17	77,18	0,25	4,06
OTEŠ	128	1697	0,08	46,85	-	-	46,85	2,73	0,37
PAVLOVAC VREBAČKI	33	1316	0,03	27,85	0,40	-	28,25	1,17	0,86
POČITELJ	14	8591	0,00	63,00	1,30	-	64,30	0,22	4,59
PODSTRANA	76	1358	0,06	15,00	-	-	15,00	5,07	0,20
PODOŠTRA	212	374	0,57	27,05	-	20,49	47,54	4,46	0,22
POPOVAČA PAZARIŠKA	102	970	0,11	17,85	-	-	17,85	5,71	0,18
RASTOKA	48	332	0,14	17,10	-	-	17,10	2,81	0,36
RIZVANUŠA	36	896	0,04	7,95	-	-	7,95	4,53	0,22
SMILJAN	446	1959	0,23	117,45	0,86	-	118,31	3,77	0,27
SMILJANSKO POLJE	178	1697	0,10	47,75	1,52	25,06	74,33	2,39	0,42
ŠIROKA KULA	130	8818	0,01	88,25	0,70	77,94	166,89	0,78	1,28
TRNOVAC	127	2837	0,04	62,15	1,03	-	63,18	2,01	0,50
VAGANAC	52	834	0,06	17,55	-	-	17,55	2,96	0,34
VELIKA PLANA	59	6076	0,01	23,30	-	-	23,30	2,53	0,39
VELIKI ŽITNIK	74	903	0,08	35,15	0,36	-	35,51	2,08	0,48
VRANOVINE	59	279	0,21	16,95	-	-	16,95	3,48	0,29
VREBAC	19	5035	0,00	56,90	1,30	-	58,20	0,33	3,06
ZAVOĐE	8	127	0,06	13,70	-	-	13,70	0,58	1,71
ŽABICA	189	311	0,61	22,60	1,07	-	23,67	7,98	0,13
UKUPNO	12980	96920	0,13	2007,30	32,85	294,21	2334,36	5,56	0,18

* Podaci: Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Gospić
Površina Grada Gospića 96.920

Određene smjernice za formiranje građevinskih područja naselja, kao i njihovo proširenje odnosno prostornu lokaciju proizlaze iz prostorno-planskih dokumenata više razine - Strategija i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske te Prostornog plana Županije ličko-senjske, uvažavajući i ranije prostorno-planske dokumente koji su se odnosili na predmetno područje Grada Gospića (PPO Gospić). Analizom tih dokumenata može se konstatirati da se u pogledu građevinskih područja naselja predlažu slijedeće smjernice i osnovni prostorni parametri:

- proširenje građevinskog područja ne smije utjecati na smanjenje šumske i kvalitetne poljoprivredne površine
- građevinska područja naselja treba formirati kao urbane - ruralne cjeline uz onemogućavanje njihovog proširivanja uz državne ceste, vrijedna poljoprivredna zemljišta, zaštićena područja, koridore državne i regionalne infrastrukture, te nestabilne terene
- proširenje građevinskog područja treba biti u okvirima racionalnog gospodarenja prostorom i resursima na održiv - štedljiv način
- proširenje građevinskog područja treba proizaći iz razvojnih potreba područja vezano uz stanovništvo i gospodarstvo
- prilikom planiranja građevinskog područja naselja treba ostvariti optimalne gustoće vezano uz tipologiju naselja, uvažavajući prostorne standarde (postojeće i planirane)
- formiranje građevinskih područja naselja treba biti stimulativno za daljnja naseljavanja područja Grada, kao i pospješivanje demografskog i gospodarskog razvitka vezano uz revitalizaciju demografski ugroženih područja, stimuliranje širenja procesa urbanizacije, te osiguranja poticajnih prostora za budući gospodarski razvitak.

Osim navedenih smjernica preuzetih iz prostorno-planskih dokumenata višeg reda, kao podloga za buduće utvrđivanje osnovne veličine građevinskih područja provedena je detaljna analiza zatečenog stanja izgrađenosti prostora, vezano uz slijedeće pokazatelje:

- karakteristike područja pojedinih naselja na terenu sa analizom izgrađenosti te utvrđivanja prostornih mogućnosti za njihovo proširenje,
- analiza granica građevinskih područja naselja iz ranijeg Prostornog plana bivše općine Gospić,
- analiza postojećih prostorno-planskih dokumenata, koji su svojim rješenjima definirali pojedina područja izgradnje.

Paralelno sa analizom naprijed navedene dokumentacije i rada na terenu, prilikom oblikovanja građevinskih područja razmatrani su i zahtjevi Grada Gospića. Radi usaglašavanja predloženih građevinskih područja naselja sa potrebama lokalnog stanovništva i Gradom Gospićem provedene su i prethodne rasprave vezano uz koncepciju Prostornog plana pri čemu su razmatrana i građevinska područja za sva naselja na području jedinice lokalne samouprave.

U okvirima stvaranja preduvjeta za budući gospodarski razvitak građevinska područja imaju poseban značaj. Naime, upravo ona predstavljaju podlogu - prostor na kojemu se takav planirani i programirani razvitak treba ostvariti i oživotvoriti. Poticanjem i ostvarivanjem gospodarskog razvitka javlja se potreba za povećanjem

prostora stanovanja kao rezultata očekivanog pozitivnog utjecaja gospodarskog razvitka na demografsku situaciju. Uzevši u obzir utvrđene mogućnosti daljnjeg gospodarskog razvitka područja grada Gospića u svim segmentima gospodarstva, predviđene su i u budućem građevinskom području različite namjenske strukture prvenstveno smještene u okvirima naselja, odnosno samo manjim dijelom u posebnim zonama izvan naselja pogodnim za njihov razvitak (gospodarska namjena, poslovna namjena, turizam, rekreacija, eksploatacija mineralnih sirovina).

Građevinska su područja u okviru ovog Plana, vezano uz potrebe budućeg razvojnog perioda, utvrđena gotovo u cijelosti kao prostori za razvoj i uređenje površina naselja, te kao površine za razvoj i uređenje područja izvan naselja, odnosno kao izdvojena građevinska područja. Tako se u okvirima naselja (površine za razvitak i uređenje naselja) osiguravaju potrebni dodatni prostori javne namjene za razvitak urbanih funkcija, stanovanja definiranog kao zone mješovitog tipa (stambeno-poslovne i poslovno-stambene strukture), uključivo manje radne zone, koje omogućavaju određeni gospodarski razvitak svakom pojedinom naselju. Posebna razvojna područja za potrebe gospodarstva (industrijsko-proizvodne, zanatsko-servisne, komunalne, trgovačke i ugostiteljsko-turističke djelatnosti) kao glavnog pokretača budućeg gospodarskog razvitka (uključivo poljoprivredu i stočarstvo) osigurana su (iz funkcionalnih, zaštitnih i prometno-organizacijskih razloga) kao područja za razvoj i uređenje prostora na rubnim dijelovima naselja Gospić. Međutim, i ta područja locirana su u prostoru na način da dijelom koriste postojeće prometne pogodnosti te blizinu glavnih prometnih pravaca, čime se u prostornoj i funkcionalnoj organizaciji Grada postiže koncentracija građevinskih područja, racionalnost i ekonomičnost izgradnje, te lakše opremanje potrebnom komunalnom infrastrukturom uz zadržavanje većih slobodnih i neizgrađenih područja u formi kvalitetnog prirodnog i kultiviranog krajobraza.

Naprijed izneseni okvirni elementi razvitka naselja i gospodarstva rezultirali su određenim promjenama vezano uz lokaciju i veličinu građevinskih područja u odnosu na postojeću izgrađenost prostora. Naime, radi stimuliranja i povećanja ukupne privlačnosti područja Grada Gospića, predviđeno je adekvatno povećanje izgrađenih dijelova naselja kroz formiranje novih zona izgradnje za potrebe stanovanja, urbanih funkcija i gospodarstva. Pri tome se građevinska područja naselja povećavaju prvenstveno kroz popunjavanje neizgrađenih međuprostora, te u dubinu prostora, zadržavajući kao osnovicu zatečeni prostor i urbanu matricu naselja.

Tako se postojeće izgrađeno područje naselja sa 2040,15 ha (2007,3 ha-površina naselja +32,85 ha-površina groblja) povećava za dodatni neizgrađeni dio površine 587,18 ha na ukupno planirani prostor građenja naselja dimenzioniran sa površinom od 2594,48 ha, u okviru čega postojeći izgrađeni dijelovi građevinskog područja naselja učestvuju sa 78,63%, dok planirana izgradnja u okvirima građevinskih područja naselja obuhvaća samo 21,37% ukupno predviđenih građevinskih područja naselja.

Građevinska područja izvan naselja obuhvaćaju prostore gospodarske namjene-proizvodne i poslovne, manje prostore namijenjene razvoju turizma i sadržajima športa i rekreacije, uključivo postojeće i planirane.

Ukupna veličina tih površina građevinskog područja izvan naselja iznosi 514,49 ha, od čega postojeći lokaliteti zauzimaju 294,21 ha (57%), a planirane nove zone obuhvaćaju 220,28 ha ili oko 43% prostora namijenjenog za razvitak i uređenje izvan naselja.

Uzevši u obzir ranije iskazane površine građevinskih područja naselja sa 2594,48 ha onda sveukupni prostori na kojima je predviđena aktivnost izgradnje i uređenja prostora (uz izuzetak površina infrastrukturnih koridora i mineralnih sirovina) iznose 3108,97 ha, a zajedno sa površinom groblja od 32,85 ha iznosi 3141,82 ha.

U okvirima interne prostorne raspodjele građevinskih područja na karakteristične prostorne cjeline Grada može se konstatirati da se Planom predviđa veće učešće građevinskih područja naselja i izvan naselja (bez prostora kamenoloma) na centralnom dijelu Grada (naselja Gospić, Lički Osik, Smiljan, Smiljansko Polje, Novoselo Bilajsko, Široka Kula, Ostrvica, Žabica) koje iznosi ukupno 1682,76 ha ili 53,56% navedenog dijela građevinskog područja naselja Grada Gospića.

Na tom je području ujedno predviđeno i najveće povećanje građevinskog područja, koje iznosi 615,59 ha ili 76,24% novog građevinskog područja u naseljima. Takva raspodjela rezultat je usmjeravanja i koncentracije stanovanja i gospodarskih aktivnosti prostorno-prometno najpovoljnijih lokacija za razvitak novih gospodarskih struktura.

Detaljni prikaz građevinskih područja sa njihovom veličinom i strukturom dat je u priloženim tablicama.

Tablica 17.
Kvantificirani pokazatelji - građevinsko područje (GPN) naselja - planska projekcija za 2015. god.

NASELJE	broj stanovnika 2015.	Područje naselja (ha)	gustoća (st/ha)	Izgrađeni i neizgrađeni dio GPN (ha)				Gustoća u GPN (st/ha)	Planirani standard GPN (ha/st.)
				unutar naselja	grobља	izvan naselja I,K,T,R,N	ukupno		
ALEKSINICA	280	1323	0,21	65,90	0,54	-	66,44	4,21	0,24
BARLETE	50	1485	0,03	31,90	0,41	-	32,31	1,55	0,65
BILAJ	350	1050	0,33	26,50	0,63	-	27,13	12,90	0,08
BREZIK	30	590	0,05	11,30	-	-	11,30	2,65	0,38
BRUŠANE	200	3540	0,06	45,22	0,22	11,62	57,06	3,51	0,29
BUDAK	200	513	0,39	25,95	-	-	25,95	7,71	0,13
BUŽIM	100	3926	0,03	29,80	0,34	-	30,14	3,32	0,30
DEBELO BRDO 1	80	294	0,27	10,55	0,06	-	10,61	7,54	0,13
DEBELO BRDO 2	5	146	0,03	2,95	-	-	2,95	1,69	0,59
DIVOSELO	15	4807	0,00	62,20	3,00	-	65,20	0,23	4,35
DONJE PAZARIŠTE	300	349	0,86	26,20	0,67	-	26,87	11,16	0,09
DRENOVAC RADUČKI	5	1274	0,00	23,20	-	-	23,20	0,22	4,64
GOSPIĆ	8000	2068	3,87	643,16	6,30	130,98	780,44	10,25	0,10
KALINOVAČA	150	1643	0,09	33,50	-	-	33,50	4,48	0,22
KANIŽA GOSPIĆKA	550	253	2,17	40,05	-	2,20	42,25	13,02	0,08
KLANAC	180	1171	0,15	58,40	0,97	-	59,37	3,03	0,33
KRUŠČICA	0	1043	0,00	0,45	-	-	0,45	0,00	-
KRUŠKOVAC	10	839	0,01	10,30	0,36	-	10,66	0,94	1,07
KUKLIJČ	5	3575	0,00	13,70	-	-	13,70	0,36	2,74
LIČKI ČITLUK	5	2926	0,00	16,05	0,87	-	16,92	0,30	3,38
LIČKI RIBNIK	110	1550	0,07	44,10	0,45	-	44,55	2,47	0,41
LIČKI OSIK	2000	1540	1,30	142,75	3,10	27,75	173,60	11,52	0,09
LIČKI NOVI	350	1204	0,29	57,40	0,48	-	57,88	6,05	0,17
MALA PLANA	10	913	0,01	5,70	-	-	5,70	1,75	0,57
MEDAK	150	3389	0,04	102,50	0,99	-	103,49	1,45	0,69
MOGORIĆ	100	5417	0,02	81,60	0,93	-	82,53	1,21	0,83
MUŠALUK	280	1775	0,16	67,75	-	-	67,75	4,13	0,24
NOVOSELO TRNOVAČKO	70	213	0,33	15,10	-	-	15,10	4,64	0,22
NOVOSELO BILAJSKO	180	817	0,22	18,20	0,91	43,80	62,91	2,86	0,35
ORNICE	0	299	0,00	7,50	0,07	-	7,57	0,00	-
OSTRVIČA	50	2578	0,02	32,00	3,01	42,17	77,18	0,65	1,54
OTEŠ	130	1697	0,08	58,85	-	-	58,85	2,21	0,45
PAVLOVAC VREBAČKI	30	1316	0,02	27,85	0,40	-	28,25	1,06	0,94
POČITELJ	10	8591	0,00	63,00	1,30	-	64,30	0,16	6,43
PODSTRANA	70	1358	0,05	15,00	-	-	15,00	4,67	0,21
PODOŠTRA	220	374	0,59	43,95	-	20,49	64,44	3,41	0,29
POPOVAČA PAZARIŠKA	100	970	0,10	22,35	-	-	22,35	4,47	0,22
RASTOKA	45	332	0,14	17,10	-	-	17,10	2,63	0,38
RIZVANUŠA	30	896	0,03	7,95	-	-	7,95	3,77	0,27
SMILJAN	550	1959	0,28	157,55	0,86	-	158,41	3,47	0,29
SMILJANSKO POLJE	250	1697	0,15	64,35	1,52	25,06	90,93	2,75	0,36
ŠIROKA KULA	140	8818	0,02	98,70	0,70	103,27	202,67	0,69	1,45
TRNOVAC	120	2837	0,04	73,10	1,03	-	74,13	1,62	0,62
VAGANAC	50	834	0,06	17,55	-	-	17,55	2,85	0,35
VELIKA PLANA	50	6076	0,01	23,30	-	-	23,30	2,15	0,47
VELIKI ŽITNIK	70	903	0,08	35,15	0,36	-	35,51	1,97	0,51
VRANOVINE	50	279	0,18	17,85	-	-	17,85	2,80	0,36
VREBAC	15	5035	0,00	56,90	1,30	-	58,20	0,26	3,88
ZAVOĐE	5	127	0,04	13,70	-	-	13,70	0,36	2,74
ŽABICA	250	311	0,80	28,40	1,07	107,15	136,62	1,83	0,55
UKUPNO	16000	96920	0,17	2594,48	32,85	514,49	3141,82	5,09	0,20

Tablica 18.

Kvantificirani pokazatelji o namjenskoj strukturi građevinskog područja izdvojene namjene predviđenog za građenje (izvan naselja) Grada Gospića - Planska projekcija za 2015. godinu. (površine iskazane u hektarima - ha)

NASELJA	GOSPODARSKA NAMJENA			športsko-rekreacijska namjena (R)	posebna namjena (N)	sveukupno izgradnja izvan naselja
	proizvodna (I1,I2) poslovna K1,K2	poslovna namjena (K3)	ugostiteljsko-turistička namjena (T)			
BRUŠANE			4,75	6,87		11,62
GOSPIĆ	66,29			33,24	31,45	130,98
KANIŽA GOSPIĆKA	2,20					2,20
LIČKI OSIK	27,75					27,75
NOVOSELO BILAJSKO	43,80					43,80
OSTRVICA	42,17					42,17
PODOŠTRA	5,46				15,03	20,49
SMILJANSKO POLJE	25,06					25,06
ŠIROKA KULA	89,84	13,43				103,27
ŽABICA				107,15		107,15
UKUPNO:	302,57	13,43	4,75	147,26	46,48	514,49

Pregledom strukture građevinskog područja iskazanog u okviru naprijed datih tablica može se konstatirati da se veći dio povećanja realizira u okviru građevinskih područja naselja, pri čemu dominantnu ulogu ima stambeno-poslovna, poslovno-stambena, javna i proizvodno-poslovna (uključivo servisno-zanatska) namjena, što ukazuje na intencije da se u okvirima naselja omogući kvalitetniji razvitak malog gospodarstva, temeljenog na tipu obiteljskog gospodarstva, bez većeg angažmana novog okolnog prostora izvan naselja za potrebe gospodarske namjene.

Izvan građevinskog područja naselja Planom su utvrđeni ukupni prostori za razvitak i uređenje sa 514,49 ha (prostori gospodarske namjene-proizvodne, poslovne, razvitka turizma, te sporta-rekreacije, što predstavlja oko 16,38% ukupnog građevinskog područja ($2594,48+32,85+514,49 = 3141,82$ ha) te ukazuje na naprijed rečeno, da je za izgradnju prvenstveno korišten prostor naselja, dok su slobodni prirodni prostori maksimalno sačuvani od nove izgradnje ili korištenja.

U okviru ukupne strukture područja građenja izvan naselja najzastupljenija namjena je gospodarska namjena-proizvodna i poslovna (316 ha ili 61,42%), športsko-rekreacijska (147,26 ha ili 28,62%), te posebna namjena sa 46,48 ha ili 9,0%.

Predložena struktura građevinskog područja, kako po lokaciji (unutar naselja i izvan naselja), tako i po namjeni, predstavlja dobru osnovu za daljnji razvitak naselja gospodarstva a slijedom toga i za daljnje poboljšanje postojeće demografske situacije.

Na definiranje građevinskih područja (unutar i izvan naselja) utjecale su i smjernice Strategije i Programa prostornog uređenja republike Hrvatske, te prostornog plan Ličko-senjske županije. Temeljem tih smjernica provedena je korekcija ranijeg građevinskog područja (danas važećeg) utvrđenog kroz Prostorni plan (bivše) općine Gospić.

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Unapređenje uređenja naselja na razmatranom prostoru Grada Gospića treba usmjeravati u tri osnovna pravca, koji trebaju riješiti slijedeću problematiku:

- postizanje kvalitetnijeg urbano-prostornog i oblikovnog uređenja naselja,
- postići ravnomjerniju distribuciju urbanih funkcija na minimalno 4-5 naselja koja će svojim gravitacijskim područjem pokriti prostor Grada
- ostvariti adekvatno uređenje središnjeg naselja - sjedišta Grada u pogledu koncentracije društvene infrastrukture, te urbano-prostornog, prometno-komunalnog i oblikovnog uređenja.

Posebnu kvalitetu urbano-prostornog i oblikovnog uređenja prostora naselja treba ostvariti u središnjim naseljima Grada, uključivo i ostala seoska naselja koja imaju određene prostorne, etnološke i druge kvalitete. Znači da razvitak u tim područjima (a posebno za nove zone izgradnje) treba realizirati dijelom i putem urbanističkih planova uređenja, odnosno detaljnih prostorno-planskih dokumenata, koji će osigurati potrebnu razinu kvalitete uređenja naselja.

Jedan od značajnih ciljeva prostornog uređenja naselja na području Grada predstavlja postizanje odgovarajućeg minimalnog nivoa opremljenosti prostora prometnom i komunalnom infrastrukturom. To znači da unutar područja središnjih naselja treba osigurati prometne površine sa suvremenim kolnikom minimalne širine 6,0 m sa obostranim pločnikom minimalne širine 2 x 1,20 m, dok unutar područja manjih naselja lokalna ili nerazvrstana prometnica treba sa svojim gabaritom omogućiti minimalno izgradnju kolnika širine 5,0 m, te pješačkog pločnika 1,0 m uključivo eventualno potrebne jarke za odvodnju oborinske vode.

Navedeni smanjeni standard ne odnosi se na središnje naselje Grada i lokalna središta. U okvirima komunalno-infrastrukturne opremljenosti treba omogućiti opskrbu korisnika unutar naselja vodom i energijom, provesti povezivanje na gradski sustav telekomunikacija, te osigurati suvremeni način odvodnje otpadnih voda, posebno u prostorima na kojima se kroz posebne zakone ili dokumente uvjetuje viša razina zaštite prirodnih resursa i uvjetuje sanitarna zaštita područja od značaja za vodoopskrbu.

U okvirima središnjih naselja (glavni i lokalni centri) značajni dio komunalne infrastrukture ali i sastavni dio unapređenja uređenja naselja predstavlja uređenje otvorenog urbanog - javnog prostora. Također, neizostavni dio unapređenja uređenja naselja u glavnom i lokalnim središtima Grada predstavljaju prostori uređene vegetacije - parkovne površine, te druge uređene zelene površine, kao važan dio ukupnog urbanog izgleda središnjih naselja.

Unutar prostora Grada Gospića treba kroz unapređenje komunalne infrastrukture osigurati prostore i koridore za izgradnju prometne infrastrukture lokalne i županijske razine. To se prvenstveno odnosi na nove prometnice neophodne kao obilaznice Grada Gospića (istočna i zapadna obilaznica grada Gospića), uključivo lokalne prometnice unutar naselja Gospić.

Osim tih površina prometne infrastrukture više razine treba osigurati i adekvatnu kvalitetu prometnih površina unutar naselja, kao i realizirati dobru povezanost naselja, kako prema planiranim lokalnim središtima, tako i između pojedinih područja unutar i izvan Grada. Time će se omogućiti dnevne migracije stanovništva sa unutrašnjih područja prema gradskom središtu i drugim većim gradovima (Senj, Karlovac, Zagreb) prema kojima gravitira stanovništvo sa područja Grada Gospića.

Ostala magistralna komunalna infrastruktura, koju treba realizirati u okviru prostornog razvoja naselja i gospodarskih djelatnosti na području Grada sastoji se prvenstveno od mreže vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda.

Nova izgradnja energetske infrastrukture koja se treba ostvariti tijekom planskog perioda obuhvaća proširenje magistralnog dijela energetske mreže 400 kV, ali i mreže niže 10(20) kV razine radi potreba novog gospodarskog razvitka obnovom dijela mreže i zamjena transformatorskih stanica), uključivo magistralnu i lokalnu plinsku mrežu (u fazi istraživanja) te proširenja dijela telekomunikacijskog sustava Grada izgradnjom novih ATC (UPS-ova), ili povećanjem kapaciteta postojećih centrala. Na taj način će se osim na užim područjima središnjih i većih naselja postići adekvatan ujednačeni komunalni standard na čitavom prostoru, te osigurati kvalitetnu funkciju postojećih i planiranih stambenih i gospodarskih područja unutar razmatranog prostora Grada Gospića.

3.0. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU GRADA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

Budući prostorni razvoj na području Grada i nadalje će se usmjeravati i temeljiti na osnovnim resursima područja kao što su poljoprivredno i šumsko zemljište, uključivo mineralne sirovine, kao i postojećim, izgrađenim gospodarskim sadržajima (industrijsko-proizvodni, zanatsko-servisni, komunalni i drugi) sadržaji, te planiranim gospodarskim namjenama. U tom smislu prostor Grada Gospića će značajnije učestvovati u segmentima gospodarskog razvitka Županije, u svojim okvirima razvijati lokalno gospodarstvo vezano na djelatnosti u segmentu poljoprivrede, stočarstva, šumarstva, eksploatacije mineralnih sirovina, uključivo turizam, lovstvo, te preradu drveta, poljoprivrednih i drugih proizvoda.

Pretpostavljeni razvojni pomaci u ukupnom gospodarstvu imati će svoj odraz i na mreži naselja pa će kroz razmatrani razvojni period jačati naselja u središnjem razvojnem pojasu te neposrednom kontaktnom prostoru prema gradskom središtu, a to su naselja do 550 stanovnika: Kaniža Gospićka, Lički Novi, Podoštra, Smiljan, Smiljansko Polje, Žabica, Bilaj, Donje Pazarište, Aleksinica, Mušaluk.

Međutim, veći broj naselja će se i u budućnosti zadržati u okvirima malih ruralnih naselja sa pretežitom veličinom do 200 stanovnika.

Iznesena ocjena očekivane veličine naselja temelji se na postojećim procesima u okviru demografskog stanja na području Grada, pa će samo novi, naprijed navedeni razvojni procesi, u okviru očekivanog napretka gospodarstva promijeniti dosadašnje negativne trendove. Time će se stvoriti preduvjeti za zaustavljanje depopulacije pojedinih dijelova ovog kraja te omogućiti postizanje stabilizacije demografske situacije u razvojno i gospodarski atraktivnim naseljima i područjima.

Opisana demografska situacija rezultirati će djelomičnim premještanjem stanovništva prema centralnim naseljima (gradsko središte i lokalni centri) i razvojnom pojasu uz glavne prometne koridore, čime će se utjecati na veličinu pojedinih naselja, kao i dodatnu koncentraciju sadržaja na određenom dijelu Grada.

Posve je sigurno da će očekivani razvitak ukupnog gospodarstva Grada pratiti i intenzivniji razvitak čitavog niza uslužnih funkcija, kako za potrebe lokalnog stanovništva, tako i za potrebe užeg gravitacijskog područja - okolnih manjih naselja izvan ove jedinice lokalne samouprave.

Dobra razina postojeće razvijenosti prometne infrastrukture, kao i nova izgradnja, daje prostoru Grada Gospića poseban značaj kao veznog područja između središnjih i južnih dijelova Republike Hrvatske. Izgradnjom autoceste Zagreb-Split, te rekonstrukcijom postojeće željezničke pruge i transformacijom u prugu velikih brzina i velike propusne moći, područje Grada Gospića ulazi u one prostore koji imaju poseban prometni i razvojni značaj za Županiju i Državu.

U okviru prostornog razvoja na području Grada posebno mjesto zauzimaju i mjere zaštite pojedinih prirodnih resursa kao područja značajne prirodne vrijednosti. Takvo usmjeravanje prostornog razvitka područja Grada Gospića sa ciljem održavanja ekološki vrijednog prostora i očuvanja visoke razine zaštite okoliša otvara ovaj prostor prema novim mogućnostima razvitka temeljenog na atraktivnosti i kvaliteti prirodnog okoliša (proizvodnja zdrave hrane, različite vrste turizma i dr.). U tom smislu vrijedni prirodni prostori i specifični razvojni procesi koji će oni potaknuti predstavljaju značajnu dopunu gospodarskog razvitka, a ujedno čine važan dio sačuvanog i zaštićenog prirodnog okoliša od značaja za područje Ličko-senjske županije (posebno na području Parka prirode Velebit, Nacionalnog parka Paklenica, zaštićenog krajolika Ribnik-Bilaj-Jadova, meandri rijeke Like u Ribniku i Ličkom polju).

Zaključno se može konstatirati da se pretpostavlja intenzivniji prostorni razvoj na području Grada posebno sa ciljem stimulacije općeg gospodarskog razvitka na njezinom čitavom području, vezano uz lokalne resurse (poljoprivredno zemljište, šume, vode, eksploatacijska područja, gospodarska namjena, prometna pogodnost i dr.). To će imati odraza i na potrebu formiranja adekvatnih građevinskih područja, na kojima je moguće ostvariti predviđene razvojne strukture, kako na središnjem pretežito ravničarskom i djelomice rubno prigorskom dijelu Grada, tako i na jugozapadnom i sjeveroistočno rubnom području sa Ličko-krbavskim međugorjem. Međutim, svi navedeni prostorno-razvojni pomaci na području Grada Gospića neće dovesti do značajne promjene osnovnih karakteristika, već će se samo ostvariti kvalitetniji urbani i životni standard te time osigurati preduvjete za zadržavanje postojećeg stanovništva i eventualno privlačenje novog stanovništva.

Radi toga će se područje jedine lokalne samouprave - Grada Gospića u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije i dalje zadržati u okviru prostornih jedinica sa dobrim razvojnim potencijalima i mogućnostima, vrijednim prirodnim resursima i dobrom prometnom infrastrukturom, koji joj omogućavaju ulazak među prostorno i razvojno značajnija područja u Županiji.

3.2. PLANIRANA ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Temeljna organizacija prostora na području Grada Gospića proizlazi iz utvrđenih razvojnih potreba i mogućnosti, ocjene prihvatnih kapaciteta prostora, uvažavajući sva ograničenja koja proizlaze iz potrebe osiguranja održivog razvitka, t.j. uspostavi osnovnog principa da se u namjeni i korištenju prostora kroz planski period 2005-2015 god. trajno osiguraju njegove vrijednosti i za potrebe budućih generacija.

Ranije prikazanim razmatranjima utvrđene su potrebe za prostorom vezano uz planirani dugoročni razvitak područja Grada Gospića do 2015. godine.

Tako su u okvirima ukupne projekcije i ocjene mogućnosti tog razvitka date prognoze povećanja stanovništva, te definirani mogući okviri buduće strukture gospodarstva temeljeni na raspoloživim resursima prirodnog okoliša, izgrađenih dijelova prostora i ljudskih potencijala.

Provedena nova funkcionalna i namjenska organizacija prostora osigurati će očuvanje postojećih prirodno-ekoloških i razvojno-značajnih resursa. Također, planiranom prostorno-funkcionalnom organizacijom predviđena je skladna povezanost postojećih i novih dijelova urbane strukture uz zadovoljavanje potrebnih prostornih kapaciteta radi osiguranja dovoljno velikog i kvalitetnog prostora za prognozirani budući razvitak u segmentu stanovanja, gospodarstva i infrastrukture. Obzirom na utvrđene potrebe rezerviranja naprijed navedenih prostora različite kategorije namjene, Planom je kroz utvrđivanje građevinskih područja naselja ocijenjena mogućnost osiguranja slijedeće strukture izgradnje unutar građevinskog područja:

- zone mješovite namjene sa pretežitim stanovanjem, te mogućom realizacijom radno-proizvodnih i gospodarskih sadržaja unutar stambene građevine ili u sklopu stambene građevne čestice;
- područja mješovite namjene sa pretežito radno-proizvodnim i gospodarskim sadržajima (mala privreda, seoski turizam, poljoprivredna obiteljska gospodarstva i dr.) uz mogućnost povezivanja sa stambenom funkcijom. Unutar tih područja (prvenstveno na prostoru naselja Gospić, Lički Osik, Smiljansko polje, Novoselo Bilajsko, Široka Kula, Ostrvica) moguća je izgradnja i većih radno-proizvodnih kapaciteta (industrijski pogoni i dr.);
- prostori sadržaja javne namjene i urbanih funkcija kao područja isključive namjene, ali i djelomično interpolirano u zone mješovite namjene zajedno sa stanovanjem;
- koridori prometne i druge infrastrukture kao zone isključive namjene.

Naprijed prikazano načelno - generalno strukturiranje namjene prostora unutar građevinskog područja pojedinog naselja ukazuje da je unutar ukupne veličine prostora namijenjenog razvitku naselja osiguran neophodan funkcionalni okvir svih potrebnih sadržaja i namjena unutar pojedinog naselja, koji mu treba omogućiti autonomnu i kvalitetnu funkciju.

Ukupno sagledavanje čitavog prostora Grada vezano uz dimenzioniranje i lociranje pojedinih namjenskih kategorija unutar njezinog prostora, potrebnih za osiguranje adekvatnog životnog, urbanog i radnog standarda njezinih stanovnika rezultiralo je planskim predviđanjem potrebnih prostora za slijedeću namjenu i korištenje:

- površine za gradnju, građevinska područja naselja, sa naprijed opisanom neophodnom funkcionalnom strukturom;
- prometne površine, koridori cestovnog i željezničkog prometnog sustava;
- koridori magistralne energetske infrastrukture;
- ostale površine, vezano uz poljoprivredna i šumska područja nižeg značaja te prostori za istraživanje mogućnosti eksploatacije mineralnih sirovina.

Opisane osnovne kategorije namjene prostora proizašle su kako iz potreba Grada u njezinom budućem razvitku za prostorima određene namjene (građevinska područja naselja sa obuhvaćenim zonama stanovanja, rada, urbanih funkcija i lokalne infrastrukture, prostori koridora glavne prometne infrastrukture izvan naselja - ceste i željeznice), tako i zbog nužnosti zaštite prirodnih resursa (poljoprivrednih, šumskih i vodenih površina).

Površine za gradnju

Glavnu namjensku kategoriju koja predstavlja podlogu za osiguranje ukupne daljnje izgradnje i razvitka predstavljaju nova područja izgradnje odnosno građevinska područja naselja. Ta područja dimenzionirana su prema vrlo racionalnom standardu te osiguravaju dovoljne i kvalitetne prostore za budući razvitak svakog pojedinog naselja. Iz pokazatelja datih u okviru točke 2.3.2. - Građevinska područja (priložene tabele) evidentno je da se unutar svakog naselja osigurava dovoljan prostor za potrebe stanovanja i izgradnju novih stambenih prostora. Kao što je već rečeno, ta područja u okviru svakog naselja omogućavaju realizaciju i svih drugih pratećih namjena, kako bi se naselje moglo razvijati kao prostorno organizaciona i funkcionalna cjelina, sa visokim stupnjem mogućnosti autonomnog života stanovništva (posebno u pogledu svakodnevnih potreba). Građevinska područja predstavljaju prostore u kojima se obavezno realizira svaka nova izgradnja osim određenog dijela građevina koje se prema postojećoj zakonskoj regulativi i Provedbenim odredbama ovog Plana mogu graditi izvan građevinskog područja. Posebno se napominje da je ovim Planom, a u svrhu poticanja gospodarskog razvitka i proširenja mogućnosti organiziranja obiteljskog gospodarstva omogućena izgradnja građevina određene namjene (turizam, poljoprivreda) i izvan građevinskog područja, uz poštivanje određenih uvjeta.

Kao što je već naprijed definirano (prilikom opisa strukture namjene površina unutar građevinskog područja naselja) sve namjenske kategorije unutar građevinskog područja naselja definirane su kao mješovite (osim koridora lokalne prometne i druge infrastrukture) radi pružanja što širih mogućnosti izgradnje u funkciji stanovanja, ali i za potrebe gospodarskih aktivnosti, te time i razvitka pojedinog naselja.

Prometne površine

Prometne površine definirane u okviru namjene prostora kao koridori postojećeg ili budućeg cestovnog i željezničkog prometnog sustava, predstavljaju okosnicu planiranog razvitka Grada.

Prometni koridori predstavljaju prostore postojećih i novih prometnih pravaca kao dijela visoko standardnog i suvremenog sustava Države. Navedeni dijelovi prometnog sustava odnose se na dionicu ličko-jadranske autoceste i nove brze željeznice na njihovom prolazu preko područja Grada Gospića. Unutar kategorije novih prometnica, odnosno namjene prostora za nove prometne pravce, dio prostora rezerviran je za trasu gradske obilaznice Grada Gospića.

Potrebe željezničke prometne infrastrukture osiguravaju se unutar namjene prostora Grada kroz rezerviranje potrebnih prostora za poboljšanje trase postojeće pruge.

Svi prometni koridori imaju karakter isključive namjene prostora, te mogu služiti jedino za izgradnju nove odnosno rekonstrukciju postojeće prometne infrastrukture Grada (ceste i željeznice).

Površine za uređenje

Unutar ove namjenske kategorije obuhvaćeno je poljoprivredno i šumsko zemljište kao posebna prirodna kvaliteta, ali i značajan gospodarsko-razvojni resurs. Uvažavajući značaj ovih kategorija prostora u Planu je provedena njihova maksimalna zaštita. Radi toga je poljoprivredno zemljište sačuvano u svim dijelovima - područjima visokog boniteta, a posebno na poljoprivredno značajnim prostorima Ličkog polja.

Šumsko zemljište sačuvano je od daljnje izgradnje naselja koja se uglavnom šire na prostore izvan kvalitetnog šumskog područja. Osim toga, šumsko zemljište - šume kao dio kvaliteta prirodnog okoliša predstavljaju jednu od osnovnih vrijednosti Nacionalnog Parka Paklenica i Parka prirode Velebit. Time je onemogućena bilo kakva druga namjena odnosno drugi način korištenja tog vrijednog prirodnog i resursnog područja. Posve je jasno da će takav režim zaštite uvjetovati i drugačiji pristup eksploataciji, održavanju i obnovi šuma na predmetnom području.

Građevinski zahvati u okviru navedene dvije kategorije zemljišta predviđeni su samo na nižim vrijednosnim kategorijama (izvan kvalitetnog poljoprivrednog i šumskog zemljišta) prvenstveno za potrebe izgradnje glavnih prometnih (cesta, željeznica) i energetske (dalekovodi, plinovod) koridora, koji se grade izvan građevinskog područja naselja.

Ostale površine

Vodene površine

Unutar ostalih površina obuhvaćenih ukupnom namjenom prostora na području Grada Gospića realiziraju se određene namjene posebno značajne za razvoj i uređenje prostora. Prvu kategoriju unutar tih prostora čine vodotoci i vodene površine.

Obzirom na značaj ovih vodotoka, Planom je predviđen minimalan zaštitni pojas koji izvan građevinskog područja iznosi 100 m i 200 m, a unutar ili uz građevinsko područje 25 m sa obje strane vodotoka.

Zahvati uređenja prostora vezano uz vodotoke i njihov utjecaj na poljoprivredne površine (melioracije, obrane od poplava i dr.) ne smiju ugroziti ljepotu krajolika i mijenjati trasu - korito vodotoka, odnosno ne smiju rezultirati većim inženjerskim zahvatima na njegovom uređenju (nasipi, popločenje kosina nasipa i sl.).

U navedenim vodotocima treba osigurati takav režim voda koji omogućava s jedne strane održavanje stalnog biološkog minimuma (vodena flora i fauna) i s druge strane daje mogućnost korištenja vodotoka za potrebe rekreacije, izletničkog turizma, ribičarstva i dr. uz nužno pružanje i potrebne vizualne kvalitete vezano uz protok određene količine vode. Naglašava se da sve vodotoke treba zadržavati i očuvati u što izvornijoj prirodnoj formi uz osiguranje pojedinih dijelova okolnog područja od njihovih negativnog utjecaja kroz poplavljanje pojedinih dijelova prostora.

Osim vodotoka, značajne vodene površine na području Grada Gospića čini postojeća akumulacija "Kruščica".

Površine za eksploataciju mineralnih sirovina

Ukupni planirani razvitak na području Grada Gospića, a posebno u segmentu izgradnje velikih infrastrukturnih građevina (akumulacija, željeznica i dr.) uključivo i drugu izgradnju na područjima naselja (građevine, lokalne ceste i dr.) rezultirati će potrebom za određenim mineralnim sirovinama, prvenstveno kamenim agregatom ili arhitektonsko-građevinskim kamenom. Osim toga, u cilju poticanja gospodarskih aktivnosti također je važno omogućiti eksploataciju mineralnih sirovina zasebno ili u kombinaciji sa proizvodnjom građevinskog materijala, betonske galanterije, u kombinaciji sa asfaltnom bazom i dr. Obzirom na geološke karakteristike područja može se konstatirati da postoje mogućnosti za eksploataciju mineralnih sirovina, te se ovim Planom formiranju veće istražne zone kao područja za istraživanje eventualnih mogućnosti eksploatacije mineralnih sirovina na temelju provedenih detaljnih geoloških i rudarskih istraživanja odnosno izrađene Studije utjecaja na okoliš. Za potrebe eksploatacije mineralnih sirovina utvrđena su nova istražna područja (u površini od 364,65 ha) i definiraju prostori na rubnim dijelovima područja naselja Barlete, Ostrvica, Vrebac. U okvirima tih zona treba kroz zakonom uvjetovanu dokumentaciju, studije i istraživanja, definirati točnu lokaciju pojedinog kamenoloma podređenu uvjetima koji proizlaze iz važećih zakonskih propisa i posebnih uvjeta određenih od strane tijela državne uprave, uvažavajući uvjete iz Provedbenih odredbi ovog Plana. Sastavni dio prethodne dokumentacije treba biti i elaborat sanacije prostora nakon završetka njegove eksploatacije. To znači da će se unutar ukupno predviđenog eksploatacijskog polja putem naprijed navedene dokumentacije i istraživanja, odrediti točne uže lokacije eksploatacijskih polja na kojima će se provoditi eksploatacija mineralnih sirovina.

Postojeće eksploatacijsko područje na lokaciji Kukljić unutar područja naselja Kukljić razvijati će se u skladu sa Županijskim planom i relevantnim zakonskim propisima i posebnim uvjetima, uz obvezu sanacije napuštenih dijelova eksploatacijskog područja, putem biološke rekultivacije.

Postojeće eksploatacijsko područje na lokaciji Podoštra razvijati će se u skladu sa Županijskim planom, odobrenim rudarskim projektom i eksploatacijskim područjem, te posebnim uvjetima mjerodavnih institucija (MORH-a). Sanacija eksploatacijskog područja provesti će se kroz izgradnju građevina i sadržaja gospodarske namjene, uključivo biološku rekultivaciju (ozelenjavanje).

Postojeće eksploatacijsko područje na lokaciji Barlete razvijati će se u skladu sa Županijskim planom i relevantnim zakonskim propisima.

Navedeni i opisani planirani zahvati u prostoru realizirati će se na način i uz takvu prostornu lokaciju da ne dolaze u koliziju sa naprijed utvrđenim vrijednostima prostora (poljoprivredno i šumsko zemljište, kvaliteta krajolika, zaštićeni dijelovi prirode i dr.), a osiguravaju dobru prostornu i funkcionalnu međusobnu povezanost

svih naselja unutar jedinice lokalne samouprave uključivo i prema drugim okolnim područjima.

Prilikom određivanja namjene prostora i planske realizacije novih razvojnih područja vodilo se računa o određenim postavkama utvrđenim na razini Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske te Prostornog plana Županije, vezano uz zaštitu i očuvanje vrijednih prirodnih prostora koji imaju poseban lokalni značaj, pa su kod razmatranja daljnjeg razvitka naselja i gospodarskih područja uzete u obzir slijedeće postavke:

- usmjeravanje većeg dijela nove pretežito stambene izgradnje na prostore unutar ili uz postojeća naselja s potrebnim neophodnim razvojnim proširenjima,
- realizacija novih zona izgradnje izvan građevinskih područja naselja provodi se samo za potrebe realizacije manjeg broja razvojno-gospodarskih područja ograničene veličine, koja se smještavaju na prometno pogodnim lokacijama uz onemogućavanje njihovog štetnog utjecaja na naselja i okoliš,
- zadržavanje slobodnih međuprostora između izgrađenih dijelova naselja kao zelenih i krajobraznih prostora te očuvanje vrijednih prirodnih područja u izvornom prirodnom obliku.

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za planiranu namjenu površina

U korištenju i namjeni prostora Grada Gospića razlikuju se slijedeći prostori:

1. prostori za razvoj i uređenje površina naselja
 2. prostori za razvoj i uređenje površina izvan naselja
1. Razvoj i uređenje površina naselja obuhvaća prostorno-funkcionalnu cjelinu izgrađenog i neizgrađenog dijela naselja tj. prostore izgrađenih naseljskih struktura kao i površine namijenjene razvoju i širenju naselja. U okviru cjelina naselja posebno su sadržane i zone namijenjene razvoju određenih djelatnosti ili specifičnih namjena prostora, kako bi na taj način prostor dobio šire namjensko strukturiranje. Time bi se sačuvao od gradnje isključivo stambenih građevina i ujedno osigurao novi razvojni prostor, u okviru svakog pojedinog naselja, usmjeren prema određenim gospodarskim aktivnostima, što predstavlja doprinos unapređenju zatečenih naseljskih struktura.

Kao zatečena izdvojena građevinska područja zadržavaju se postojeće građevine - obiteljska gospodarstva te graditeljski sklopovi (pojedinačne građevine ili grupe građevina) izgrađeni disperzno izvan formiranog prostora naselja i locirani u nizinskom ili gorsko-prigorskom području Grada. Ta područja nalaze se unutar prirodnih neizgrađenih prostora na kojima se Planom ne predviđa daljnje građenje, već se postojeća izgradnja zadržava u formi izdvojenih građevinskih područja za koja nije predviđeno proširenje i oprema naseljskim sadržajima, već se prvenstveno planira obnova i revitalizacija u funkciji obiteljskih gospodarstava (stanovanja i proizvodnje) vezano uz lokalne resurse (poljoprivreda, stočarstvo, pašnjaci, voćnjaci). Afirmacija određenih kulturnih dobara utvrđenih na pojedinim područjima Grada (građevine tradicijske arhitekture, arheološki lokaliteti i dr.) kroz njihovu prezentaciju, također predstavlja dio planiranog razvojnog procesa na ukupnom području Grada.

2. Razvoj i uređenje površina izvan naselja provodi se na vrlo ograničenom području uz naselje Barlete, Brušane, Gospić, Lički Osik, Novoselo Bilajsko, Ostrvica, Podoštra, Smiljansko Polje, Široka Kula, Vrebac i Žabica sa namjenom za potrebe gospodarske namjene, proizvodne-poslovne, turizma, sporta i rekreacije, uz uvjete maksimalnog očuvanja poljoprivrednog tla više bonitetne kategorije u isključivoj osnovnoj namjeni, budući da isto predstavlja dio najznačajnijih razvojnih potencijala Grada. Na tim područjima prvenstveno će se stimulirati revitalizacija i unapređenje poljoprivredne proizvodnje sa svim pratećim gospodarskim i drugim sadržajima. Također, u tu će se svrhu omogućiti i gradnja građevina izvan građevinskih područja u funkciji obnove obiteljskih gospodarstava sa ciljem razvitka poljoprivredne i stočarske proizvodnje (farme i dr.).

Dio šumskih površina na području Parka prirode Velebit predstavljaju zaštitne šume i šume posebne namjene na kojima se utvrđuju posebni režimi korištenja.

Unutar ukupne strukture površina predviđenih za razvoj i uređenje prostora izvan naselja nalaze se:

- Zone gospodarske namjene
 - proizvodna - pretežito industrijska (I1); pretežito zanatska (I2),
 - područja eksploatacije mineralnih sirovina (kamen - E3)
 - pretežito uslužna (K1),
 - pretežito trgovačka (K2),
 - poslovna namjena - komunalno servisna (K3)
 - prostori ugostiteljsko-turističkih namjena (T),
- Zona sportsko-rekreacijske namjene (R)
- Poljoprivredno tlo definirano je kao prostor isključivo osnovne namjene, u kategorijama:
 - vrijedno obradivo tlo (P2)
 - ostala obradiva tla (P3)
- Šumsko zemljište, isključivo osnovne namjene, obuhvaća kategorije:
 - gospodarska šuma (Š1)
 - zaštitna šuma (Š2)
 - šuma posebne namjene (Š3)
- Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ):
- Površine infrastrukturnih sustava sadržavaju: prometna i nadzemna energetska infrastruktura (koridori dalekovoda)
- Vodene površine koje obuhvaćaju postojeće vodotoke i akumulacije (V) Kruščica
- Posebna namjena (N) - (Gospić, Podoštra)
- Groblja.

Ukupna površina i učešće naprijed navedenih prostora dimenzioniranih za plansku 2015. godinu, a predviđenih za razvoj i uređenje površina naselja, uključivo razvoj i uređenje površina izvan naselja prikazani su u narednoj tablici:

Tablica 19.

PLANIRANA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA 2015. GODINE

red broj	GRAD GOSPIĆ	oznaka	ukupno ha	% od površine obuhvata	stan/ha	ha/stan
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA					
1.1.	Izgrađeni dio	GP	2007,30	2,07	7,97	0,13
	Neizgrađeni dio	GP	587,18	0,61	27,25	0,04
	UKUPNO 1.1.		2594,48	2,68	6,17	0,16
1.2.	STRUKTURE IZVAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA					
1.2.	STRUKTURE IZVAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA	I, K	316,00	0,33	50,63	0,02
		E	373,54	0,39	42,83	0,02
		H				
		T	4,75	0,00	3368,42	0,00
		R	147,26	0,15	108,65	0,01
	UKUPNO 1.2.		841,55	0,87	19,01	0,05
1.3.	SVEUKUPNO		3436,03	3,55	4,66	0,21
1.4.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE					
1.4.	Poljoprivredne površine	P				
		P1				
		P2	21006,00	21,67	0,76	1,31
		P3	1612,00	1,66	9,93	0,10
		UKUPNO 1.4.		22618,00	23,34	0,71
1.5.	ŠUMSKE POVRŠINE					
1.5.	Šumske površine					
	gospodarske	Š1	37027,00	38,20	0,43	2,31
	zaštitne	Š2	13361,00	13,79	1,20	0,84
	posebne namjene	Š3	15,53	0,02	1030,26	0,00
	UKUPNO 1.5.		50403,53	52,01	0,32	3,15
1.6.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE					
1.6.	Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište	PŠ	17049,51	17,59	0,94	1,07
	UKUPNO 1.6.		17049,51	17,59	0,94	1,07
1.7.	VODNE POVRŠINE					
1.7.	vodotoci	V	454,60	0,47	35,20	0,03
	akumulacija	A	265,00	0,27	60,38	0,02
	UKUPNO 1.7.		719,60	0,74	22,23	0,04
1.8.	OSTALE POVRŠINE					
1.8.	Posebna namjena	N	46,48	0,05	344,23	0,00
	Infrastrukturni sustavi	IS	2614,00	2,70	6,12	0,16
	Groblja	G	32,85	0,03	487,06	0,00
	UKUPNO 1.8.		2693,33	2,78	5,94	0,17
	SVEUKUPNO		96920,00	100,00	0,17	6,06

* Broj stanovnika 2015. godine=16.000

* podaci za šume - Hrvatske šume - UŠP Gospić

* podaci za poljoprivredne površine - Državna geodetska uprava, Katastar - Gospić

Analizom iskazanih prostornih pokazatelja za namjenu i korištenje prostora vezano uz plansku 2015. godinu može se konstatirati:

- da je učešće građevinskog područja naselja u ukupnom prostoru zastupljeno sa 2594,48 ha odnosno samo sa 2,68% površine Grada Gospića,
- da izgradnja izvan građevinskog područja tj. prostora predviđenih za razvoj i uređenje površina izvan naselja (kategorija namjene: I, K,T,R), u segmentu predviđenom za građenje i uređenje obuhvaća 468,01 ha, odnosno 0,48% površine Grada,
- da prirodni resursi koji obuhvaćaju gospodarski vrijedne poljoprivredne i šumske površine kao i ostale poljoprivredne i šumske površine sa funkcijom kvalitetnog prirodnog okvira i krajobraznih vrijednosti prostora, zauzimaju površinu od 90.071,04 ha ili 92,93% površine Grada,
- naprijed navedenim prirodnim prostorima na kojima nije predviđena izgradnja (osim u izuzetnim slučajevima kod izgradnje izvan građevinskog područja), treba pridodati vodene površine (719,60 ha) pa se ranije navedeni ukupno neizgrađeni prirodni prostor povećava na 91.049,6 ha ili 93,94% površine Grada.
- unutar područja Grada određenu površinu zauzimaju postojeći i novi infrastrukturni sustavi (ceste, željeznica, dalekovodi-2614,0 ha) koji u okviru ostalih površina zajedno sa prostorima groblja (32,85 ha) i posebne namjene (46,48 ha) zauzimaju 2693,33 ha ili 2,78% površine Grada Gospića.

Pregledom naprijed navedenih pokazatelja može se konstatirati relativno maleno učešće ukupnog građevinskog područja koje ukupno iznosi 3,24% površine Grada Gospića (6,02% sa prostorima infrastrukturnih koridora i groblja), dok preostali prirodni prostori u gotovo potpuno neizmjenjenoj formi sa visokim stupnjem zadržavanja karakteristika izvornog prirodnog krajobraza učestvuju sa 90,74%.

Ovi pokazatelji ujedno govore da je prostorno-plansko rješenje vodilo posebno računa o očuvanju slobodnih i neizgrađenih prostora u kategoriji prirodnih vrijednosti i resursnih područja (poljoprivredno i šumsko zemljište) sa prvenstvenim ciljem njihove zaštite, kao najznačajnije osnove budućeg razvitka i kvalitetnijeg života stanovnika ovog Grada.

3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Razvoj gospodarskih i društvenih djelatnosti predstavlja međuovisni proces, budući se kroz ostvareni razvitak gospodarskih djelatnosti stvaraju potrebni preduvjeti za pozitivni utjecaj na daljnji napredak u poboljšanju demografske strukture i povećanju broja stanovnika. Time se javljaju podsticaji za daljnji razvitak društvenih djelatnosti, kako radi naprijed navedenih povećanih gospodarskih aktivnosti i broja stanovnika, tako i radi nužnosti povišenja razine usluga u segmentu društvene infrastrukture, a posebno na područjima središnjih naselja.

Ovim prostorno-planskim dokumentom u okviru organizacije i namjene površina utvrđen je generalni okvir poželjnih gospodarskih djelatnosti koje se mogu odvijati u nekoj zoni obuhvata Plana. Radi toga se i u okvirima smjernica ovog Plana i prikaza gospodarskih djelatnosti definiraju generalni kriteriji za pojedina područja isključive, prevladavajuće ili mješovite namjene vezano uz resurse, karakteristike prostora i zatečenu izgrađenost.

Vezano uz izneseno, isključiva namjena određuje se prvenstveno za područja gospodarskog razvitka (industrija, turizam, eksploatacija mineralnih sirovina, komunalno-servisne zone), koje se uglavnom lociraju izvan naselja, ali i za pojedine veće rubno smještene radno-proizvodne zone unutar naselja. Prevladavajuća namjena prisutna je u okviru razvoja i uređenja površina naselja, gdje se predviđa realizacija pojedinih prostora ovisno o pretežitosti namjene. Tako se prostori naselja kategoriziraju kao područja stambeno-poslovne ili poslovno-stambene, ali djelomično i kao isključive proizvodno-poslovne ili servisno-zanatske-komunalne namjene (manje radne zone u okviru naselja). U takvoj kategorizaciji namjenske strukture prostora prevladavajuća namjena utvrđena je temeljem karakteristika pojedinog naselja. Pri tome, mješovita namjena, predstavlja najfleksibilniji oblik, uglavnom danas već prisutnih namjenskih struktura unutar postojećih naselja, a sadrži prostore javne i stambene funkcije, stanovanja povezanog (u većoj ili manjoj mjeri) s manjim gospodarskim sadržajima te zasebne manje radne zone s različitim gospodarskim djelatnostima ("čistog" tipa bez utjecaja na okoliš) ograničenog intenziteta. Ona omogućava stvaranje funkcionalno optimalne namjenske strukture naselja kroz dopunu postojećih sadržaja i funkcija te njihovo usaglašavanje sa razvojnim potrebama pojedinog naselja. Radi toga se u okvirima svih izgrađenih dijelova građevinskog područja namjenski tretman prostora predviđa u formi mješovite namjene, s dijelovima isključive namjene za potrebe radno-poslovnih zona.

Naprijed navedene različite namjenske kategorije u naseljima predstavljaju samo generalni prikaz osnovne strukture građevinskog područja koja se posebno ne prikazuje na grafičkim priložima Plana ali se kroz Provedbene odredbe omogućava takvo njegovo namjensko strukturiranje.

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

Prostorno-organizacijska podloga razvitka

Novo političko-prostorno i društveno-gospodarsko ustrojstvo kojim su uspostavljene nove jedinice lokalne samouprave, kao lokalni nositelji budućeg gospodarskog razvitka, izvršeno je na osnovu načela homogenosti od reljefne strukture, povijesno-geografskog razvitka, prometnih veza, načela funkcionalnosti, gravitacijskih središta i utjecaja razmještaja urbanih funkcija. Takvo novo teritorijalno ustrojstvo unutar prostora bivše općine Gospić, doprinijeti će homogenizaciji i pravilnijem razvoju cjelokupnog područja, te će funkcionalno ojačati novo gradsko središte i na taj način preuzeti inicijativu razvoja svog okolnog prostora. To bi trebalo postepeno utjecati i na stabilizaciju populacije, zaustavljanjem emigracije i nakon toga doprinijeti poboljšanju strukture populacije.

Uvažavajući vrednovanje prirodne sredine i resursa, prometno-geografski položaj i kulturno nasljeđe te vodeći računa o suvremenim integracijama - utjecajima, a sve u svrhu pravilnijeg, skladnijeg i ravnomjernijeg razvitka, predstavlja okvir unutar kojeg se planira novi razvoj Grada Gospića.

Opće pogodnosti područja

Sagledavanje mogućnosti gospodarskog razvitka područja Grada Gospića u direktnoj je ovisnosti o nizu čimbenika koji mogu stimulirati ili ograničavati takav razvitak. Analizom čitavog niza pokazatelja utvrđeno je da razmatrano područje ima dobre preduvjete za budući gospodarski razvitak. Opće pogodnosti područja mogu se specificirati u nekoliko osnovnih kategorija koje opravdavaju naprijed iznesene konstatacije vezane uz kvalitetne mogućnosti budućeg razvitka, kao što su:

- Grad Gospić čini dio središnjeg prostora Ličko-senjske županije sa Gospićem kao županijskim središtem,
- gravitacijsko područje takvog središta pokriva uglavnom područje jedinice lokalne samouprave uz neposredni okolni gravitacijski prostor, odnosno područje sa oko 16.000 stanovnika,
- razmatrano područje predstavlja tradicionalno radno-gospodarsko središte sa već ranije razvijenom gospodarskom infrastrukturom i čitavim nizom već postojećih gospodarskih subjekata,
- dobra postojeća i buduća prometna infrastruktura (cestovna i željeznička) povezuje ovo područje sa puno širom regijom uključivo područje Hrvatske,
- ranija funkcija Gospića kao industrijskog i radno-gospodarskog središta rezultirala je stvaranjem fonda kvalitetne i kvalificirane radne snage, što uz planirani demografski razvitak također čini jednu od značajnih podloga za budući razvitak,
- razvijena komunalna infrastruktura također predstavlja dobru podlogu za privlačnost ovog područja u smislu izgradnje novih gospodarskih sadržaja.

Posve je jasno da se uloga ovoga Plana u okvirima gospodarskog razvitka područja sastoji prvenstveno od otvaranja novih optimalnih prostornih mogućnosti za daljnji gospodarski razvitak i izgradnju gospodarskih kapaciteta. Prema tome daljnje analize usmjeriti će se na provjeru planirane namjene površina vezano uz moguću realizaciju gospodarskih sadržaja široke lepeze aktivnosti na područjima koja su unutar Grada Gospića predviđena za takvu namjensku izgradnju.

Vežano uz ranije iznesene pogodnosti te osigurana građevinska područja naselja, uključivo prostore izvan naselja, moguće je dati okvirnu projekciju površina namijenjenih gospodarskom razvitku, koje se sastoje od:

- zona gospodarskih aktivnosti izvan naselja vezano uz proizvodnu namjenu - pretežito industrija (I2,K1,K2) površine 302,57 ha,
- zona gospodarskih aktivnosti izvan naselja vezano uz eksploataciju mineralnih sirovina (E) površine 373,59 ha,
- zona gospodarskih aktivnosti izvan naselja vezano uz poslovnu namjenu - komunalno - servisnu (K3) veličine 13,43 ha,
- zona gospodarskih aktivnosti izvan naselja sa ugostiteljsko-turističkom namjenom veličine 4,75 ha.

Naprijed datim iskazom planiranih površina (izvan naselja) namijenjenih gospodarskom razvitku koje obuhvaćaju prostore veličine od 841,6 ha (I,K,T,R 468,01+ E 373,59 ha) unutar ukupnog područja Grada Gospića, vidljivo je da su u okvirima ovog Plana ostvarene potrebne prostorne pretpostavke za budući razvitak gospodarstva. Pri tome rezerviranje potrebnog prostora predstavlja prvi neophodni preduvjet za daljnji razvitak gospodarskih aktivnosti.

Drugi važan preduvjet čine zahvati na poboljšanju postojeće i izgradnju nove prometne (cestovne - željezničke) i komunalne infrastrukture (prvenstveno energetike, vodoopskrba i odvodnja). Temeljem tako ostvarenih preduvjeta (kroz osiguranje potrebnog prostora i prateće prometne - komunalne infrastrukture moguće je sagledavati ukupne potencijale budućeg razvitka gospodarstva.

Mogućnosti gospodarskog razvitka bazirati će se na postojećim resursima Grada, već izgrađenim proizvodnim potencijalima, uključivo i tradicionalne gospodarske djelatnosti stanovništva (poljoprivreda, stočarstvo). Ukupne analize postojeće prirodno-geografske osnove kao i budući planirani zahvati izgradnje na razmatranom području također znatno proširuju danas relativno skučen okvir gospodarskih aktivnosti. Uzevši u obzir sve navedene poticajne faktore mogu se postaviti planski okviri očekivanog gospodarskog razvitka u slijedećim djelatnostima-aktivnostima:

- *Aktivnosti vezane uz osnovne resurse*
- poljoprivredno zemljište, dijelom uređeno za intenzivnu proizvodnju (ekološka poljoprivredna proizvodnja, stočarstvo - u okvirima domaćinstava ili veće proizvodne jedinice - farme) uz usmjerenu proizvodnju i organizirani otkup na lokalnoj razini;

- šumsko zemljište (eksploatacija drvne mase za potrebe drvne industrije - primarno za što viši stupanj finalizacije proizvoda);
- *Korištenje vodnih resursa*
 - energetske i vodoopskrbne akumulacije
 - ribarstvo (otvorenog i zatvorenog tipa)
 - ribolovni turizam
- *Korištenje šumskih plodova* (uz kasniju obradu i doradu, vezano uz ljekovito bilje, gljive, drenak i dr.)
- *Promet*
 - poboljšanje postojećeg sustava i planirani novi visoko standardizirani prometni pravci sa pratećim građevinama autobusnog terminala, željezničkog kolodvora, servisi za vozila, benzinske stanice i pratećih uslužnih građevina uz autocestu (benzinska stanica, servis vozila, trgovina, ugostiteljstvo, motel),
- *Grđevinarstvo*
 - čiji će se razvitak temeljiti na nastavku postojeće aktivnosti “malog” - lokalnog poduzetništva, ali uz mogućnost uzimanja udjela u izgradnji velikih građevina (autocesta, željeznica i dr.),
 - *Eksploatacija mineralnih sirovina* vezano uz otvaranje novih kamenoloma te pratećih djelatnosti (proizvodnja građevinskog materijala, betonske galanterije, asfaltna baza i dr.),
 - *Turizam*, kao nedovoljno iskorištena djelatnost na ovom području sa dobrim razvojnim resursima vezano uz prirodne osobitosti područja (Velebit, Brušane, Smiljan, Veliki Žitnik, Bilaj, Ribnik) lov, ribolov, kulturno-povijesnu baštinu (arheološka nalazišta), te geomorfološke spomenike prirode (spilje i pećine) i planinarsko-izletničke aktivnosti. Osnovni vid turističke djelatnosti vezan je uz određenu formu organiziranog seoskog, ekološkog i planinarskog turizma okupljenog oko posebnog turističkog središta, baziranog na planiranim turističkim građevinama i kampovima - uključivo i tranzitni i poslovni turizam
- Široki spektar *uslužnih i drugih tercijarnih djelatnosti* koje proizlaze iz funkcije Grada locirane su pretežito u gradskom središtu - naselju Gospić, te manjim dijelom u lokalnim središtima, te obuhvaćaju: kulturu, prosvjetu, školstvo, socijalnu skrb, sport i rekreaciju, upravu, društveno-političke organizacije, komunalne službe, ugostiteljstvo, zanatstvo i servise, te čitav niz drugih uslužnih djelatnosti.

3.3.2. Društvene djelatnosti

Razvojem gospodarskih djelatnosti, te izgradnjom novih gospodarskih struktura, doći će do novih potreba i za razvitkom određene društvene infrastrukture. To će se posebno pojaviti u naseljima koja u okviru mreže središnjih naselja i razvojnih središta Grada trebaju biti nositelji višeg urbanog standarda i predstavljati lokalna žarišta sa visokom razinom atraktivnosti za daljnju demografsku obnovu (priliv stanovništva). U tom cilju društvene i uslužne djelatnosti trebaju pomoći postizanju značajnijeg autonomnog funkcionalnog djelovanja Grada i pojedinih naselja unutar njihovih gravitacijskih područja, kako bi se oslanjanje na okolna razvijenija područja (Rijeka, Karlovac, Zagreb i dr.) svelo samo na najneophodnije sadržaje društvenih djelatnosti i društvene infrastrukture, koji ne predstavljaju svakodnevnu potrebu stanovništva. Ujedno, viša koncentracija sadržaja društvenih djelatnosti rezultira podizanjem obrazovne i kulturne razine stanovništva, osigurava zdravstvenu zaštitu i kulturu, te u ukupnosti osigurava povećanje životnog standarda cjelokupnog stanovništva. U cilju racionalne i funkcionalne organizacije prostora Grada Gospića, a iz razloga pravilne distribucije sadržaja društvene infrastrukture u okviru mreže središnjih naselja predviđena je orijentaciona dugoročno-razvojna prognoza potrebnih i poželjnih funkcija u okviru određenog naselja.

Distribucija funkcija društvenih djelatnosti vezana je uz značaj i funkciju pojedinog naselja unutar sustava središnjih naselja. To znači da će najveći broj i najviša razina društvenih djelatnosti biti smještena na području gradskog središta - naselja Gospić i Lički Osik dok će preostala manja lokalna središta sadržavati manju koncentraciju i nižu razinu društvenih funkcija. Međutim, isto tako je neophodno da se na područjima drugih naselja osiguraju one osnovne dnevne funkcije, koje omogućavaju njihovu nužnu "dnevnu" autonomnost, dok se za ostvarenje usluga više razine stanovništvo usmjerava prema drugim većim središtima - Rijeci, Zagrebu i dr.

Ostvarenje uloge gradskog središta naselja Gospić treba realizirati i kroz adekvatnu koncentraciju sadržaja društvenih djelatnosti i društvene infrastrukture. Pri tome veliki značaj u okviru društvene infrastrukture imaju sadržaji prosvjete, kulture, znanosti, umjetničkog djelovanja i fizičke kulture. Većina tih sadržaja dijelom već postoji na području naselja Gospić, pa ih radi dobre unutrašnje povezanosti naselja u okviru prostora Grada Gospića mogu koristiti i stanovnici preostalih naselja. Također, jedna od karakteristika središta jedinica lokalne samouprave jeste i bogata struktura usluga sa širokim spektrom od trgovine, ugostiteljstva i turizma, financijskih, uslužnih i prometnih djelatnosti, te obrta i raznih usluga. Isto tako, postojeća zdravstvena infrastruktura županijsko-državne razine dostatna je za današnje i buduće potrebe stanovništva, te će se prvenstveno postavljati pitanje potrebe proširenja broja usluga i njihove kvalitete.

Uzimajući u obzir već postojeće sadržaje društvenih djelatnosti unutar naselja na području Grada Gospića, uvažavajući pri tom potrebe postizanja njihovog višeg standarda i višeg stupnja autonomnosti Grada Gospića, smatra se da u središnjim naseljima, vezano uz njihovu funkciju unutar sustava naselja, treba osigurati određeni poželjni broj funkcija i sadržaja u okviru društvene infrastrukture.

a) Središte Županije - naselje u funkciji županijskog središta

PLANIRANA KLASIFIKACIJA SREDIŠNJIH FUNKCIJA I KATEGORIZACIJA SREDIŠNJIH NASELJA (podjela sustava naselja prema tabeli sa stranice 41.)

Temeljne skupine središnjih uslužnih funkcija	Središte županije (regionalno srednje razvojno i više nadlokalno središte)
1. Uprava	<ul style="list-style-type: none"> - županijska skupština - županijsko poglavarstvo - župan - upravni odjeli županije - županijski uredi - (podr.jed.min.) - matični ured - županijska služba motrenja i obavješćivanja - policijska uprava (uključujući specijalnu, prometnu i graničnu policiju) - županijske postrojbe i stožer civilne zaštite - županijska vatrogasna zajed. - profesionalna vatrogasna postrojba - županijski područni ured porezne uprave - carinarnica - postaja financijske policije - ispostava državne revizije - konzervatorski odjel - dopisništvo - sinoptička hidrometeorološka postaja
2. Pravosuđe	<ul style="list-style-type: none"> - županijski sud s okružnim zatvorom - trgovački sud - županijski državni odvjetnik - državni pravobranilac županije - više odvjetničkih ureda - više javnobilježničkih ureda
3. Udruge građana, političke stranke i druge organizacije	<ul style="list-style-type: none"> - HGK-županijska regionalna komora - HOK-područna obrtnička komora - udruženje obrtnika - županijska turistička zajednica - županijska razina udruga, klubova, liga, sekcija i drugih udruga građana - županijska razina političkih stranaka i sindikalnih organiz. - županijska razina zaklada i fundacija - županijska razina organizacija. crvenog križa - HAK - više autoklubova - više auto škola - strana diplomatska predstavništva-konzulati
4. Vjerske zajednice	<ul style="list-style-type: none"> - županijska komisija za odnose s vjerskim zajednicama - (RK biskupija) - više muških i ženskih samost. - ostale vjerske zajednice

Temeljne skupine središnjih uslužnih funkcija	Središte županije (regionalno srednje razvojno i više nadlokalno središte)
5. Prosvjeta školstvo-obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> - županijska razina društvene brige o djeci predškolske dobi - (vježbaonica nastavnicičke ili više učiteljske škole) - srednja umjetnička škola-glazba, ples, likovna umjetnost - više srednjih i strukovnih škola - srednjoškolsko obrazovanje odraslih - muški i ženski učenički domovi
6. Visoko školstvo i znanost	<ul style="list-style-type: none"> - pojedina visoka učilišta: fakulteti, umjetnička akademija, veleučilišta, visoke škole - znanstveno istraživački instituti (centri) - (interuniverzitetski studij sveučilišta) - (znanstvena biblioteka) - Hrvatski studentski zbor-podr. - (studentski centar)
7. Kultura, umjetnost i tehnička kultura	<ul style="list-style-type: none"> - javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici županije - estivali - galerije i izložbe - specijalizirani muzeji - državni arhiv-regionalni arhiv - javno kazalište - HRT-lokalni studio i postaja - lokalni radio i TV - lokalne tjedne novine - folklorni ansambl - simfonijski orkestar - pjevački zbor - klape - manji glazbeni sastavi - više KUD sa sekcijama. - otvoreno pučko učilište - više kinematografa - umjetničke organizacije i zajednice samostalnih umjetnika - Matica hrvatske zajednice i savez tehničke kulture
8. Sport, rekreacija, zabava i odmor	<ul style="list-style-type: none"> - županijski športski savezi i županijske zajednice športskih udruga i saveza - veći broj športskih društava i klubova raznih razina natjecanja-državno, županijsko, grad/opć. - državna i županijska športska natjecanja i međunarodne priredbe - otvorene športske građevine: stadion s nogometnim igralištem i atletskom stazom, stadioni za male športove, tenis, boćanje itd. - zatvorene športske građevine: dvorane, bazen, kuglana, streljana, hangar - veći broj građevina za rekreaciju, zabavu i odmor: rekreacijski centri, zabavišta i dr.
9. Zdravstvo	<ul style="list-style-type: none"> - zdravstvena djelatnost na - sekundarnoj razini: - opća bolnica - specijalistička konzilijarna zdravstvena zaštita - više ljekarni - uslužna zdravstvena djelatnost na tercijarnoj razini: - zavod za javno zdravstvo županije - bolnička postaja za transfuzijsku medicinu - područni zavod hrvatskog fonda zdravstvenog osiguranja

Temeljne skupine središnjih uslužnih funkcija	Središte županije (regionalno srednje razvojno i više nadlokalno središte)
10. Socijalna skrb	<ul style="list-style-type: none"> - centar za radnu terapiju osoba s oštećenjem u duševnom ili tjelesnom razvoju - dom za djecu - dom umirovljenika - dom za zaštitu odraslih, starih i nemoćnih osoba - centar za socijalnu skrb - ustanova za uslugu pomoći i njege u kući - područna služba za zapošljavanje - područna služba hrvatskog fonda mirovinskog osiguranja
11. Financijske i druge slične uslužne djelatnosti	<ul style="list-style-type: none"> - zavod za platni promet - veći broj poslovnih banaka, štedionica i mjenjačnica (sjedište ili ispostava) - sjedište ili ispostava osiguravajućeg zavoda - ispostava hrvatske lutrije - turistička agenc. -sjedište ili isp. - intelektualne, knjigovodstvene, projektantske usluge
12. Prometne usluge	<ul style="list-style-type: none"> - veći željeznički kolodvor - veći autobusni kolodvor - rent-a-car, taxi služba - transp-špedicijsko poduzeće - putničko autobusno poduzeće - glavni pošt. ured-glavna telefonska centrala
13. Trgovina i ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> - razna trgovinska predstavništva i zastupstva inozemnih firmi - veći broj specijaliziranih veletrgovačkih i trgovačkih tvrtki - više robnih kuća - specijalizirana skladišta, stovarišta, veća hladnjača - tržnica - hoteli - restauracija-kavana - zabavni disko klub
14. Obrt i druge usluge	<ul style="list-style-type: none"> - veći broj uslužnih centara (remontni centar za motorna vozila i dr.) - tiskara i knjigovežnica - veći br.specijalističkih obrtničkih-tehničkih usluga - specijalizirani servisi za popravak i održavanje kućanskih i uredskih strojeva

b) Naselje u funkciji gradskog središta

1. UPRAVA - gradsko vijeće, gradsko poglavarstvo, gradonačelnik, uprav. odjel Grada (županijski ured), matični ured, gradska služba motrenja i obavješćivanja, policijska postaja, gradske postrojbe i stožer civilne zaštite, gradska udruga dobrov. vatrogasaca, ispostava porezne uprave, kišomjerna meteorološka postaja;

2. PRAVOSUĐE - sud s gruntovnicom, prekršajni sud, državni odvjetnik, odvjetnik, javni bilježnik;

3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJE - udruženje obrtnika, opć. turist. zajednica, gradska razina raznih udruga, klub., liga, sekcija i dr. udruga građana, gradska razina političkih stranaka, gradska razina organ. crvenog križa, HAK - autoklub, autoškola;

-
4. VJERSKE ZAJEDNICE - RK župa, župni ured, crkva, biskupija, ostale vjerske zajednice;
 5. PREDŠKOLSKE USTANOVE- dječji vrtić, dječje jaslice;
 6. OBRAZOVANJE - matična osnovna škola, osnovna umjet. škola - glazba, ples, strukovna škola ili odj. sred. škole, gimnazija;
 7. KULTURA, UMJET. I TEHNIČKA KULTURA - javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici Grada, dom kulture, muzej, gradska knjižnica i čitaonica, amatersko kazalište, amater. radio post., limena glazba, KUD, otvoreno ili pučko učilište, samostalni umjetnici, ogranci Matice hrvatske;
 8. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR-zajednice športskih udruga, športska društva i klubovi, županijska i gradska šport. natjec. i priredbe, otvorene športske građevine, športska igrališta za nogomet i po koji mali šport s gledalištem, zatvorene športske građevine: školska dvorana;
 9. ZDRAVSTVO -zdravstvena zaštita, bolnica, zdravstvena stanica (opća medicina, stomatologija, patronaža), ljekarna ili depo lijekova;
 10. SOCIJALNA SKRB -građevine socijalne skrbi;
 11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI - ispostava poslovne banke ili mjenjačnica, zastup. osig. zavoda;
 12. PROMETNE USLUGE-željeznička i autobusna stanica, kamionski terminal, poštanski ured;
 13. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO-trgovački centar, trgovina na veliko i malo, exp. - imp.), specijal. trgovine, hotel, pansion, gostionica-snack;
 14. OBRT I DRUGE USLUGE-više obrt. radionica, i uslužnih radnji;
- b) Naselja u funkciji manjeg lokalnog središta, kao i druga naselja, koja u ukupnoj mreži naselja predstavljaju pomoćno (poticajno) središnje naselje
1. UPRAVA-mjesni odbor, vijeće mj. odbora, mj. zbor. građ., udruge dobrov. vatrog.;
 2. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE, I DRUGE ORGANIZACIJE -turističko društvo, pojedinačne udruge građana - ispostava, političke stranke - osnovne jedinice;
 3. VJERSKE ZAJEDNICE-Rimokatolička župa - kapel. - ured i crkva;
 4. PROSVJETA, ŠKOLSTVO, OBRAZOVANJE - dječji vrtić, područni razred. odjeli osnovne škole;

5. KULTURA, UMJET. I TEHNIČKA KULTURA - višenamjenska dvorana za kulturne i druge potrebe, čitaonica, KUD;
6. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR - pojedini športski klubovi, natjecanja, jedno ili više otvorenih športskih igrališta, školska dvorana;
7. ZDRAVSTVO - povremena primarna zdravstvena zaštita, zdravstvena ambulanta bez stalne liječničke službe - patronaž. medicinska sestra,
8. PROMETNE USLUGE-autobusna stanica, pomoćni poštanski ured, autom. telefonska centrala;
9. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO - manje trgovine dnevnih potrepština, gostionica, pansion;
10. OBRT I DRUGE USLUGE - obrtn. radionice i usluge;

Navedeni sadržaji društvene infrastrukture predstavljaju postizanje maksimalne razine u pogledu servisiranja ukupnih potreba stanovništva. Posve je jasno da ovakva visoka razina usluge predstavlja poželjan cilj koji će biti moguće ostvariti samo zajedno sa kvalitetnim gospodarskim i demografskim razvitkom.

3.4. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

3.4.1. Prirodne vrijednosti i resursi

Zaštita, racionalno korištenje prostora i unapređenje čovjekove sredine provodi se kroz sve oblike djelovanja u prostoru što znači da svaka intervencija mora biti sagledana i sa tog aspekta, pa ova problematika u tom smislu ne predstavlja izdvojenu kategoriju.

Drugi vid je isticanje posebnih vrijednosti sredine koje se naglašavaju i stavljaju pod poseban režim korištenja, odnosno provodi isključenje od nekih oblika korištenja.

Treći oblik su intervencije sanacijom i drugim zahvatima kojim se ugroženi dijelovi prostora dovode u zadovoljavajuće stanje. U načelu, polazište je da se zaštita provodi kroz razvoj i korištenje (ne isključenje), ali uz odgovarajuće uvjete.

Prirodni resursi moraju se koristiti u cilju razvoja, a zaštita će se provoditi kroz kriterij pogodnosti (način obrade, izbor kulture u poljoprivredi), režim eksploatacije i korištenja.

Dio zaštite i poboljšanja sredine provodi se kroz samu koncepciju izgradnje u odnosu na okolinu i tehničke sisteme koji neutraliziraju negativne efekte. Pojedinačne ili kompleksne spomeničke građevine potrebno je akcentirati u prostoru, omogućiti dostup održavanja, a dijelom i sanaciju - rekonstrukciju te revitalizaciju uvođenjem u neku od pogodnih funkcija što je uvjet za održavanje.

Planom korištenja i namjene sa naznakom osnovnih intervencija na površinama dati su ujedno globalni okviri zaštite i unapređenja. Posebno se izdvajaju mjere za odgovarajući element sredine, sustav ili pojedinačnu pojavu. Zaštita okoline znači prvenstveno planiranje korištenja prostora tako da se u njemu osigura razvitak uz istovremeno očuvanje potencijala za održivi razvitak (prirodnih i radnom stvorenih). Pri tome se podrazumijeva racionalno iskorištavanje jednih potencijala bez uništavanja drugih. Dakle, prednost treba dati stimuliranju onih razvojnih djelatnosti za koje određeni prostor, po prirodnim datostima, nasljeđu i ljudskim potencijalima pruža optimalne uvjete.

Razvoj naselja, gospodarstva, utvrđivanje prometnih i infrastrukturnih koridora, unapređivanje poljoprivrede i šumarstva i drugih djelatnosti, različito se odražava na prirodnu osnovu. Stoga prirodne izvore treba koristiti ravnomjernije i uravnoteženije, a to znači zaustaviti proces smanjivanja šumskih površina, ograničiti ili spriječiti pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, razvoj naselja uskladiti sa prirodnim potencijalima prostora te osmisliti relaciju između izgrađenih - angažiranih prostora i prirodnih resursa.

Analiza općih i posebnih vrijednosti građevina i dijelova prirode, te kulturne i povijesne graditeljske baštine (spomenički kompleksi, povijesne sredine, urbanističke odnosno ruralne cjeline i spomenici kulture) kao i njihova valorizacija i zaštita provedeni su dosada kroz veći broj izrađenih elaborata i stručnih radova, koji su u svom segmentu zaštite prirode i spomenika kulture predstavljali podlogu za definiranje elemenata zaštite i racionalnog korištenja u okvirima ovog Plana.

Elaborati i stručni radovi, koji su poslužili kao podloga ovom dijelu Plana bili su: Prostorni plan bivše općine Gospić (1979. god.), Osnove korištenja i zaštite prostora za Općinu Gospić (1993.god.), Prostorni plan Ličko-senjske županije (2002.g.), Prostorni plan parka prirode Velebit (Osnovna koncepcija, 1990.god.), Popis posebno zaštićenih građevina prirode (1991.god.), konzervatorska podloga zaštite i očuvanja kulturnih dobara (2003.god.), te Prostorni plan područja posebnih obilježja NP Paklenica (2001.god.).

Na temelju Zakona o zaštiti prirode svi dijelovi prirode već zaštićeni i oni koji se štite ovim Planom čine sustav posebno vrijednih i zaštićenih dijelova prirode unutar cjelovitog sustava zaštite prirodnih vrijednosti uspostavljenog ovim planskim dokumentom.

Prostorni plan uređenja Grada Gospića određuje uvjete korištenja i zaštite prostora kroz primjenu slijedećih režima:

A) Područja posebnih uvjeta korištenja:

Zaštićeni dijelovi prirode koji su utvrđeni ili se predlažu ovim Planom:

- **Nacionalni park Paklenica (dio)**
 - dio Nacionalnog parka Paklenica (u okviru granica Grada) sa najvišom razinom zaštite prirodnih i krajobraznih vrijednosti i već uspostavljenim statusom zaštite (zakonsko proglašenje).

- **Park prirode Velebit (dio)**

- dio Parka prirode Velebit (u okviru granica Grada) sa najvišom razinom zaštite prirodnih i krajobraznih vrijednosti i već uspostavljenim statusom zaštite (zakonsko proglašenje).

Parkovi prirode predstavljaju prostrana ili dijelom kultivirana područja s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko rekreativnim vrijednostima.

- **Posebni rezervat**

Posebnim se rezervatima afirmira stav o vrijednosti izvornih oblika prirode, te se za njihovo korištenje, na temelju Zakona o zaštiti prirode, propisuju posebni uvjeti zaštite i korištenja koji respektiraju njihovu prirodni blisku vegetacijsku, botaničku, zoološku, ornitološku, ihtiološku, geološku i drugu dominantnu strukturu.

- **Posebni botanički rezervati**

- cvijetne livade Sunder i Sunderac - prijedlog prema Prostornom planu parka prirode

- **Posebni ihtiološki rezervati**

- potok Tisovac kraj Pazarišta, potočna pastrva, autohtona ihtiofauna Like - prijedlog prema Prostornom planu uređenja Grada Gospića,

- **Posebni ornitološki rezervati**

- obitavalište (pjevalište) velikog tetrijeba unutar Parka prirode Velebit

- **Značajni krajobraz**

U prirodnoj raznolikosti krajobraza Ličko-senjske županije prepoznaju se različiti tipovi, od planinskih do nizinskih dijelova krajolika, gdje se za Grad Gospić izdvaja kao osobito vrijedni:

- **značajni krajobraz Ribnik** - Bilaj - Jadova, meandri rijeke Like u Ribniku i Ličkom polju (prijedlog PPLSŽ),

- **Park šuma**

- Jasikovac (uspostavljen status zaštite)
 - Vujnović Brdo (uspostavljen status zaštite)

- **Spomenik prirode**

Posebno vrijedna reljefna, hidrolološka i druga prirodna obilježja, te pojedinačni dijelovi žive i nežive prirode koji predstavljaju posebnosti kao pojedinačni, geomorfološki vrijedni dijelovi prirode.

- geomorfološki: spilja Ostrvica i Pčelinja pećina (uspostavljen status zaštite)
- paleontološki: Velnačka glavica u Brušanima. (uspostavljen status zaštite)

B) Područje posebnih ograničenja u korištenju

Krajobraz

- **Teslina kuća - Smiljan**

Zaštita šire okolice Tesline kuće ima pejzažnu motivaciju; ovdje se iz Ličkog, ili u užem smislu Smiljanskog polja, dižu slikoviti, izdvojeni "humovi", odnosno brda s relativnim visinama 100- 300 m (Oštra, Debelo brdo, Krčmar i dr.).

Infrastrukturne zahvate treba podrediti postojećim pejzažnim linijama, a kod privatne izgradnje izbjegavati nametljive lokacije i poštivati barem neke elemente graditeljskog nasljeđa ovog kraja.

- **Ribnik-Bilaj-Jadova**

Ovu zonu izdvajamo kao reprezentanta nizinskih fluvijalnih ambijenata Ličkog polja. Uzvodno od sutoka Lika-Jadova nema negativnih posljedica hidroenergetske akumulacije, slikoviti elementi pitkog kanjona još postoje, a to je ujedno zona vrijednih kulturno-povijesnih lokaliteta, osobito starih gradina predturskog perioda (Bilaj, Pavlovac i dr.).

Zanimljivost ove zone je i "meandar" rijeke Like u Ribniku, s lokacijom starog Ribnika unutar meandra i etnografskim spomenikom - mlinom na rijeci. Duž riječnih tokova postoje mogućnosti atraktivnog boravka, ribolova i kupanja. Treba spriječiti privatne građe neposredno uz rijeke i na eksponiranim punktovima (uz gradine, na rubovima kanjona i sl.). Dopršenjem i aktiviranjem ličke longitudinalne ceste, dio turista prebacuje se s Jadranske magistrale u unutrašnjost i u tom trenutku ova zona dobiva na vrijednosti i iskoristivosti.

▪ Tlo

- istražni prostori mineralnih sirovina (Barlete, Ostrvica)
- uređeno poljoprivredno zemljište (P2, P3).
- Lovišta i uzgajališta divljači (državna i zajednička lovišta) "Štirovača", "Bok-Vrh Jelovi", "Antinovica", "Pazarišta", "Jadovno", "Ramino korito", "Smiljan", "Perušić", "Lički Osik", "Gospić", "Visočica", "Vidovača-Marina glava", "Golo trlo", "Ljubovo", "Vellki Vujnovac", "Vrebac", "Bilaj-Ribnik", "Mogorić", "Medak", "Sveto Brdo".

▪ Vode

- Vodozaštitno područje izvorišta
- Vodotok I i II. kategorije
- energetske i vodoopskrbne akumulacije (Kruščica).

3.4.2. Kulturna dobra

CILJEVI ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA

Parametri vrednovanja kulturno povijesnih vrijednosti, načela i ciljevi zaštite kulturnih dobara definirani su nizom dokumenata i pravnih akata (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Strategija kulturnog razvitka, Pravilnik o utvrđivanju sustava mjera zaštite za kulturno-povijesne cjeline, Pravilnik o registru kulturnih dobara, Rezolucija o obnovi hrvatske kulturne baštine, Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, Zakon o prostornom uređenju, Zakon o gradnji i dr.).

Temeljne odrednice koje su primjenjivane pri izradi konzervatorske podloge za Prostorni plan uređenja grada Gospića u skladu su sa navedenim aktima, a njihov sažetak glasi:

1. Istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine u kontekstu prisutnih društvenih, kulturnih i gospodarskih promjena, temeljem stručne i znanstvene obrade područja, značajnih povijesnih cjelina naselja i prostora izrazitih krajobraznih, kulturno-povijesnih i estetskih vrijednosti - Identifikacija i dokumentacija graditeljske baštine stručan je i znanstveni proces utvrđivanja spomeničkih vrijednosti pojedinačnih građevina i cjelina u određenom povijesnom prostoru i organizirano bilježenje njihovih osobina na najprimjereniji način.
2. Uspostavljanje i usklađivanje pravnog sustava zaštite integralnih prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora kroz prostorno planske mjere zaštite - Pravna zaštita graditeljske baštine podrazumijeva cjeloviti pravni sustav zaštite utvrđenih i potencijalnih vrijednosti baštine u prostoru. Prostorno-planska zaštita graditeljske baštine podrazumijeva sustavno uključivanje baštine u sve relevantne prostorne i urbanističke planove, izradu posebnih integralnih planova za zaštićena područja i dosljednu provedbu donesenih planskih dokumenata.

3. Provođenje obnove i sanacije graditeljske baštine razorene i oštećene tijekom Domovinskog rata, metodološkim postupcima uobičajenim u konzervatorskoj praksi, s težištem na konzervaciji očuvanih te obnovi povijesnih oblika.
4. Provođenje zaštita arheoloških zona i lokaliteta u skladu s načelima arheološke struke i konzervatorske djelatnosti, konzervacijom i prezentacijom vidljivih ostataka građevina važnih za povijesni i kulturni identitet prostora, odnosno odgovarajućom obradom dokumentiranjem, prikupljanjem ostataka i deponiranjem u muzejske ustanove predmeta s onih lokaliteta, koje se, s obzirom na njihov karakter, ne može prezentirati.
5. Uspostavu uravnoteženog odnosa između osnovnih izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava, osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina, radi očuvanja njihovih povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i naroda kojemu pripadaju.
6. U sklopu modela revitalizacije ruralnih cjelina, primjena integralnih oblika zaštite kao i poticanje osnivanja novih muzeja na otvorenom i predstavljanja narodnog stvaralaštva, radi odgojno-obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka, a napose stvaranja pozitivnog odnosa spram zavičajnih vrijednosti i poticanja brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.
7. Uspostavu očuvanja prostornog identiteta gradova temeljem poštivanja jedinstvenosti svakog grada, njegovoj povijesnoj slojevitosti te logici njegova rasta i preobražaja uspostavom mjera zaštite i zona prema Pravilniku o utvrđivanju sustava mjera zaštite za kulturno-povijesne cjeline.
8. Detektiranje i uspostava zaštite nad kulturno-povijesnim krajolicima, prostorima stvaranim u dugom vremenskom slijedu čovjekovim nastojanjem da životni prostor oplemeni i prilagodi svojim potrebama, koji su iznimno bogati kulturnom baštinom i povijesnom slojevitošću, kao sastavnim dijelovima Krajobraznih osnova Hrvatske.

3.4.2.1. Valorizacija kulturnih dobara

TABELARNI PREGLED
PREGLED PO NASELJIMA

TUMAČ OZNAKA			
KTO	SZ	VZ	PMZ
KARTOGRAFSKA OZNAKA	STANJE ZAŠTITE	VALORIZACIJA	PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE
AL - Arheološki lokalitet	R - Registracija	1 - Nacionalni značaj	R - Registracija
AP - Arheološko područje	P - Preventivna zaštita	2 - Regionalni značaj	P - Preventivna zaštita
UC - Gradsko naselje	E - Evidencija	3 - Lokalni značaj	PPG - Prostornim planom grada
RC - Seosko naselje	N - Nije evidentirano	# - Bez značaja	⊖ - Prestanak preventivne zaštite
GS - Graditeljski sklop	PPŽ - Prostorni plan županije	⊗ - Nije utvrđen	
SA - Sakralna građevina		A - NOB spomenici od najvećeg značaja za naciju ²	
CG - Civilna građevina		B - NOB spomenici vrlo značajni za naciju	
OG - Obrambena građevina			
GO - Gospodarska građevina			
EG - Etnološka građevina			
MG - Memorijalna građevina			
MP - Memorijalno područje			

² Kategorizacija je 1986. godine izvršena od strane Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, Odbora za spomen-obilježavanje povijesnih događaja i ličnosti Sabora SRH.

RB	LOKACIJA	NAZIV ADRESA	GRUPA VRSTA	KTO	SZ	VZ	PMZ
----	----------	-----------------	----------------	-----	----	----	-----

ALEKSINICA

1	ALEKSINICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE OSTROVICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 67	E	1	P
2	ALEKSINICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE METLA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 68	N	2	P
3	ALEKSINICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE ALEKSINICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 69	N	3	PPG
4	ALEKSINICA	ŽUPNI DVOR	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 01	N	2	P
5	ALEKSINICA	ALEKSINICA 79	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 01	N	3	PPG
6	ALEKSINICA	ALEKSINICA 93	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 02	N	2	P
7	ALEKSINICA	ŽUPNA CRKVA SV. IVANA KRSTITELJA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 01	E	2	P

BARLETE

1	BARLETE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CRKVA SV. IVANA KRSTITELJA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 09	E	2	P
2	BARLETE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 10	E	2	P
3	BARLETE - VOLARICA	PRAVOSLAVNA CRKVA VOZDVIŽENIJA ČASNOG KRSTA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 02	E	2	P
4	BARLETE - VOLARICA	RUŠEVINE KAPELE SV. IVANA KRSTITELJA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 03	R	2	R

BILAJ

3	BILAJ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 39	E	2	P
4	BILAJ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 40	E	1	P
5	BILAJ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KLISA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 41	E	2	P
6	BILAJ - VALENTIĆI	BUNAR	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 02	N	3	PPG
7	BILAJ	MOST PREKO RIJEKE LIKE	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 03	E	2	P
8	BILAJ	STARI GRAD	OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 01	R	1	R
9	BILAJ	ŽUPNA CRKVA SV. JAKOVA APOSTOLA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 04	P	2	R

BRUŠANE

1	BRUŠANE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CIMITER - POD GLAVICOM	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 48	N	2	P
2	BRUŠANE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CIMITER - CERKOVNI PUT	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 49	N	3	PPG
3	BRUŠANE	RIMSKO VRELO	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 04	N	3	PPG
4	BRUŠANE	ZGRADA POŠTE	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 05	N	3	PPG
5	BRUŠANE	MLIN NA POTOKU BRUŠANČICA	GOSPODARSKA GRAĐEVINA	GG 01	N	2	P
6	BRUŠANE	ŽUPNA CRKVA SV. MARTINA B.	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 05	E	3	PPG

BUDAK

1	BUDAK	ARHELOŠKI LOKALITET STAROG GRADA BUDAKA	ARHELOŠKI LOKALITET	AL 09	E	2	P
---	-------	--	---------------------	-------	---	---	---

BUŽIM

1	BUŽIM	ARHEOLOŠKI LOKALITET DVOSTRUKA PEĆINA	ARHELOŠKI LOKALITET	AL 07	E	2	P
---	-------	--	---------------------	-------	---	---	---

2	BUŽIM	ARHEOLOŠKO GRADINA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 61	E	1	P
3	BUŽIM	ARHEOLOŠKO VUČJA GLAVICA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 62	N	3	PPG
4	BUŽIM	ARHEOLOŠKO CRKVINA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 63	N	1	P
5	BUŽIM	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KLISA		ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 64	N	3	PPG
6	BUŽIM	STARA ŠKOLA		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 06	N	3	PPG
7	BUŽIM	ŽUPNI DVOR		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 07	N	2	P
8	BUŽIM	BUŽIM 98		ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 03	N	3	PPG
9	BUŽIM	SPOMENIČKO MJESTO JADOVNO		MEMORIJALNO PODRUČJE	MP 05	R	A	R
10	BUŽIM	STARI GRAD		OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 02	E	1	R
11	BUŽIM	ŽUPNA CRKVA SV. TEREZIJE		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 06	E	2	P

DEBELO BRDO I

1	DEBELO BRDO	ARHEOLOŠKO DEBELO BRDO	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 52	N	3	PPG
---	-------------	------------------------	----------	---------------------	-------	---	---	-----

DEBELO BRDO II

1	DEBELO BRDO - PAVELIĆI	DEBELO BRDO 43		ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 04	N	3	PPG
---	------------------------	----------------	--	---------------------	-------	---	---	-----

DIVOSELO

1	DIVOSELO	ARHEOLOŠKO ALANAK	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 42	N	3	PPG
2	DIVOSELO	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KLISA		ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 43	N	3	PPG
3	DIVOSELO	RUŠEVINE ZGRADE JANKA VUJNOVIČA		MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 01	R	⊗	R
4	DRAGAŠEVO BRDO	SPOMENIČKO DRAGAŠEVO BRDO	MJESTO	MEMORIJALNO PODRUČJE	MP 01	R	B	R

DONJE PAZARIŠTE

2	DONJE PAZARIŠTE	ARHEOLOŠKO ŠPANJUŠA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 65	N	2	P
3	DONJE PAZARIŠTE	ARHEOLOŠKO KLOŠTAR	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 66	E	1	P
4	DONJE PAZARIŠTE	CISTERNA		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 08	N	3	PPG
5	DONJE PAZARIŠTE	DONJE PAZARIŠTE 62		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 09	N	2	P
6	DONJE PAZARIŠTE	MOST		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 10	N	2	P
7	DONJE PAZARIŠTE	STARA ŠKOLA		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 11	N	2	P
8	DONJE PAZARIŠTE - ŠPANJUŠA	D. PAZARIŠTE 19		ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 05	N	3	PPG
9	DONJE PAZARIŠTE	MLIN		GOSPODARSKA GRAĐEVINA	GG 02	N	3	PPG
10	DONJE PAZARIŠTE	PILANA		GOSPODARSKA GRAĐEVINA	GG 03	N	2	P
11	DONJE PAZARIŠTE	ŽUPNA CRKVA SV. JAKOVA APOSTOLA		SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 07	P	2	P

DRENOVAC RADUČKI

1	DRENOVAC RADUČKI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE ZIR	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 26	E	2	P
2	DRENOVAC RADUČKI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE VRŠČIĆ-GRČKO GROBLJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 27	N	3	PPG

GOSPIĆ

1	GOSPIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE VUKELIĆI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 82	E	2	P
2	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 02 (KULA AGE SENKOVIĆA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 12	P	2	R
3	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 04	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 13	P	2	R
4	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 06	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 14	P	2	R
5	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 08	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 15	P	3	PPG
6	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 09	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 16	P	3	PPG
7	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 11	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 17	P	2	P
8	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 12 (ZGRADA STARE GIMNAZIJE)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 18	P	2	R
9	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 13	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 19	P	2	P
10	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 16	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 20	P	3	PPG
11	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 17	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 21	N	2	P
12	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 19	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 22	P	2	P
13	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 20	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 23	P	2	P
14	GOSPIĆ	A. STARČEVIĆA 21	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 24	P	2	P
15	GOSPIĆ	BANA I. KARLOVIĆA 14	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 25	P	3	PPG
16	GOSPIĆ	BILAJSKA 06	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 26	N	2	P
17	GOSPIĆ	BILAJSKA 181	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 27	N	2	P
18	GOSPIĆ	DR. FRANJE TUĐMANA 01 (ZGRADA STAROG HOTELA LIKA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 28	P	2	P
19	GOSPIĆ	DR. FRANJE TUĐMANA 03 (ZGRADA MUZEJA LIKE)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 29	P	2	R
20	GOSPIĆ	DR. FRANJE TUĐMANA 04 (ZGRADA ŽUPANIJE)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 30	P	2	R
21	GOSPIĆ	KANIŠKA 01 (ZGRADA ŽUPNOG DVORA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 31	P	2	R
22	GOSPIĆ	KANIŠKA 05	CIVILNA GRAĐEVINA	-	P	#	⊖
23	GOSPIĆ	KANIŠKA 07	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 32	P	3	PPG
24	GOSPIĆ	KANIŠKA 09	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 33	P	2	P
25	GOSPIĆ	KANIŠKA 13	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 34	N	2	P
26	GOSPIĆ	KANIŠKA 17	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 35	P	2	R
27	GOSPIĆ	KANIŠKA 20	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 36	P	2	P
28	GOSPIĆ	KANIŠKA 21	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 37	P	2	R
29	GOSPIĆ	KANIŠKA 53 (POŠTA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 38	N	2	P
30	GOSPIĆ	KANIŠKA 110 (VOJARNA EUGEN KVATERNIK)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 39	P	2	R
31	GOSPIĆ	KIP VODARICE (MARTA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 40	N	2	P
32	GOSPIĆ	MLINARSKA 01	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 41	P	2	R

33	GOSPIĆ	MOST PREKO RIJEKE BOGDANICE	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 42	P	2	R
34	GOSPIĆ	MOST PREKO RIJEKE NOVČICE	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 43	E	3	PPG
35	GOSPIĆ	POPA FRANA BINIČKOG 04	CIVILNA GRAĐEVINA	-	P	#	⊖
36	GOSPIĆ	POPA FRANA BINIČKOG 18	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 44	P	2	P
37	GOSPIĆ	POPA NIKOLE MAŠIĆA 02 (STARA DJEVOJAČKA ŠKOLA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 45	P	3	PPG
38	GOSPIĆ	SENJSKIH ŽRTAVA 09	CIVILNA GRAĐEVINA	-	P	#	⊖
39	GOSPIĆ	SENJSKIH ŽRTAVA 11	CIVILNA GRAĐEVINA	-	P	#	⊖
40	GOSPIĆ	SENJSKIH ŽRTAVA 13	CIVILNA GRAĐEVINA	-	P	#	⊖
41	GOSPIĆ	SENJSKIH ŽRTAVA BB (ZGRADA DJEČJEG VRTIČA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 46	P	2	R
42	GOSPIĆ	TRG A. STEPINCA 01 (ZGRADA SUDA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 47	N	2	P
43	GOSPIĆ	TRG A. STEPINCA BB (ZGRADA PRIVREDNE BANKE)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 48	N	2	P
44	GOSPIĆ	TRG STJEPANA RADIĆA 04 (ZGRADA RADIO GOSPIĆA)	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 49	P	2	P
45	GOSPIĆ	MLINARSKA 06 (OSTACI MLINA I SKLADIŠTE)	GOSPODARSKA GRAĐEVINA	GG 04	N	2	P
46	GOSPIĆ	POVIJESNA CJELINA GOSPIĆ	GRADSKO NASELJE	UC 01	P	2	R
47	GOSPIĆ	BILAJSKA 2, ZGRADA PREDRATNE ILEGALNE ŠTAMPARIJE	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 02	R	⊗	R
48	GOSPIĆ - LIPE	ZGRADA SPOMENIČKO MJESTO, NOB	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 03	R	B	R
49	GOSPIĆ	KANIŠKA 03 (RODNA KUĆA MIROSLAVA KRALJEVIĆA)	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 07	P	1	P
50	GOSPIĆ	KAPELA SV. IVANA NEPOMUKA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 08	P	2	P
51	GOSPIĆ	KAPELA SV. MARIJE MAGDALENE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 09	P	2	R
52	GOSPIĆ	PIL	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 10	N	2	P
53	GOSPIĆ	ŽUPNA CRKVA NAVJEŠTENJA BL.DJ.MARIJE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 11	P	2	R

KANIŽA GOSPIĆKA

1	KANIŽA	ZGRADA UPRAVE PARKA PRIRODE VELEBIT	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 50	E	3	PPG
---	--------	--	-------------------	-------	---	---	-----

KLANAC

1	KLANAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KUK GRADINSKI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 70	N	2	P
2	KLANAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE DIDOVA GLAVA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 71	E	2	P
3	KLANAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE OTEŠIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 72	E	2	P
4	KLANAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE BAUKUŠA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 73	E	3	PPG
5	KLANAC	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 51	N	3	PPG
6	KLANAC	ŽUPNI DVOR	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 52	N	2	P
7	KLANAC	KLANAC 20, SPOMENIČKO MJESTO	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 04	R	⊗	R
8	KLANAC	SPOMENIČKO MJESTO ŠEVIĆ JAMA	MEMORIJALNO PODRUČJE	MP 02	R	⊗	R
9	KLANAC	ŽUPNA CRKVA UZNESENJA BL.DJ. MARIJE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 12	E	2	P

KRUŠKOVAC

1	KRUŠKOVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 28	N	3	PPG
---	-----------	-----------------------------	---------------------	-------	---	---	-----

KUKLJIĆ

1	KUKLJIĆ	ARHEOLOŠKI LOKALITET SV. IVAN U GORI	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 03	N	2	P
2	KUKLJIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE BARTAK - GRAD	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 29	E	2	P
3	KUKLJIĆ	KAPELA SV. IVANA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 13	N	2	P

LIČKI NOVI

1	LIČKI NOVI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 44	E	2	P
2	LIČKI NOVI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KALAUURA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 45	E	1	P
3	LIČKI NOVI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE V. JANKUŠA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 46	E	2	P
4	LIČKI NOVI	STARI GRAD	OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 03	E	2	P
5	LIČKI NOVI	KAPELA POKLONAC	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 14	N	3	PPG
6	LIČKI NOVI	ŽUPNA CRKVA SV. ANTUNA PADOVANSKOG	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 15	P	2	P

LIČKI OSIK

1	LIČKI OSIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE MRKAŠEVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 04	E	2	P
2	LIČKI OSIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE NOVOSELIIJA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 05	E	2	P
3	LIČKI OSIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE ZUBAR	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 06	E	2	P
4	LIČKI OSIK	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 53	N	3	PPG
5	LIČKI OSIK	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 54	N	3	PPG
6	LIČKI OSIK	LIČKI OSIK 77	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 55	N	2	P
7	LIČKI OSIK	GROBNA KAPELA ISUSA KRISTA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 16	N	2	P
8	LIČKI OSIK	ŽUPNA CRKVA SV. JOSIPA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 17	P	2	R

LIČKI RIBNIK

2	LIČKI RIBNIK	ARHEOLOŠKI LOKALITET OSTAVA «RIBNIK»	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 04	E	3	PPG
3	LIČKI RIBNIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CRKVINA-POLUOTOK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 37	E	2	P
4	LIČKI RIBNIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CRKVINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 38	E	3	PPG
5	LIČKI RIBNIK	MOST PREKO RIJEKE LIKE	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 56	E	3	PPG
6	LIČKI RIBNIK	OSTACI MLINOVA	GOSPODARSKA GRAĐEVINA	GG 05	E	3	PPG
7	LIČKI RIBNIK	ŽUPNA CRKVA SV. PETRA I PAVLA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 18	P	2	R

MEDAK

1	MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE TURSKO GROBLJE - UZELCI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 30	N	3	PPG
2	MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRČKO GROBLJE-V. JAPAGE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 31	E	3	PPG

3	MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 32	E	2	P
4	MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE VELAGUŠA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 33	E	2	P
5	MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE TRAVICE - POD PLANTAŽOM	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 34	E	3	PPG
6	MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE NASELJE MEDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 35	E	3	PPG
7	MEDAK - BAGUNICA	BUNAR	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 57	N	3	PPG
8	MEDAK	PRAVOSLAVNA CRKVA ROĐENJA SV. JOVANA PRETEČE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 19	E	2	P

MOGORIĆ

1	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKI LOKALITET ČELINA PEĆINA	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 01	E	2	P
2	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKI LOKALITET CRKVA SV. NIKOLE	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 02	E	1	P
3	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA - BULJMIZE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 20	E	1	P
4	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE POPOVIĆI - PRAVOSLAVNO GROBLJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 21	E	2	P
5	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA - POPOVIĆI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 22	E	2	P
6	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE JERKOVAČA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 23	N	2	P
7	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CRKVINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 24	N	3	PPG
8	MOGORIĆ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KARAULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 25	E	3	PPG
9	MOGORIĆ	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 58	E	3	PPG
10	MOGORIĆ	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 59	N	3	PPG
11	MOGORIĆ -RADAKOVIĆI	MOGORIĆ 121	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 06	E	3	PPG
12	MOGORIĆ	RUŠEVINE PRAVOSLAVNE CRKVE SV. NIKOLE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 20	E	3	PPG

MUŠALUK

3	MUŠALUK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CRKVINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 77	E	2	P
4	MUŠALUK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE BOBINOVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 78	E	2	P
5	MUŠALUK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE RISOVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 79	E	2	P
6	MUŠALUK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KALAURA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 80	E	2	P
7	MUŠALUK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE STARI BUDAK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 81	E	1	P
8	MUŠALUK	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 60	N	3	PPG
9	MUŠALUK	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 61	N	3	PPG
10	MUŠALUK	ŠKOLA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 62	N	3	PPG
11	MUŠALUK	STARI GRAD BUDAK	OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 04	R	1	R
12	MUŠALUK	KAPELA SV. DUHA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 21	P	2	R

OSTROVICA

1	OSTRIVICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GLAVIČICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 07	E	2	P
2	OSTRIVICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE OSTRIVICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 08	E	2	P

OŠTRA

1	OŠTRA	ARHEOLOŠKO OŠTRA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 47	N	3	PPG
---	-------	---------------------	----------	---------------------	-------	---	---	-----

OTEŠ

1	OTEŠ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	OTEŠ	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 74	E	2	P
2	OTEŠ	MOST PREKO OTEŠICE		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 63	N	3	PPG
3	OTEŠ - BREZOVO POLJE	OTEŠ BB		ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 07	N	2	P

PAVLOVAC VREBAČKI

1	PAVLOVAC VREBAČKI	ARHEOLOŠKO KULINE	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 16	E	3	PPG
2	PAVLOVAC VREBAČKI	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	RUPE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 17	E	2	P
3	PAVLOVAC VREBAČKI	ARHEOLOŠKO CRKVINA POD ŠUPLJAROM	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 18	E	2	P
4	PAVLOVAC VREBAČKI	ARHEOLOŠKO ŠUPLJARA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 19	E	2	P

POČITELJ

1	POČITELJ	ARHEOLOŠKO VUKSAN GRADINA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 36	E	1	P
2	POČITELJ	STARI GRAD		OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 05	E	2	P

PODASTRANA

1	PODASTRANA	PODASTRANA 23		ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 08	N	2	P
---	------------	---------------	--	---------------------	-------	---	---	---

RASTOKA

1	RASTOKA	ARHEOLOŠKI BABINOVAC	LOKALITET	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 06	E	3	PPG
2	RASTOKA	MOST PREKO OTEŠICE		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 64	N	3	PPG
3	RASTOKE - MIŠKULINI	RASTOKA 37		ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 09	N	2	P

SMILJAN

2	SMILJAN	ARHEOLOŠKO CRIKVINA - BOGDANIĆ	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 53	N	2	P
3	SMILJAN	ARHEOLOŠKO BOGDANIĆ	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 54	E	2	P
4	SMILJAN	ARHEOLOŠKO KRČMAR	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 55	E	2	P
5	SMILJAN	ARHEOLOŠKO MILJAČA	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 56	E	2	P
6	SMILJAN	ARHEOLOŠKO SMILJAN	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 57	E	2	P
7	SMILJAN	ARHEOLOŠKO TURSKO GROBLJE	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 58	E	2	P
8	SMILJAN	ARHEOLOŠKO CRIKVINE - ČOVINI	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 59	E	1	P
9	SMILJAN	ARHEOLOŠKO CRIKVINE-ČOVINI-HOSPICIJ	PODRUČJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 60	E	2	P
10	SMILJAN KOLAKOVICA	MOST NA BOGDANICI		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 65	N	3	PPG
11	SMILJAN - MILKOVIĆA VAROŠ	CISTERNA		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 66	N	3	PPG
12	SMILJAN - PODKRČMAR	STARA ŠKOLA		CIVILNA GRAĐEVINA	CG 67	N	3	PPG

13	SMILJAN - BOGDANIĆ	SMILJAN 73	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 10	N	2	P
14	SMILJAN - MILKOVIĆA VAROŠ	SMILJAN 155	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 11	N	3	PPG
15	SMILJAN	RODNA KUĆA NIKOLE TESLE	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 05	P	1	R
16	SMILJAN	SPOMEN PODRUČJE NIKOLE TESLE	MEMORIJALNO PODRUČJE	MP 03	P	1	R
17	SMILJAN	STARI GRAD KRČMAR	OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 06	E	1	P
18	SMILJAN	KAPELA BEZGREŠNOG ZAČEČA BDM	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 22	E	2	P
19	SMILJAN	PRAVOSLAVNA CRKVA SV. PETRA I PAVLA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 23	P	2	R
20	SMILJAN	ŽUPNA CRKVA GOSPE KARMELSKE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 24	E	2	P

SMILJANSKO POLJE

1	SMILJANSKO POLJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 84	N	2	P
---	------------------	-----------------------------	---------------------	-------	---	---	---

ŠIROKA KULA

1	ŠIROKA KULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE ŠIROKA KULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 01	E	1	P
2	ŠIROKA KULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE KARLAULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 02	E	2	P
3	ŠIROKA KULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE ČUKOVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 03	E	2	P
4	ŠIROKA KULA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 83	E	2	P
5	ŠIROKA KULA	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 68	E	3	PPG
6	ŠIROKA KULA	TURSKA KULA	OBRAMBENA GRAĐEVINA	OG 07	N	2	P

TRNOVAC

1	TRNOVAC	ARHEOLOŠKI LOKALITET JOZGINA PEĆINA	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 05	E	2	P
2	TRNOVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE BUKOVA GLAVICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 50	N	3	PPG
3	TRNOVAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE TRNOV BREG	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 51	E	2	P
4	TRNOVAC - GORNJE SELO	TRNOVAC 76	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 69	N	2	P
5	TRNOVAC	ŽUPNI DVOR	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 70	N	2	P
6	TRNOVAC	TRNOVAC 31	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 12	N	2	P
7	TRNOVAC - JADOVNO	ŠKOLA, SPOMENIČKO MJESTO	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 08	R	⊗	R
8	TRNOVAC - JADOVNO	SPOMENIČKO MJESTO «ŠARANOVA JAMA»	MEMORIJALNO PODRUČJE	MP 04	R	A	R
9	TRNOVAC	KAPELA ŽALOSNE GOSPE	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 25	E	2	P
10	TRNOVAC	ŽUPNA CRKVA SV. NIKOLE B.	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 26	P	2	P
11	TRNOVAC - JADOVNO	POKLONAC SV. IVANA	SAKRALNA GRAĐEVINA	SG 27	N	3	PPG

VAGANAC

1	VAGANAC	ARHEOLOŠKI LOKALITET ŠNJARIĆA PEĆINA	ARHEOLOŠKI LOKALITET	AL 08	N	3	PPG
2	VAGANAC	VAGANAC 15	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 13	N	2	P
3	VAGANAC	VAGANAC 6	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 14	N	3	PPG
4	VAGANAC	VAGANAC 2	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 15	N	2	P

VELIKA PLANA

1	VELIKA PLANA - BAKOVAC	BAKOVAC 58	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 16	N	2	P
2	VELIKA PLANA - ČAČIČI	VELIKA PLANA 40	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 17	N	2	P
3	VELIKA PLANA - DRAGNUŠA	DRAGNUŠA	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 18	N	2	P

VELIKI ŽITNIK

1	VELIKI ŽITNIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE CRKVINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 75	E	2	P
2	VELIKI ŽITNIK	ARHEOLOŠKO PODRUČJE STARČEVIĆA GLAVICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 76	E	2	P
3	VELIKI ŽITNIK - MALI ŽITNIK	VELIKI ŽITNIK 37	ETNOLOŠKA GRAĐEVINA	EG 19	N	2	P
4	VELIKI ŽITNIK	SPOMEN DOM ANTE STARČEVIĆA	MEMORIJALNA GRAĐEVINA	MO 06	N	1	P

VREBAC

1	VREBAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE STRAŽBENICA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 11	E	2	P
2	VREBAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE GRADINA	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 12	E	2	P
3	VREBAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE VLAŠKO BRDO	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 13	E	3	PPG
4	VREBAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE TURSKO GROBLJE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 14	E	3	PPG
5	VREBAC	ARHEOLOŠKO PODRUČJE VELIKE GREDE	ARHEOLOŠKO PODRUČJE	AP 15	E	3	PPG
6	VREBAC	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 71	E	3	PPG
7	VREBAC	OSNOVNA ŠKOLA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 72	E	3	PPG

ZAVOĐE

2	ZAVOĐE	CISTERNA	CIVILNA GRAĐEVINA	CG 73	N	3	PPG
---	--------	----------	-------------------	-------	---	---	-----

PREGLED PO VRSTI

VRSTA		VALORIZACIJA							PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE				SVE-UKUPNO	
		1	2	3	#	⊗	A	B	⊖	PPG	P	R		
ARHEOLOŠKA BAŠTINA	ARHEOLOŠKA PODRUČJA	11	52	20	-	-	-	-	-	23	61	-	8	93
	ARHEOLOŠKI LOKALITETI	1	6	2	-	-	-	-	-	3	6	-	4	
	UKUPNO	12	56	26	-	-	-	-	-	25	68	-	9	
POVIJESNE GRADITELJSKE CIJELINE	GRADSKA NASELJA	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	GRADSKO SEOSKA NASELJA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	SEOSKA NASELJA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	UKUPNO	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	X	
POVIJESNI SKLOPOVI I GRAĐEVINE	GRADITELJSKI SKLOPOVI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	117
	CIVILNE GRAĐEVINE	-	41	32	5	-	-	-	5	32	28	13	7	
	SAKRALNE GRAĐEVINE	-	23	4	-	-	-	-	-	4	15	8	2	
	GROBNE GRAĐEVINE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	OBRAMBENE GRAĐEVINE	4	3	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7	
	GOSPODARSKE GRAĐEVINE	-	3	2	-	-	-	-	-	2	3	-	5	
	UKUPNO	4	70	38	5	-	-	-	5	38	50	24	X	
MEMORIJALNA BAŠTINA	MEMORIJALNA PODRUČJA	1	-	-	-	1	2	1	-	-	-	5	5	13
	MEMORIJALNE GRAĐEVINE	3	-	-	-	4	-	1	-	-	2	6	8	
	UKUPNO	4	-	-	-	5	2	2	-	-	2	11	X	
ETNOLOŠKA BAŠTINA	ETNOLOŠKA PODRUČJA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	19
	ETNOLOŠKE GRAĐEVINE	-	12	7	-	-	-	-	-	7	11	-	1	
	UKUPNO	-	12	7	-	-	-	-	-	7	12	-	9	
SVEUKUPNO		20	139	70	5	5	2	2	5	70	132	36	243	

TUMAČ OZNAKA
VALORIZACIJA

- 1 - Nacionalni značaj
- 2 - Regionalni značaj
- 3 - Lokalni značaj
- # - Bez značaja
- ⊗ - Nije utvrđen

- A - NOB spomenici od najvećeg značaja za naciju³
- B - NOB spomenici vrlo značajni za naciju

PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE

- R - Registracija
- P - Preventivna zaštita
- PPG - Prostornim planom grada
- ⊖ - Prestanak preventivne zaštite

³ Kategorizacija je 1986. godine izvršena od strane Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, Odbora za spomen-obilježavanje povijesnih događaja i личности Sabora SRH.

3.4.2.2. Sustav mjera zaštite

OPĆE MJERE I UVJETI ZAŠTITE

MJERE ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA

OPĆE ODREDBE

Jugoistočni dijelovi naselja Divoselo, Lički Čitluk, Počitelj, Kukljić te Drenovac Radučki u vrijeme izrade ove konzervatorske podloge nisu bili u potpunosti dostupni zbog miniranosti terena. Na tim područjima nisu provedena arheološka i konzervatorska istraživanja u cijelosti. Stoga je ista potrebno provesti naknadno, kada to stanje sigurnosti omogući. Sredstva za provođenje navedenih arheoloških istraživanja osigurava lokalna uprava i samouprava.

Uvjete zaštite i očuvanja kulturnih dobara nad kojima su uspostavljene mjere zaštite prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (kulturna dobra za koja je utvrđen akt o preventivnoj zaštiti ili registraciji) utvrđuje i provodi nadležno tijelo Ministarstva kulture. Hitni, nužni kao i dopušteni zahvati opće i tehničke zaštite utvrđuju se posebnim uvjetima u postupku izdavanja lokacijske dozvole, a odobravaju se prethodnim odobrenjem u postupku izdavanja građevne dozvole.

Prethodno odobrenje potrebno je ishoditi za sve radove koji se provode na kulturnim dobrima uključujući i radove za koje se ne izdaje građevna dozvola prema Zakonu o gradnji, te za radove iz Pravilnika o određivanju zahvata u prostoru za koje se ne izdaje lokacijska dozvola.

U slučaju izmjene važećih zakona (Zakona o gradnji - ukidanje lokacijske dozvole) uvjete zaštite utvrditi će nadležno tijelo na zahtjev stranke adekvatnim aktom, prije izdavanja prethodnog odobrenja (građevne dozvole).

Za kulturna dobra kojima se ovom podlogom predlažu mjere zaštite uspostavljene temeljem Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (preventivna zaštita, registracija) potrebno je pokrenuti postupak uspostavljanja iste. Postupak će po službenoj dužnosti pokrenuti nadležno tijelo Ministarstva kulture, odnosno vlasnik ili investitor prije poduzimanja planiranih zahvata. Sve navedeno odnosi se na sljedeća kulturna dobra:

- 1) Aleksinica - Aleksinica 93
- 2) Aleksinica - Arheološko područje Metla
- 3) Aleksinica - Arheološko područje Ostrvica
- 4) Aleksinica - Župna crkva Sv. Ivana Krstitelja
- 5) Aleksinica - Župni Dvor
- 6) Barlete - Arheološko područje crkva Sv. Ivana Krstitelja
- 7) Barlete - Arheološko područje Gradina

- 8) Barlete, Volarica - Pravoslavna crkva Vozdviženija Časnog Krsta
- 9) Bilaj - Arheološko područje Gradina
- 10) Bilaj - Arheološko područje Gradinica
- 11) Bilaj - Arheološko područje Klisa
- 12) Bilaj - Most preko Rijeke Like
- 13) Brušane - Arheološko područje Cimiter - Pod Glavicom
- 14) Brušane - Mlin na potoku Brušančica
- 15) Budak - Arheološki lokalitet Starog grada Budaka
- 16) Bužim - Arheološki lokalitet Dvostruka pećina
- 17) Bužim - Arheološko područje Crkvina
- 18) Bužim - Arheološko područje Gradina
- 19) Bužim - Stari grad
- 20) Bužim - Župna crkva Sv. Terezije
- 21) Bužim - Župni dvor
- 22) Donje Pazarište - Arheološko područje Kloštar
- 23) Donje Pazarište - Arheološko područje Španjuša
- 24) Donje Pazarište - Donje Pazarište 62
- 25) Donje Pazarište - Most
- 26) Donje Pazarište - Pilana
- 27) Donje Pazarište - Stara škola
- 28) Drenovac Radučki - Arheološko područje Zir
- 29) Gospić - A. Starčevića 17
- 30) Gospić - Arheološko područje Vukelići
- 31) Gospić - Bilajska 06
- 32) Gospić - Bilajska 181
- 33) Gospić - Kaniška 13
- 34) Gospić - Kaniška 53 (pošta)
- 35) Gospić - Kip Vodarice (Marta)
- 36) Gospić - Mlinarska 06 (ostaci mlina i skladište)
- 37) Gospić - Pil
- 38) Gospić - Trg A. Stepinca 01 (zgrada suda)
- 39) Gospić - Trg A. Stepinca bb (zgrada Privredne banke)
- 40) Klanac - Arheološko područje Didova glava
- 41) Klanac - Arheološko područje Kuk gradinski
- 42) Klanac - Arheološko područje Otešić
- 43) Klanac - Župna crkva Uznesenja Bl.Dj. Marije
- 44) Klanac - Župni dvor
- 45) Kukljić - Arheološki lokalitet Sv. Ivan u Gori
- 46) Kukljić - Arheološko područje Bartak - Grad
- 47) Kukljić - Kapela Sv. Ivana
- 48) Lički Novi - Arheološko područje Gradina
- 49) Lički Novi - Arheološko područje Kalaura
- 50) Lički Novi - Arheološko područje V. Jankuša
- 51) Lički Novi - Stari grad
- 52) Lički Osik - Arheološko područje Mrkaševac
- 53) Lički Osik - Arheološko područje Novoselija
- 54) Lički Osik - Arheološko područje Zubar
- 55) Lički Osik - Grobna Kapela Isusa Krista
- 56) Lički Osik - Lički Osik 77
- 57) Lički Ribnik - Arheološko područje Crkvina-Poluotok

-
- 58) Medak - Arheološko područje Medak
 - 59) Medak - Arheološko područje Velaguša
 - 60) Medak - Pravoslavna Crkva Rođenja Sv. Jovana Preteče
 - 61) Mogorić - Arheološki lokalitet Crkva Sv. Nikole
 - 62) Mogorić - Arheološki lokalitet Čelina pećina
 - 63) Mogorić - Arheološko područje Gradina - Buljmize
 - 64) Mogorić - Arheološko područje Gradina - Popovići
 - 65) Mogorić - Arheološko područje Jerkovača
 - 66) Mogorić - Arheološko područje Popovići - Pravoslavno Groblje
 - 67) Mušaluk - Arheološko područje Bobinac
 - 68) Mušaluk - Arheološko područje Crkvina
 - 69) Mušaluk - Arheološko područje Kalaura
 - 70) Mušaluk - Arheološko područje Risovac
 - 71) Mušaluk - Arheološko područje Stari Budak
 - 72) Ostrvica - Arheološko područje Glavičica
 - 73) Ostrvica - Arheološko područje Ostrovica
 - 74) Oteš - Arheološko područje Oteš
 - 75) Oteš, Brezovo Polje - Oteš bb
 - 76) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Crkvina pod Šupljalom
 - 77) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Rupe
 - 78) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Šupljara
 - 79) Počitelj - Arheološko područje Vuksan Gradina
 - 80) Počitelj - Stari Grad
 - 81) Podastrana - Podastrana 23
 - 82) Rastoka, Miškulini - Rastoka 37
 - 83) Smiljan - Arheološko područje Bogdanić
 - 84) Smiljan - Arheološko područje Crikvina - Bogdanić
 - 85) Smiljan - Arheološko područje Crikvine - Čovini
 - 86) Smiljan - Arheološko područje Crikvine - Čovini - Hospicij
 - 87) Smiljan - Arheološko područje Krčmar
 - 88) Smiljan - Arheološko područje Miljača
 - 89) Smiljan - Arheološko područje Smiljan
 - 90) Smiljan - Arheološko područje Tursko groblje
 - 91) Smiljan - Kapela Bezgrešnog začeca BDM
 - 92) Smiljan - Stari grad Krčmar
 - 93) Smiljan - Župna crkva Gospe Karmelske
 - 94) Smiljan, Bogdanić - Smiljan 73
 - 95) Smiljansko polje - Arheološko područje Gradina
 - 96) Široka Kula - Arheološko područje Čukovac
 - 97) Široka Kula - Arheološko područje Gradina
 - 98) Široka Kula - Arheološko područje Karaula
 - 99) Široka Kula - Arheološko područje Široka Kula
 - 100) Široka Kula - Turska kula
 - 101) Trnovac - Arheološki lokalitet Jozgina Pećina
 - 102) Trnovac - Arheološko područje Trnov Breg
 - 103) Trnovac - Kapela Žalosne Gospe
 - 104) Trnovac - Trnovac 31
 - 105) Trnovac - Župni Dvor
 - 106) Trovac, Gornje Selo - Trnovac 76
 - 107) Vaganac - Vaganac 02

- 108) Vaganac - Vaganac 15
- 109) Velika Plana, Bakovac - Bakovac 58
- 110) Velika Plana, Draglušica - Draglušica bb
- 111) Velika Plana, Čačići - Velika Plana 40
- 112) Veliki Žitnik - Arheološko područje Crkvina
- 113) Veliki Žitnik - Arheološko područje Starčevića Glavica
- 114) Veliki Žitnik - Spomen dom Ante Starčevića
- 115) Veliki Žitnik, Mali Žitnik - Veliki Žitnik 37
- 116) Vrebac - Arheološko područje Gradina
- 117) Vrebac - Arheološko područje Stražbenica

Zaštitu i očuvanje kulturnih dobara od lokalnog značaja provode tijela lokalne uprave i samouprave sukladno mjerama zaštite utvrđenim ovom konzervatorskom podlogom. Lokalna uprava i samouprava dužna je o planiranim zahvatima na zaštitu i očuvanju kulturnih dobara lokalnog značaja obavijestiti nadležno tijelo Ministarstva kulture, te postupati u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("NN", br. 69/99 članak 17⁴, NN br. 151/03 i 157/03), te člankom 24⁵ Pravilnika o registru kulturnih dobara Republike Hrvatske ("NN" 37/2001).

Sve navedeno odnosi se na sljedeća kulturna dobra:

- 1) Aleksinica - Aleksinica 79
- 2) Aleksinica - Arheološko područje Aleksinica
- 3) Bilaj, Valentići - Bunar
- 4) Brušane - Zgrada pošte
- 5) Brušane - Arheološko područje Cimiter - Cerkovni put
- 6) Brušane - Rimsko Vrelo
- 7) Brušane - Župna crkva Sv. Martina B.
- 8) Bužim - Arheološko područje Klisa
- 9) Bužim - Arheološko područje Vučja Glavica
- 10) Bužim - Bužim 98
- 11) Bužim - Stara škola
- 12) Debelo brdo I - Arheološko područje Debelo brdo
- 13) Debelo brdo II, Pavelići - Debelo brdo 43
- 14) Divoselo - Arheološko područje Alanak
- 15) Divoselo - Arheološko područje Klisa
- 16) Donje Pazarište - Cisterna

⁴ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("NN", br. 69/99), Članak 17:

Dobro za koje prema odredbama ovoga Zakona nije utvrđeno da je pod zaštitom kao kulturno dobro predstavničko tijelo županije, Grada Zagreba, grada ili općine može proglasiti zaštićenim, ako se nalazi na njihovom području.

Tijelo iz stavka 1. ovoga članka svojom će odlukom odrediti dobro koje proglašava zaštićenim, a način njegove zaštite utvrdit će uz prethodnu suglasnost nadležnog tijela, te osigurati uvjete i sredstva potrebna za provedbu odluke.

Odluku iz stavka 1. ovoga članka donositelj je dužan dostaviti Ministarstvu kulture.

⁵ Pravilnika o registru kulturnih dobara republike Hrvatske ("NN" 37/01), Članak 24:

Uprava vodi i evidenciju kulturnih dobara od lokalnog značenja proglašanih u skladu s člankom 17. Zakona. Evidencija dobara od lokalnog značenja posebni je dio Registra označen odgovarajućom oznakom u bazi podataka. Po završetku kalendarske godine svi upisi evidencije dobara od lokalnog značenja ispisuju se na papir na način propisan člankom 11. stavak 3. i 4. ovoga Pravilnika. U evidenciju dobara od lokalnog značenja unose se na osnovi akta koje je donijelo nadležno tijelo lokalne samouprave sljedeći podaci: – redni broj upisa, – broj i datum akta na osnovi kojega se dobro upisuje, – smještaj dobra (naselje, lokalitet, adresa, za arheološko dobro: topografske oznake, za nematerijalno dobro: područje na kojem je poznato), – naziv dobra, – identifikacijski podaci koji sadrže sažete povijesne podatke, opis i stanje, – ime i prezime naziv i adresa vlasnika/imatelja dobra, – katastarsku česticu i katastarsku općinu (za nepokretna dobra), – opis područja zaštićenog dobra (za povijesne cjeline), – karakterističnu fotografiju, te – službene bilješke (upisi hipoteke i drugih podataka važnih za imovinsko-pravni status dobra).

- 17) Donje Pazarište - Mlin
- 18) Donje Pazarište, Španjuša - D. Pazarište 19
- 19) Drenovac Radučki - Arheološko područje Vrščić - Grčko Groblje
- 20) Gospić - A. Starčevića 08
- 21) Gospić - A. Starčevića 09
- 22) Gospić - A. Starčevića 16
- 23) Gospić - Bana I. Karlovića 14
- 24) Gospić - Kaniška 07
- 25) Gospić - Most preko rijeke Novčice
- 26) Gospić - Popa N. Mašića 2
- 27) Kaniža - Zgrada uprave Parka prirode Velebit
- 28) Klanac - Arheološko područje Baukuša
- 29) Klanac - Cisterna
- 30) Kruškovac - Arheološko područje Gradina
- 31) Lički Novi - Kapela poklonac
- 32) Lički Osik - Cisterna
- 33) Lički Osik - Cisterna
- 34) Lički Ribnik - Arheološki lokalitet Ostava "Ribnik"
- 35) Lički Ribnik - Arheološko područje Crkvina
- 36) Lički Ribnik - Most preko rijeke Like
- 37) Lički Ribnik - Ostaci mlinova
- 38) Medak - Arheološko područje Grčko groblje - V. Japage
- 39) Medak - Arheološko područje Travice - Pod plantažom
- 40) Medak - Arheološko područje Tursko groblje - Uzelci
- 41) Medak, Bagunica - Bunar
- 42) Mogorić - Arheološko područje Crkvina
- 43) Mogorić - Arheološko područje Karaula
- 44) Mogorić - Cisterna
- 45) Mogorić - Cisterna
- 46) Mogorić - Ruševine pravoslavne Crkve Sv. Nikole
- 47) Mogorić, Radakovići - Mogorić 121
- 48) Mušaluk - Cisterna
- 49) Mušaluk - Cisterna
- 50) Mušaluk - Škola
- 51) Oštra - Arheološko područje Oštra
- 52) Oteš - Most preko Otešice
- 53) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Kuline
- 54) Rastoka - Arheološki lokalitet Babinovac
- 55) Rastoka - Most preko Otešice
- 56) Smiljan, Kolakovica - Most na Bogdanici
- 57) Smiljan, Milkovića Varoš - Cisterna
- 58) Smiljan, Milkovića Varoš - Smiljan 155
- 59) Smiljan, Podkrčmar - Stara Škola
- 60) Široka Kula - Cisterna
- 61) Trnovac - Arheološko područje Bukova Glavica
- 62) Trnovac, Jadovno - Poklonac Sv. Ivana
- 63) Vaganac - Arheološki lokalitet Šnjarića Pećina
- 64) Vaganac - Vaganac 6
- 65) Vrebac - Arheološko područje Tursko Groblje
- 66) Vrebac - Arheološko područje Velike Grede

- 67) Vrebac - Arheološko područje Vlaško Brdo
- 68) Vrebac - Cisterna
- 69) Vrebac - Osnovna škola
- 70) Zavode - Cisterna

Za područje urbanističke cjeline Gospića sukladno članku 57.⁶ Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("NN", br. 69/99), obvezna je izrada urbanističkog plana uređenja.

MJERE ZAŠTITE ARHEOLOŠKIH PODRUČJA I LOKALITETA

Na području grada Gospića ubicirana su ukupno 92 arheološka područja i lokaliteta koja nemaju pravni status zaštite u smislu Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. To je rezultat, prije svega, slabe istraženosti a ne važnosti i brojnosti pojedinih arheoloških lokaliteta. Arheološki lokaliteti kako istraženi tako i potencijalni, predstavljaju važan element kulturne baštine, značajan za povijesni i kulturni identitet naroda i prostora u mikro i makroregionalnom smislu.

Upravo zbog stupnja neistraženosti arheološka područja i lokaliteti svrstavaju se u grupu ugroženih i najmanje zaštićenih kulturnih dobara.

Mjere i uvjeti zaštite podrazumijevaju:

1. Prethodno odobrenje potrebno je ishoditi za sve radove koji se provode na kulturnim dobrima uključujući i radove za koje se ne izdaje građevna dozvola prema Zakonu o gradnji, te za radove iz Pravilnika o određivanju zahvata u prostoru za koje se ne izdaje lokacijska dozvola. U slučaju izmjene važećih zakona (Zakona o gradnji - ukidanje lokacijske dozvole) mjere zaštite utvrditi će nadležno tijelo na zahtjev stranke adekvatnim aktom, prije izdavanja prethodnog odobrenja (građevne dozvole).

2. Na osnovu rezultata istraživanja utvrdit će se daljnji postupak u zaštiti predmetnog područja ili lokaliteta. Prioritetna istraživanja potrebno je provoditi na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju infrastrukturnih i telekomunikacijskih sustava te iskorištavanju mineralnih i drugih sirovina. Ako se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova naiđe na arheološko nalazište ili nalaze, potrebno je postupiti u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara⁷.

3. Provođenje probnih arheološka istraživanja, za sve arheološka područja i lokalitete utvrđene ovim planom, kako bi se odredile granice zaštite i njihovo detaljno kartiranje i dokumentiranje. Navedena istraživanja potrebno je provesti

⁶ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("NN", br. 69/99), Članak 57.

Radi zaštite i očuvanja kulturno-povijesne cjeline donosi se urbanistički plan uređenja, sukladno propisima o prostornom uređenju i ovom Zakonu.

⁷ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("NN", br. 69/99), Članak 45:

Ako se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla, na kopnu, u vodi ili moru naiđe na arheološko nalazište ili nalaze, osoba koja izvodi radove dužna je prekinuti radove i o nalazu bez odgađanja obavijestiti nadležno tijelo.

Po primitku obavijesti iz stavka 1. ovoga članka, a najdulje u roku od tri dana od primitka obavijesti nadležno će tijelo, ako to ocijeni potrebnim, rješenjem odrediti mjere osiguranja i zaštite nalazišta i nalaza, a može donijeti i rješenje o privremenoj obustavi daljnjih radova. Žalba na rješenje iz stavka 2. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

Za vrijeme privremene obustave radova po rješenju iz stavka 2. ovoga članka investitor može podnijeti zahtjev nadležnom tijelu za odobrenje nastavka radova. O ovom zahtjevu investitora nadležno će tijelo odlučiti u roku 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

prije vršenja građevinskih i drugih radova, odnosno prije ishođenja prethodnog odobrenja sukladno točkama navedenim pod 1 i 2. Na osnovu rezultata istraživanja utvrdit će se daljnji postupak te tehnički uvjeti zaštiti predmetnog područja ili lokaliteta. Probna arheološka istraživanja potrebno je provesti za sljedeće arheološka područja i lokalitete:

- 1) Aleksinica - Arheološko područje Aleksinica
- 2) Aleksinica - Arheološko područje Metla
- 3) Aleksinica - Arheološko područje Ostrovica
- 4) Barlete - Arheološko područje Crkva Sv. Ivana Krstitelja
- 5) Barlete - Arheološko područje Gradina
- 6) Bilaj - Arheološko područje Gradina
- 7) Bilaj - Arheološko područje Gradinica
- 8) Bilaj - Arheološko područje Klisa
- 9) Brušane - Arheološko područje Cimiter - Cerkovni put
- 10) Brušane - Arheološko područje Cimiter - Pod glavicom
- 11) Budak - Arheološki lokalitet Starog grada Budaka
- 12) Bužim - Arheološki lokalitet Dvostruka pećina
- 13) Bužim - Arheološko područje Crkvina
- 14) Bužim - Arheološko područje Gradina
- 15) Bužim - Arheološko područje Klisa
- 16) Bužim - Arheološko područje Vučja glavica
- 17) Debelo Brdo I - Arheološko područje Debelo Brdo
- 18) Divoselo - Arheološko područje Alanak
- 19) Divoselo - Arheološko područje Klisa
- 20) Donje Pazarište - Arheološko područje Kloštar
- 21) Donje Pazarište - Arheološko područje Španjuša
- 22) Drenovac Radučki - Arheološko područje Vrščić - Grčko groblje
- 23) Drenovac Radučki - Arheološko područje Zir
- 24) Gospić - Arheološko područje Vukelići
- 25) Klanac - Arheološko područje Baukuša
- 26) Klanac - Arheološko područje Didova Glava
- 27) Klanac - Arheološko područje Kuk Gradinski
- 28) Klanac - Arheološko područje Otešić
- 29) Kruškovac - Arheološko područje Gradina
- 30) Kukljić - Arheološki lokalitet Sv. Ivan u Gori
- 31) Kukljić - Arheološko područje Bartak-Grad
- 32) Lički Novi - Arheološko područje Gradina
- 33) Lički Novi - Arheološko područje Kalaura
- 34) Lički Novi - Arheološko područje V. Jankuša
- 35) Lički Osik - Arheološko područje Mrkaševac
- 36) Lički Osik - Arheološko područje Novoselija
- 37) Lički Osik - Arheološko područje Zubar
- 38) Lički Ribnik - Arheološki lokalitet Ostava "Ribnik"
- 39) Lički Ribnik - Arheološko područje Crkvina
- 40) Lički Ribnik - Arheološko područje Crkvina - Poluotok
- 41) Medak - Arheološko područje Grčko groblje - V. Japage
- 42) Medak - Arheološko područje Medak
- 43) Medak - Arheološko područje Naselje Medak
- 44) Medak - Arheološko područje Travice - Pod plantažom

-
- 45) Medak - Arheološko područje Tursko groblje - Uzelci
 - 46) Medak - Arheološko područje Velaguša
 - 47) Mogorić - Arheološki lokalitet Crkva Sv. Nikole
 - 48) Mogorić - Arheološki lokalitet Čelina Pećina
 - 49) Mogorić - Arheološko područje Crkvina
 - 50) Mogorić - Arheološko područje Gradina - Buljmize
 - 51) Mogorić - Arheološko područje Gradina - Popovići
 - 52) Mogorić - Arheološko područje Jerkovača
 - 53) Mogorić - Arheološko područje Karaula
 - 54) Mogorić - Arheološko područje Popovići - Pravoslavno Groblje
 - 55) Mušaluk - Arheološko područje Bobinovac
 - 56) Mušaluk - Arheološko područje Crkvina
 - 57) Mušaluk - Arheološko područje Kalaura
 - 58) Mušaluk - Arheološko područje Risovac
 - 59) Mušaluk - Arheološko područje Stari Budak
 - 60) Ostrvica - Arheološko područje Glavičica
 - 61) Ostrvica - Arheološko područje Ostrvica
 - 62) Oštra - Arheološko područje Oštra
 - 63) Oteš - Arheološko područje Oteš
 - 64) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Crkvina pod Šupljaram
 - 65) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Kuline
 - 66) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Rupe
 - 67) Pavlovac Vrebački - Arheološko područje Šupljara
 - 68) Počitelj - Arheološko područje Vuksan Gradina
 - 69) Rastoka - Arheološki lokalitet Babinovac
 - 70) Smiljan - Arheološko područje Bogdanić
 - 71) Smiljan - Arheološko područje Crikvina - Bogdanić
 - 72) Smiljan - Arheološko područje Crikvine - Čovini
 - 73) Smiljan - Arheološko područje Crikvine - Čovini - Hospicij
 - 74) Smiljan - Arheološko područje Krčmar
 - 75) Smiljan - Arheološko područje Miljača
 - 76) Smiljan - Arheološko područje Smiljan
 - 77) Smiljan - Arheološko područje Tursko Groblje
 - 78) Smiljansko polje - Arheološko područje Gradina
 - 79) Široka Kula - Arheološko područje Čukovac
 - 80) Široka Kula - Arheološko područje Gradina
 - 81) Široka Kula - Arheološko područje Karaula
 - 82) Široka Kula - Arheološko područje Široka Kula
 - 83) Trnovac - Arheološki lokalitet Jozgina pećina
 - 84) Trnovac - Arheološko područje Bukova Glavica
 - 85) Trnovac - Arheološko područje Trnov breg
 - 86) Vaganac - Arheološki lokalitet Šnjarića Pećina
 - 87) Veliki Žitnik - Arheološko područje Crkvina
 - 88) Veliki Žitnik - Arheološko područje Starčevića Glavica
 - 89) Vrebac - Arheološko područje Gradina
 - 90) Vrebac - Arheološko područje Stražbenica
 - 91) Vrebac - Arheološko područje Tursko Groblje
 - 92) Vrebac - Arheološko područje Velike Grede
 - 93) Vrebac - Arheološko područje Vlaško Brdo

4. Arheološko područje Krčmar djelomično se preklapa sa površinom za iskorištavanje mineralnih sirovina koja je predložena Prostornim planom Ličko - senjske županije. S obzirom na jedinstvenost, te usku povezanost topoloških i morfoloških obilježja sa povijesnim značajem prostora brda Krčmar, na dijelu arheološkog područja Krčmar nije moguće iskorištavanje mineralnih sirovina. Iskorištavanje mineralnih sirovina moguće je na predviđenom prostoru van arheološkog područja.

MJERE ZAŠTITE POVIJESNIH GRADITELJSKIH CJELINA

Područje grada Gospića obuhvaća prostor od ukupno 50 naselja. Naselja su pretežno ruralnog tipa sastavljena od niza rodovskih zaselaka vezanih uz manje administrativno, župsko ili trgovačko središte. Organizacija naselja uvjetovana je topografskim i geološkim obilježjima užeg područja. Osim u slučaju grada Gospića, središta naselja nisu ostvarila značajniju urbanu organizaciju prostora. Tome su prije svega razlog nepovoljni ekonomski uvjeti koji nisu dozvolili značajniji razvoj infrastrukture i povećanje broja stanovništva. Učestala ratna razaranja degradirala su stanje u prostoru, prouzročila brojna iseljavanja te odumiranje naselja na cijelom području grada Gospića.

Preventivna zaštita u smislu Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara uspostavljena je za Povijesno urbanističku cjelinu grada Gospića. Istraživanjima za potrebe ovog plana nisu utvrđena druga, bilo urbana ili ruralna naselja čija bi povijesna organizacija prostora te kvaliteta izgradnje osiguravali zaštitu temeljem navedenog zakona.

Prema prijedlogu Pravilnika o utvrđivanju svojstava mjera zaštite za kulturno povijesne cjeline utvrđene su slijedeće zone, te pripadajući opći uvjeti zaštite:

1. ZONA A

Zona prvog stupnja zaštite povijesnih struktura u kojoj se nalaze dobro očuvani i osobito vrijedni elementi, povezani u cjelinu bez značajnijeg diskontinuiteta. Mjere zaštite propisuje očuvanje svih povijesnih vrijednosti uključujući organizaciju i elemente prostora, graditeljsko nasljeđe te povijesne funkcije i sadržaje. Dopušteni su zahvati konzervacije i sanacije te faksimilne rekonstrukcije. Unošenje recentnih struktura ograničeno je na minimalnu mjeru.

2. ZONA B

Zona drugog stupnja zaštite povijesnih struktura u kojoj se nalaze elementi različitog stupnja očuvanosti, povezani u skladnu cjelinu zajedno sa recentnim strukturama. Mjere zaštite propisuje očuvanje povijesne organizacije prostora ili elemenata prostora te posebno vrijednih pojedinačnih građevine ili grupe građevina sa pripadajućom funkcijom. Dopušteni su zahvati konzervacije i sanacije te rekonstrukcije u suvremenim materijalima. Recentne strukture moguće je interpoliranjem prema obilježjima zone poštujući zatečenu organizaciju prostora i postojeće gabarite.

3. ZONA E

Zona zaštite ekspozicije ili kontaktna zona zaštićenih povijesnih struktura koju čini neposredna okolina zaštićene cjeline. Propisuje se zaštita povijesnih sadržaja zona A i B, zaštita odabranih elemenata, uz kontrolu namjena površina i gabarita, a posebno uz očuvanje kvalitetnih vizura, arhitektonskih i krajobraznih vrijednosti. U toj su zoni moguće intervencije u prostoru uz pridržavanje osnovnih konzervatorskih načela.

4. ZONA K

Zona zaštite krajolika kulturno povijesne cjeline koju čini prirodni i kultivirani prostor koji je integralno povezan sa cjelinom. U ovoj se zoni propisuje zaštita integralnih, prirodnih i kulturno povijesnih vrijednosti. Zaštićuju se vizure putem kontroliranih intervencija u vidnom polju zaštićene cjeline. Sustav mjera propisuje - zaštitu integralnih, prirodnih i kulturno povijesnih vrijednosti uspostavom skladnih odnosa sa zaštićenom cjelinom (zona A i B), - očuvanje i isticanje povijesnih oblika i kompozicijskih vrijednosti (dominantne, subdominantne), - zaštitu vanjskih i unutarnjih vizura (panorame, usmjerene vizure) putem kontroliranih intervencija u zadanom polju zaštićene cjeline, - uz pridržavanje načela iz prethodnog stavka moguće su i veće intervencije u prostoru.

5. ZONA I

Zona istraživanja kojom se utvrđuje postojeće ili potencijalno područje arheoloških ili konzervatorskih istraživanja. Sve intervencije u ovoj zoni uvjetovane su prethodnim istraživanjima i njihovim rezultatima.

GRADSKA NASELJA

POVIJESNO URBANISTIČKA CJELINA GOSPIĆ

Povijesno urbanistička cjelina Gospić, preventivno je zaštićeno kulturno dobro rješenjem Konzervatorskog odjela u Karlovcu. U okviru rješenja određene su joj granice obuhvata te utvrđene dvije zone zaštite: ZONA A i ZONA B. ZONA E i ZONA K nisu uspostavljene preventivnom zaštitom. Stanje prostora značajno je izmijenjeno proteklih godina, a novi pravilnici i zakonska regulativa unaprijedili su metodologiju zaštite povijesnih cjelina. Stoga je potrebno pristupiti reviziji postojećeg rješenja o preventivnoj zaštiti Povijesno urbanistička cjelina Gospića.

Ovom konzervatorskom podlogom, Povijesno urbanistička cjelina Gospić valorizirana je kao kulturno dobro regionalnog značaja.

1. ZONA A

Unutar zone nalaze se povijesne strukture koje većim dijelom obuhvaćaju razvoj grada od njegovog nastanka do kraja 19. stoljeća. To je formirani dio naselja u kojem su zahvati izgradnje i organizacije prostora tijekom 20. stoljeća minimalni. Zastupljene su povijesne strukture pretežno regionalnog značaja. Riječ je o izgradnji izrazitih urbanih obilježja koja svojom funkcijom i tipologijom podupire oblikovanje centra naselja. Posebno se ističu Župna crkva, Kula age Senkovića, Stara gimnazija, Stara žandarmerija, Zgrada suda i Muzeja Like te više građanskih kuća stambene namjene. Nažalost, razaranja tijekom

Domovinskog rata značajno su degradirala prostor. Posebno su teška oštećenja na početku Ulice A. Starčevića. Ratne štete na kulturnim dobrima kreću se u rasponu do pete kategorije. Recentnu izgradnju koja djelomično narušava cjelovitost zone nalazimo na početku Budačke ulice te u ulici Frana Kurelca.

UREĐENJE PROSTORA

Postojeću prostornu organizaciju te urbanu matricu zone, uključujući cjelokupnu mrežu ulica, parkova i drugih javnih prostora zajedno sa povijesnim urbanim elementima i javnom plastikom potrebno je zadržati, a po potrebi dodatno artikulirati i urediti. Sve zahvate potrebno je provoditi uz prethodna konzervatorska istraživanja prema povijesnim obrascima i izvorima, u cilju osiguravanja i vraćanja izvornog povijesnog ambijenta zone.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti obradi i nivou pješačkih te kolnih prometnica. Preporuča se uporaba isključivo prirodnih materijala obrađenih i postavljenih na tradicionalan način. Postojeći nivoi kolnih prometnica značajno su izmijenjeni u odnosu na izvornu situaciju. Problem je posebno izražen na početku Ulice Dr. Franje Tuđmana gdje kolna ploha nadvisuje ulaze građevina za više od 50 centimetara. Stoga je prilikom rekonstrukcije prometnica potrebno težiti vraćanju visinske kote koja će povijesnu izgradnju staviti u kontekst u kojem je i nastala.

Uređenja parkovnih površina potrebno je ostvariti primjerenim održavanjem postojećeg visokog raslinja te artikuliranjem i ozelenjavanjem parternih površina.

Adekvatnu pažnju potrebno je posvetiti odabiru i načinu postave urbane opreme i uređaja (klupe, korpe za otpatke, žardinjere, tende, nadstrešnice, klima uređaji, satelitske i druge antene). Svi zahvati moraju biti ujednačeni i ne smiju narušavati povijesni ambijent.

POSTOJEĆA IZGRADNJA

Postojeću izgradnju potrebno je primjereno održavati u okvirima postojećih gabarita, tako da se ne gube njezina izvorna obilježja. Zahvate konzervacije i sanacije potrebno je provoditi primjenom izvornih materijala, završnih obrada i tehnika gradnje. Sve zahvate potrebno je provoditi uz prethodna konzervatorska istraživanja, prema izvornim oblicima i gabaritima. Teško oštećenu ili uništenu povijesnu izgradnju potrebno je obnoviti izradom faksimila. U posebno teškom stanju nalaze se povijesne građevine na početku Ulice A. Starčevića. Kula age Senkovića, te građevine na brojevima 4 i 6 teško su oštećena tijekom ratnih razaranja.

NOVA IZGRADNJA

Nova izgradnja, osim faksimilne rekonstrukcije povijesnih građevina, moguća je tek u manjoj mjeri. To se odnosi na recentnu izgradnju teško oštećenu tijekom ratnih razaranja koja se nalazi na početku Ulice A. Starčevića na brojevima 1 i 3. Novu izgradnju treba vršiti u skladu s neposrednom okolinom poštujući tipologiju i gabarite postojeće izgradnje, te zatečene građevinske linije i pravce izgradnje. Svaka nova izgradnja treba unaprijediti stanje u povijesnom

ambijentu. Građevine trebaju biti izrazitih urbanih obilježja i suvremenih oblikovnih rješenja.

FUNKCIJE I SADRŽAJI

Prostor ZONE A treba zadržati te dodatno afirmirati kao gradski centar. Primjerene namjene građevine kreću se u okviru uobičajenih funkcija centra: javna i društvena, poslovna, uslužna i trgovačka, odnosno kombinacija navedenih namjena. Prizemlja građevina trebaju biti u što većoj mjeri javna ili poslovna. Kako centar ne bi odumirao, stambena funkcija poželjna je na katnim etažama građevina.

2. ZONA B

Predmetna zone predstavlja kontaktni prostor ZONE A. Sadrži povijesne strukture koje su u prostoru izolirane i ne tvore zaokruženu cjelinu. Urbana matrica većim dijelom uspostavljena je u 19. stoljeću. Izgradnja 20. stoljeća ne odvija se prema uspostavljenim obrascima. Svojom tipologijom, gabaritima i položajem narušava homogenost izgradnje prethodnog razdoblja. Posebno velike devastacije dešavaju se na zapadnoj strani Kaniške ulice. Povijesna izgradnja tipološki je u rasponu od upravnih i javnih zgrada do građanske stambene arhitekture urbanog i suburbanog tipa. Posebno se ističu zgrade stare i nove županije i Kapela sv. Ivana Nepomuka. Ratna razaranja na povijesnim strukturama unutar ZONE B kreću se u rasponu do treće kategorije.

UREĐENJE PROSTORA

Postojeću organizaciju prostora i urbanu matricu zone koja je nastala tijekom 19. stoljeća potrebno je zadržati te kvalitetno urediti. Uređenje javnih te pješačkih površina moguće je provesti uporabom kako prirodnih tako u umjetnih materijala, a preporuča se njihova kombinacija. Dodatno je potrebno artikulirati i urediti prostor parka Kolakovac, prostor Trga S. Radića, prostor Trga Zrinskih i Frankopana. Nivo kolnog dijela Ulice Dr. F. Tuđmana u dijelu do križanja sa Budačkom ulicom povišen je u odnosu na pješački nogostup i nivo ulaza povijesne izgradnje. Nastali konflikt potrebno je anulirati denivelacijom pojedinih dijelova prometnice.

Postojeće zelene površine i drvorede potrebno je kvalitetno urediti i održavati. Moguće je formiranje novih zelenih površina kao i sadnja drvoreda.

Adekvatnu pažnju potrebno je posvetiti odabiru i načinu postave urbane opreme i uređaja (klupe, korpe za otpatke, žardinjere, tende, nadstrešnice, klima uređaji, satelitske i druge antene).

POSTOJEĆA IZGRADNJA

Postojeća izgradnja zone jako je heterogena. Tipološki varira od individualne stambene izgradnje do stambenih i javnih zgrada. Podjednako je zastupljena povijesna i suvremena izgradnja. Cjelovitost zone posebno je narušena izgradnjom "uglovnice" - višekatne stambene građevine koji zauzima veći dio bloka Kaniška ulica / Ulica bana I. Karlovića / Ulica vile Velebita.

Povijesnu izgradnju potrebno je kvalitetno održavati i sanirati prema konzervatorskim propozicijama uz sva potrebna istraživanja.

Suvremena izgradnja treba zadržati gabarite i oblikovanje koji neće narušava cjelovitost i prostorna obilježja zone odnosno svoje neposredne okoline. Posebno treba kontrolirati uporabu suvremenih materijala i tehnika prilikom uređenja pročelja, vanjske stolarije ili pokrova.

NOVA IZGRADNJA

Recentne strukture moguće je interpolirati prema obilježjima zone poštujući zatečenu organizaciju prostora, pravce izgradnje i postojeće gabarite neposredne okoline. Oblikovanje građevina treba biti prema obrascima suvremene arhitekture uz izrazita urbana obilježja.

FUNKCIJA I SADRŽAJI

Zona predstavlja prostor šireg područja centra uz koji su se razvili dijelovi individualnog i kolektivnog stanovanja. Stoga su prihvatljive sve funkcije i sadržaji u rasponu od uobičajenih funkcija centra (javna i društvena, poslovna, uslužna i trgovačka) do individualnog i kolektivnog stanovanja.

MJERE ZAŠTITE POVIJESNIH SKLOPOVA I GRAĐEVINA

Na području grada Gospića terenskim i arhivskim istraživanjima provedenim za potrebe ovog plana utvrđeno je ukupno 117 povijesnih građevina. Od toga je 78 civilnih građevina, 27 sakralnih građevina, 7 obrambenih građevina te 5 gospodarskih građevina. Valorizacija navedenih kulturnih dobara pokazala je sljedeću distribuciju s obzirom na značaj: kulturnih dobara nacionalnog značaja ima ukupno 4, regionalnog značaja ukupno 70, a kulturnih dobara lokalnog značaja ukupno 38. Za 5 kulturnih dobara koja su se nalazila na dosadašnjim popisima utvrđeno je da nemaju svojstva kulturnog dobra, te je za iste predloženo ukidanje preventivne zaštite. Za preostale povijesne građevine prijedlog mjera zaštite distribuiran je na sljedeći način: za preventivnu zaštitu predlaže se ukupno 50, a registraciju ukupno 24 kulturna dobara. Za zaštitu kroz planske mjere predlaže se ukupno 38 povijesnih građevina lokalnog značaja.

Postojanje organizacije većeg broja građevina u povijesni sklop na području grada Gospića nije utvrđeno.

Pravnim aktom kojim se uspostavlja zaštita nad povijesnim građevinama kao pojedinačnim kulturnim dobrom utvrđuje se i prostorna granica predmetnog kulturnog doba, tj. neposredna okolina koja je također zaštićena. Uspostavljanje zaštite nad neposrednom okolinom usmjereno je na zadržavanje postojećeg ili uspostavu izvornog ambijenta i organizacije prostora u kojem je kulturno dobro nastalo, odnosno sprečavanje narušavanja širih prostornih odnosa bilo da se radi o ekspaniranosti ili izoliranosti pojedinačnog kulturnog dobra.

Prostorne međe kulturnih dobara predviđenih za uspostavljanje zaštite putem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara utvrdit će se donošenjem adekvatnog akta. Prostorne međe za kulturna dobra zaštićena planskim mjerama, utvrdit će se prilikom utvrđivanja mjera zaštite kulturnih dobara lokalnog značaja.

Opći i posebni uvjeti, odnosno dopušteni zahvati i tehničke mjere zaštite na kulturnim dobrima i njihovim dijelovima određuju se sukladno valorizaciji kulturnog dobra, a usmjerene su prvenstveno na konzervaciju povijesnih struktura, odnosno uporabu izvornih oblika, materijala i tehnika prilikom provođenja sanacije i rekonstrukcije, uz adekvatna stručna istraživanja i dokumentiranja.

MJERE ZAŠTITE POVIJESNIH GRAĐEVINA

Opći i posebni uvjeti, odnosno dopušteni zahvati i tehničke mjere zaštite povijesnih građevina i njihovih dijelova određeni su prema valorizaciji kulturnih dobra, ovisno o kategoriji kojoj pripadaju, te se provode kako slijedi:

1) ZA POVIJESNE GRAĐEVINE NACIONALNOG ZNAČAJA

Primarno provođenje konzervacije, primjerenog održavanja i konsolidacije struktura koje nisu oštećene te su zadržale svoja izvorna obilježja. Lakše oštećene dijelove ili dijelove koji su neznatno izgubili svoja izvorna obilježja moguće je sanirati prema izvornim oblicima u izvornim materijalima i tehnikama. U manjoj mjeri moguća je rekonstrukcija uništenih dijelova ili obilježja, prema rezultatima istraživanja, arhivskoj građi i dokumentaciji, isključivo u izvornim materijalima i tehnikama. Prije izvođenja planiranih zahvata potrebno je provesti sustavna istraživanja (arheološka, konzervatorska, restauratorska, stanja stabiliteta i dr.) kao i detaljno dokumentiranje građevine i njenih dijelova. Projektna dokumentacija između ostalog treba sadržavati i elaborat prezentacije, korištenja i održavanja građevine. Neposredna okolina građevine predstavlja širi prostor koji pripada građevini za obavljanje njene povijesne funkcije uključujući prateće građevine i sadržaje, odnosno područje koje će štiti njenu cjelovitost u prostoru. Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti sljedećih građevina:

- 1) Bilaj- Stari grad
- 2) Bužim - Stari grad
- 3) Mušaluk - Stari grad Budak
- 4) Smiljan - Stari grad Krčmar

2) ZA POVIJESNE GRAĐEVINE REGIONALNOG ZNAČAJA

Preporuča se provođenje mjera zaštite kao i za kulturna dobra nacionalnog značaja. Povijesnih struktura koje se nalaze u dobrom stanju potrebno je primjereno održavati. Sanaciju oštećenih povijesnih struktura moguće je provoditi isključivo prema izvorniku u povijesnim materijalima i tehnikama. Rekonstrukciju uništenih povijesnih struktura moguće je provoditi prema povijesnim oblicima, povijesnim materijalima i tehnikama, te u suvremenim materijalima i tehnikama koje nisu u sukobu sa izvornim strukturama. Prije izvođenja planiranog zahvata potrebno je provesti istraživanja dostatna za provođenje istog. Projektna dokumentacija između ostalog, treba sadržavati i snimku postojećeg stanja cijele građevine. Prostor unutar zaštićenih međa kulturnog dobra, predstavlja prostor dostatan za zaštitu njegovog integriteta.

Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti sljedećih građevina:

- 1) Aleksinica - Župna crkva Sv. Ivana Krstitelja
- 2) Aleksinica - Župni Dvor
- 3) Barlete, Volarica - Pravoslavna crkva Vozdviženija Časnog Krsta
- 4) Barlete, Volarica - Ruševine kapele Sv. Ivana Krstitelja
- 5) Bilaj - Most preko rijeke Like
- 6) Bilaj - Župna crkva Sv. Jakova Apostola
- 7) Brušane - Mlin na potoku Brušančica
- 8) Bužim - Župna Crkva Sv. Terezije
- 9) Bužim - Župni Dvor
- 10) Donje Pazarište - Donje Pazarište 62
- 11) Donje Pazarište - Most
- 12) Donje Pazarište - Pilana
- 13) Donje Pazarište - Stara škola
- 14) Donje Pazarište - Župna crkva Sv. Jakova Apostola
- 15) Gospić - A. Starčevića 02 (Kula Age Senkovića)
- 16) Gospić - A. Starčevića 04
- 17) Gospić - A. Starčevića 06
- 18) Gospić - A. Starčevića 11
- 19) Gospić - A. Starčevića 12 (Zgrada stare gimnazije)
- 20) Gospić - A. Starčevića 13
- 21) Gospić - A. Starčevića 17
- 22) Gospić - A. Starčevića 19
- 23) Gospić - A. Starčevića 20
- 24) Gospić - A. Starčevića 21
- 25) Gospić - Bilajska 06
- 26) Gospić - Bilajska 181
- 27) Gospić - Dr. Franje Tuđmana 01 (Zgrada starog hotela Lika)
- 28) Gospić - Dr. Franje Tuđmana 03 (Zgrada Muzeja Like)
- 29) Gospić - Dr. Franje Tuđmana 04 (Zgrada županije)
- 30) Gospić - Kaniška 01 (Zgrada Župnog Dvora)
- 31) Gospić - Kaniška 09
- 32) Gospić - Kaniška 13
- 33) Gospić - Kaniška 17
- 34) Gospić - Kaniška 20
- 35) Gospić - Kaniška 21
- 36) Gospić - Kaniška 53 (Pošta)
- 37) Gospić - Kaniška 110 (Vojarna Eugen Kvaternik)
- 38) Gospić - Kapela Sv. Ivana Nepomuka
- 39) Gospić - Kapela Sv. Marije Magdalene
- 40) Gospić - Kip vodarice (Marta)
- 41) Gospić - Mlinarska 01
- 42) Gospić - Mlinarska 06 (Ostaci Mlina I Skladište)
- 43) Gospić - Most preko rijeke Bogdanice
- 44) Gospić - Pil
- 45) Gospić - Popa Frana Biničkog 18
- 46) Gospić - Senjskih Žrtava bb (Zgrada dječjeg vrtića)
- 47) Gospić - Trg A. Stepinca 01 (Zgrada suda)

- 48) Gospić - Trg A. Stepinca bb (Zgrada Privredne banke)
- 49) Gospić - Trg Stjepana Radića 04 (Zgrada radio Gospića)
- 50) Gospić - Župna crkva Navještenja Bl.Dj.Marije
- 51) Klanac - Župna crkva Uznesenja Bl.Dj. Marije
- 52) Klanac - Župni dvor
- 53) Kukljić - Kapela Sv. Ivana
- 54) Lički Novi - Stari grad
- 55) Lički Novi - Župna crkva Sv. Antuna Padovanskog
- 56) Lički Osik - Grobna kapela Isusa Krista
- 57) Lički Osik - Lički Osik 77
- 58) Lički Osik - Župna crkva Sv. Josipa
- 59) Lički Ribnik - Župna crkva Sv. Petra I Pavla
- 60) Medak - Pravoslavna crkva Rođenja Sv. Jovana Preteče
- 61) Mušaluk - Kapela Sv. Duha
- 62) Počitelj - Stari grad
- 63) Smiljan - Kapela Bezgrešnog začeca BDM
- 64) Smiljan - Pravoslavna crkva Sv. Petra I Pavla
- 65) Smiljan - Župna crkva Gospe Karmelske
- 66) Široka Kula - Turska kula
- 67) Trnovac - Kapela Žalosne Gospe
- 68) Trnovac - Župna crkva Sv. Nikole B.
- 69) Trnovac - Župni dvor
- 70) Trnovac, Gornje selo - Trnovac 76

3) ZA POVIJESNE GRAĐEVINE LOKALNOG ZNAČAJA

Preporuča se provođenje mjera zaštite kao i za kulturna dobra regionalnog značaja. Povijesne struktura koje se nalaze u dobrom stanju potrebno je primjereno održavati. Sanaciju oštećenih povijesnih struktura moguće je provoditi prema povijesnim oblicima prikladnim materijalima i tehnikama koje nisu u sukobu sa izvornikom. Rekonstrukciju uništenih dijelova i sklopova moguće je provoditi prema suvremenim oblicima koji čine skladnu cjelinu sa povijesnim oblicima, u suvremenim materijalima i tehnikama koje nisu u neposrednom sukobu sa povijesnim strukturama. Prije izvođenja planiranog zahvata potrebno je provesti nužna istraživanja za provođenje istog. Projektna dokumentacija između ostalog, treba sadržavati i snimku postojećeg stanja za predmetni zahvat. Prostor unutar zaštićenih međa kulturnog dobra, predstavlja neposrednu okolinu koja ne prelazi granice građevne čestice na kojoj se građevina nalazi.

Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti sljedećih građevina:

- 1) Bilaj, Valentići - Bunar
- 2) Brušane - Rimsko vrelo
- 3) Brušane - Zgrada pošte
- 4) Brušane - Župna Crkva Sv. Martina B.
- 5) Bužim - Stara škola
- 6) Donje Pazarište - Cisterna
- 7) Donje Pazarište - Mlin
- 8) Gospić - A. Starčevića 08
- 9) Gospić - A. Starčevića 09
- 10) Gospić - A. Starčevića 16
- 11) Gospić - Bana I. Karlovića 14
- 12) Gospić - Kaniška 07

- 13) Gospić - Most preko rijeke Novčice
- 14) Gospić - Popa Nikole mašića 02
- 15) Kaniža - Zgrada uprave Parka prirode Velebit
- 16) Klanac - Cisterna
- 17) Lički Novi - Kapela poklonac
- 18) Lički Osik - Cisterna
- 19) Lički Osik - Cisterna
- 20) Lički Ribnik - Most preko rijeke Like
- 21) Lički Ribnik - Ostaci mlinova
- 22) Medak, Bagunica - Bunar
- 23) Mogorić - Cisterna
- 24) Mogorić - Cisterna
- 25) Mogorić - Ruševine pravoslavne Crkve Sv. Nikole
- 26) Mušaluk - Cisterna
- 27) Mušaluk - Cisterna
- 28) Mušaluk - Škola
- 29) Oteš - Most preko Otešice
- 30) Rastoka - Most preko Otešice
- 31) Smiljan, Kolakovica - Most na Bogdanici
- 32) Smiljan, Milkovića varoš - Cisterna
- 33) Smiljan, Podkrčmar - Stara škola
- 34) Široka Kula - Cisterna
- 35) Trnovac, Jadovno - Poklonac Sv. Ivana
- 36) Vrebac - Cisterna
- 37) Vrebac - Osnovna škola
- 38) Zavode - Cisterna

MJERE ZAŠTITE ETNOLOŠKE BAŠTINE

Etnološko područje ili seosko naselje, sa dostatnom koncentracijom i očuvanošću tradicijskog graditeljstva, koje bi imalo svojstvo kulturnog dobra, na području grada Gospića nije utvrđeno. Seoska naselja Vaganac, Podastrana i Dragluš (Velika Plana) imaju značajniji broj građevina tradicijskog graditeljstva koje propadaju. Na preostalom području grada utvrđen je veći broj pojedinačnih građevina koje se nalaze pred potpunim uništenjem.

Zbog alarmantne situacije i odumiranja ruralnih naselja na cijelom području grada Gospića potrebno je izraditi i provesti program hitnih mjera zaštite etnološke baštine. Hitne mjere podrazumijevaju dokumentiranje (fotografiranje, audio i video zapisi, arhitektonsko dokumentiranje i sl.) kako materijalnih tako i nematerijalnih kulturnih dobara. Program će izraditi i provesti lokalna uprava i samouprava u suradnji s nadležnim tijelima Ministarstva kulture, u periodu ne dužem od 5 godina. To se posebice odnosi na naselja Vaganac, Podastranu i Dragluš (Velika Plana).

Na prostoru Grada Gospića istraživanjima provedenim za potrebe ovog plana utvrđena je ukupno 19 etnoloških građevina od kojih 12 ima svojstvo kulturnog dobra regionalnog a 7 lokalnog značaja. Prijedlog mjera zaštite distribuiran je na slijedeći način: za preventivnu zaštitu predlaže se ukupno 12 etnoloških građevina, a kroz planske mjere predlaže se zaštita 7 kulturnih dobara lokalnog značaja.

ETNOLOŠKE GRAĐEVINE

Opći i posebni uvjeti, odnosno dopušteni zahvati i tehničke mjere zaštite građevina tradicijskog graditeljstva, slično kao i za povijesne građevine, određeni su prema valorizaciji, ovisno o kategoriji kojoj pripadaju, te se provode za kulturna dobra kako slijedi:

1) ZA ETNOLOŠKE GRAĐEVINE REGIONALNOG ZNAČAJA

Sve elemente tradicijskog graditeljstva koje se nalaze u dobrom stanju potrebno je primjereno održavati. Sanaciju oštećenih elemenata moguće je provoditi u izvornim materijalima i tehnikama. Rekonstrukciju uništenih elemenata tradicijskog graditeljstva moguće je provoditi isključivo prema tradicijskim oblicima, u izvornim materijalima i tehnikama izrade. Prije izvođenja planiranog zahvata potrebno je provesti istraživanja dostatna za provođenje istog. Projektna dokumentacija između ostalog, treba sadržavati i snimku postojećeg stanja cijele građevine. Prostor unutar zaštićenih međa kulturnog dobra, predstavlja prostor kompletne okućnice sa svim pratećim gospodarskim građevinama i opremom.

Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti sljedećih građevina:

- 1) Aleksinica - Aleksinica 93
- 2) Oteš, Brezovo Polje - Oteš bb
- 3) Podastrana - Podastrana 23
- 4) Rastoka, Miškulini - Rastoka 37
- 5) Smiljan, Bogdanić - Smiljan 73
- 6) Trnovac - Trnovac 31
- 7) Vaganac - Vaganac 15
- 8) Vaganac - Vaganac 02
- 9) Velika Plana, Bakovac - Bakovac 58
- 10) Velika Plana, Dragnuša - Dragnuša bb
- 11) Velika Plana, Čačići - Velika Plana 40
- 12) Veliki Žitnik, Mali Žitnik - Veliki Žitnik 37

2) ZA ETNOLOŠKE GRAĐEVINE LOKALNOG ZNAČAJA

Preporuča se provođenje mjera zaštite kao i za kulturna dobra regionalnog značaja. Sve elemente tradicijskog graditeljstva koje se nalaze u dobrom stanju potrebno je primjereno održavati. Sanaciju oštećenih i rekonstrukciju uništenih elemenata moguće je provoditi prema tradicijskim oblicima prikladnim materijalima i tehnikama izrade, koje nisu u sukobu sa izvornikom. Prije izvođenja planiranog zahvata potrebno je provesti nužna istraživanja za provođenje istog. Projektna dokumentacija između ostalog, treba sadržavati i snimku postojećeg stanja za predmetni zahvat. Prostor unutar zaštićenih međa kulturnog dobra, predstavlja neposrednu okolinu koja ne prelazi granice građevne čestice na kojoj se građevina nalazi.

Navedene kriterije potrebno je primijeniti u zaštiti sljedećih građevina:

- 1) Aleksinica - Aleksinica 79
- 2) Bužim - Bužim 98
- 3) Debelo Brdo II, Pavelići - Debelo Brdo 43
- 4) Donje Pazarište, Španjuša - D. Pazarište 19
- 5) Mogorić, Radakovići - Mogorić 121
- 6) Smiljan, Milkovića Varoš - Smiljan 155
- 7) Vaganac - Vaganac 6

MJERE ZAŠTITE MEMORIJALNE BAŠTINE

Pojedina memorijalna područja i spomenička mjesta NOB-a zbog stanja na terenu te nedovoljne dokumentiranosti nisu ubicirana i reambulirana te njihovo stanje nije utvrđeno. To se odnosi na Ruševine zgrade Janka Vujnovića i Spomeničko mjesto Dragaševo brdo u Divoselu, Spomeničko mjesto Jadovno i Spomeničko mjesto Šević jama u Klanacu.

Kategorizacija spomenika NOB-a izvršena je 1986. godine od strane Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, Odbora za spomen-obilježavanje povijesnih događaja i ličnosti Sabora SRH, te je preuzeta za potrebe ove podloge. Rodna kuća Nikole Tesle kao i Spomen područje Nikole Tesle, zbog značaja njegove ličnosti te znanstvenih postignuća koje je ostvario, valorizirani su ovom podlogom kao memorijalna kulturna dobra nacionalni značaja.

Uvjeti zaštite memorijalnih područja i građevina potrebno je provoditi s obzirom na prirodne i graditeljske elemente koji ih tvore te povijesni značaj i događaj koji obilježavaju. Ovom podlogom utvrđeni su opći uvjeti zaštite za isključivo graditeljske elemente.

Memorijalne građevine odnosno njihove ruševine potrebno je adekvatno održavati te primjereno obilježiti. Prilikom sanacije potrebno je primijeniti izvorne materijale i tehnike gradnje, a nova izgradnja moguća je u suvremenim materijalima. Zgrada predratne ilegalne štamparije u Gospiću stradala je u Domovinskom ratu te je mjesto potrebno označiti adekvatnom spomen pločom na budućoj građevini.

Navedene mjere potrebno je provoditi za sljedeće memorijalne građevine:

1. Divoselo - Ruševine zgrade Janka Vujnovića
2. Gospić - Kaniška 03 (rodna kuća Miroslava Kraljevića)
3. Gospić - Bilajska 2, Zgrada predratne ilegalne štamparije
4. Gospić, Lipe - Zgrada spomeničko mjesto, NOB
5. Klanac - Klanac 20, spomeničko mjesto
6. Smiljan - Rodna kuća Nikole Tesle
7. Trnovac - Škola, spomeničko mjesto
8. Veliki Žitnik - Spomen dom Ante Starčevića

Memorijalna područja i spomenička mjesta potrebno je adekvatno održavati te primjereno obilježiti uključujući sve prirodne i graditeljske elemente koji ih sačinjavaju. Spomen područje Nikole Tesle uključuje i prostor više zaselaka koji sadržavaju građevine tradicijskog i suvremenog graditeljstva te brdo Bogdanić podno kojeg su smješteni.

Navedene mjere potrebno je provoditi za sljedeće memorijalna područja i spomenička mjesta:

1. Bužim - Spomeničko mjesto Jadovno
2. Divoselo, Dragaševo Brdo - Spomeničko mjesto Dragaševo Brdo
3. Klanac - Spomeničko mjesto Šević jama
4. Trnovac, Jadovno - Spomeničko mjesto «Šaranova jama»
5. Smiljan - Spomen područje Nikole Tesle

3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav

3.5.1.1. Cestovni promet

Opće karakteristike reljefa i položaja Grada Gospića unutar šire ličke regije imali su svog odraza i na njezin prometni sustav. Također i prostorne karakteristike samog Grada te njegove izduženosti u pravcu istok-zapad (dužina oko 30-39 km) te dubina prostora u smjeru sjever-jug na njegovom središnjem dijelu (27 do 39 km) utjecali su na položaj glavnih prometnih pravaca. U okvirima svog prometnog i geopolitičkog položaja Grad Gospić nalazi se na trasi današnjeg najznačajnijeg prometnog pravca kroz ovo područje, državna cesta-autocesta, državne ceste D-50 i D-25, koje prostor Grada povezuju sa okolnim većim središtima Grad Karlovac, Grad Rijeka, Grad Zagreb, Plitvička jezera dr. Upravo uz najznačajniji prometni koridor (D-50 i D-25) došlo je do najvećeg razvitka naselja, gospodarskih funkcija i velike infrastrukture koja prati pružanje tog koridora u pravcu sjever-jug.

Osim državnih cesta koje predstavljaju glavnu vezu područja Grada u pravcu sjever-jug, čitav niz županijskih cesta omogućava komunikaciju unutar prostora Grada u pravcu istok-zapad, te povezuju taj prostor sa okolnim područjima koja graniče sa istočnim odnosno zapadnim dijelovima Grada.

Glavni pravci županijskih cesta prate na sjeverozapadnom i istočnom dijelu područja Grada konfiguracijski i reljefno pogodnija područja.

U pravcu zapada područje Grada povezuje se preko županijskih cesta Ž 5171, Ž 5126 prema Donjem Pazarištu i Velikoj Plani, a u pravcu istoka područje Grada povezuje se preko županijskih cesta Ž 5164, Ž 5165 prema Bilaju, Pavlovcu Vrebačkom i Mogoriću.

Unatoč njihovom današnjem građevinskom i prometno-tehničko lošem stanju one predstavljaju vrlo značajne veze područja Grada prema Parku prirode Velebit i Nacionalnom parku Paklenica.

Daljnja distribucija prometa nižeg značaja unutar područja Grada kao i ostvarivanje međusobne veze pojedinih naselja odnosno njihovog povezivanja prema prometnicama višeg ranga (županijske ceste) realizira se čitavim nizom lokalnih cesta.

Tako se unutar sjeveroistočnog dijela područja Grada razvijaju pravci lokalnih cesta L 59087, L 59090, L 59091 prema Ličkom Osiku i Širokoj kuli.

Unutar istočnog dijela područja Grada razvijaju se pravci lokalnih cesta L 59089, L-59093 prema Ostrvici i Barletama, L-59097, prema Zavodu, L 59108 prema naselju Mogorić.

Sa južne strane državne ceste D-50 prometnice lokalnog značaja pokrivaju prometne potrebe između naselja Lički Novi, Divoselo, Ornice, Lički Čitluk, Lički Ribnik, Počitelj lokalnim cestama L 59094, L 59096, L 59107, L 59086 i L 59095.

Unutar sjeverozapadnog dijela područja Grada Gospića razvijaju se postojeći pravci lokalnih cesta L 59093 prema Otešu, L 59051 prema Kalinovači i Aleksinici, L 59050 prema Donjem Pazarištu.

Prikazanom postojećom prometnom mrežom ostvaren je danas sustav koji omogućava cirkulaciju cestovnog prometa u pravcu sjever-jug (glavni pravac) te u smjeru istok-zapad. Čitav sustav uglavnom zadovoljava prometne potrebe s time da bi već danas bilo nužno ostvariti kvalitetniju prometnu vezu prema područjima Parka prirode Velebit.

Naime, državna cesta D-50 predstavlja ipak samo pomoćni prometni pravac u odnosu na glavnu prometnu vezu kojom se središnji dio Hrvatske preko Like povezuje se priobalnim područjem (autocesta A-1 pravac Zagreb - Gospić - Split). Dosadašnja prometna situacija iz koje proizlazi određena izoliranost razmatranog područja ima velikog utjecaja na demografske i gospodarske tokove i trendove na području Grada. Uključivanje ovog prostora u značajnije prometne tokove prema morskoj obali (izgradnjom autoceste Zagreb-Split) i unutrašnjosti imat će kvalitetniji odraz na poboljšanje opće demografske i gospodarske situacije.

Daljnji razvitak cestovne mreže predstavlja dio ukupne strategije razvoja cestovnog prometnog sustava Republike Hrvatske i Ličko-senjske županije. Navedena strategija razvitka prometnog sustava zacrtana je u vidu smjernica u čitavom nizu dokumenata, koji su u formi generalnih smjernica poslužili i kao osnova za daljnje planiranje cestovne prometne mreže u Gradu Gospiću. Razmatrani dokumenti šireg značaja, koji su analizirani za potrebe izrade ovog Plana, te njihove smjernice preuzete za daljnje formiranje prometne mreže Grada bili su:

- Prostorni plan Republike Hrvatske,
- Strategija i program prostornog uređenja Republike Hrvatske,
- Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske,
- Prostorni plan Ličko-senjske županije
- SUO i projekti za autocestu Bregana-Dubrovnik, potez kroz Grad Gospić.

Temeljem iznesenih prostorno-planskih i drugih dokumenata više razine i šireg prostornog obuhvata kao i utvrđenih potreba Grada Gospića za kvalitetnijim povezivanjem sa drugim područjima Hrvatske, definiran je prometni sustav Grada odnosno predloženi su zahvati u okviru postojećeg prometnog sustava, koji će kroz Planom predloženu dogradnju cestovnog prometnog sustava Grada omogućiti kvalitetan demografski i gospodarski razvitak razmatranog područja.

U skladu sa naprijed navedenim dokumentima državne i županijske razine tokom izrade ovog Plana realiziran je pravac jadranske autoceste (Zagreb - Split) na području Grada Gospića.

Širina koridora autoceste iznosi 60 m, a sam koridor prostorom Grada prolazi u dužini od oko 30 km. Za potrebe ovog i okolnog područja osiguralo se povezivanje lokalne prometne mreže na autocestu preko prometnog čvorišta Gospić.

Takvim položajem autoceste u prostoru Grada osiguran je njezin građevinsko-tehnički i urbano razvojni najpovoljniji položaj (povoljnija konfiguracija terena, manja izgrađenost prostora, najmanje presijecanje postojećih prometnih tokova i dr.).

Izgradnjom autoceste A-1 (Zagreb - Split) na području Grada Gospića te izgradnjom prometnog čvorišta Gospić značajno će se poboljšati povezivanje prostora Grada sa drugim područjima Hrvatske i Europe te smanjiti ili potpuno anulirati današnja prometna izoliranost. Osim toga ovaj važan prometni pravac imat će pozitivnog utjecaja na demografsku i gospodarsku situaciju te i kroz prateće sadržaje autoceste (benzinska pumpa, servisi za potrebe prometa, ugostiteljsko-turistički sadržaj - motel, pomoć na cesti, službe održavanja i dr.) dati doprinos općem gospodarskom razvitku.

Postojeće državne ceste D-50 i D-25 i dalje se zadržavaju u funkciji sekundarnog glavnog pravca te se predviđaju poboljšanja pojedinih dijelova (korekcija krivina).

U okvirima cesta nižeg ranga (županijske i lokalne ceste) treba osigurati poboljšanje postojećih županijskih cesta u pravcu Parka prirode Velebit. Na taj način će se osigurati kvalitetno povezivanje područja Grada Gospića u pravcu sjeverozapadnih razvojnih područja.

Planiranim lokacijama obilaznica grada Gospića (istočna obilaznica prema Novoselu Bilajskom te zapadna prema Smiljanu) značajno će se poboljšati promet unutar područja grada, dok će se u samom gradskom središtu tim obilaznicama promet oteretiti.

Novi prometni pravci predloženi Planom predstavljaju značajno poboljšanje postojećeg prometnog sustava Grada. Također tim novim prometnim sustavom realizirat će se bolja prometna povezanost kao i uključivanje u nove gospodarske tokove te povezivanje sa drugim gospodarski razvijenim područjima.

3.5.1.2. Željeznički promet

Grad Gospić prema svom položaju u prostoru Republike Hrvatske nalazi se i na jedinom željezničkom prometnom pravcu koji predstavlja vezu središnje Hrvatske, Ličke regije i Dalmacije.

Naime, središnjim dijelom područja Grada Gospića prolazi trasa postojeće željezničke pruge - magistralne pomoćne pruge br. 11 koja povezuje Zagreb kao središte Republike sa Ličkom regijom i središnjom točkom Dalmacije - gradom Splitom. Kategorizacija ove pruge u magistralnu pomoćnu prugu jasno ukazuje na njezine prometne kvalitete i mogućnosti vezano uz građevinske i prometno-tehničke elemente, nosivost, brzinu, kapacitet i propusnu moć. Prema svojim karakteristikama ova pruga zadovoljava lokalni i magistralni promet na jednom od tri glavna željezničko-prometna pravca Republike Hrvatske. Današnji koridor

željezničke pruge ostvaruje križanja u jednoj razini sa državnom cestom D25, županijskom cestom Ž-5164 i lokalnom cestom što predstavlja značajnu opasnost za odvijanje prometa te u dvije razine s izlaznim cestama iz autoceste. Na području naselja Lički Osik izgrađeno je kolodvorsko postrojenje preko kojega se djelomično opslužuje i postojeća industrija, te željeznički kolodvor Gospić.

U novim uvjetima formiranja hrvatske države ovaj prometni pravac, koji u potpunosti prolazi teritorijem države, dobiva veći prometni značaj kao jedina moguća direktna veza središnje Hrvatske i visokorazvijenih područja na priobalnom području. Radi toga je daljnji razvitak željezničkog prometa i prateće infrastrukture predviđen u dvije razine i to kao:

- podizanje prometno-tehničkog standarda postojeće željezničke pruge kroz poboljšanje horizontalnih i vertikalnih dijelova trase, njezino ojačanje za teži promet odnosno omogućavanje većih brzina i više kvalitete prometne usluge kao rezultat naprijed navedenih poboljšanja,
- planiranje nove trase dvokolosječne željezničke pruge velike brzine na pravcu Zagreb - Dalmacija čija trasa prolazi istočnim dijelom područja Grada. Planom predviđeni koridor rezultat je studija dugoročnog razvoja željeznice te se za predmetne potrebe rezervira prostor - koridor širine $2 \times 100 = 200$ m. Prilikom realizacije nove trase pruge velikih brzina treba predvidjeti i stajalište za područje Gospića na prostoru Gorića. Sva križanja sa cestovnom infrastrukturom (županijske i lokalne ceste) treba izvesti u dvije razine prevođenjem cestovnih pravaca iznad nove trase brze željeznice.

Etapna rješenja poboljšanja željezničkog prometa predstavljaju jedini ispravan put za dugoročno poboljšanje kvalitete željezničkog prometa na tom magistralnom pravcu, uključivo i područje prolaza kroz Grad Gospić. Sigurno je da će kvalitetna željeznička infrastruktura (a posebno u drugoj fazi prilikom izvedbe brze željeznice) imati značajan kvalitetni doprinos daljnjem razvitku Grada.

3.5.1.3. Javni promet

Osim naprijed opisanog prometnog sustava vezano uz cestovnu i željezničku infrastrukturu, postoji unutar Grada organizirani javni promet putnika i roba. Javni promet oslanja se na infrastrukturu željeznice, te organizaciju lokalnog i regionalnog autobusnog prometa. Javni željeznički promet ostvaruje vezu sa predmetnim područjem Grada putem željezničkog terminala - kolodvora u Gospiću.

Relativan nizak prometni standard današnjih prometnih usluga u okviru željezničke infrastrukture rezultira relativno ograničenim brojem prevezenih putnika, te u tom smislu željeznica ne predstavlja značajan dio javnog prometnog sustava.

Javni promet u okvirima cestovne mreže odvija se preko regionalnih autobusnih linija koje tranzitiraju područjem Grada Gospića. Ovaj način javnog prometa (u regionalnim relacijama) daleko je značajniji za stanovništvo Grada u odnosu na željeznički promet, kako radi brzine prijevoza tako i radi broja uspostavljenih linija

koje prolaze Gospićem. Današnji autobusni kolodvor predstavlja prostor za prihvat i otpremu putnika preko „Autoprometa“ Gospić.

Frekvencija linija lokalnog javnog autobusnog prometa zadovoljavajuća je.

Izgradnjom prometnih pravaca - autoceste i brze željeznice doći će do značajnog poboljšanja brzine, frekvencije i standarda javnog prijevoza na dužim regionalnim relacijama. Međutim, unutar gradskog područja treba uspostaviti kvalitetnu prometnu vezu između udaljenih manjih naselja sa gradskim i županijskim središtem - Gospićem kako bi se kroz višekratnu dnevnu povezanost na toj relaciji omogućilo stanovništvu korištenje onih sadržaja nužnih za svakodnevni život koji su locirani izvan područja njihovog naselja.

3.5.2. Javne telekomunikacije

Ocjena stanja

Područjem obuhvata Prostornog plana uređenja grada Gospića prolazi magistralni spojni optički kabel postavljen na potezu Gospić - Gračac i Gospić - Karlobag.

U granicama od postojećeg magistralnog spojnog optičkog kabela položeni su lokalni spojni optički kabeli na potezima Gospić - Smiljan, Smiljan - Bužim, Klanac - Donje Pazarište - Kalinovača, Klanac - Mušaluk - Lički Osik - Široka Kula, kojima su postojeći UPS-ovi Aleksinica, Bilaj, Bušane, Donje Pazarište, Lički Ribnik, Lički Novi, Oteš, Smiljan, Bužin, Pazarište, Kalinovača, Lički Osik, Mušaluk i Klanac spojeni na pripadno čvorno mjesto Gospić.

Sve građevine funkcionalnih sadržaja i kolektivne stambene građevine izravno su preko unutarnjih kablskih izvoda priključene na pretplatničku distribucijsku kablsku TK mrežu, a individualne stambene građevine priključene su na distribucijsku kablsku TK mrežu samonosivim zračnim kabelima razvodne mreže.

Program izgradnje TK mreža

Proces digitalizacije telekomunikacijskih sustava sa širokopojasnim prijenosom govornih i negovornih komunikacija završiti će u pretplatničkim TK mrežama krajnjih korisnika, što je i osnovna svrha digitalizacije.

Proces digitalizacije komutacijskih i prijenosnih sustava na svim prometnim razinama između komutacijskih čvorišta ubrzano se završava, uvođenjem u promet digitalnih UPS centrala i njihovih izmještenih digitalnih pretplatničkih UPS stupnjeva, kao i uvođenjem širokopojasnog prijenosa govornih i negovornih komunikacija, primjenom digitalnih PCM sustava s velikim brzinama prijenosa po optičkim kabelima.

Međutim, proces digitalizacije pretplatničkih TK mreža, korištenjem optičkih kabela do krajnjih korisnika, po kojima će se digitalne linije sa širokopojasnim prijenosom svih govornih i negovornih komunikacija zatvarati kod pretplatnika u digitalnim telefonskim aparatima i krajnjim terminalima podataka, brzo se razvija i dolazi u primjenu kod magistralnih i lokalnih povezivanja pojedinih centrala.

Procjenjuje se da će proces razvoja i konačnog kompletiranja TF mreže s optičkim digitalnim sustavima u pretplatničkim TK mrežama potrajati još desetak godina.

Paralelno sa razvojem optičkih kabela za digitalni prijenos ne može se obustaviti gradnja pretplatničkih TK mreža s kabelima za analogni prijenos govornih komunikacija i uskopojasni prijenos negovornih komunikacija, ali se zato tehnologija njene gradnje mora prilagoditi očekivanim promjenama i to tako da se pretplatničke TK mreže u buduće grade s kabelima za analogni prijenos, uvučenima u TK kanalizacije, u kojima će se kasnije moći brzo i jeftino zamijeniti s optičkim kabelima i to bez ponovnog prekopavanja površina, kao najskuplje investicije.

U budućem razdoblju ostvariti će se uvjeti za digitalni prijenos govornih signala i podataka u pretplatničkim TK mrežama sa TK kabelima za analogni prijenos i to uvođenjem u eksploataciju digitalnih uređaja za širokopolasni prijenos do 6 i više Mbit/s, čijom primjenom postaje deplasirana usporedna izgradnja i podzemne mreže za kabelsku televiziju.

Obzirom na izneseno, konstatirano je na razini HT-a da se više ne grade zračne pretplatničke TK mreže u urbanim naseljima, već samo podzemne TK mreže s TK 5950 kabelima u TK kanalizacijama, zapravo da se prati opći trend razvoja suvremenih europskih i svjetskih telekomunikacija.

Novi Zakon o telekomunikacijama i nove Smjernice za izgradnju TK mreža obavezuju planere i projektante da u buduće u svim tehničkim rješenjima uvjetuju izgradnju pretplatničkih TK mreža s TK 5950 kabelima u TK kanalizacijama i zato su i u ovom idejnom rješenju primjenjeni svi relevantni propisi i preporuke iz datih Smjernica.

U skladu sa Zakonom o gradnji, Zakonom o prostornom uređenju, Zakonom o telekomunikacijama, Smjernicama za izgradnju TK mreža i drugim važećim zakonima, propisima, standardima i uputama, izvršene su sve potrebne tehničke predradnje koje prethode izgradnji idejnih rješenja, kao:

- prikupljanje podataka i snimanje stanja TK kanalizacija i TK mreža,
- analiza i ocjena stanja telekomunikacija na širem prostoru oko zone interesa,
- koncipiranje modela arhitekture i konfiguracije mreže telekomunikacija na širem prostoru koji gravitira zoni interesa,
- optimizacija potreba telekomunikacija na širem prostoru i unutar zone interesa,
- način priključka zone na javnu mrežu telekomunikacija,
- inventarizacija građevina unutar zone interesa,
- trasiranje distribucijskih i razvodnih TK kanalizacija,
- izbor sustava izgradnje pretplatničke TK mreže unutar zone interesa i
- sporazumno utvrđivanje zajedničkih uvjeta izgradnje svih infrastrukturnih podzemnih instalacija u zoni interesa, s definiranjem zajedničkih infrastrukturnih koridora i položaja TK instalacija kod paralelnog vođenja i križanja s drugim infrastrukturnim instalacijama.

Izbor sustava izgradnje

U podzemnim pretplatničkim TK mrežama koje se grade sa TK 59 GM kabelima, vrši se analogni prijenos govornih komunikacija, asinhroni prijenos podataka s binarnim protocima od 50 do 9600 bit/s i sinhroni prijenos podataka s binarnim protocima od 48 Kbit/s.

U pretplatničkim TK mrežama s podzemnim TK59GM kabelima mogu se uvoditi i nove službe s binarnim protocima jednakim ili manjim od 64 Kbit/s, a moći će se ostvariti i digitalni prijenos podataka s binarnim protocima od 64 Kbit/s.

U prijelaznoj fazi pretvaranja analognih pretplatničkih TK mreža u uskopojasne digitalne TK mreže sa integriranim službama (NISDN), koristiti će se pretplatnički podzemni TK59GM kabeli, uz primjenu osnovne strukture PCM kanala 2B+D.

U završnoj fazi formiranja širokopojasne digitalne TK mreže sa integriranim službama (BISDN) do svih pretplatničkih TK priključaka u građevinama funkcionalnih sadržaja, u kolektivnim stambenim građevinama i u individualnim stambenim građevinama, postojeći pretplatnički podzemni TK59GM kabeli zamijenit će se sa optičkim pretplatničkim kabelima i taj neizbježan proces u budućnosti ostvarivati će se postupno, ali zato mnogo jednostavnije, brže i jeftinije u postojećim pretplatničkim TK mrežama, u kojima su postojeći TK59GM kabeli provučeni kroz cijevi TK kanalizacije do svih građevina, jer će se u takvim mrežama zamjena TK 59 GM kabela s optičkim vršiti bez fizičke intervencije u prostoru odnosno bez ponovnog prekopavanja površina.

Zbog navedenih razloga, imperativni je zadatak planera i projektanta da nude tehnička rješenja u pretplatničkim TK mrežama s podzemnim TK59GM kabelima u TK kanalizacijama do svih pretplatničkih građevina, uz uvjet da se distribucijske i razdjelne TK kanalizacije s PEHD cijevima i montažnim AB oknima grade kvalitetno i jeftino, kao trajne infrastrukturne građevine u urbanim naseljima.

U gradnji pretplatničkih TK mreža s TK59GM kabelima u TK kanalizacijama treba se koristiti najsuremenija oprema, koju čine funkcionalni, ekonomični, trajni i otporni elementi, kao što su:

- montažna AB okna, montažni završni AB razvodnici, montažni AB međurazvodnici i fleksibilne polietilenske PEHD cijevi promjera $\varnothing 32$ i $\varnothing 50$.
- specijalne toploskupljajuće spojnice za izradu kablskih nastavaka sa utisnim konektorima,
- unutarnji izvodni ormarići, mrežni kablski razdjelnici, vanjski razvodni ormarići, vanjski izvodni stupići na završnim AB razvodnicima, vanjska razvodna kućišta u AB međurazvodnicima i vanjske uzvodne kutije i
- univerzalne priključne reglete (utisne), s pokretnim ranžirnim nosačima u razdjelnim, izvodnim, razvodnim i uvodnim ormarićima i kutijama, kao i izvodnim i razvodnim kućištima.

Za građevine sustava izgradnje pretplatničkih TK mreža s urbanim naseljima, od AXE 10 centrala ili njihovih izmještenih pretplatničkih UPS stupnjeva do pojedinih

pretplatničkih UPS stupnjeva ili prema pretplatničkim građevinama, relevantno je da pretplatničke TK mreže budu dio koherentne cjeline ISDN (digitalne mreže sa integriranim službama) i to u I. fazi razvoja kao uskopojasne digitalne NISDN mreže i u II fazi razvoja kao širokopojasne BISDN mreže.

Uvođenjem digitalnih sustava komutacija u telefonskim centralama i digitalnog prijenosa podataka između digitalnih centrala i njihovih pretplatničkih stupnjeva, već se formira digitalna mreža telekomunikacija (IDN), a sa digitalnim pretplatničkim vodovima u optičkim kabelima IDN će se postupno pretvarati u širokopojasnu digitalnu BISDN mrežu sa integriranim službama, bez prethodne I faze pretvaranja IDN mreže u NISDN mrežu i to najprije u postojećim pretplatničkim TK mrežama, s postojećim TK59GM kabelima u TK kanalizacijama.

Proces pretvaranja postojeće niskofrekventne pretplatničke TK mreže, s TK59GM kabelima za analogni prijenos govornih komunikacija i za prijenos podataka s binarnim protocima malih brzina, u širokopojasnu pretplatničku digitalnu TK mrežu s integriranim službama, već je započeo i to postupnom zamjenom niskofrekventnih TK59Gm kabela sa pretplatničkim optičkim kabelima.

U izgradnji podzemnih distribucijskih i razdjelnih pretplatničkih TK mreža u urbanim naseljima, s TK59GM kabelima u TK kanalizacijama do svih pretplatničkih građevina, usvojena je suvremena tehnologija brze, ekonomične i jednostavne gradnje, koja rezultira uštedama u vremenu i prostoru, te osigurava stroge kriterije za kvalitetu prijenosa, čime se opravdava neznatno skuplja gradnja u odnosu na klasičnu TK mrežu, sa distribucijskim TK 59 GM kabelima izravno položenima u zemlju i zračnim razvodnim TK 33 kabelima, zavješanima po uporištima na zemlji i na krovovima i to u funkciji primjene kroz kraće vremensko razdoblje.

Zato je u fazi formiranja širokopojasne digitalne mreže sa integriranim službama svaka daljnja izgradnja klasičnih TK mreža za analogni prijenos iracionalna i tehnički, eksploatacijski i ekonomski neopravdana.

Arhitektura i konfiguracija mreže telekomunikacija

Mrežu telekomunikacija na području obuhvata Prostornog plana uređenja Grada Gospića čine:

- digitalni sustavi komutacija,
- spojni optički kabeli,
- digitalni sustavi prijenosa i
- pretplatničke TK mreže.

Digitalni sustavi komutacija sastoje se iz AXE-10 centrale Gospić i UPS-ova u naseljima Aleksinica, Bilaj, Brušane, Donje Pazarište, Lički Ribnik, Lički Novi, Oteš, Smiljan, Bužin, Pazarište, Kalinovača, Lički Osik, Mušaluk i Klanac jedinice lokalne samouprave.

Spojnim optičkim kabelima i digitalnim sustavima prijenosa povezani su svi UPS-ovi na pripadnu glavnu AXE 10 centralu Gospić.

Pretplatničke distribucijske i razvodne TK mreže grade se između pojedinih pretplatničkih građevina i pripadnih UPS-ova i to s podzemnim distribucijskim NF kabelima od UPS-ova do kabelskih izvoda i nastavno s podzemnim ili zračnim NF kabelima od kabelskih izvoda do pojedinih pretplatničkih građevina.

Tijekom perioda obnove izvedeni su značajni radovi na dogradnji i poboljšanju telekomunikacijskog sustava, te isti sa visokim standardom u potpunosti zadovoljava potrebe korisnika na području jedinice lokalne samouprave. Unutar ukupnog sustava telekomunikacija trebati će tijekom izrade detaljnijih prostorno-planskih rješenja osigurati i predvidjeti potrebne telekomunikacijske veze - ogranke sa postojećeg sustava prema novim gospodarskim i stambenim područjima.

Planirani sustav komutacija i spojni sustavi veza na području obuhvata Prostornog plana, prikazani su na grafičkom prilogu Plana u mjerilu 1:25000.

Ukupni telekomunikacijski sustav izrađen je na razini međunarodnih magistralnih i korisničko-spojnih putova sa SVK vodovima, čime je postignuta najviša kvaliteta prijenosa sa visokim kapacitetom mreže. Unutrašnje povezivanje do pojedinih korisnika u okviru naselja izvedeno je putem korisničkih i spojnih podzemnih i nadzemnih vodova.

Telekomunikacijski sustav Ličko-senjske županije uključuje Grad Gospić u međunarodni telekomunikacijski promet preko međunarodne centrale u Rijeci posredstvom tranzitne AXE 10 centrale u Gospiću. Magistralni SVK vodovi prate pružanje državne i županijskih cesta na glavnom potezu Gospić i lokalnim trasama Aleksinica, Bilaj, Brušane, Donje Pazarište, Lički Ribnik, Lički Novi, Oteš, Smiljan, Bužin, Pazarište, Kalinovača, Lički Osik, Mušaluk i Klanac.

Trasa SVK uz državnu cestu predstavlja dio magistralne telekomunikacijske mreže Hrvatske, ali i dio međunarodnog telekomunikacijskog pravca.

Daljnji razvitak telekomunikacija temeljiti će se prvenstveno na dogradnji postojećeg sustava područnih centrala povećanjem njihovog kapaciteta shodno potrebama stanovništva i gospodarstva.

Unutar prostora Grada Gospića izgrađeni su i dijelovi javnih telekomunikacija u pokretnoj mreži, bazna radijska postava (VIP net, CRONET), lociranom uz naselje Medak, Bilaj, Široka Kula, Gospić, Podoštra, Brušane, Popovačko Pazarište (CRONET) te Mogorić, Bilaj, Široka Kula, Podoštra, Brušane i Oteš (VIP net).

Izgradnja mreže i građevina telekomunikacijskog sustava određuje se lokacijskom dozvolom na temelju Prostornog plana u skladu sa važećim zakonskim propisima (zakon i pravilnik) koji reguliraju izgradnju TK građevina i mreže, te utvrđenih uvjeta od HT i HTV.

Ovim Planom se omogućava daljnja izgradnja sustava mobilne telefonije pri čemu se bazne stanice s rešetkastim antenskim stupom mogu graditi samo izvan građevinskog područja na minimalnoj udaljenosti 100 m od njegovog ruba. Unutar naselja se infrastruktura mobilne telefonije može graditi samo u formi manjih krovnih ili potkrovnih antena, odnosno na stupovima javne rasvjete ili fiksne telefonije.

Javne telefonske govornice treba planirati u dokumentu prostornog uređenja nižeg nivoa (UPU, DPU) kao dio urbane opreme i smještavati ih u centralnim zonama naselja uz javne sadržaje.

Poštanski se promet obavlja posredstvom pošte Gospić i poštanskog ureda lociranog u naselju Aleksinica, Brušane, Donje Pazarište, Klanac, Lički Osik i Smiljan, sa dostavnom službom u pojedina naselja. Ova poštanska mreža zadovoljava današnje potrebe područja Grada Gospića.

U slučaju značajnijeg razvitka pojedinih dijelova Grada, kao i jačanjem lokalnih centara formirati će prema potrebi nove poštanske jedinice na tim područjima naselja.

3.5.3. Energetski sustav

3.5.3.1. Elektroopskrba

Na području Grada Gospića nema značajnijih kapaciteta za proizvodnju električne energije, osim akumulacije Kruščica smještene na slivu rijeke Like sa površinom od 265 ha, koja ulazi unutar prostora grada Gospića.

Opskrba električnom energijom

Osnovni izvor napajanja ovog područja su transformatorska postrojenja napona 110/35 kV u Ličkom Osiku i transformatorske stanice naponske razine 35/10 kV Gospić i Lički Osik sa sljedećim trenutačno instaliranim snagama:

- TS 35/10 kV Gospić	2x4,0 MVA (2x8 MVA)
- TS 35/10 kV Mol (Lički Osik)	1x1,6 MVA (3x4 MVA)

Na području Grada Gospić postoji 218 10/0.4 kV TS koje su povezane 10 kV vodovima i 10 kV. Mreža je gotovo u potpunosti zračne duljine, a prosječna instalirana snaga po 10/0.4 kV TS je 90.0 kVA/stanici.

Međutim, osim opisanog sustava koji predstavlja osnovu za energetska - elektroopskrbnu podlogu koja zadovoljava potrebe Grada Gospića za ovom vrstom energije, područjem Grada prolazi u tranzitu nekoliko značajnih elektroopskrbnih koridora više razine, koji predstavljaju dio ukupnog elektroprijenosnog sustava države.

Tako središnjim dijelom područja Grada Gospića prolaze trase 400 kV dalekovoda TS Meline - RHE Velebit (prije RHE Obrovac) i 220 kV dalekovoda RP Brinje - TS Konjsko, te 110 kV dalekovoda TS Gospić - TS Lički Osik.

U budućnosti preko ovog područja se planira izgradnja dvostrukog 400 kV dalekovoda RP Brinje - TS Lički Osik

Obzirom da se ovim Planom znatno ne povećava broj stanovnika na predmetnom području Grada, može se konstatirati da u planskom periodu neće doći do potrebe da se značajnije povećavaju postojeće građevine i uređaji energetske - elektroopskrbne infrastrukture osim izgradnjom u TS 110/35 u Smiljanu. Međutim, obzirom na nova građevinska područja, kao i nove zone izgradnje stambene i radno proizvodne namjene biti će neophodno u okviru prostorno-planske dokumentacije niže razine (urbanistički plan uređenja naselja i detaljni planovi uređenja pojedinih područja) definirati nužna proširenja visokonaponske 10 (20) kV mreže i 10 (20) kV/0,4 transformatorskih stanica, uključivo i niskonaponsku 0,4 kV mrežu. Takvim sagledavanjima distribucijskog dijela energetskog sustava (razina 0,4 kV i 10 kV) koja nije predmetom razmatranja ovog Plana, treba osigurati potrebnu električnu energiju u novim zonama izgradnje, ali i realizirati potrebna poboljšanja u svim dijelovima naselja na području Grada, gdje su već danas prisutni problemi u kvalitetnoj elektroopskrbi.

3.5.3.2. Vjetroelektrane

Prostornim planom Ličko-senjske županije podupiru se vjetroelektrane kao dopunski, prirodno obnovljivi izvori energije i to prvenstveno vjetra. Područje za iskorištavanje snage vjetra - vjetroelektrane nalazi se u naselju Široka Kula - pod Karaulom.

3.5.3.3. Plinoopskrba

Područje Grada Gospića, kao i čitav prostor Ličko-senjske županije nisu uključeni u plinske sustave Države niti postoje mogućnosti jednostavne dobave plina iz obližnjih područja ili LPG postrojenja.

Obzirom da plin predstavlja vrlo značajan i ekonomičan te razvojno-gospodarski važan energent, već je u okvirima strategije i programa prostornog uređenja Republike Hrvatske utvrđena potreba razvoja magistralne plinske mreže i na tom području. Tako je navedenim dokumentima državne razine definiran prolaz plinskog sustava magistralne razine 50/70 BARA na potezu Ogulin - Gospić - Split, pri čemu isti u tranzitu prolazi i područjem Grada Gospića.

Također i važećim Prostornim planom Ličko-senjske županije definirana je okvirna trasa magistralnog visokotlačnog plinovoda na pravcu Vrbovsko - Ogulin - Gospić - Gračac - Benkovac - Šibenik - Split, čime bi se ostvarila mogućnost plinifikacije i ličke regije. Daljnja plinifikacija Grada Gospića ostvarila bi se preko MRS Gospić na potezu Gospić - Lički Osik - Perušić. Kako je predmetna problematika tek u fazi vrlo idejnih razmišljanja o plinifikaciji ovog i okolnog ličkog područja potrebno je izraditi niz studija i projekata kojima će se utvrditi stvarni položaj trase magistralnog plinovoda.

Prostornim planom uređenja Grada Gospića utvrđena je trasa magistralnog plinovoda kao koridor za daljnja istraživanja.

3.5.4. Vodno gospodarski sustav

3.5.4.1. Vodoopskrba

- **OPĆENITO**

U okviru Prostornog plana uređenja grada Gospića neophodno je razmotriti i obraditi problematiku vodoopskrbe, odvodnje otpadnih voda, zaštite voda od zagađenja te zaštitu od voda na ovom području. S aspekta vodoprivrede na području Grada Gospića dominantnu ulogu ima rijeka Lika.

Dosadašnja istraživanja vodoprivredne problematike na području Grada Gospića uglavnom su vezana za iznalaženje rješenja za poboljšanje vodoopskrbe pojedinih područja i u tu svrhu je izrađeno nekoliko studija, a temeljem nekih od njih urađeni su i izvedbeni projekti vodoopskrbe pojedinih naselja.

Od postojeće dokumentacije koja tretira ovu problematiku važno je spomenuti slijedeću dokumentaciju:

Vodoprivredna osnova slivova Like i Gacke - Elektroprojekt, Zagreb, 1971 god.

Današnje stanje vodoopskrbe i zaštite voda

Osnovni cilj razvojnog programa vodoopskrbe Grada je da svaki stanovnik bude opskrbljen dovoljnom količinom zdrave i pitke vode i da se udovolje sve gospodarstvene potrebe.

Postojeće stanje vodoopskrbe karakteriziraju parcijalni sustavi. Na području Grada Gospića u funkciji su četiri vodoopskrbna sustava:

- sustav vodovod Medak - Gospić/Lički Osik;
- sustav vodovod Bužim - Gospić;
- sustav vodovod Brušane/Trnovac - Gospić;
- sustav vodovod Pazarište - Perušić - Lički Osik - Gospić.

Sustav Medak - Gospić - Lički Osik

Glavni vodozahvat je iz bušenog bunara Mrđenovac, minimalne izdašnosti 50 l/s, odakle se voda s kote 581 m.n.m. preko crpne stanice, diže u vodospremu Bogunica (679 m.n.m.), zapremine 500 m³ i Bilaj (637 m.n.m.), zapremine 500 m³.

Sustav Bužim - Gospić vezan je uz kaptirani izvor Vrbas, izdašnosti 3,0 l/s (prema nekim dobivenim podacima može i 8 l/sek) koji se nalazi na koti 638 m.n.m.

Sustav Brušane - Trnovac - Gospić

Vodoopskrba grada Gospića obavlja se iz više izvora koji se nalaze u okolini Gospića. Među njima se ističe izvor Košna voda kod Brušana (sustav vodovoda Brušane - Trnovac - Gospić). Izvor je kaptiran za potrebe vodovoda Gospić još 1893. godine. Taj se izvor nalazi na visini od 645 m.n.m.. Izdašnost mu je od 25-40 l/s i nikad ne presušuje. Vodosprema Oštra 2 nalazi se na koti 625 m.n.v. i zaprema 500 m³. Nalazi vode na tom izvoru pokazuju da je to mnogo kvalitetnija voda od ostalih

koje su uključene u vodoopskrbni sustav Like. Bakteriološko stanje analizirane vode je izvanredno, što pokazuje da su organski onečišćivači mnogo manjeg intenziteta te da vodonosnik posjeduje sposobnost samopročišćavanja. Drugi izvori u tom sustavu su još Vriline na 571 m.n.m., izdašnosti 15,1 l/s, s jednom crpnom stanicom i vodospremom Kozjak, na koti 656 m.n.m. i zapreme 300 m³, odnosno Crno vrelo, na koti 558 m.n.m., izdašnosti 12 l/s, jedna crpna stanica i vodospremom Oštra 1 na koti 602 m.n.m. i sa zapreminom od 500 m³.

Sustav Pazarište - Perušić - Lički Osik - Gospić

Glavni izvor Mrdenovac (sustav vodovoda Medak - Gospić/Lički Osik) nalazi se na 581 m.n.m, ima izdašnost od 50 l/s, jednu crpnu stanicu, te vodospreme Bogunica na 679 m.n.m., zapreme 500 m³ i Bilaj, na 637 m.n.m., zapreme 500 m³. Izvor Vrbas (sustav vodovoda Bužim-Gospić) nalazi se na 638 m.n.m., a ima izdašnost 3,9 l/s. U sustavu vodovoda Pazarište-Perušić-Lički Osik-Gospić nalazi se pet izvora (Odra, 622 m.n.m, izdašnost manja od 5 l/s, Domicuša, 619 m.n.m., izdašnost 4 l/s, Muhar jarak, 638 m.n.m., izdašnost 10 l/s, te Ričina Pećina, 650 i 645 m.n.m., izdašnost 11 i 0,8 l/s).

Ukupna potreba za vodom na području Grada Gospića je oko 41,7 l/s, ali zbog velikih gubitaka u sustavu koji u ljetnom razdoblju dostižu čak i 60%, pokazuje nedostatak vode u sustavu.

Javnim vodoopskrbnim sustavom na širem području Gospića upravlja Komunalno poduzeće Usluga d.o.o. iz Gospića. Ukupno gledajući, postojeći vodoopskrbni sustav Gospića (10 izvora izdašnosti 117 l/s, tri crpne stanice, šest vodosprema zapreme 2,750 m³ i s oko 450 km duljine vodovodnih cijevi), mogao bi se podijeliti na četiri sustava.

Navedeni opskrbeni sustavi pokrivaju najveći broj naselja Grada i to onih u kojima je koncentriran najveći broj stanovništva, dok su izvan sustava vodoopskrbe ostala manja raštrkana brdska sela koja se opskrbljuju vodom iz vlastitih bunara ili cisterni.

Stanje zaštite voda od zagađenja, prvenstveno voda koje se koriste u svrhu vodoopskrbe, zahtijeva optimalan tehnički pristup eliminaciji ili smanjenju izvora zagađenja. Glavni izvori zagađenja su otpadne vode, ali ne smiju se zanemariti i druge otpadne tvari, kao što su prekomjerno unošenje u tlo raznih kemijskih sredstava koje se koriste u poljodjelstvu.

Obaveza zaštite voda definirana je Zakonom o vodama i drugim pratećim propisima, a osnovni cilj je sačuvati vode koje su još čiste. Da bi se spriječilo bilo kakvo zagađenje voda koje se trenutno koriste za vodoopskrbu, potrebno je na samom zahvatu utvrditi zone sanitarne zaštite i provesti mjere za njihovo očuvanje. Izvore ili uzroke zagađivanja treba uklanjati ili sprječavati njihovo nastajanje na mjestu nastanka. Potrebno je planirati izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih komunalnih voda i zagađenih industrijskih voda. Također je potrebno pravilno provesti zbrinjavanje komunalnog otpada, na područjima koja imaju utjecaja na podzemne i nadzemne vodene tokove.

Procjena potreba vode na cijelom području izvršena je na osnovu specifične potrošnje vode za stanovništvo, poljoprivredu (zalijevanje vrtova) krupnu i sitnu stoku i potrošnju u privredi.

Potrošnja vode je određena sa normom ukupne potrošnje vode koja je usvojena:

- Za naselja $q_s = 200 \text{ l/st/dan}$

Koeficijenti dnevne neravnomjernosti

- Za naselja $K_d = 1.35$

Koeficijent satne neravnomjernosti

- Za naselja $K_h = 2.0$

Specifična potrošnja vode je u granicama koje su u skladu sa svjetskim normativima.

Procjenu potrošnje vode za poljoprivredu (zalijevanje vrtova) potrebno je uzeti u proračun kod dimenzioniranja transportnih cjevovoda za rubna područja naselja, a na osnovi svjetskih normativa potrošnje.

Potrošnja vode industrijskih pogona u sadašnjim uvjetima svodi se uglavnom na sanitarnu potrošnju i vrlo je teško izvršiti pravilnu procjenu budućih potreba industrijskih potrošača.

Također ne postoje konkretni planovi razvoja privrednih djelatnosti u planiranom razdoblju, što je stvorilo veliku pometnju u realnom sagledavanju svih potencijalnih potrošača, a naročito kad su u pitanju djelatnosti koje u tehnološkom procesu zahtijevaju veću količinu vode.

Obzirom da su se dogodile korjenite promjene društvenog sistema i nema planske privrede potrebne količine vode u industriji moguće je samo prognozirati na osnovama iskustva sličnih naselja u zapadnoj Europi.

Za procjenu potrošnje privrede na području Grada usvojena je količina od 20% ukupne potrošnje vode domaćinstava urbaniziranog područja Gospića te pridodata na sanitarnu potrošnju.

Broj stanovnika za promatrano područje usvojen je za plansko razdoblje do 2015 god., a kao polazna osnova služili su rezultati prijašnjih popisa stanovnika iz 2001. godine i statističke obrade istih kao i usvojene stope priraštaja.

Na cijelom promatranom području stanovništvo je raspoređeno u vrlo neujednačenim gustoćama naseljenosti. U urbanim sredinama je najveći broj stanovnika, dok je u brdima naseljenost daleko manja.

Za predviđeni planski period 2015. godinu ukupan broj stanovnika u svim naseljima Grada iznosi 16000.

Uz pretpostavljenu srednju dnevnu potrošnju vode po stanovniku od 200 l / dan potrebe vode su slijedeće:

$$Q_s = 16000 \times 200 = 3.200.000 \text{ l/dan}$$

$$Q_{\max} = Q_s \times k_d = 3.200.000 \times 1.35 = 4.320.000 \text{ l/dan}$$

$$q_{\text{sec}} = \frac{Q_{\max}}{86\,400} \times K_{\text{sat}} = \frac{4.320.000}{86\,400} \times 2 = 100 \text{ l/sek.}$$

Za potrebe industrije predviđa se maksimalno 20 % na iskazanu potrošnju što ukupno iznosi $Q=120 \text{ l/s}$.

Specifična potrošnja vode usvojena je na osnovi podataka o potrošnji u oblastima sličnog privrednog razvoja i klimatskog karaktera, uz korištenje podataka iz stručne literature i do sada urađene dokumentacije koja tretira vodoprivrednu tematiku.

Uz poznatu potrebu vode u sistemu vodoopskrbe za izravnavanje neravnomjernosti u potrošnji i za sigurnost u vodoopskrbi potrebno je planirati i izgraditi rezervoarski prostor takvog volumena koji bi pokrивao 50 % dnevne potrošnje. Rezervoare je potrebno planirati za pojedine vodoopskrbne zone odnosno uz veća naselja.

PLANIRANA RJEŠENJA SUSTAVA VODOOPSKRBE I SMJERNICE ZA NJHOVO PROVOĐENJE

S obzirom na postojeće vodoopskrbne sisteme i određene pretpostavke o mogućnosti korištenja postojećih izvorišta na području Grada Gospić u slijedećem planskom razdoblju koje obuhvaća ovaj razvojni Prostorni plan predviđa se slijedeće:

- Očuvati i unaprijediti postojeće vodoopskrbne sustave;
- Maksimalno zaštititi postojeća crpilišta i kaptaze utvrđivanjem zona sanitarne zaštite i njihovim dosljednim provođenjem;
- Tehnički unaprijediti samu tehnologiju crpljenja odnosno pročišćavanja vode na samom zahvatu ugradnjom brzih filtera i uvođenjem sustava automatskog kloriranja vode;
- Predvidjeti obnavljanje postojeće vodoopskrbne mreže kako bi se postojeći gubici vode u mreži sveli na najmanju moguću mjeru;
- Za veća naseljena mjesta predvidjeti povećanje rezervoarskog prostora kako bi se pokrile neravnomjernosti u potrošnji i osigurale požarne rezerve vode;
- Pristupiti odnosno nastaviti sa istražnim radovima na iznalaženju novih potencijalnih zahvata vode kaptiranjem novih izvora i njihovim uključivanjem u sustav vodoopskrbe.

Vodovodna mreža, magistralni vodovi trebaju se dimenzionirati na maksimalne količine vode koje se transportiraju, dok se sekundarna mreža u naselju mora dimenzionirati na potrebe sanitarne potrošnje i protupožarne zaštite.

Kod izgradnje cjevovoda cijevna mreža pratila bi uglavnom osi glavnih prometnica u naselju, a cjevovodi bi u poprečnom profilu cesta bili smješteni u osi pločnika ili

zelenom pojasu, ali u svakom slučaju na suprotnoj strani od kanala fekalne kanalizacije.

Kao minimalni profil cjevovoda treba predvidjeti profil ϕ 100 mm i to zbog obvezatnih hidranata na mreži i požarne količine na koju se cjevovod dimenzionira.

Čvorovi na mreži bi bili smješteni u armiranobetonska okna sa lijevanim željeznim fazonskim komadima i armaturama sa lijevano-željeznim poklopcem na ključ.

3.5.4.2. Odvodnja otpadnih voda

OPĆENITO

Tokom posljednjih desetljeća problematika zaštite i unapređenja čovjekove okoline postala je izuzetno aktualna u čitavom svijetu pa tako i kod nas.

Važno je napomenuti da smo jedna od rijetkih zemalja koje su u svoj ustav unijele obavezu zaštite i unapređenja čovjekove okoline. Donesen je i živi veliki broj zakona i propisa koji reguliraju ovu problematiku. Uprkos svemu ovome, uprkos vrlo živoj aktivnosti na ovom planu, ostvareni efekti u poboljšanju stanja i kvalitete čovjekove okoline nisu ni približno zadovoljavajući.

U okviru Prostornog plana uređenja Grada Gospića svakako se problemu odvodnje i pročišćavanja sanitarnih otpadnih voda mora posvetiti nužna pažnja, i to prije svega zbog očuvanja prirodnih kvaliteta svih površinskih i podzemnih tokova ovog kraja i zaštite od zagađivanja.

Proširenjem postojećih i izgradnjom novih vodoopskrbnih sustava pojačat će se tendencija zagađivanja vodotoka otpadnim vodama, pa se tim više već sada mora ozbiljno pozabaviti i sustavom zaštite od zagađivanja.

Ubrzani i neprekidni proces industrijalizacije podrazumijeva i stalni porast korištenja vode u domaćinstvu i industriji, a usporedo sa time javlja se i problem odvođenja otpadnih voda iz naselja.

Za sigurno uklanjanje sanitarnih, otpadnih voda i materija u urbanoj sredini najbolji način je putem izgradnje kanalizacijske mreže i uređaja za njihovo pročišćavanje.

Zakonske odredbe zahtijevaju da svaki zagađivač izradi uređaj za pročišćavanje svojih otpadnih voda.

POSTOJEĆE STANJE

Postojeće stanje u pogledu odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Grada ne zadovoljava.

Danas na području Grada s izuzetkom gradskog centra Gospića nema izgrađene kanalizacijske mreže, a o uređajima za pročišćavanje otpadnih voda da i ne govorimo.

Za područje gradskog centra Gospića postoji djelomično izgrađena kanalizacijska mreža mješovitog tipa koja obuhvaća dio stambene i industrijske zone.

Djelomično sagrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda određuje kotu ulijevanja kanalizacije i na njega nije moguće gravitacijski dovesti sve otpadne vode. On je predimenzioniran i kad bi se svi izvedeni kolektori stavili u funkciju i spojili na pročišćivač ne bi imao dovoljan minimum vode za rad. Tako se voda iz kanalizacijskog sustava i dalje izliva nepročišćena u Novčicu kao recipijent. Na pojedinim su kolektorima izvedene prepumpne stanice. Kanalizacijski je sustav izveden samo djelomično za dio grada sjeverno od rijeke Novčice. Južni dio grada i preostalo rubno područje nema riješenu kanalizaciju, a odvodnja otpadnih voda provodi se u septičke jame i većinom se izravno infiltrira u podzemlje. Na području Grada Gospića radi nekoliko manjih industrijskih pogona u kojima nastaju različiti tipovi tehnoloških otpadnih voda. To su: Klaonica i prerada mesa Sladovača, pivovara Ličanka-Donje Pazarište, farma Kuzmanovača, farma nesilica Sekundar-Lički Novi, metalna industrija Meting-Gospić u stečaju, "NEVEN-PLAST" proizvodnja plastike, Lički Osik, AN-FO 93 Široka Kula, PPK Velebit u stečaju (nabrojani industrijski pogoni u stečaju naznačeni su iako trenutno u njima nema otpadnih voda jer se očekuje da će biti privedeni sličnoj namjeni).

Zbog svega navedenog potrebno je, uz opskrbu vodom pristupiti kvalitetnom rješavanju pitanja odvodnje kako sanitarnih otpadnih voda, tako i oborinskih voda. Uz to je vrlo bitno zaštititi vodotoke od prekomjernog zagađivanja i sačuvati ih čiste kao staništa različitih biljnih i životinjskih vrsta.

U novije vrijeme pristupilo se izradi tehničke dokumentacije za rješenje odvodnje sanitarnih i oborinskih otpadnih voda gradskog središta - naselja Gospić. Izrađena je tehnička dokumentacija i izveden glavni i sabirni kolektor kanalizacije do uređaja za pročišćavanje koji će tokom ove godine biti pušten u funkciju.

PLANIRANA RJEŠENJA ODVODNJE I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA I SMJERNICE ZA NJIHOVO PROVOĐENJE

Za sigurno uklanjanje sanitarnih i tehnoloških otpadnih voda u urbanoj sredini jedini način je putem izgradnje kanalizacijske mreže i uređaja za njihovo pročišćavanje.

Problem odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda mora se tretirati kompleksno. Naime, poznato je da odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda iziskuje znatna materijalna sredstva, pa ako se ovoj problematici ne pristupi na odgovarajući ispravan način, onda su vrlo često i ulaganja pogrešno usmjerena i beskorisna.

Za odvodnju svih naselja na području Grada treba usvojiti određene kriterije kojima se treba rukovoditi prilikom donošenja konceptualnih rješenja.

Kanalizacijska mreža razvijati će se postepeno, pa i izgradnju uređaja za pročišćavanja treba prilagoditi toj dinamici. S obzirom na mogućnost investicionih ulaganja, a istovremeno i osjetljivost recipijenata, kanalizacijsku mrežu manjih naselja do 1000 stanovnika treba u pravilu predvidjeti razdjelnog sistema. Kod planiranja uređaja za pročišćavanje u prvim etapama planirati jednostavnije

uređaje za pročišćavanje dovoljnog kapaciteta, a na odabranim lokacijama uređaja za pročišćavanje uvijek osigurati dovoljno prostora za proširenje kapaciteta i unaprjeđenje tehnologije.

Kod planiranja izgradnje uređaja za pročišćavanje usvojiti kriterij da se uređaji za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda planiraju i grade za naselja koja se planiraju sa više od 500 stanovnika. Za mala naselja (od 500 do 1000 stanovnika) treba planirati tipske mehaničko biološke uređaje koji ne zahtijevaju velika investiciona ulaganja, a i kasnije održavanje u eksploataciji ne iziskuje velike troškove.

Za naselja sa manjim brojem stanovnika, a koja je teško povezati u zajednički sustav, predviđa se izgradnja septičkih (trokomornih) taložnica koje također imaju mogućnost djelomičnog pročišćavanja.

Za sve zagađivače, sve tehnološke vode treba prije upuštanja u gradsku mrežu pročistiti do stupnja zagađenja komunalnih otpadnih voda.

Kod rješavanja problematike odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Grada Gospića generalni redoslijed u rješavanju ove problematike bio bi sljedeći:

- Izraditi koncepcijska rješenja, s obzirom na lokalne uvjete pojedinih naselja, planove razvoja naselja i mogućnosti recipijenta za prihvata i autopurifikaciju određenih količina otpadnih voda.
- Izraditi idejne projekte sa ishodom načelnih vodoprivrednih suglasnosti te utvrditi okvirnu veličinu sredstava za njihovu realizaciju.
- Izraditi tehničku dokumentaciju za izvedbu, ishoditi građevnu dozvolu za cjelokupnu ili etapnu izvedbu.
- Izvedba tj. realizacija odobrenih rješenja.
- Izgradnja navedenih kanalizacijskih sistema nužna je radi već danas prisutne ugroženosti voda od postojećih korisnika prostora.
- Isto tako potrebno je pratiti tehnološka dostignuća u svijetu na razvoju uređaja za pročišćavanje te ista koristiti u dopunjavanju uređaja i poboljšavanju kvalitete izlaznog efluenta.

3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Temeljem smjernica Strategije, Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostornog plana Ličko-Senjske županije zbrinjavanje komunalnog otpada ustrojava se na županijskoj i lokalnoj razini Grada Gospića.

U daljnjem organiziranju odlaganja komunalnog i kućnog otpada prioritet se daje izgradnji sanitarnih odlagališta, s primjenom propisanih mjera sigurnosti i zaštite od štetnog djelovanja na okoliš, umjesto današnjih neorganiziranih odlagališta. Također i ukupna problematika postupanja s otpadom regulirana je odgovarajućim zakonskim propisima čime su ostvarene osnovne pretpostavke za ispravno i za okoliš prihvatljivo postupanje s otpadom te za učinkovit nadzor.

Djelotvorno i po okoliš neškodljivo zbrinjavanje kućnog i komunalnog otpada (kao najzastupljenijeg i gotovo isključivog na području Grada Gospića, predstavlja polaznu osnovu za očuvanje prirodnih kvaliteta i urbanog standarda.

Smanjivanje nastanka otpada i postupanje s otpadom na ekološki prihvatljiv način moguće je ostvariti između ostaloga jasnim utvrđivanjem prava, obveza i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba, poglavito jedinica uprave i samouprave u postupanju s otpadom. Jasno je da se nekontroliranim postupanjem s otpadom značajno utječe na kvalitetu okoliša sa stalnim ugrožavanjem prirodnih resursa. Na temelju Zakona o otpadu potrebno je na području Grada Gospića postupati s otpadom na način da se ostvare slijedeći glavni ciljevi:

- izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada uz smanjivanje opasnih svojstava otpada, čiji se nastanak ne može spriječiti
- sprječavanje nenadziranog postupanja s otpadom
- iskorištavanje vrijednih svojstava otpada u materijalne i energetske svrhe uz njegovo obrađivanje prije odlaganja
- odlaganje otpada samo na uređena odlagališta
- saniranje površina onečišćenih otpadom

Pri tome se u postupanju s otpadom prilikom njegovog prikupljanja, odvoza i deponiranja trebaju provoditi aktivnosti na način da se izbjegne:

- opasnost za ljudsko zdravlje, biljni i životinjski svijet
- onečišćavanje okoliša: voda, tla, zraka iznad propisanih graničnih vrijednosti
- nekontrolirano odlaganje i spaljivanje
- nastajanje eksplozija ili požara
- stvaranje buke i neugodnih mirisa
- pojavljivanje i razmnožavanje štetnih životinja i biljaka te razvoj patogenih organizama

Otpad kao problem urbane i industrijske civilizacije prisutan je gotovo na svim naseljenim područjima kao i onim prostorima na kojima su prisutne značajnije gospodarske djelatnosti. Evakuiranje otpada sa naseljenih područja kao i njegovo kvalitetno zbrinjavanje na način da ne predstavlja opasnost za prirodni okoliš predstavlja relativno skup proces koji se može kvalitetno do kraja realizirati samo u okviru gušće naseljenih područja. Naime, ukupno zbrinjavanje otpada na odlagalištima koja zadovoljavaju sve kriterije zaštite okoliša relativno je skupo te ga uglavnom nije moguće ostvarivati na teritorijalno malenim i nedovoljno naseljenim područjima sa manjom koncentracijom stanovništva. Iz toga razloga se nastoji da se zbrinjavanje otpada rješava u blizini većih koncentracija stanovništva i gospodarstva, budući je i veći dio nastajanja otpada upravo vezan za ta područja, pa su i transportni putevi i troškovi njegovog zbrinjavanja značajno manji.

Temeljem iznesenih razloga, a obzirom na malenu koncentraciju stanovništva na gradskom prostoru i smjernice u okviru usvojenog Prostornog plana Ličko-senjske županije, postavljen je koncept zbrinjavanja otpada sa područja Grada Gospića na način da se njegovo ukupno odlaganje odvija na području Grada na lokaciji novog sanitarnog odlagališta smještenog na prostoru naselja Široka Kula, sa površinom od oko 14 ha, gdje je udaljenost lokacije za zbrinjavanje otpada od državne ceste D-25 udaljena 100 m, s time da se u tom međuprostoru mogu

smjestiti prateće građevine sa upravno-tehničkim prostorijama, parkirališta vozila i slično.

Odlaganje kućnog otpada u okviru pojedinog naselja, privremeno do njegovog sabiranja i odvoženja putem komunalnih službi na naprijed navedeno odlagalište (Široka Kula), treba osigurati u svim naseljima Grada Gospića. Takvo dnevno odlaganje treba omogućiti i predvidjeti putem kontejnera lociranih na pojedinim dijelovima naselja, kod čega posebnu pažnju treba posvetiti evakuaciji otpada i urednom održavanju i čišćenju javnih površina.

Radi posebnih prirodnih kvaliteta Grada Gospića, kao i planiranja budućeg razvitka temeljenog na visokoj kvaliteti prirodnog okoliša, nužno je značajnu pažnju usmjeriti na onemogućavanje nastanka novih divljih deponija. Posebno treba spriječiti nastanak takvih deponija u području Parka prirode Velebit i Nacionalnog parka Paklenica, te krajobrazno atraktivnog područja Ribnika-Bilaja-Jadove, te meandra rijeke Like u Ribniku i Ličkom polju ili na drugim vizuelno eksponiranim lokalitetima. Upravo osigurano i dnevno odvoženje kućnog otpada sa područja naselja, kao i postavljanje kontejnera u okviru naselja, sigurno će pozitivno utjecati na smanjenje broja divljih deponija.

Dugoročno i trajno odlaganje kućnog i komunalnog otpada sa područja Grada Gospića omogućeno je za čitavo područje Grada izgradnjom odlagališta na lokalitetu Široka Kula. Sustav odlaganja i prikupljanja otpada na gradskoj razini treba težiti i biti prilagođen mogućnostima odvajanja korisnog otpada (reciklaža) uz mjesta njegovog nastajanja pa se na području Grada može, kao jedna faza prikupljanja otpada, predvidjeti reciklažno dvorište. Kategorija i količina posebnog i opasnog otpada koji može nastati na području ovog Grada, neznatna je obzirom na postojeće i buduće gospodarske aktivnosti te ne postoje potrebe za zbrinjavanjem takve vrste otpada.

Naprijed navedenim načinom kontroliranog prikupljanja, odvoženja i zbrinjavanja komunalnog i kućnog otpada, bez njegovog nekontroliranog odlaganja na prirodnim i krajobraznim predjelima Grada, osigurat će se tražena kvaliteta okoliša kao podloga za urbani i zdravstveni standard te ostvarenje planiranog gospodarskog razvitka temeljenog posebno na ekološkim vrijednostima Planom razmatranog područja.

Odlaganje komunalnog, inertnog i drugog otpada (industrijski, ambalažni, građevni, električni i elektronički, otpadna vozila i otpadne gume) u cilju cjelovitog gospodarenja otpadom za županijsko središte Ličko-senjske županije planirano je na lokaciji Ostrvica - Vujnovac - Škadrice.

3.7. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Očuvanje i zaštita okoliša proizlazi iz nužnosti da se isti očuva u takvu stanju koje omogućava visoki stupanj proizvodnosti i osigurava kvalitetno i zdravo okruženje za rad i život lokalnog stanovništva. Prema tome, svaku transformaciju prirodnog okoliša u neku drugu namjenu, odnosno njegova potencijalna ugroženost postojećim ili planiranim aktivnostima u prostoru, treba biti sagledana sa svih mogućih aspekata u cilju sprečavanja eventualnog (potencijalnog) negativnog

utjecaja. Znači da je sustavna skrb o okolišu nužna kao kontinuirani proces u okviru kojega se preko prostorno-planskog dokumenta temeljenog na posebnim propisima i analizama opterećenosti i ugroženosti prostora definira optimalan razmještaj namjena i djelatnosti.

Pretpostavka svakog zahvata u prostoru jeste da se isti odvija u okvirima održivog korištenja resursa uz omogućavanje njihovog stalnog obnavljanja bez ugrožavanja temeljnih vrijednosti prostora. Prema tome, zaštita okoliša predviđa očuvanje njegovih izvornih vrijednosti, ostvareno kroz posebnu skrb o prirodnim zajednicama na predmetnom području i uz obaveznu primjenu racionalnog korištenja prirodnih izvora na način prihvatljiv za okoliš.

Osnovni ciljevi zaštite okoliša su:

- trajno očuvanje izvornosti, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološke stabilnosti
- očuvanje kvaliteta žive i nežive prirode uz racionalno korištenje prirode i njenih dobara
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika, unaprjeđenje stanja okoliša i osiguranje boljih uvjeta života.

Zaštita okoliša postiže se praćenjem, sprečavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš, te poticanjem upotrebe proizvoda i korištenjem proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš. Potrebno je imati uravnotežen odnos zaštite okoliša i gospodarskog razvoja i provoditi sanaciju već ugroženih dijelova okoliša.

Planiranje gospodarenja okolišem dio je ukupnog upravljanja prostorom utvrđenog kroz prostorno-planski dokument kao temeljni akt odnosa prema okolišu, kojim se iznalaze najefikasniji načini održivog korištenja prirodnih izvora i mogućnosti sagledavanja svih čimbenika koji utječu na stanje u prostoru.

Ovaj Prostorni plan utvrđuje ciljeve i interese koji se na području obuhvata trebaju ostvariti, vodeći računa da se korištenjem prostora osigura i neophodna sanacija, zaštita i unaprjeđenje stanja okoliša.

Ključnim područjima djelovanja smatraju se područja koncentracije stanovništva (zone naselja), gospodarska područja, velike infrastrukturne građevine (autoceste, akumulacije i dr.) i prostori značajnijeg korištenja prirodnih izvora (eksploatacija mineralnih sirovina i dr.) gdje se javljaju sukobi interesa u korištenju prostora sa potrebama osiguranja njegove zaštite kroz:

- izbor i ocjenu lokacija gospodarske namjene uz uvjetovanje tehnologije i potrebnih mjera zaštite okoliša kroz procjenu utjecaja na okoliš čime se može osigurati pravilno lociranje i funkcija bez šteta po okoliš,
- modernizaciju i uvođenje sigurnosnih tehnologija na prostorima gospodarske namjene, čime će se smanjiti i eliminirati štetni utjecaji,
- modernizaciju infrastrukturnih sustava i komunalnih djelatnosti prvenstveno u dijelu prometa (zagađivanje zraka, buka) i odvodnje otpadnih voda te sustavno zbrinjavanje otpada,
- provođenje mjera zaštite prirodne i kulturne baštine te očuvanje izvorne fizionomije kulturnog i prirodnog krajobraza u cjelini,
- smanjenje upotrebe štetnih kemijskih sredstava u poljoprivredi, te očuvanje cjelovitosti i kvalitete poljoprivrednog zemljišta,

- potrebu mjera zaštite voda, obzirom na njihov značaj za vodoopskrbu šireg područja,
- osiguranje sanacije i rekultivacije eksploatacijskih polja mineralnih sirovina (kamenolomi - gliništa).

Temeljem naprijed iznesenih osnovnih postavki i smjernica, koje se realiziraju u okviru prostorno-planskog dokumenta, vezano uz problematiku zaštite okoliša, istim se utvrđuje ukupni opseg aktivnosti, uvjeta i ograničenja u korištenju prostora sa ciljem sprečavanja negativnog utjecaja na okoliš odnosno njegovo očuvanje ili sanacija radi ostvarenja izvornog stanja i najviše razine kvalitete.

Ovim se Prostornim planom uređenja Grada Gospića, u okviru ukupnog gospodarenja i upravljanja prostorom - dijelovima okoliša - prirodnim resursima, uspostavljaju mjere sprečavanja nepovoljnog utjecaja prvenstveno kroz primjenu Zakona o zaštiti okoliša (NN br. 82/94, NN br. 128/99) i drugih pratećih propisa (Pravilnika).

Isto tako, djelotvorna zaštita okoliša i sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš postići će se i kroz provedbu drugih mjera propisanih u zakonskoj regulativi, kojom se utvrđuju odnosi prema određenim dijelovima okoliša, i to:

- mjerama zaštite tla (N.N.broj: 15/92, 54/94, 21/95, 48/95)
- mjerama zaštite voda (NN broj 15/81, 2/84,22/86, 9/90,53/90,9/91,40/91, 61/91, 32/93, 38/93, 43/93,75/93, 75/94,95/94)
- mjerama zaštite zraka (N.N.broj: 17/90, 37/90, 48/95)
- mjerama zaštite šuma (N.N.broj: 52/90, 9/91, 61/91, 76/93)
- mjerama zaštite zdravlja ljudi (N.N.broj: 53/86, 47/89, 53/91,60/92, 26/93,32/93, 38/93, 75/93,89/93, 11/94, 46/94, 100/93).

Prema tome, sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš postiže se djelotvorno kroz izradu, praćenje i provedbu dokumenata prostornog uređenja, pri čemu se korištenje i uređivanje prostora provodi i usmjerava na način da se (prvenstveno u građevinskim područjima naselja i izvan naselja) omogućavaju takve djelatnosti koje ne ugrožavaju okoliš, a prihvatljive su u suživotu sa prirodnom i povijesnom baštinom.

Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš sagledavano je u okvirima ovog Plana kako s aspekta osnovnih fenomena okoliša (zraka, voda i tla), tako i eventualnog utjecaja ljudske djelatnosti u prostoru iz koje može proizaći ugroženost okoliša u okviru prirodnih resursa vezano uz poljoprivredno i šumsko zemljište, ugroženost od buke i dr.

▪ **Zaštita tla (poljoprivrednog i šumskog zemljišta)**

Racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, unapređenjem nižih kategorija tla, privođenjem zapuštenih površina poljoprivrednoj namjeni i proizvodnji prirodne hrane uz strogu zaštitu kvalitetnog i uređenog (melioriranog) poljoprivrednog zemljišta od svih mogućih građevina predstavlja najdjelotvorniju zaštitu tla.

Provedenim vrednovanjem zemljišta temeljem prirodnih karakteristika prostora unutar područja Grada Gospića, uz uvažavanje osobitosti sistemskih jedinica tla, ovim se Planom zemljišta, u segmentu poljoprivrednog tla isključivo osnovne namjene, vrednuju kao:

- vrijedna obradiva tla (P2) povoljne proizvodne vrijednosti s većim brojem kultura,
- ostala obradiva tla (P3) niže proizvodne vrijednosti s ograničenim brojem kultura
- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ), niske proizvodne vrijednosti sa velikim ograničenjima za proizvodnju i broj kultura
- gospodarske šume (Š1), kao prostori postojećih šumskih površina pogodni za uzgoj i eksploataciju šumskog fonda temeljem gospodarskih osnova,
- zaštitne šume (S2) kao šumska područja koja štite prostor od procesa erozije i drugih negativnih utjecaja,
- zaštita šume (Š3) kao šume posebne namjene.

Prenamjena vrijednog obradivog tla u nepoljoprivredne - posebice građevinske svrhe, u pravilu nije dopuštena. Dapače, postojeće zapuštene poljoprivredne površine potrebno je privesti poljoprivrednoj namjeni ili ih pošumiti.

Poseban značaj za zaštitu tla ima i ograničenje primjene umjetnih gnojiva i pesticida koji mijenjaju osnovne karakteristike tla i smanjuju mogućnosti proizvodnje ekološki kvalitetne hrane kao glavnog proizvodnog (poljoprivredno-stočarskog) usmjerenja ovog područja. Naime, nedostatak kvalitetnog visoko proizvodnog poljoprivrednog zemljišta na prostoru Grada Gospića mora se nadoknaditi proizvodnjom u okviru očuvanog okoliša, što će omogućiti postizanje visoke kvalitete tih proizvoda.

Očuvanje prirodno-proizvodnih resursa te krajobraznih vrijednosti od nepovoljnog utjecaja na okoliš, kako je naprijed navedeno, osigurano je samom primjenom ovog prostorno-planskog dokumenta te korištenjem samo onih prostora za izgradnju određenih Planom prema utvrđenim uvjetima. Osim toga, u okviru raspolaganja prostorom na kojemu nije planirana određena aktivnost građenja, uvjetuje se u budućem razvojnom periodu racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem, daljnjim unapređivanjem nižih kategorija tala, privođenjem zapuštenih površina intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji te organiziranjem stroge kontrole primjene pesticida i ostalih sredstava za zaštitu bilja. Naime, u svom generalnom opredjeljenju prema visokoj kvaliteti okoliša Grada Gospića treba težiti proizvodnji prirodne i zdrave hrane upravo kao rezultat takve očuvanosti okoliša.

Drugi prirodni resurs koji treba očuvati bilo kao gospodarski ili bio-ekološki faktor, predstavljaju šume. Naime, gospodarenje šumama na području Grada Gospića treba provoditi na temelju šumsko-gospodarskih osnova sa naglašenim programima zaštite i daljeg razvitka šuma i šumskog područja kao dijela prirodnog okruženja, posebno za područje Velebita koje je stavljeno pod režim zaštite u kategoriji parka prirode. Racionalno gospodarenje šumama i njihovo očuvanje kao važnog bio-ekološkog čimbenika obuhvaća osobito: uzgoj šuma, sanaciju degradiranih šuma te sustavno obnavljanje uništenih šuma.

Prema Programu gospodarenja, sve šume na području Grada Gospića pripadaju većim dijelom u kategoriju gospodarskih šuma, iako se područje šuma u okviru prostora parka prirode treba tretirati kao šume posebne namjene. Pri tome treba imati na umu da se ovdje podrazumijevaju prvenstveno opće koristi funkcije šuma, a tek u neznatnoj mjeri drvni proizvodi.

▪ **Zaštita zraka**

Područje Grada Gospića u pogledu kvalitete i čistoće zraka danas nije ugroženo djelovanjem određenih korisnika prostora. Jedino postojeće prometnice na potezima kroz naselja predstavljaju manje onečišćenje zraka.

Buduće očuvanje osnovnih fenomena okoliša (zraka, voda i tla) kao i sprječavanje nepovoljnih utjecaja na taj dio okoliša prilikom djelovanja čovjeka u prostoru (i neadekvatnog korištenja prostora) ostvaruje se prvenstveno primjenom planskih mjera (u okvirima namjene površina, režima i provedbenih odredbi ovog Plana), ali i primjenom zakonskih propisa (Zakon o zaštiti zraka od zagađenja - NN 48/95. i Uredbe NN 101/96. i 140/97.) kojima je točno određena dopustiva razina nepovoljnog utjecaja na pojedine temeljne vrijednosti okoliša. Tako se može konstatirati da je namjenskom organizacijom prostora, u okviru koje dominantni dio predstavlja korištenje prirodnih resursa kroz djelatnosti koje ne ugrožavaju okoliš (poljoprivredna i stočarska proizvodnja) bez koncentracije proizvodnih pogona (kao potencijalnih subjekata za ispuštanje nedozvoljenih emisija u zrak), postignuta kvalitetna osnova za sprječavanje nepovoljnih utjecaja na kvalitetu zraka te je u okviru planskih mjera osigurana zaštita kvalitete zraka. Drugi gospodarski sadržaji vezani uz intenzivni uzgoj stoke, koji mogu imati značajniji utjecaj na kvalitetu zraka (farme i sl.), smještavaju se izvan građevinskog područja naselja na udaljenosti koja onemogućava njihov negativni utjecaj na naseljima područja. Također i postojeća ugroženost od zagađenja ispušnim plinovima vozila na prometnicama kroz naselja smanjuje se uvođenjem režimskih ograničenja prometa (težina i brzina vozila), izvedbom zelenih zaštitnih pojaseva te dislokacijom glavnih prometnica izvan naselja. U tom cilju značajno će doprinijeti nova autocesta koja će preuzeti dio teretnog prometa i time smanjiti njegov negativni utjecaj u naseljima.

▪ **Zaštita od buke**

Dosadašnji razvoj naselja i gospodarskih djelatnosti nije rezultirao ugroženosti prostora kroz povećanu razinu buke. Eventualni vrlo ograničeni utjecaj buke može se evidentirati samo uz glavne prometne koridore te kao rezultat manjeg broja određenih djelatnosti (ugostiteljstvo, obrtničke radionice).

Zaštitu od buke kao dio ljudske djelatnosti u prostoru treba također osigurati prvenstveno primjenom planskih mjera (namjena prostora i ostali uvjeti iz provedbenih odredbi Plana) ali i uz značajnu primjenu Zakona o zaštiti od buke (NN br. 20/03) kojim se limitiraju dopuštene razine buke u okviru određenih okruženja.

Kako je već izneseno problematika zaštite od buke potencijalno se javlja na dijelovima uz prometne koridore, gospodarska područja, te pojedine radno-proizvodne, zanatsko-servisne i ugostiteljsko-zabavne sadržaje locirane unutar naselja. Prostornim planom uređenja Grada Gospića i prostorno-planskim

dokumentima nižeg reda usmjeravati će se lokacija radno-poslovnih i obrtničko-zanatskih sadržaja na rubna područja u odnosu na prostor naselja. Radi toga se, a obzirom na lokaciju pojedinih izvora negativnog utjecaja povišene razine buke udaljeno od središnje zone naselja ne očekuje njihov negativan utjecaj na rad i život stanovništva. Prometna buka sa glavnih prometnica rješava se izmještanjem glavnih tranzitnih prometnica izvan naselja te formiranjem zelenih zaštitnih pojaseva odnosno režimskim ograničenjima za smanjenje prometa. Značajnom smanjenju buke doprinjela je i izgradnja autoceste, čime će teretni i tranzitni promet izaći van područja naselja i izgradnje.

Zaštita od buke obrađuje se dokumentima prostornog uređenja niže razine (UPU, DPU). Prostornim planom uređenja Grada propisuju se samo smjernice za zaštitu od buke unutar građevinskih područja, kao i za građevine izvan građevinskog područja i građevine javnih funkcija. Pri tome se maksimalna razina buke ograničava u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke (NN 17/90.) i Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj rade i borave ljudi (NN 37/90.), kojima su propisane slijedeće najviše dopuštene razine buke na vanjskim prostorima:

ZONA	NAMJENA PROSTORA	NAJVIŠE DOPUŠTENE RAZINE VANJSKE BUKE U DBA	
		dan	noć
1	Bolničke zone, oporavilišta, zone odmora i rekreacije, kulturno-povijesni lokaliteti i veliki parkovi	50	40
2	Stambeno gradska područja, ostala naselja, turističke zone, kampovi i zone odgojno-obrazovnih institucija, znanstveno-istraživački instituti	55	45
3	Poslovno-stambena zona sa građevinama javne namjene izvan gradskog središta, dječja igrališta	60	50
4	Poslovno-stambena zona sa građevinama javne namjene unutar gradskog središta, zone duž autoputeva i glavnih gradskih prometnica	65	50
5	Industrijska, skladišna i servisna područja, te područja transportnih terminala, bez stanova	unutar ovih zona - u skladu s propisima o zaštiti na radu na granici ovih zona - buka ne smije prelaziti dopuštene razine u zoni s kojom graniči	

Građevine i postrojenja koja mogu biti izvor prekomjerne buke potrebno je locirati na odgovarajuću udaljenost od naselja, stambenih i rekreacijskih zona.

▪ Zaštita voda

Područje Grada Gospića ima poseban značaj za vodoopskrbu šireg područja, akumulacija Kruščica (dio) opskrbljuju vodom i okolne jedinice lokalne samouprave.

Radi toga zaštita voda predstavlja značajan segment u okviru ukupnog sprječavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš. Taj značaj proizlazi ne samo iz lokalnih razvojnih potreba i interesa već i zbog toga što postojeći vodni resursi predstavljaju osnovu vodoopskrbe ovog i šireg područja.

Važan segment u ukupnoj zaštiti voda čini organizirano prihvaćanje otpadnih voda sa područja izgradnje. Planom se uvjetuje izvedba kanalizacijske mreže u naseljima Gospić, Lički Osik uz prioritet na području naselja Gospić kao najveće koncentracije stanovništva i gospodarskih subjekata. Ostala područja mogu prihvaćanje otpadnih voda riješiti putem manjih lokalnih uređaja ili izgradnjom nepropusnih sabirnih jama uz svaku pojedinu građevinu u naseljima s manje od 100 stanovnika.

▪ Zaštita prirodnih vrijednosti i kulturnih dobara

Planom je utvrđeno prirodno područje na kojem treba osigurati očuvanje kvalitete prostora sa zaštićenim prirodnim vrijednostima, u rangu Parka prirode (Velebit) i Nacionalnog parka Paklenica na kojem treba onemogućiti bilo kakve nepovoljne utjecaje na okoliš. Radi toga treba sa posebnom pažnjom i planski prići daljnjoj realizaciji izletničko-rekreacijskih i turističkih punktova unutar tog područja (izletišta, šumarske i planinarske građevine i sl.), koja je moguća samo temeljem drugih planova koji će se posebno usmjeriti samo na prostorno uređenje i zaštitu područja parka prirode (PPPPO, DPU). Drugo područje od interesa s aspekta prirodnih vrijednosti je značajni krajobraz Ribnik, Bilaj, Jadrova, meandri rijeke Like u Ribnik, te spomenici prirode - geomorfološki: spilja Ledenica i Ostrvica, Petrova i Pčelinja pećina.

Osim navedenih zaštićenih dijelova prirodnog okoliša na prostoru Grada Gospića posebnu pažnju treba posvetiti i očuvanju kulturnog, kultiviranog i prirodnog krajobraza na području Gospića.

Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš obuhvaća i dijelove spomeničke kulturne baštine-kulturnih dobara, vezano uz osiguranje njezinog primjerenog korištenja i upravljanja te zaštite od eventualnog oštećenja ili devastacije posebno na zaštićenim registriranim građevinama i arheološkim lokalitetima, što se prvenstveno osigurava primjenom ovog Plana i njegovih odredbi te drugih zakona koji reguliraju zaštitu i čuvanje i kulturnih dobara.

▪ Zaštita od požara i eksplozije

Na području Grada Gospića Prostornim planom predviđene su slijedeće mjere zaštite od požara i eksplozije:

- prilikom svih intervencija u prostoru, te izrade dokumenata prostornog uređenja obavezno je potrebno koristiti odredbe Pravilnika o uvjetima za vatrogasne pristupe (NN 35/94 i 55/94) i Pravilnika o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara (Sl. 30/91.),
- građevine i postrojenja u kojima će se skladištiti i koristiti zapaljive tekućine i plinovi moraju se graditi na sigurnosnoj udaljenosti od ostalih građevina i komunalnih uređaja, u skladu s odredbama Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95.),
- mjesta za gradnju građevina u kojima se obavlja proizvodnja, smještaj i čuvanje eksplozivnih tvari, sukladno članku 44. Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku upotrebu (NN 12/94.) bit će u slučaju potrebe određena u okviru prostorno-planskih dokumenata niže razine, u skladu sa zahtjevima nadležne službe za zaštitu od požara
- u naseljima koja u svom sadržajnom opsegu obuhvaćaju i vatrogasnu postaju treba planovima prostornog uređenja niže razine osigurati prostor za potrebe vatrogasne postaje na funkcionalno najpovoljnijoj lokaciji (približno uz glavnu prometnicu),
- ispred postojećih i budućih vatrogasnih postaja treba planovima prostornog uređenja niže razine predvidjeti gradnju po jednog nadzemnog hidranta za punjenje vatrogasnih vozila,
- u slučaju potrebe određivanja mjesta za civilna strelišta otvorenog tipa za oružje s užljebljenom cijevi detaljnim planovima prostornog uređenja na odgovarajući način primjeniti odredbe Zakona o oružju (NN 46/97.) i Pravilnika o posebnim uvjetima što ih moraju ispunjavati poslovne prostorije za proizvodnju oružja, promet oružja i streljiva, popravljanje i prepravljanje oružja, vođenje civilnih strelišta te zaštitu od požara, krađe i drugih nezgoda i zlouporaba (NN 8/93.).

Osnovne preventivne mjere zaštite u oblasti zaštite od požara temelje se na procjeni ugroženosti od požara i analizi desetgodišnjeg prosjeka požara i incidentnih situacija izazvanih požarima, koja je obuhvaćala analizu vatrogasnih intervencija po vrsti, strukturi i mjestu nastanka.

U cilju onemogućavanja nastanka i sprečavanja širenja požara, osnovne preventivne mjere u detaljnom planiranju prostornog uređenja trebaju sadržavati slijedeće elemente:

- Zoniranje - utvrđivanje namjene prostora, te temeljem prihvaćenih metoda za utvrđivanje požarnih sektora unutar zona, utvrđivanje zona zaštite s požarnim zaprekama (vatrobranim pojasevima). Vatrobrani pojasevi, odnosno požarne zapreke mogu biti ulice, parkovi i drugi slobodan prostor gdje nije dozvoljena gradnja, kao i prirodne prepreke - vodotoci.
- Tijekom izrade dokumenata prostornog uređenja niže razine postojeće urbane sredine s gustoćom izgrađenosti većom od 30%, kao i većim požarnim opterećenjem treba utvrditi pojačane mjere zaštite kroz:
 - ograničenje broja etaža,
 - obvezatnu interpolaciju građevina većeg stupnja vatrootpornosti (najmanje F - 120),
 - izgradnju požarnih zidova,

- ograničenje namjene na djelatnosti s minimalnim požarnim opasnostima,
- izvedbu dodatnih mjera zaštite (vatrodojava, pojačan kapacitet hidrantske mreže)

▪ Izgradnja skloništa

Grad Gospić spada u slabije naseljena područja sa pretežito seoskim naseljima manje veličine u rasponu do 200-500 stanovnika osim naselja Lički Osik sa 2.000 stanovnika, i glavnog središnjeg naselja Gospić sa 8000 stanovnika (planska projekcija za 2015. godinu).

Temeljem iznesene veličine naselja, a u skladu s Pravilnikom o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i druge građevine za zaštitu (NN 2/91.), skloništa i druge građevine za zaštitu stanovništva grade se u gradovima i u naseljenim mjestima u kojima živi preko 2000 stanovnika (izuzetno i s manje od 2000 stanovnika) ako se nalaze na području stupnja ugroženosti I. do IV.

Prema stupnju ugroženosti od ratnih opasnosti samo se naselje Gospić u okviru Grada svrstava u IV. stupanj ugroženosti. Područje naselja podijeljeno je u više zona unutar kojih se zaštita stanovništva osigurava u zaklonima.

Daljnje zoniranje područja naselja Gospić sa definiranjem lokacije i načina izgradnje građevina za sklanjanje stanovništva (zakloni) utvrđuje se u prostorno-planskim dokumentima niže razine (GUP).

▪ Zaštita od rušenja i spašavanje iz ruševina

Sabirne ceste u naseljima kao i udaljenosti među građevinama (odnosno između građevina i javnih prometnih površina) potrebno je planirati sa minimalnom širinom temeljem odredbi ovog Plana čime se osigurava njihova protočnost odnosno omogućava raščišćavanje ruševina i evakuacija ljudi i dobara.

Za nova stambena i gospodarska područja potrebno planirati više ulazno-izlaznih prometnica s neophodnim zaobilaznim cestama. Kod križanja cesta u dvije ili više razina treba osigurati cijeli lokalitet čvorišta na način da se isti režim prometa može prilagoditi za odvijanje na jednoj razini.

Radi zaštite od potresa provodi se protivpotresno projektiranje građevina uvažavajući generalno utvrđeni seizmički senzibilitet ovog područja sa 6°MCS, odnosno sukladno postojećoj regulativi i tehničkim normativima neophodno je temeljiti na seizmičkoj mikrorajonizaciji Grada ili Županije, odnosno seizmološkom zemljovidu Republike Hrvatske.